

◎ TERÜLET ÉS NÉPESSÉG ◎

A nem helybeli (idegen) születési és halálozási esetek zavaró befolyása a népesedési mozgalom alakulására.

Influence perturbatrice des cas de naissances et décès de non-résidents sur les chiffres du mouvement de la population.

Résumé. La statistique hongroise du mouvement de la population enregistre les faits du mouvement de la population pour les localités où ils se produisent. C'est pourquoi les données n'en reflètent pas tout à fait exactement le mouvement de la population résidente, et il en est ainsi surtout pour les villes et communes ayant des hôpitaux. Mais comme l'Office Central de Statistique établit, depuis quelque temps, aussi le nombre des non-résidents décédés dans les hôpitaux, ainsi que celui des individus frappés morts sur la voie publique et des enfants de mères étrangères à la localité, on est en mesure de calculer, au moins pour les localités qui ont des hôpitaux, des nombres proportionnels plus exacts, quoique, probablement, ils soient encore au-dessous de la réalité pour les naissances et quelque peu optimistes pour les décès. De cette façon, nous avons obtenu, pour l'accroissement naturel et la balance des migrations pendant la période comprise entre les deux derniers recensements (1920 et 1930), des chiffres dépassant en exactitude les données habituelles. Les tableaux ci-dessous présentent, pour 68 respectivement 41) villes et communes ayant des hôpitaux, les données brutes et les chiffres rectifiés de la façon mentionnée et, en partie, par évaluation.

★

Hivatalos népességi statisztikánk a *tényleges jelenlévő* — népesség fogalmi bázisán nyugszik. Népszámlálásaink a jelenlévő lakosságot veszik számba és tagolják a demografiai szempontok változatos sora szerint; kivételt csak néhány budapesti felvétel alkot, amelyek alkalmával a fővárosi kórházfelvételi hivatal a rendes lakónépesség adatainak beszerzésére is súlyt fektetett. S miként a tízévenként megtartott nagy népességi összeírások időpontjában az egy-egy közigazgatási egység falai között akár csak átmenetileg tartózkodó idegen is rendszerint az illető település lélekszámához számít, a természetes mozgalom hullámzását feljegyző adatgyűjtések hasonlóképen a *tényleges helyzetről* tájékoztatnak. Tehát az előfordulás helyén regisztrálnak minden születést és halálesetet, még akkor is, ha például csupán az életöszön utolsó kilobbanása bírta rá a falusi lakost, hogy súlyos bajával szinte csak meghalni a kórházi gócpontot keresse fel, ezáltal ennek halálozási statisztikáját egy egységgel megnövelve. Régi gyakorlat szentesítette a *tényleges*

helyzethez simuló eljárást és az a tény, hogy évtizedes tapasztalat szerint úgy a jelenlévő lakosság, mint a tényleg észlelt népmozgalmi esetek *helyi* regisztrálása minden más eljárásnál technikailag előnyösebb és könnyebb, a felvétel pontosságának pedig hatékony biztosítéka. Elméleti megfontolások szintén elhangzottak a régi metódus védelmében. Így tagadhatatlan, hogy — főleg városban — az idegen (nem helybeli) lakoselem a népességi törzsnek ma már *állandó* tartozéka, mely azonos időpontban és megegyező gazdasági, politikai stb. körülmények között legalább viszonylag egyenlően széles kiegészítő réteget alkothatja a helyben megszámlált törzsökös népességnek. Ezért a jelenlévő népesség számának megállapítására (a városokban) már csak bizonyos közigazgatási intézkedések céljából ma is nélkülözhetetlenül szükség van, bár újabban a külföld több államában a rendes lakónépesség principiuma az állapotfelvételek terrénumán is erősebben hódít tért. A népmozgalmi statisztikának azonban nemcsak elméleti, hanem gyakorlati okokból is a *rendes lakónépesség fogalma* a megbízható és jobb alapja. Igaz ugyan, hogy egy város területén feljegyzett születések és halálozások *összes* számának ismeretét az egészségügyi közigazgatás — hogy mást ne említsünk, a kórházi berendezések hiányainak, kihasználásának stb. ellenőrzésére — nehezen nélkülözheti, gyakoriságuk tökéletesebb mértékét azonban csak a megtelepedett népesség köréből származó népmozgalmi eseteknek e lakostörzs teljes létszámához való viszonyítása állapítja meg. E logikailag is helyesebb alapokon nyugvó eljárásnál tehát a *nem helybeli esetek eliminálásán* kívül a rendes lakosság *idegenben észlelt* népmozgalmi eseteinek *számbavétele* is szükséges. A rendes lakónépesség elvén alapuló adatgyűjtések mellett a városok halálozási statisztikájának fejlődése a legjobban bizonyíték: évtizedes törekvések számszerű alapon régen beigazolták már az egészségügyi kultúra emelkedésével és a közlekedésügy fejlődésével párhuzamosan növekvő nem helybeli halálozások külön kimutatásának jelentőségét és szükségességét. Amióta újabban az anya lakásán történő szülések arányszáma is rohamosan csökken a közintézeti szülések megszaporodásával szemben; a nem helyben lakó anyáktól származó születések hányadosa is városszerte magasra szökött fel, új feladat

elé állítva a természetes népesedés folyamatát nyom követő statisztikai kutatást.

A vázolt problémának ma már tekintélyes nemzetközi irodalma van. Az európai államok egy része a módszertanilag helyesebb számítás alapjára helyezkedett s népmozgalmi adatgyűjtéseit a rendes lakóhely principiumán építette ki. E téren a legjobb helyzetben azok az országok voltak, amelyekben a *népességi lajstromok* rendszere már régebben meghonosodott és ennek természetes következményeképpen az anyakönyvezés, a népesedési statisztikai regisztrálás szintén a *lakóhely* elvén alapszik. Több más országban — köztük a brit szigetszoport tagállamaiban — a másutt, mint állandó lakóhelyükön elhunyt egyének és a nem az anya rendes lakóhelyén született csecsemők népmozgalmi lapjai az ú. n. *átutaló rendszer* segítségével jutnak el bejegyzés és megszámlálás céljából a lakóhely szerint illetékes település helyére. Természetesen az utóbbi rendszerben is találunk hibákat és fogyatékoságokat: elvégre valamely kórházban vagy fürdőhelyen kitörő járvány nem helybeli áldozatait aligha indokolt a rendes lakóhely halandóságához hozzászámítani és hasonlóképpen logikusabban a város halálzási számláját terhelni a forgalmi útvesztőben szerencsétlenül járt falusi lakos elhunytja (a skótországi átutalási rendszer fentieket mérlegelve bizonyos járványok esetében eltekint a halálzási lap átutalásától). A tiszta összehasonlítást egyébként még *más különleges körülmények* is gátolhatják, mint pl. elmebeteg- vagy fegyintézetek fennállása, a vidékre kihelyezett csecsemők szülőhelyüktől távol bekövetkezett elhalálzásának különféle elbírálása stb., nem szólva arról, hogy tulajdonképpen minden területi és időbeli egybevetésnek a népességi struktúra teljes ismerete volna a legfontosabb alapfeltétele; e nehezen kiküszöbölhető *belső* eltérésekkel szemben azonban a rendes lakóhely elve alapján legalább a legsúlyosabban ható *mesterséges faktor* behatását tüntethetjük el.

A népmozgalmi statisztika illetén korrigálása gyakorlatilag is rendkívül jelentős, mert a nyers adatgyűjtemény úgy a helyi, mint az országos egészségügyi politikát könnyen tévútra terelheti. Ezért több európai országban, ahol sem a népességi lajstromok rendszere, sem az átutalási szisztéma még nem nyert polgárjogot, a hivatalos statisztika a leginkább eltorzított adatok részleges kijavítása céljából kényszermegoldásokhoz folyamodik: városokban és az egészségügyi közintézetek székhelyein az összes, vagy legalább is a kórházi *idegen halálesetek és születések számának különválasztásával* „tisztítja meg” a népmozgalmi eredményeket. Az itt-ott ijesztően magas halálzási számok igazolására való törekvés kényszerítette erre szerte a kultúrvilágon a legtöbbször a városigazgatást. Hogy azonban ez az eljárás távolról sem

tökéletes, azt *Roesle* jeles német orvos-statisztika egy újabb cikkéből¹⁾ vett *svéd* halandósági számokkal világhíthatjuk meg. Svédország népmozgalmi statisztikája ugyanis már régen a rendes lakóhely elvére helyezkedett s ezen az alapon többek között érdekes és a valósághoz hű képet fest a város-vidék eltérő népesedési jellegéről. Kimutatásai problémánk megítélésére annál inkább alkalmasak, mert a helyben észlelt összes halálozások száma ugyanúgy közreadja, mint külön a rendes lakóhelyüktől *távol* elhaltakét is, részletesebb feldolgozásaiban pedig az utóbbi számokat a *rendes lakóhely* adataihoz veszi hozzá. A svéd statisztika végeredményeinek idézése tehát indokolt, habár skandináv félsziget ritkán lakott keleti felének egészségügyi berendezései, higiénikus kultúrája és szokásai nem azonosíthatók hazánkéval. Város-vidék viselkedését felvázoló svéd adataink az 1928 évről valók:

	Város	Vidék
A feljegyzett összes halálesetek száma	28.542	44.72
A rendes lakónépesség haláleseteinek száma	21.288	51.97
Ebből lakóhelyétől távol hunyt el sz.	2.135	11.92
	0/0	10/0
ú. m. városi kórházban	632	7.35
vidéki kórházban	408	1.77
városban egyebütt	302	9/0
vidéken egyebütt	603	1.76
külföldön és a tengeren	190	12/0
Összes halálzás ezer lélekre	15.78	10.7
A rendes lakónépesség halálzása ezer lélekre	11.02	12.4

Ez az összeállítás nemcsak a nem helybeli esetek zavaró befolyását figyelmen kívül hagyó statisztika csekélyebb értékét és torzításait szemlélteti, hanem számszerűleg arra is rávilágít, hogy valójában még városokban sem kielégítő eljárás az idegen halottak számának az egész halottlétszámból való egyszerű kiemelése. Nem kielégítő, mert az így különválasztott esetek figyelmen kívül hagyása a valószínűságonál alacsonyabb adatokat eredményez, különösen, hogy ha az egyenlő elbánás jogán ezt az eljárást a vidékre is alkalmazzuk: hiszen a saját lakóhelyén elhunyt rendes lakónépesség adatai szerint a svéd városok mortalitási ezreléke túlzottan alacsony, csupán 9.92‰ lenne, a vidéké pedig még ennél is kevesebb: 9.62‰! Az ellen a szükségmegoldás ellen pedig, hogy t. i. a városok idegen halálzási számát teljes egészében a vidékéhez csapjuk hozzá, összeállításunkból azt hozhatjuk fel, hogy nemcsak a svéd városok összes halálzási adatai terhelni 8.265 oda nem való vidéki halott, hanem a vidéken észlelt halottlétszámban is bennfoglaltatik 1.011 városi lakos, nem szólva arról, hogy a

¹⁾ L. *Roesle*: Die Ortsfremden in der lokalen Statistik und die Messung der Sterblichkeit in Stadt und Land. Archiv für Soziale Hygiene und Demographie. VI. Band (1931) Heft 3.

egyes helységek szerint haladó részletezésnél még arra is ügyelni kellene, hogy svéd földön 934 városi lakos városban ugyan, azonban rendes lakóhelyétől távol (más városban) halálozott el s a falu népéből 3.537-en haltak meg idegenben, de a vidéken. A *halálokok szerinti részletezésben* az idegen halálozások figyelembe nem vétele (a születési statisztikában pedig a nem helybeli *törvénytelen születéseké*) még jobban eltorzítja, meghamisítja a nyers adatok alapján megrajzolt képet. *Roesle* cikkében erre is részletesen kitér. Idézett svédországi adataiból a helyt csak azt ragadjuk ki, hogy a gümőkór áldozatai között 33·4%-ra, a gyermekágyi lázban elhunyt nők sorában pedig 52·3%-ra ugrik fel a nem lakóhelyükön elhaltak aránya.

A Szemlében más alkalommal¹⁾ néhány évtized eleji zürichi adatot sorakoztattunk fel az idegen élveszületések és halálozások (valamint a jelen cikk témaköréből távolabb eső házasságok) hatástanának megítélésére. Minthogy a fent bemutatott svéd adatok az *élveszületési mozgalom* és a *természetes szaporodás* módosulásáról egyáltalában nem tájékoztatnak, kis összeállításunkban az 1929-es zürichi évkönyv néhány, erre az évre vonatkozó fontosabb új számadatát egybefoglaltuk:

	A Zürichben észlelt esetek összes száma	Ebből a nem helybeli esetek száma	Zürichi lakosok idegenben regisztráltak esetinek száma	Zürich rendes lakónépességének esetei	
				szám	‰
Élveszületések	4.697	1.547	46	3.196	13·8
Halálozások	3.021	734	173	2.460	10·6
Természetes szaporodás	1.676	—	—	736	3·2

E szerint Zürichben az összes esetek számbavétele a születési mozgalom erőteljesebb látszatjavulását idézi elő, úgyhogy a nyersen számított természetes szaporodás a valóságosnak 2¼-szeresére rúg. Ez időszert azonban általánosságban még az lehet a gyakoribb eset, hogy az idegen halálozások hányadosa haladja meg a helybeli születéseket, sőt az is előfordulhat, talán nem is szórványosan, hogy a két tétel a természetes szaporodás egyenlegén teljesen *ellensúlyozza* egymást, úgyhogy végtermékben a néperőmegújulás természetes mértéke a nyers és a korrigált adatok alapján teljesen egybeesik; mégis a legtöbbször nemcsak a két mérlegkar állásáról ad hamis képet a nyers számítás, hanem többé-kevésbé a természetes szaporodás arányszámait is zavarólag befolyásolja.

Természetesen a magyar statisztikai kutatás sem maradt érzéketlen ez iránt a nemzetközi demográfiai irodalmat egyre tüzetesebben érdeklő kérdés iránt. Legelsőbb *Budapesttel* kapcsolatban, mint ahogy a fővárosban centralizált kórházügy az idegen

halottak tömegével növelte meg Budapest mortalitási számát. Székesfővárosunk statisztikai szerve erre való tekintettel jó ideje végrehajtja a nem helybeli halálozási adatok különválasztását; az idegen elem zavaró befolyása a főváros hivatalos kiadványainak szövegében (*Melly József, Pikler Gyula, Szél Tivadar, Thirring Gusztáv* stb. tollából), valamint az orvosstatisztikai irodalomban (*Parassin, Pfeiffer* és mások részéről) alapos méltatást nyert, sőt újabban egyes vidéki városokra vonatkozó cikkekben — így a Népegészségügy hasábjain *Reiner L. és Fodor E.* részéről — szintén találkozunk hasonló törekvésekkel. *Országos népmozgalmi statisztikánk* azonban ezideig az ideálisabb adatgyűjtés irányában tulajdonképpen csak újabban tehetett két jelentősebb lépést: az elsőt a kórházakban elhunyt idegen halottak és a talált hullák számának begyűjtésével és a Statisztikai Havi Közleményekben való közlésével, a másodikat pedig a nem helybeli anyáktól született gyermekek létszámának kipuhatólásával; az első adat az 1920 óta eltelt egész időszakról megvan, a második azonban csak a decennium utolsó két évéről, 1929-ről és 1930-ról áll rendelkezésre. Tehát csak 1929-től kezdve lehetséges, hogy a lajstromos és az átutalási rendszert nélkülöző más államokhoz hasonlóan — legalább az egészségügyi közintézetek *székhelyeiről* — a nem helybeli esetek levonása útján helyesebb, habár a születési mozgalmat illetőleg a valóságosnál egy árnyalattal *rosszabb*, viszont a halálozások tekintetében *optimális* arányszámokat számíthassunk ki és a vázolt keretek között a természetes szaporodás ezrelékét is valamivel helyesbíthessük. Erre a számításra az 1930. évi népszámlálás időpontja el nem halaszthatóan kedvező alkalom, mert most nemcsak a népmozgalmi indexeket korrigálhatjuk, hanem a természetes és a tényleges szaporodás mérlegét is közelebb hozhatjuk valamivel a valósághoz. Tapasztalat szerint a rendelkezésre álló, sajnos eléggé keskeny adatbázis még mindig jobb számítási alapot ad kezeink közé, mint pl. kórházi statisztikánk, melynek adatai ugyan szintén a közegészségügy javulásáról nyújtanak képet,¹⁾ de osztályok és származás szerint részletezett betegforgalmi adatok hiányában támpontul nem használhatók fel. Sajnos, népmozgalmi statisztikánk sem teljes. A *68 kórházi*,

¹⁾ A kórházak száma tíz év alatt (1921—1930.) 183-ról 233-ra emelkedett, a kórházi ágyaké 26.451-ről 39.811-re nőtt, a beteglétszám 243.575-ről 428.440-re duzzadt, az ápolási napok száma pedig 7·34 millióról 11·45 millióra emelkedett; *Szél Tivadar* adataiból (v. ö. „A születések alakulása Budapesten és az európai nagyvárosokban“ c. munkáját) tudjuk azonban, hogy például Budapesten a közintézeti születek száma és aránya erőteljesebben emelkedett, mint akár a kórházaké, akár az ágyaké, ebből pedig a nem helybeli születési esetek számának nagyobb növekedésére is elég nagy biztonsággal következtethetünk.

¹⁾ V. ö.: Magyar Statisztikai Szemle VIII. évf. (1930) 650. l.

*klinikai város és község*¹⁾ idegen halálozási adataiból csak 55 adatsor hiánytalan az egész évtizedről, mert 13 községről az idegen születésekhez hasonlóan, csak az utolsó két év nem helybeli halálozási adatai ismeretesek.

Mielőtt azonban a városok és községek hazai credményeinek ismertetésére rátérnénk, a következőkre kell nyomatékosan felhívni a figyelmet:

1. Népszámlálásaink a rendes lakónépesség számát nem puhatolják és nem is közlik. Tehát az idegen népesedési esetek levonása után nyert tisztább abszolút számokat a *jelenlévő* népesség létszámához viszonyíthattuk csak, ami ugyan sok helyt alig számbajövő hibaforrás, de módszertanilag mindenesetre kifogásolható kényszermegoldás.

2. Az idegen születési és halálozási esetek eliminálása — mint a svéd adatok tanúsítják — *minimális* számokat produkál; ez városról városra más és más fokban érinti (esetleg azonban egyáltalában nem) a természetes szaporodási arányszámok kialakulását is. Enyhítő körülmény, hogy általában a kórházakkal és betegágyakkal megfelelően ellátott helyek rendes lakosságának idegenben előforduló eseteit (különösen az élveszületéseket) nem becsülhetjük sokra; azonban Budapest és egyetemi városaink elismert klinikái és közkórházai, továbbá néhány speciális gyógyintézet (budakeszi szanatórium stb.) különösen a kisebb kórházi gócpontok (főleg jobbmódú) lakosságára kétségtelenül — sajnos számszerűleg fel nem mérhető — vonzóerőt gyakorolnak, míg egyébként az egymásközi betegforgalom nem lehet lényeges.

3. Még ott is, ahol kórház vagy más gyógyintézet van, a kórházon *kívül* (magánlakásokban stb.) szintén előfordulhatnak — valószínűleg kisebb számban — idegen népmozgalmi esetek (főleg halálozások).

4. Nem állapítható meg, hogy az idegen halottak közül tulajdonképpen mennyit kellene — kórházi járvány stb. miatt — az illető kórház székhelyének mortalitásához hozzászámítani.

5. Adataink a végleges népmozgalmi összeállítások alapján készültek, tehát némileg eltérnek a Szemle más helyén²⁾ közölt előzetes eredményektől.

Maga *a számítás*, melyen felsorakoztatandó adataink alapulnak, *a következő módon* készült: Elsősorban az 1929/30. évekről rendelkezésre álló pontos adatok alapján a születések, halálozások és a természetes szaporulat nyers adataival szembeállítottuk a korrigált abszolút és arányszámokat, hogy ezáltal legalább a legfrissebb helyzet minél

hívebb tükörképét állíthassuk elő. Itt és a továbbiakban a kórházi városokat és községeket *négy csoportban* vettük vizsgálat alá: az első csoportba Budapest, a másodikba 40 vidéki város és tízezer-nél népesebb község jutott, míg a harmadik csoportot 14 tízezer-nél kevesebb lakost számláló község alkotja, a negyediket pedig 13 vegyes lélekszámú olyan város és község, amelyeknél az adatgyűjtés — mint említettük — hiányos volt. Az 1929/30. évi eredmények megállapítása után az *első három város- és községkategoriaról* az egész 1920—1930-as évtized jellemzése céljából a nyers decennális természetes szaporodási adatok mellé *második adatképen* kiszámítottuk a természetes szaporodás mértékét az *idegen halottak levonásával*: ez az adat tekinthető a maximumnak; majd városról-városra és községről-községre haladva az idegen halálozások 1929—1930-as és 1920—1930-as hányadosának egymáshoz való viszonyát határoztuk meg s az így kapott arányt kulcsnak elfogadva, az 1929—1930-as idegen születési százalékokból becslésszerűleg az 1920—1930. évi *egész idegen élveszületési létszámot* is kiszámítottuk. A nyert eredmények azonban túlzottaknak látszottak, mert, mint arra az egész évtizedről rendelkezésre álló egyetlen pozitív adatból, Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatalának Budapestre vonatkozó adatából is következtetni lehet, az idegen szülötteknek aránylag nagyobb része esett az utolsó két évre, semmint a halottaknak. Ezért a budapesti adatokból kiindulva *mintegy 1/6-ot* (16%-ot) még leütöttünk a vidéki kórházi gócpontok fentebb vázolt úton nyert nem helybeli születési számából s az így lecsökkentett — de nézetünk szerint a valóságosnál még mindig magasabb — számot fogadtunk el *a természetes szaporulat korrigált (harmadik) abszolút és arányszámának* megállapításánál. Míg tehát számításunk a halálozási oldalon pontos adatokra támaszkodhatott, a születési oldalon becslésen alapszik, melynek többek között az is hibája, hogy nemcsak párhuzamos mozgalmat, hasonló viszonyokat tételez fel az idegen élveszületések és halálozások terén, hanem részben a vidékre nem feltétlenül jellemző budapesti eredményekből indul ki. A nyert eredmény sor tehát *approximativ értékű*, de mindenesetre a nyers adatsoroknál sokszorta hívebben vetíti elénk a természetes népesedés tízéves folyamatát s a vándorlási mérleg serpenyőinek helyzetét is megfelelőbben ábrázolja. Ami végül *a negyedik középcsoportot* illeti, itt az idegen halálozások 1920—1930. évi számát is csak hozzávetőlegesen állapíthattuk meg és pedig azt a szinte hajszállra egyező arányszámot fogadva el számításunk alapjául, amelyet az első két csoport 1929—1930. és 1920—1930. évi idegen halálozási hányadosának egymáshoz való viszonyítása eredményezett.

¹⁾ A közös kórházzal bíró Bánhidát és Tatabányát itt egy egységnek vettük; a kórházi városok és községek száma tehát *tulajdonképpen 69*.

²⁾ L. Kovács Alajos dr.: A népszámlálás előzetes eredményei. Magyar Statisztikai Szemle IX. évf. (1931) 95. és köv. l.

A kórházi városok és községek főkategóriáinak népmozgalmi adatai az 1929—30. évek átlagában.
Mouvement de la population dans les principales catégories des villes et communes pourvues d'hôpitaux, moyennes de 1929—30.

Kategória — Catégories	Élvezületek összesen Nés-vivants, total	Ebből nem helybeli Dont cas d'étrangers		Halálozások összesen Décès totaux	Ebből nem helybeli Dont cas d'étrangers		Természetes szaporodás Accroissement naturel	Ezer lélekre jutott — Proportion pour 1.000 âmes							
		szám — nombre	o/o		szám — nombre	o/o		összesen — au total	csak helybeli non compris les étrangers	élvezületek — des naissances vivantes		halálozások des décès		természetes szaporodás de l'accroissement naturel	
										összesen — au total	csak helybeli — non compris les étrangers	összesen — au total	csak helybeli — non compris les étrangers	összesen — au total	csak helybeli — non compris les étrangers
1. Budapest	16.695	4.213	25.2	16.296	3.815	23.4	399	1	16.6	12.4	16.2	12.4	0.4	0.0	
2. 40 város és 10.000-nél népesebb község — 40 villes et communes de plus de 10.000 habitants	32.440	3.263	10.1	25.704	5.026	19.6	6.736	8.499	23.1	20.8	18.3	14.7	4.8	6.1	
Együtt — Total	49.135	7.476	15.2	42.000	8.841	21.1	7.135	8.500	20.4	17.3	17.4	13.8	3.0	3.5	
3. 14 10.000-nél kisebb lélekszámú község — 14 communes de moins de 10.000 habitants	2.816	412	14.6	1.948	512	26.3	868	968	27.1	23.1	18.8	13.8	8.3	9.3	
4. 13 hiányos adatú város és község — 13 villes et communes pour lesquelles on a des chiffres incomplets	3.578	196	5.5	2.577	218	8.4	1.001	1.023	23.4	22.1	16.9	15.4	6.5	6.7	
Összesen — Total général	55.529	8.084	14.6	46.525	9.571	20.6	9.004	10.491	20.8	17.8	17.5	13.9	3.3	3.9	

Számításaink főeredményét a négy város- és községkategóriáról az 1—3. sz. táblázatokba sűfitettük össze. Az első tábla az 1929/30. évi viszonyokat szemlélteti és pedig az 1930. évi népszámlálás alapján kiszámított arányszámokkal; tehát annyiban kifogásolható módon, amennyiben a helyes

viszonyítás valójában az 1929. évre kiszámított lélekszámadatból indulhatna csak ki (ez az adat azonban nem olyan pontos, mint a népszámlálási eredmény). Második táblázatunk tíz év élveszületési és halálozási adatát a nem helybeli esetek kivételével mutatja be, a harmadik pedig

2. A kórházi városok és községek főkategóriáinak élveszületési és halálozási adatai az 1920—1930. évtizedben.

Naissances vivantes et décès, en 1920—30, dans les principales catégories des villes et communes pourvues d'hôpitaux.

Kategória — Catégories	Élvezületek összesen Nés-vivants, total	Ebből nem helybeli ¹⁾ Dont cas d'étrangers ¹⁾		Halálozások összesen Décès totaux	Ebből nem helybeli Dont cas d'étrangers	
		szám nombre	o/o		szám nombre	o/o
1. Budapest	172.245	31.655	18.4	171.714	34.825	20.3
2. 40 város és 10.000-nél népesebb község — 40 villes et communes de plus de 10.000 habitants	322.649	19.955	6.2	259.572	38.349	14.8
Együtt — Total	494.894	51.610	10.4	431.286	73.174	17.0
3. 14 10.000-nél kisebb lélekszámú község — 14 communes de moins de 10.000 habitants	28.229	2.219	7.9	20.966	4.191	20.0
4. 13 hiányos adatú város és község — 13 villes et communes pour lesquelles on a des chiffres incomplets	37.746	1.278	3.4	26.878	¹⁾ 1.652	6.1
Összesen — Total général	560.869	55.107	9.8	479.130	79.017	16.5

¹⁾ Részben becslés. — *En partie évaluation.*

3. A kórházi városok és községek főkategóriáinak tényleges és természetes szaporodása az 1920–1930. évtizedben.

Accroissements effectif et naturel, en 1920–1930, dans les principales catégories des villes et communes pourvues d'hôpitaux.

Kategória Catégories	Lélekszám Population		Tényleges szaporodás Accroissement effectif		Természetes szaporodás Accroissement naturel						Vándorlási különbözet a természetes szaporodás — <i>Différence de migrations, d'après la</i>					
	1920	1930	szám nombre	‰	összesen (1. adat) — total (1re donnée)	az idegen halottak levonása után (2. adat) non compris les décès d'étrangers (2e donnée)	csak helybéli ¹⁾ (3. adat) — seulement local ¹⁾ (3e donnée)	összesen (1. adat) — total (1re donnée)	az idegen halottak levonása után (2. adat) non compris les décès d'étrangers (2e donnée)	csak helybéli ¹⁾ (3. adat) — seulement local ¹⁾ (3e donnée)	1	2	3			
											1	2	3			
	adatok alapján — donnée de l'accroissement naturel											1	2	3		
											szám — nombre	‰				
1. Budapest	928.996	1,004.699	75.703	8.2	531	35.356	3.701	0.1	3.8	0.4	+ 75.172	+40.347	+72.002	+8.1	+4.4	+7.5
2. 40 város és 10.000-nél népesebb község — 40 villes et communes de plus de 10.000 habitants	1,291.963	1,403.304	111.341	8.6	63.077	101.426	81.471	4.9	7.8	6.3	+ 48.264	+ 9.915	+29.870	+3.7	+0.8	+2.3
Együtt — Total	2,220.959	2,408.003	187.044	8.4	63.608	136.782	85.172	2.9	6.2	3.8	+123.436	+50.262	+101.872	+5.5	+2.2	+4.6
3. 14 10.000-nél kisebb lélekszámú község — 14 communes de moins de 10.000 habitants	93.906	103.796	9.890	10.5	7.263	11.454	9.233	7.7	12.2	9.8	+ 2.627	- 1.564	+ 655	+2.8	-1.7	+0.7
4. 13 hiányos adatú város és község — 13 villes et communes pour lesquelles on a des chiffres incomplets	147.251	152.893	5.642	3.8	10.868	12.520	11.242	7.4	8.5	7.6	- 5.226	- 6.878	- 5.600	-3.6	-4.7	-3.8
Összesen — Total	2,462.116	2,664.692	202.576	8.2	81.739	160.756	105.649	3.3	6.5	4.3	+120.887	+41.820	+96.927	+4.9	+1.7	+3.9

¹⁾ A kórházban elhalt idegen halottak és talált hullák pontos számának, valamint nem helybéli anyáktól született csecsemők becslésszerű számának levonása után. — *Déduction faite du nombre exact des personnes étrangères à la localité décédées dans les hôpitaux, de celui des individus trouvés morts sur la voie p. et du nombre, obtenu par évaluation, des nourrissons nés d'étrangères.*

a nyers és a kétféleképpen korrigált természetes szaporodási adatokat a tényleges gyarapodás számaival veti össze s így a vándorlási mérleg nyers és tisztább alakulásáról is három számsorban tájékoztat.

Mint említettük, az egész évtizedre vonatkozólag táblánkban az egyetlen teljes értékű adatsor *Budapesté*. Hogy egyedül csak az idegen halotttömegek külön kezelése mennyire hamis színben tünteti fel fővárosunk természetes szaporodását, ezt a kétféleképpen korrigált budapesti adat szembeállításával ékesszólóan ábrázolja; mert amit a magyar főváros nyer a réven az idegen halálozások levonása után, szinte pontosan ugyanannyit — sőt az utolsó években még többet — elveszít a vámon, az elveszületések oldalán. A fentebb vázolt korlátok között immár kétségtelennek látszik, hogy székesfővárosunk lakosságának természetes megújódása tökéletesen stagnál (sőt, ami hiányossága adataink-

nak van, az is inkább a halálozások terhére esik, gondoljunk csak az eddig Budakeszihez tartozó szanatóriumok budapesti lakos halottaira). *Vidéki adataink* mérlegelésénél pedig abból kell kiindulni, hogy a leghelyesebb adatsor alighanem a két korrigált arányszámszlop között helyezkedik el, de feltétlenül jóval közelebb az idegen születések és halálozások leszámítása útján nyert (harmadik) adatszophoz. Végeredményben Budapesten és a 40 második csoportbeli városban és községben az idegen szülöttek száma a kimutatott közel 52.000-nél bizonyára kevesebb,¹⁾ míg az idegen halálozásoké 73.000-re rúg, úgyhogy a természetes szaporodás arányszáma a nyersen számított 2.9%-ról enyhén számítva is 3.8%-ra emelkedik, azonban némi kilengéssel a

¹⁾ A M. Stat. Szemle folyó évi 473. oldalán részben kissé eltérő előzetes adatok alapján nyersebb kalkulációval 61.000-re tettük ezt a számot, megjegyezve, hogy a helyes adat a valóságban aligha haladhatta meg az 50.000-et.

upán az idegen halottak levonása útján készült 2-es arány (2. adat) felé. Feltűnőbb a százalékszám megjavulása, ha a helységek e köréből Budapestet kikapcsoljuk: a vidéki kórházi városok és községek élveszületésének és halálozásának különbözete ugyanis ilyen módon 4·9%-ról 6·3%-ra nő meg. Ugyancsak eléggé markáns a differencia a harmadik községsorozatban, itt az arányszám 7·7% helyett 9·8%-on állapodik meg, viszont a negyedik csoportban csak elmosódottabb különbözetet látunk, ami részben számítási fogyatékoságokra is visszavezethető. Hogy új népszámlálási adataink áttekintésénél a természetes szaporodás városi adatainak korrekciója nem indokolatlan, sőt nagyon is jogos, azt a *vándorlási mérleg* ellentétes irányú hullámhossza hasonlóképpen jól láttatja.

A kórházi székhelyek javuló adatsoraival szemben természetesen az ország egyéb településeinek természetes szaporulata némileg — a nagy lélekszámmal képest elenyészőbben — leromlott. Mint ahogy nem tudjuk, hogy a megállapított idegen népmozgalmi esetek mekkora része jut más kórházi városainkra, kénytelenek vagyunk teljesen nyers kalkulációval az egész tömeget a kórházakkal, klinikákkal nem bíró városok és községek adatsoraival hozzászámítani. Erősen hozzávetőleges adatainkból csak az arányszámokat sorakoztatjuk fel:

	Tényleges szaporodás	Term. szaporodás			Vándorlási különbözet a természetes szaporodás		
		összesen (1. adat)	az idegen halottak levonása után (2. adat)	csak helybeli (3. adat)	1.	2.	3.
					adata alapján		
az 1920—1930. évtizedben, ‰							
Budapest	8·2	0·1	3·8	0·4	+8·1	+4·4	+7·8
kórházi városok és község . . .	8·3	5·3	8·2	6·7	+3·0	+0·1	+1·6
Magyarország többi városai és községei együtt	8·9	12·4	11·0	12·0	-3·5	-2·1	-3·1

Más alkalmakkor közölt adataink kiegészítésében megemlíttük, hogy vidéki tj. városainkban a természetes szaporodás a megejtett helyesbítés után 4·9%-ról 6·0%-ra javult, míg az egészségügyi közönség székelyét alkotó 19 iparforgalmi település (10.000 m. város és 10.000-nél népesebb község, Budapest nélkül) természetes erőpótlásának százaléka 5·6-re javult; persze az érem másik oldalára is tekinthetünk át, azokra a kórház nélküli iparforgalmi karakterű településekre,¹⁾ amelyeknek a helyzete a nyers adatok világánál a valóságosnál sokkal rosszabbnak látszik, mert betegek idegenben halnak el.

¹⁾ Főleg a Budapest-környék több. nagyobb településére, amelyek közül a német szakirodalomban példaként emlegetett Pesterzsébeten a fővárosi környeki kórházakban elhunyt pesterzsébeti

Táblázataink az adatsorok élesebb kiszögeléseit jelentékenyen letompítják; adatainkat tehát városonként is át kell tekinteni. 4. sz. táblázatunk a 115 magyar város és tízezerél népesebb község közül, melyeknek tényleges és természetes szaporodási (nyers) adatsorait a Szemle folyó évi folyamánának 102. és 103. lapjain közölte, 41 kórházi székhely legfőbb adatait egyenkinti részletezésben tárja elő, de térhiány miatt csak a fontosabb arányszámokat (az 1920. és 1930. évi népszámlálási lélekszámadatokat illetőleg utalunk a Szemle idézett helyére).

Végigtallózva a táblázat számsorain, az adatok közül, amelyeket megközelítő jellegük dacára is népességi és egészségügyi következtetésekre irányadóknak tekinthetünk, elsősorban szembeszökik, hogy szórványos esetektől eltekintve a kórházi idegen halottak 1929—1930. évi hányadosa lényegbevágóan nagyobb az 1920—1930. évinél. Kirívóan magas — a kis német egyetemi városok¹⁾ nivójára emelkedik — a nem helybeli halottak százaléka Pestújhelyen (1920—1930 : 60·7%, 1929—1930 : 73·5%), de Balassagyarmat, Szekszárd, Magyaróvár, Szombathely, Székesfehérvár, Gyula, Sátoraljaújhely, Zalaegerszeg stb. szintén intő példái e zavaró faktor szerepének; a legutolsó két év adattükréből feljegyzésre méltó azután, hogy a vidék tizenöt helységének nem helybeli halálozási hányadosa meghaladja Budapestét. A halálozások terén az ellenkező végleten Vác foglal helyet, feltéve, hogy adatszolgáltatása helyes, szinte teljesen idegen halottak nélkül. Az 1929/1930. évek idegen élveszületési hányadosai közül Szekszárdé emelkedik jellegzetesen magasra: 49·2%-ra,²⁾ csaknem stabil helyzetet teremtve nem helybeli halottainak arányával. Mint kirívó tünet vág szemünkbe továbbá, hogy hat helyen: Szegeden, Újpesten, Szolnokon, Vácott, Diósgyőrött és a legsúlyosabban Budapesten a nem helybeli anyaktól származó élveszületések hányadosa meghaladja a kórházi idegen halottakét; igaz, hogy a legutolsó két év kis száma miatt ez a megállapítás itt-ott nem döntő érvényű. A kórházi városok népmozgalmának jó jellemzői még úgy a nyers, mint a korrigált adatok alapján külön-külön ezer lélekre kiszámított 1929/30. évi arányszámok is. De soraikban egészen valószínűtlen számokra is akadunk: leginkább ilyen Pestújhelyé, ahol a korrigált adatok szerint a születések terén hihetetlenül rossz (9·1‰) és a halálozások terén csodálatosan jó (8·7‰) viszonyok uralkodnak; Pfeiffer adataiból²⁾ tudjuk azonban, hogy a

lakosok súlyos terhétől mentes nyers halálozási arány az 1930-as népszámlálási lélekszámmal viszonyítva 1929/30. átlagában csak 8·1 (a nyers születési arány pedig 12·8) ‰-et ért el.

¹⁾ Tübinga (1927) : 66%. — ²⁾ Tübinga (1927) : 77%.

²⁾ V. ö. M. Stat. Szemle V. évf. (1927) 831. és köv. l.

4. 41 város és tizezernél népesebb község élveszületési, halálozási és népszaporodási arányszámai az idegen (nem helybeli) születési és halálozási esetek beszámításával, illetőleg különválasztásával

Proportion des naissances vivantes, des décès et de l'accroissement de la population en 41 villes et communes de plus de 10.000 habitants, avec indication des naissances et décès des personnes étrangères (non domiciliées)

Sorszám — Numéro d'ordre	Város, község Villes et communes	Jellege Caractère municipal et communal	Az idegen (nem helybeli) esetek aránya			Ezer lélekre jutott 1929/30 átlagában Proportion pour 1.000 âmes dans la moyenne de 1929—30						Természetes szaporodás Accroissement naturel				Vándorlási különbözet a természetes szaporodás Différence de migrations, d'après la							
			az 1929/30. évi 1929—30		az 1920/30. évi 1920—30		élveszületés des naissances vivantes		halálozás des décès		természetes szaporodás de l'accroissement naturel		Természetes szaporodás Accroissement naturel		Différence de migrations, d'après la								
			élveszületések Parmi les nés-vivants		halálozások Parmi les morts		összesen au total		csak helybeli — non compris les étrangers		összesen au total		csak helybeli — non compris les étrangers		összesen (1. adat) total (1re donnée)		az idegen halottak levonása után (2. adat) — non compris les décès d'étrangers (2e donnée)		csak helybeli ¹⁾ (3. adat) seulement local ¹⁾ (3e donnée)		1. 2. 3.		
			között combien d'étrangers ‰																adatok alapján donnée de l'accroissement naturel				
			az 1920—1930. évtizedben, — 1920—30 ‰																				
1	Budapest	szföv.	25.2	23.4	20.3	16.6	12.4	16.2	12.4	0.4	0.0	8.2	0.1	3.8	0.4	+ 8.1	+ 4.4	+ 7.8					
2	Szeged	tjv.	10.6	8.4	5.2	22.5	20.1	16.6	15.2	5.9	4.9	9.4	6.1	7.1	5.7	+ 3.3	+ 2.3	+ 3.7					
3	Debrecen	"	11.1	18.5	12.0	25.7	22.8	19.0	15.5	6.7	7.3	13.8	7.0	9.5	7.8	+ 6.8	+ 4.3	+ 6.0					
4	Kecskemét	"	3.2	4.9	3.6	29.5	28.5	18.3	17.4	11.2	11.1	8.7	11.0	11.7	11.1	- 2.3	- 3.0	- 2.4					
5	Újpest	mv.	22.6	14.1	10.4	19.4	15.0	13.9	11.9	5.5	3.1	18.6	5.2	6.9	3.9	+ 13.4	+ 11.7	+ 14.7					
6	Pécs	tjv.	23.5	29.1	22.1	21.0	16.1	20.4	14.5	0.6	1.6	29.9	-0.6	5.2	1.4	+ 30.5	+ 24.7	+ 28.7					
7	Miskolc	"	13.8	25.6	21.5	23.0	19.9	17.8	13.3	5.2	6.6	7.9	4.5	8.8	6.4	+ 3.4	- 0.9	+ 1.3					
8	Hódmezővásárhely	"	1.0	4.1	2.3	19.8	19.6	17.5	16.8	2.3	2.8	- 1.2	3.0	3.3	3.3	- 4.2	- 4.5	- 4.5					
9	Nyíregyháza	mv.	6.5	22.9	15.9	31.0	29.0	20.1	15.5	10.9	13.5	18.3	10.7	14.5	13.2	+ 7.6	+ 3.8	+ 5.1					
10	Győr	tjv.	11.0	25.8	17.8	20.8	18.5	16.5	12.2	4.3	6.3	1.9	3.8	6.9	5.5	- 1.9	- 5.0	- 3.6					
11	Békéscsaba	mv.	1.9	4.2	4.9	24.9	24.4	17.5	16.8	7.4	7.6	11.1	9.8	10.8	10.2	+ 1.3	+ 0.3	+ 0.9					
12	Székesfehérvár	tjv.	9.1	30.9	21.4	22.3	20.3	18.2	12.6	4.1	7.7	4.1	2.4	6.4	5.2	+ 1.7	- 2.3	- 1.1					
13	Szolnok	mv.	22.8	22.2	17.7	25.6	19.8	15.1	11.8	10.5	8.0	19.0	9.2	12.5	8.2	+ 9.8	+ 6.5	+ 10.6					
14	Sopron	tjv.	6.1	12.0	12.2	18.8	17.7	13.8	12.2	5.0	5.5	1.8	5.1	7.0	6.0	- 3.3	- 5.2	- 4.2					
15	Makó	mv.	9.1	9.9	8.1	20.6	18.7	17.0	15.3	3.6	3.4	- 3.6	3.7	5.1	3.8	- 7.3	- 8.7	- 7.4					
16	Szombathely	"	17.8	37.6	25.5	26.8	22.0	21.0	13.1	5.8	8.9	3.0	8.4	13.5	10.6	- 5.4	- 10.5	- 7.6					
17	Szentés	"	2.9	11.2	8.8	21.9	21.3	19.7	17.5	2.2	3.8	1.5	4.0	5.9	5.4	- 2.5	- 4.4	- 3.9					
18	Kaposvár	"	10.9	28.4	28.9	20.0	17.8	19.5	14.0	0.5	3.8	10.4	-0.2	6.2	4.1	+ 10.6	+ 4.2	+ 6.3					
19	Nagykanizsa	"	8.5	18.1	18.3	18.4	16.9	18.4	15.1	-	1.8	3.0	0.3	4.0	2.5	+ 2.7	- 1.0	+ 0.5					
20	Eger	"	5.6	13.0	12.5	24.7	23.3	18.4	16.0	6.3	7.3	5.5	4.9	7.5	6.3	+ 0.6	- 2.0	- 0.8					
21	Jászberény	"	0.4	3.1	2.4	25.6	25.5	18.4	17.8	7.2	7.7	- 6.6	8.8	9.2	9.2	- 15.4	- 15.8	- 15.8					
22	Baja	tjv.	3.8	18.2	16.9	18.6	17.9	17.8	14.6	0.8	3.3	23.0	-0.9	2.9	2.3	+ 23.9	+ 20.1	+ 20.7					
23	Gyula	mv.	17.3	34.7	32.0	22.1	18.2	24.5	16.0	-2.4	2.2	1.3	-3.9	4.6	1.6	+ 5.2	- 3.3	- 0.3					
24	Pápa	"	4.5	11.8	7.7	21.2	20.3	15.3	13.5	5.9	6.8	10.9	5.7	7.0	6.4	+ 5.2	+ 3.9	+ 4.5					
25	Gyöngyös	"	1.8	16.4	21.9	23.8	23.4	20.8	17.4	3.0	6.0	7.9	1.7	7.2	6.6	+ 6.2	+ 0.7	+ 1.3					
26	Vác	"	0.1	-	0.4	20.2	20.2	13.6	13.6	6.6	6.6	8.8	5.4	5.5	5.4	+ 3.4	+ 3.3	+ 3.4					
27	Diósgyőr	nk.	1.2	1.1	0.5	22.2	21.9	13.1	13.0	9.1	8.9	8.1	10.3	10.4	10.3	- 2.2	- 2.3	- 2.2					
28	Sátoraljaújhely	mv.	9.0	34.0	24.4	26.6	24.2	23.6	15.6	3.0	8.6	-12.9	2.2	7.4	6.1	- 15.1	- 20.3	- 19.0					
29	Veszprém	"	18.6	26.2	18.5	21.3	17.3	21.1	15.6	0.2	1.7	14.0	0.5	4.7	2.2	+ 13.5	+ 9.3	+ 11.8					
30	Esztergom	"	9.3	24.3	17.1	19.1	17.4	18.8	14.2	0.3	3.2	- 3.4	1.6	4.9	3.8	- 5.0	- 8.3	- 7.2					
31	Mohács	"	3.0	7.5	4.5	20.1	19.5	19.3	17.8	0.8	1.7	9.5	2.6	3.6	3.2	+ 6.9	+ 5.9	+ 6.3					
32	Salgótarján	"	1.8	5.2	2.0	23.5	23.1	11.4	10.8	12.1	12.3	11.7	11.5	11.9	11.7	+ 0.2	- 0.2	+ 0.0					
33	Szekszárd	"	49.2	56.4	46.9	33.7	17.1	34.2	14.9	-0.5	2.2	2.1	5.4	9.1	0.3	+ 7.5	- 7.0	+ 1.8					
34	Kisvárd	nk.	6.7	20.4	18.6	31.3	29.3	21.1	16.8	10.2	12.5	23.7	12.3	16.8	14.9	+ 11.4	+ 6.9	+ 8.5					
35	Zalaegerszeg	mv.	6.7	42.9	27.6	20.0	18.7	21.1	12.0	-1.1	6.7	- 1.1	0.3	5.7	5.0	- 1.4	- 6.8	- 6.1					
36	Balassagyarmat	"	24.4	58.6	45.5	27.3	20.7	34.9	14.5	-7.6	6.2	1.6	-5.0	8.3	4.5	+ 6.6	- 6.7	- 2.1					
37	Pestújhely	nk.	2.4	73.5	60.7	9.3	9.1	32.6	8.7	-23.3	0.4	43.3	-16.1	3.4	3.1	+ 59.4	+ 39.9	+ 40.2					
38	Keszthely	"	4.0	12.9	12.4	17.6	16.9	18.8	16.4	-1.2	0.5	4.4	-1.2	1.0	0.5	+ 5.6	+ 3.4	+ 3.4					
39	Magyaróvár	mv.	6.1	33.2	24.1	24.7	23.1	19.1	12.8	5.6	10.3	21.0	8.6	13.6	12.5	+ 12.4	+ 7.4	+ 8.4					
40	Kőszeg	"	0.9	2.2	3.4	19.8	19.6	16.2	15.8	3.8	3.8	0.6	5.3	5.9	5.6	- 4.7	- 5.3	- 5.0					
41	Komárom	"	0.6	7.1	3.1	20.9	20.7	11.2	10.4	9.7	10.3	26.9	11.2	11.6	11.0	+ 15.7	+ 15.3	+ 15.7					
Összesen						15.2	21.1	17.0	20.4	17.3	17.4	13.8	3.0	3.5	8.4	2.9	6.2	3.8	+ 5.5	+ 2.2	+ 4.1		
Total																							

¹⁾ A kórházban elhalt idegen halottak és talált hullák pontos számának, valamint nem helybeli anyáktól született csecsemő becslésszerű számának levonása után. — *Deduction faite du nombre exact des personnes étrangères à la localité décédées dans les hôpitaux, de celui des individus trouvés morts sur la voie p. et du nombre, obtenu par évaluation, des nourrissons nés d'étrangères*

²⁾ Szföv. = capitale; tjv. = ville autonome; mv. = ville de comitat; nk. = grande commune.

pestújhelyi illetőségű népmozgalmi esetek jó harmadának színhelye Budapest. Az eléggé ismert helyi eltérések méltatását mellőzve még csak Szekszárd példáját ragadjuk ki ismét, ahol a helyesbítés után az 1929/30-as elveszületési arány a 33·7‰-ról 17·1-re zuhan; még ennél is nagyobb a város halálozási indexének esése (34·2-ről 14·9-re) s ez a kettős mozgás a szaporodási arányszámokban is kifejezésre jut, bárha nem olyan szenzációs erővel, mint Pestújhelyen.

Az 1920 óta eltelt egész decennium természetes népnövekedési adatainak szemlélete nagyjából az utolsó két évvel kongruens képet ad, rokontünetekre hívja fel a figyelmet. Hogy például a nyers számsor alapján mennyire nem törhetünk jogosan pálcát nem egy látszólag stagnáló vagy elmaradó városunk természetes népereje felett, erre a legpregnansabb példa Gyöngyöse, melynek nyers szaporodási arányszáma (1·7%) a fejlődésképtelenség színvonaláról az idegen születések és halálozások zavaró faktorának kiküszöbölése után nyomban 6·6-re nő. S a meddőség vádja is többé-kevésbé leperog a látszólag negatív arányszámú nyolc város mindegyikéről, bárha néhol, mint Keszthelyen és Szekszárdon, a stagnálás képe megmarad. Az ellenkező irányú eltolódások példái között foglal helyet a türhetően népesedő Szeged, ahol azonban inkább a nem helybeli anyák szülötteinek alighanem túlmagasra becsült 1921—1928. évi száma ront némileg a nyers szaporodási hányadoson. Pestújhely non sens-ként élénk meredő természetes megfogyatkozása — a korrigálatlan adatok azt tanúsítják, hogy fővárosunknak ez a külvárosa 1920. évi lélekszámának kereken egyhatodát veszítette volna el természetes úton! — szintén szerény, de elfogadható aktív adatra cserélődik át a helyesebb megvilágításban. A táblázatba foglalt 41 város és község természetes gyarapodási rangsora a példaképen kiragadott esetekhez hasonló eltolódások tömege miatt gyökeresen megváltozik a korrekció után. Így érdekes, hogy a tj. városok helyesbített elveszületési és halálozási különbözetének jelzősorában a 3. és 5. helyen Miskolc Szegeddel cserél helyet, úgyhogy Kecskemét és Debrecen után a harmadik hely a valóságban nem az alföldi metropólisé, hanem az északnyugati felvidék iparforgalmi rétegződésű centrumáé. Hasonlóképen említésre méltó a látszólag fogyó tendenciájú Pécs és Baja tj. városok szaporodási %-ának — bár mérsékelt — megjavulása és a 0 fölé emelkedése. Abban a csoportban pedig, amelyekben a legnagyobb természetes szaporodással dicsekvő városok és községek sorakoznak fel, Magyaróvár arányszámának feltűnőbb méretű előretörése (a város nyers gyarapodási aránya 8·6%, a korrigált arányszáma 12·5%) a legjellegzetesebb, valamint Nyíregyházáé. Míg a lassabban, de még

elfogadható ütemben népesedő helységek tömött középső kategóriájában Gyöngyöshöz hasonlóan Sátoraljaújhely pályafutása is különösen előnyös. Rajtuk kívül a látszatra igen kedvezőtlen helyre csúszott Balassagyarmat helyzete szintén tisztázódik a kiigazítások során; természetes szaporodási arányszáma közel 10%-os különbözettel — 5%-ról + 4·5-re (sőt hogyha csak az idegen halálozások kiküszöbölésével végezzük el a számítást, 8·3-re) szökik előre. Persze, még a javított számsorok is meglehetősen végtelenek: a 14·9%-os természetes gyarapodással az élen haladó Kisvárdát az utolsó Szekszárdtól (0·3%) tekintélyes szakadék választja el; de nagyobb az űr a nyers adatsorban, ahol szintén Kisvárdáé a vezető pozíció (12·3%) s a háttvédet Pestújhely alkotja a kritikát el nem bíró — 16·1%-os visszaeséssel.

Természetes népnövekedési adataink kiigazítása az 1920—1930. évi vándorlási mérleg megváltozott eredményesorozatában határozott vonalakkal tükröződik vissza. Csakhogy amíg a szaporulat jelzőszámainak korrekciója sorozatosan kedvezőbb helyzetet teremtett, addig a vándorlási mérleg lejjebb billenése nagyobb településeink tekintélyes csoportjánál *kedvezőtlen tünet*, mert azoknak a városoknak és nagyközségeknek a sorát növelte meg egyegy egyeddel, amelyeknek természetes és tényleges szaporodási egyenlege már a nyers mérleg fényénél is elvándorlást jelzett, vagyis nehéz viszonyokra, gazdasági fejlődésképtelenségre mutatott. Székesfehérvár, Eger, Gyula és Balassagyarmat így jutott az évtizedes vándorlási mozgalmakban veszteséget szenvedett városok közé. De csaknem az egész vonalon végig kiütözik a korrigált vándorlási mérleg erőteljesen csökkenő tendenciája, a 10%-os határ alá szorítva Kaposvár, Magyaróvár és Kisvárda eddig említésreméltó adatát. Csupán Pestújhely szélsőségesen magas arányszáma maradt változatlanul feltűnően kedvező a lefaragás ellenére is, viszont az új adatok tanulsága szerint 1920-as lakosságának közel egyötöde folyt el tíz év alatt a trianoni válság mélypontjára zuhant Sátoraljaújhelyen. Holott a legtöbb esetben a valóságban még többre tehető a vándorlási mérleg visszaesése, mint azt korrigált adataink tanúsítják!

Kiegészítésképpen felsorakoztatjuk (a köv. hasábon) kórházi városaink és községeink két további csoportját: a tízezernél kisebb községeket és azokét a helységeket, amelyeknek nemcsak idegen születési eredményei, hanem halálozási adatai szintén hiányosak. Összeállításunk csak a legfontosabb adatokra terjeszkedik ki. Ezek közül is elsősorban Siklósra hívjuk fel a figyelmet, amelynek nemcsak nyers, hanem helyesbített természetes gyarapodási arányszáma is a lélekszám megesappanását mutatja, továbbá Ózd kirívóan magas természetes szaporodási

Tény- leges szap.	Természetes szaporodás		Vándorlási különbözet	
	össz.	csak helyb.	nyers	korri- gált
az 1920—1930. évtizedben, %				

a) Tízezernél kevesebb lakost számláló községek.

Kapuvár	10·1	9·0	12·0	+ 1·1	— 1·9
Bánhida és Tatabá- nya ¹⁾	20·6	10·1	14·5	+ 10·5	+ 6·1
Nagykálló	12·1	10·0	15·0	+ 2·1	— 2·9
Mezőhegyes	12·0	17·5	16·3	— 5·5	— 4·3
Körmend	— 5·4	3·8	5·3	— 9·2	— 10·7
Ózd	21·5	32·2	16·6	— 10·7	+ 4·9
Budakeszi	24·9	— 0·4	7·6	+ 25·3	+ 17·3
Marcali	5·0	0·7	2·3	+ 4·3	+ 2·7
Pásztó	3·2	7·6	9·4	— 4·4	— 6·2
Cellödömök	10·5	8·4	11·8	+ 2·1	— 1·3
Szigetvár	11·8	— 6·9	2·6	+ 18·7	+ 9·2
Siklós	3·9	— 4·7	— 2·8	+ 8·6	+ 6·7
Sümege	2·5	4·2	5·1	— 1·7	— 2·6
Zirc	2·9	8·0	12·7	— 5·1	— 9·8

b) Hiányos adatszolgáltatású városok és községek.

Cegléd mv.	1·1	6·2	5·1	— 5·1	— 4·0
Kiskunhalas mv.	10·4	8·7	8·7	+ 1·7	+ 1·7
Nagykörös mv.	— 0·4	6·8	6·8	— 7·2	— 7·2
Kalocsa mv.	— 3·7	3·6	5·2	— 7·3	— 8·9
Sárvár	— 6·1	8·9	9·7	— 15·0	— 15·8
Csorna	2·2	8·1	8·9	— 5·9	— 6·7
Tapolca	7·4	5·3	8·2	+ 2·1	— 0·8
Zalaszentgrót	13·1	8·5	8·8	+ 4·6	+ 4·3
Dorog	49·0	23·8	27·4	+ 25·2	+ 21·6
Fehérgyarmat	19·3	12·1	13·1	+ 7·2	+ 6·2
Devecser	1·8	2·3	3·2	— 0·5	— 1·4
Homokterenyé	10·7	15·2	15·4	— 4·5	— 4·7
Márianosztra	— 16·6	2·1	2·4	— 18·7	— 19·0

¹⁾ Együttes lélekszámuk alapján a tízezernél népesebb községek sorába tartoznának.

arányának normálisabb méretekre csökkenésére és a hasonló jellegű, de gyorsabban fejlődött Dorog (becsléseken nyugvó) ezrelékének kissé valószínűtlenül ható tovább emelkedésére (a rohamos betelepedési mozgalommal kapcsolatban — főleg bányász népeség körében — nem egyedülálló ez a jelenség). A tüdőbetegek által az ország minden tájáról, elsősorban székesfővárosunkból és övezetéről felkeresett Budakeszi rossz helyzetének csupán látzólagos voltáról már más alkalommal is megemlékeztünk.

Felsorolásunkkal a nyers és korrigált adatsorok vizsgálatának végére értünk. Mint az adatok bizonyítják, népmozgalmi statisztikánk görcsövéen a felvázolt probléma valóban homályos foltként gátolja a tisztánlátást. Ezért a bemutatott adatgyűjtemény nemcsak a helyesebb következtetések levonására alkalmasabb száanyag megismertetését célozta, hanem annak igazolására is törekedett, hogy 1. *jövő népszámlálásaink* alkalmával legalább városaink *rendes lakónépességi számának* — vagyis a tisztább népmozgalmi arányszámok kiszámítására szolgáló megfelelőbb bázisnak — megállapítására is gondot kell fordítani és hogy 2. *népmozgalmi statisztikánk* addig is, amíg a családi lajstromok rendszere Magyarországon meghonosítható lesz, ugyancsak *a rendes lakóhely* elve alapján — ha lehet mielőbb — reformra szorul.

Thirring Lajos dr.

MEZŐGAZDASÁG

Külállamok termése.

La récolte en quelques pays étrangers.

A Római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet értesülései szerint *Cseh-Szlovákia* területén a gabonafélék első termésbecslése igen kedvezőtlen. A rozból 12¼ millió métermázsát várnak (előző évi termés 17¼, az előző öt év átlaga 16¼ millió métermázsá). Az árpatermés közel 10 millió métermázsá (mult évben 13¼ millió, az előző öt év átlaga 13 millió métermázsá). Még aránylag legkedvezőbb a zabterméskilátás, a becslés szerint 12 millió métermázsá (1930-ban 13, az előző öt évben átlag 14 millió métermázsá).

Jugoszláviában szeptember 22-iki becslés szerint 32·2 millió métermázsás tengeritermést remélnek. Az előző évben a tengeritermés 34·6 millió métermázsá volt, az előző öt év átlaga azonban csak 30·6 millió métermázsát tett.

Lengyelországban egy szeptember 10-én megjelent termésbecslés igen gyenge rozstermésről számol be. A várható termésmennyiség az előző évi 69·6 millió métermázsá helyett mindössze 51·6 millió métermázsá. Az előző öt évben átlag 61·9 millió métermázsá rozs termett. Az árpa- és a zabtermés a tavalyi méreteknek megfelelő, valamivel kedvezőbb, mint az előző öt év átlaga, árpából 14·8, zabból 24·6 millió métermázsás termést várnak.

Olaszország szeptember 12-én teszi közzé, hogy a szakkörök az idei búzatermést 67,262.000 métermázsára becsülik. Ez az eredmény 17·2%-kal kedvezőbb, mint az előző évi és 7·8%-kal jobb, mint az előző öt év átlagos termése.

Románia szeptember 1-én tájékoztatott a tengeritermés várható nagyságáról. A jelentés szerint

58·5 millió métermázsás termést várnak, 13 millió métermázsával többet, mint az előző évben. Leszámítva az 1929. év rekordot jelentő 64 millió métermázsás terméseredményt, az idei tengeritermés a legnagyobb, amit eddig Románia produkált.

Egyiptomban a gyapot túltermelése a válságot fokozta, az egyiptomi kormány a gyapottermelésre szolgáló terület redukcióját határozta el. A kényszerintézkedések életbeléptetése előtt a termelők önként csökkentették 20%-kal a gyapottermő terület nagyságát, így az új szezonra az előző évi 874.783 hektár helyett csak 706.968 hektáron termelik a gyapotot.

Az *Egyesült Államok* idei gyapottermését 34 millió métermázsára becsülik, ez a mennyiség 12·6%-kal több, mint az előző évi és 2·7%-kal több, mint az öt évi átlagos gyapottermés.

Az *Egyesült Államok* termelői egy értekezleten

elhatározták, hogy az őszi búza kb. 17 millió hektárt kitevő vetésterületét már a mostani gazdasági évben 15 millió hektárra redukálják.

Kanadában a kalászosok terméseredménye igen gyenge volt. Az ottawai kormány szeptember 9-én jelenti, hogy a múlt évi 29·4 millió métermázsát kitevő árpatermésével szemben most mindössze 15·8 millió métermázsára számíthatnak. Hasonlóképpen erős a visszaesés a zabnál, 1930-ban 65·3 millió métermázsára volt a zabtermés, a mostani gazdasági évben az eredményt 52·3 millió métermázsára becsülik.

Argentínában a búza vetésterülete 20%-kal kevesebb, mint az előző évben. Hasonlóképpen visszaesés állapítható meg a rozsnál (—5·2%) és a zabnál (—12·4%) is. Ezzel szemben a len bevetett területe 9·1%-kal, az árpa bevetett területe pedig 5·6%-kal nagyobb az előző évi vetésterületnél.

© I P A R ©

A gyáripár helyzete 1930-ban.

La situation de l'industrie manufacturière hongroise en 1930.

Résumé. Dès les derniers mois de 1929, la situation de l'industrie manufacturière hongroise s'est considérablement aggravée, de sorte que les données relatives à la valeur de la production présentaient en 1929 une régression de 0·3% par rapport aux années précédentes, au cours desquelles la production augmentait constamment. La situation économique ayant encore empiré en 1930, surtout en raison de la mévente des produits agricoles, la production manufacturière a, dans toutes les catégories des établissements industriels, accusé une diminution essentielle par rapport à 1929. Bien que le nombre des fabriques se soit élevé de 9,¹⁾ la valeur de la production a baissé de 13%. L'effectif moyen des ouvriers a diminué à 148·5 mille et celui des ouvrières à 67·7 mille (au total de 10·7%); on a donc renvoyé 20·7 mille ouvriers et 5·2 mille ouvrières.

A cause de la réduction de la production industrielle et du personnel ouvrier, le nombre moyen des journées d'exploitation a baissé de 280 à 276, par suite de quoi les fabriques ont subi une perte de 28 mille journées d'exploitation, et celui des journées de travail, de 283 à 280, ce qui re-

¹⁾ En 1930, il a été fondé 22 fabriques, transformé 71 exploitations en établissements de caractère manufacturier et fermé 84 fabriques.

présente une perte de 8 millions de journées de travail ou de 75 millions d'heures de travail. Les salaires ayant également diminué, le salaire annuel moyen est tombé à 1497 pengős, accusant une diminution de 5·3% comparativement à celui de 1929 (1580 pengős). Mais comme le coût de la vie a baissé, le salaire réel moyen a représenté 1406 pengős, dépassant de 4·6% celui de 1929, de sorte que les ouvriers ne furent pas obligés de diminuer leur niveau de vie.

La valeur de la production des fabriques a été de 2·5 milliards de pengős en 1930, présentant un fléchissement de 371·3 millions par rapport à 1929. Calculée sur la base de l'indice des prix de gros en pengős d'un pouvoir d'achat d'avant-guerre, elle représentait 2 milliards de pengős et n'était inférieure que de 130 millions (6·1%) à celle de 1929. La valeur moyenne de la production par fabrique a diminué de 856·6 mille pengős en 1929 à 757·7 mille en 1930 (en pengős d'un pouvoir d'achat d'avant 1914, de 637·4 mille à 608·1 mille).

Les économies réalisées sur les traitements d'employés et les salaires ont été de 45 millions de pengős et celles sur les frais de combustibles et d'éclairage, de 22 millions; donc les dépenses de personnel ont diminué seulement de 9·8% et celles de chauffage

et d'éclairage de 13·7%. A cause de la baisse des matières premières, les principaux frais d'exploitation et de production n'ont représenté que 1·7 milliard de pengős, accusant une diminution de 15·2% par rapport à 1929. Ceci témoigne des efforts faits pour rationaliser la production, ainsi que de la résistance et de la faculté d'adaptation, dans une situation économique grave, de l'industrie manufacturière hongroise.

★

A gyáripar üzemmenetét és termelési viszonyait megvilágító adatok már az 1929. évben rámutattak arra, hogy az általános gazdasági válság az ipari termelést is súlyosabb leromlás felé sodorja s a gyáriparra, mely a gazdasági ágak között még a legellenállóképesebbnek bizonyult, szintén válságos korszak fog bekövetkezni. Különösen az 1929. év utolsó hónapjaiban súlyosbodott a helyzet. A munkapiac és hitelbiztonság lényegesen rosszabbodott, amint azt a munkanélküliek számának és a fizetéképtelenségi eseteknek ugrásszerű emelkedése mutatta. Ugyanakkor visszaesett az ipari termelés, a kevésbé tőkeerős ipari vállalatok közül több megszűnt, számos ipartelep pedig erősen redukálta üzemét. A gyáripari termelés értéke ennek következtében az előző évek állandó emelkedést mutató adataival szemben 1929-ben 0·3%-kal csökkent.

A gazdasági helyzet alakulásáról rendelkezésre álló 1930. évi adatok a további leromlás képét mutatják. Az európai gazdasági válság 1930-ban tovább terjedt oly országokban is, amelyek eddig még mentesek voltak annak súlyosabb behatásaitól. A mezőgazdasági értékesítési válság és annak kapcsán a fogyasztó- és vásárlóképeség állandó csökkenése okozta depresszió egyre erősödő mértékben áterjedt az ipari termelésre is, melynek csaknem minden ágazatában a fejlődést ellanyhulás, sőt visszaesés váltotta fel. Súlyosabbá tették az ipari termelés helyzetét az előző évi eladatlan készletek és nyersanyagok további áresése, mert célszerűbb volt az ipari termelés redukciója mindaddig, míg a készletek a fogyasztás állandó csökkenése mellett erősen megcsappant szükségletek kielégítését fedezhették. És fokozták az ipari termelés válságát az arany drágulása, a szovjet dumping, a külföldi értékesítés nehézségei, a gazdasági szempontból bizony-

tanul külpolitikai helyzet, a külkereskedelmi szerződések hiánya. A magyar gyáripar ezek közül kétségkívül a legsúlyosabban érintette a mezőgazdasági termények áresése, mely nemcsak a gazdatársadalom válsága, hanem az ország lakosságának nagyobb részét sújtva, a fogyasztó- és vásárlóképeség olyan arányú csökkenésére vezetett, amelyet legközvetlenebbül az ipari termelés sínylett meg.

A gyáripar helyzetét ismertető 1930. évi adatok a gyárak foglalkoztatottságának és a gyáripari termelésnek minden vonalon, az ipar minden ágazatában s az ipartelepek minden kategóriájában lényeges leromlást mutatják. A gyárak munkáslétszáma 10·7%-kal s a termelési érték 13%-kal csökkent, amivel természetesen együtt járt a teljesített munkának, valamint a felhasznált anyagoknak hasonló arányú visszaesése. Az ipari vállalkozások terén azonban alig észlelhető a gyáripari termelés válsága. Az 1930. év folyamán megszűnt vagy gyári jellegét elvesztett ipartelepek helyét új gyáralakulások, illetőleg üzemkibővítés folytán gyárrá fejlődött ipartelepek töltötték be. Sőt az 1930. év végén gyárnak minősített 3.521 ipartelep, a gyárak előző évi számával szemben 9 gyártöbbeltről ad számot, ami 0·3%-os szaporulatnak felel meg. Az 1930. év folyamán ugyanis 22 új gyártelep alakult és 71 ipartelep fejlődött gyári jellegűvé, de ezzel szemben 84 megszűnt, illetőleg elvesztette gyári jellegét.

Az új gyáralakulások között néhány nagy ipartelep található. Az 1930. év folyamán kezdte meg üzemét a Magyar Dunántúli villamosági rt. bánhidai áramfejlesztő telepe, a Shell kőolaj rt. csepeli kőolajfinomító telepe, a Soproni selyemipar rt. ipartelepe s két báránbörkikészítő telep, valamint a Hungária papírlemez- és papírárugyár Újpesten, továbbá a Győri gyapjúfonó-, festő- és kikészítőgyár és a Budavideki posztógyár budakalászi gyapjúszövő üzeme, amelyek mind nagy nyereséget jelentenek a magyar gyáripar számára. A legtöbb új alakulás a fonó- és szövőiparban történt, ahol 12 új ipartelep üzembehelyezéséről szólnak az adatok, míg a vas- és fémiparban, áramfejlesztőtelepeknél, a bőrparban és a papírparban 2—2, az élelmezési és vegyészeti iparban pedig 1—1 új gyáralakulásról adhatunk számot. A 22 új gyár 1930-ban együttesen 997 munkást alkalmazott, 94.476 lóerőt képviselő erőköz-

ponttal dolgozott s nyolc és egynegyedmillió pengő értékű termelést mutatott ki. Az új gyáralakulások révén elért termelési értéktöbbletnek több mint a fele, 4·5 millió pengő, az új fonó- és szövőipari gyárak termelésére esett.

A gyári jellegű ipartelepek számának alakulását a legutóbbi három évben ipari főcsoportok szerint az alábbi adatok mutatják be:

1. A gyári jellegű ipartelepek megoszlása ipari főcsoportok szerint 1928—1930. években.

Répartition des établissements de caractère manufacturier suivant les principaux groupes d'industries en 1928—30.

Ipari főcsoport száma és megnevezése Numéro et désignation des princip. groupes d'industries	A gyári jellegű ipartelepek számának alakulása Variation du nombre des établissements de caractère manufacturier				
	1928-ban en 1928	1929-ben en 1929	indexszámban indices 1928 = 100	1930-ban en 1930	indexszámban indices 1929 = 100
I. Vas és fémipar — <i>Sidérurgie et métallurgie</i>	306	280	91·5	280	100·0
IIa. Gépgyártás — <i>Construction mécanique</i>	171	171	100·0	167	97·7
IIb. Közhasználatú elektromos áramfejl. telepek — <i>Usines d'électr. d'utilité publique</i>	259	265	102·3	266	100·4
III. Kő-, agyag- és üvegipar — <i>Ind. de la pierre, céramique et verrerie</i>	611	610	99·8	611	100·2
IV. Fa- és csontipar — <i>Ind. du bois et de l'os</i>	425	402	94·6	396	98·5
V. Bőr-, sörte-, tollipar <i>Ind. du cuir, du crin, du poil et de la plume</i>	87	84	96·6	86	102·4
VI. Fonó- és szövőipar <i>Industrie textile</i>	286	291	101·7	297	102·1
VII. Ruházati ipar — <i>Ind. du vêtement</i>	155	154	99·4	149	96·8
VIII. Papirosipar — <i>Ind. du papier</i>	67	68	101·5	71	104·4
IX. Élelmezési ipar — <i>Ind. de l'alimentation</i>	843	847	100·5	856	101·1
X. Vegyészeti ipar — <i>Ind. chimique</i>	226	223	98·7	225	100·9
XII. Sokszorosító- és műipar — <i>Ind. de la reproduction</i>	117	117	100·0	117	100·0
Összesen — Total	3.553	3.512	98·8	3.521	100·3

A gyárak száma tehát az utolsó három évben ipari főcsoportok szerint vizsgálva sem mutat számottevő változást, a hullámzás egyik iparcsoportban sem haladta meg az 5%-ot. Az 1930. évben 9 gyárteleppel többet sorolt fel az élelmezési ipar és 6 iparteleppel többet a textilipar, tehát a két ipari főcsoportra esett a szaporodás háromnegyed része, míg gyártelepvesztéssel szenvedett iparcsoportként a faipar, ruházati ipar és gépipar nevezhető meg. A gyári jellegű ipartelepek számában évenként végbemenő tényleges hullámzás azonban, mint említettük, lényegesen nagyobb. Az 1930. évben 71 olyan ipartelep soroztatott a gyárak közé, amely nem volt új alakulat. Ezek között 18 élelmiszer előállításával, 10 kő-, föld-, agyagiparral, 9 fa- és csontiparral, 8 vegyészeti cikkek gyártásával, ugyancsak 8 gépgyártással és 5 vas- és fémipari cikkek készítésével foglalkozott, a többi 13 pedig egyéb iparcsoportokba tartozott. Ez a 71 ipartelep együtt közel öt-ezer munkással dolgozott s 62·6 millió pengő értékű iparcikket állított elő. Hogy ezzel szemben mily veszteséget jelent a gyárparra az 1930. évben megszűnt gyári jellegű ipartelepek kiesése, sajnos nem állapítható meg. Az 1929. évi gyárak jegyzékéből törölt iparvállalatok többsége azonban inkább a gyári jelleg határán mozgó kisebb ipartelepet tartott üzemben, úgyhogy kétségtelenül kisebb mértékben hatottak a gyárpar teljesítőképességét és termelését feltüntető adatok csökkentésére a gyárak sorából törölt ipartelepek, mint amilyen mértékben növelte azt az új gyári jellegű ipartelepek felvétele. A gyárak számának 1930. évi alakulása azonban — bár az 1930. évi adatok némi szaporulatot mutatnak — nem mondható kedvezőnek. A számbavett gyári jellegű ipartelepek közül ugyanis 227 ipartelep, tehát a gyárak 6·5%-a, az 1930. évben üzemben kívül állott, ami a szünetelésre kényszerült gyárak számának nagyfokú emelkedését jelenti. Az 1928. évben a gyáraknak csak 3·9%-a szünetelt, 1929-ben 4·7%-uk szüntette be üzemét, s így 1930-ban a szünetelő ipartelepek aránya már a gyárpar súlyos helyzetére mutat rá.

Az ipari termelésre is áterjedt gazdasági depresszió 1930. évi arányai a gyári munkáslétszám alakulását ismertető adatoknál tűnnek fel. Már a munkapiac helyzetéről rendelkezésre álló havi adatokból megállapítható volt az ipar foglalkoztatottságának

1930. évi fokozatos leromlása. A szakszervezetek által nyilvántartott munkanélkülieknek 1929-ben évi átlagban 16·2 ezret ért száma 1930-ban 22·3 ezerre szökött fel, ami 37·7%-os emelkedést jelent s ugyanakkor a társadalmi biztosítónál a kötelezőleg biztosított tagok száma 5·8%-kal csökkent. A hatósági munkaközvetítőnél 274 munkaerő esett 100 munkahelyre (1929-ben 223), de a munkakeresőknek csak negyedrésze talált munkahelyet. A munkanélküliség a gyáripart általában véve kevésbé érinti, mint a kisebb ipari üzemeket, a gyárparban dolgozó munkások létszámának az 1930. évben közel 26 ezer fővel történt csökkenése tehát

az iparban oly nagyarányú üzemcsökkenést jelent, amelyből a gyáripari vállalatok súlyos helyzetére kell következtetnünk. Különösen meglepő a gyári munkáslétszám csökkenésének aránya, ha az utóbbi évek állandó emelkedését tekintjük. Az évi átlagos munkáslétszám ugyanis 1926-ról 1927-re 16·1%-kal, 1927-ről 1928-ra 4·7%-kal, végül 1928-ról 1929-re 0·3%-kal növekedett, míg 1929-ről 1930-ra 10·7%-kal csökkent. A gyári munkáslétszám alakulását a két utolsó évben ipari főcsoportok szerint és nemenkint áttekintve, a csökkenés mérvéről a következő képet nyerjük:

2. A gyári átlagos munkáslétszám alakulása 1930-ban ipari főcsoportonként.

Variation du nombre moyen d'ouvriers manufacturiers en 1930, suivant les principaux groupes d'industries.

Ipari főcsoport száma és megnevezése <i>Numéro et désignation des principaux groupes d'industries</i>	Átlagos évi munkáslétszám <i>Nombre moyen annuel d'ouvriers manufacturiers</i>						
	1929			1930			alakulása indexszám- ban - indices 1929 = 100
	férfi <i>hommes</i>	nő <i>femmes</i>	együtt <i>ensemble</i>	férfi <i>hommes</i>	nő <i>femmes</i>	együtt <i>ensemble</i>	
I. Vas- és fémipar — <i>Sidérurgie et métallurgie</i>	31.528	4.494	36.022	27.395	3.771	31.166	86·5
IIa. Gépgyártás — <i>Construction mécanique</i>	30.675	4.403	35.078	25.837	3.901	29.738	84·8
IIb. Közhasználatú elektr. áramfejlesztő tel. <i>Usines d'électricité d'utilité publique</i>	7.426	96	7.522	7.302	105	7.407	98·5
III. Kő-, agyag- és üvegipar — <i>Ind. de la pierre, céramique et verrerie</i>	27.547	5.721	33.268	21.703	3.990	25.693	77·2
IV. Fa- és csontipar — <i>Ind. du bois et de l'os</i>	11.998	1.631	13.629	9.914	1.482	11.396	83·6
V. Bőr-, sörte-, tollipar — <i>Ind. du cuir, du crin, du poil et de la plume</i>	4.273	2.413	6.686	4.093	2.442	6.535	97·7
VI. Fonó- és szövőipar — <i>Industrie textile</i>	14.464	29.986	44.450	14.316	29.467	43.783	98·5
VII. Ruházati ipar — <i>Ind. du vêtement</i>	3.812	4.579	8.391	3.066	4.048	7.114	84·8
VIII. Papirosipar — <i>Ind. du papier</i>	1.378	2.698	4.076	1.374	2.519	3.893	95·5
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása <i>Ind. de l'alimentation</i>	23.263	11.267	34.530	21.055	10.893	31.948	92·5
X. Vegyészeti ipar — <i>Ind. chimique</i>	7.158	2.938	10.096	7.016	2.634	9.650	95·6
XII. Sokszorosító- és műipar — <i>Ind. de la reproduction</i>	5.687	2.757	8.444	5.398	2.498	7.896	93·5
Összesen — Total	169.209	72.983	242.192	148.469	67.750	216.219	89·3

A legnagyobb csökkenést a kő-, agyag- és üvegiparban dolgozó munkások létszáma mutatja, hol több mint hét és félezer munkás vesztette el munkahelyét. Ebben az ipari főcsoportban 1929-ben még a gyáripari munkáslétszám 13·7%-a volt foglalkoztatva, az 1930. évi 22·8%-os csökkenéssel, a kő-, agyag- és üvegipar a gyárakban dolgozó munkásoknak már csak 11·9%-át juttatta munkához. A gyárak munkáslétszámának ily nagymérvű csökkenése természetesen elsősorban az építőipar pangásának a következménye. A kő-, föld-, agyag- és üvegipar legjelentékenyebb ága a téglagyártás, mely az iparcsoportba tartozó munkások 40·1%-át alkalmazta, az 1930. évben munkáslétszámának 31·1%-át volt kénytelen elbo-

csátani a gyárak foglalkoztatottságának nagyfokú csökkenése miatt. Hasonló okokra vezethető vissza a vas- és fémipari, továbbá a faipari munkáslétszám jelentékenyebb apadása is, míg a ruházati iparban a munkáslétszám nagyobb mérvű csökkenésének a fogyasztóképeség csökkenése, a gépiparban foglalkoztatott munkások számában megállapítható visszaesésnek pedig az általános ipari válság volt a legfőbb oka.

A gyáripari munkáslétszám csökkenése nemek szerint nagy eltolódást mutat. A férfi munkások számában ugyanis jóval nagyobb arányú apadás következett be, mint amilyen a női munkásoknál állapítható meg. Az átlagos évi férfi munkáslétszám 12·3%-os csökkenésével szemben a női munkáslétszám

szám csak 7·2%-os apadást mutat, ami azt jelenti, hogy bár a gyáripari munkáslétszámnak közel egyharmada női munkásokból áll, a munkahelyüket elvesztett munkásoknak csak egyötöde volt nő. Láthatjuk tehát, hogy a munkáslétszámredukciónál az ipari vállalatok csak részben valósíthatják meg azt a törekvésüket, mely a gyakorlott munkások megtartását célozza, követniük kell a másik fő szempontot is, az olcsóbb munkaerő minél szélesebb körben való alkalmazását, mely azután a női munkáslétszám javára mutat eltolódást.

A gyárak foglalkoztatottságának csökkenése a munkáslétszámredukciónál maga után vont a munkásteljesítmények csökkenését is. Míg a gyárak 1929-ben átlag 280 napon át üzemben voltak, 1930-ban egy-egy gyárra már átlag csak 276 üzem-

napteljesítmény jutott, ami a gyáriparra nézve csaknem 28 ezer üzemnapvesztést jelent. Az üzemnapok 1·4%-ot kitevő csökkenése mellett a munkásteljesítményben megállapítható veszteség már kisebb arányú. Ugyanis 1930-ban egy munkásra átlag 280 munkanap jutott, az előző évi 283 átlagos munkanapteljesítménnyel szemben, ami csak 1·1%-os csökkenésnek felel meg, a munkáslétszám nagyarányú redukciónál azonban a gyáripar csak 8 millió munkanapvesztést, illetőleg munkaórákban kifejezve közel 75 millió munkaórávesztést szenvedett, mi a munkanapteljesítménynél 11·6%-os, a munkaórateljesítménynél pedig 12·2%-os apadást jelent. Az üzemi és munkaidő alakulását egyébként ipari főcsoportok szerint részletezve az alábbi táblázat adatai mutatják:

3. Az üzemi és munkaidőtéljesítmény alakulása 1930-ban.

Journées d'exploitation et de travail en 1930.

Ipari főcsoport száma és megnevezése <i>Numéro et désignation des principaux groupes d'industries</i>	Nombre total de journées		Munkaórák összes száma ezekben <i>Nombre total d'heures de travail, en milliers</i>	Egy gyárra esett átlag üzemnap <i>Moyenne des journées d'exploitation par manufacture</i>		Egy munkás átlagos			
	Üzemnapok d'exploitation	Munkanapok de travail		Egy gyárra esett átlag üzemnap	Moyenne des journées d'exploitation par manufacture	évi munkanap <i>Journées de travail</i>		napi munkaóra — Heures de travail par jour	
						teljesítménye — faites en moyenne par un ouvrier en			
	összes száma					1929	1930	1929	1930
1930				1929	1930	1929	1930		
I. Vas- és fémipar — <i>Sidérurgie et métallurgie</i>	77.921	8,608.242	76.255	291	286	292	276	8·75	8·86
Ia. Gépgyártás — <i>Construction mécanique</i>	46.443	8,148.902	67.364	295	289	280	274	8·69	8·27
Iib. Közhasználatú elektromos áramfejl. telepek — <i>Usines d'électr. d'utilité publique</i>	89.777	2,265.883	20.187	356	343	309	306	8·80	8·91
III. Kő-, agyag- és üvegipar — <i>Ind. de la pierre, céramique et verrerie</i>	119.826	6,873.375	62.879	251	236	268	268	9·39	9·15
IV. Fa- és csontipar — <i>Ind. du bois et de l'os</i>	96.457	3,165.857	29.569	269	260	278	278	8·68	9·34
V. Bőr-, sörte-, tollipar — <i>Ind. du cuir, du crin, du poil et de la plume</i>	22.552	1,858.876	15.724	294	282	285	284	8·45	8·46
VI. Fonó- és szövőipar — <i>Ind. textile</i>	79.348	12,129.749	112.057	284	281	278	277	9·38	9·24
VII. Ruházati ipar — <i>Ind. du vêtement</i>	39.508	1,690.613	13.936	276	282	232	238	8·18	8·24
VIII. Papirosipar — <i>Ind. du papier</i>	20.804	1,136.191	9.774	297	297	294	292	8·48	8·60
IX. Élelmezési ipar — <i>Ind. de l'alimentation</i>	222.528	9,455.243	86.736	267	271	294	296	9·22	9·17
X. Vegyészeti ipar — <i>Ind. chimique</i>	57.816	2,771.333	25.587	277	275	288	287	9·35	9·23
XII. Sokszorosító- és műipar — <i>Ind. de la reproduction</i>	35.021	2,339.398	18.631	298	299	295	296	7·98	7·96
Összesen — Total	908.001	60,443.662	538.699	280	276	283	280	8·97	8·91

A legerősebb munkaidőredukciót a kő-, föld-, agyag- és üvegiparban találjuk, ahol a gyárak átlagos üzemnapteljesítménye 12·5%-kal csökkent. De jelentős redukciónál hajtottak végre a bőr-, sörte-, szőr- és tolliparba tartozó gyári üzemek is, amelyek 1930. évi átlagos üzemnapteljesítménye 5·4

%-kal volt kisebb az előző évinél. Csupán az élelmezési ipari-, papiros- és nyomdaipari telepek üzemi ideje emelkedett, bár azok foglalkoztatottsága sem érte el az 1929. évi színvonalat. A munkaidőredukció okozta veszteség jobban mutatkozik a munkások munkaidőtéljesítményére vonatkozó adatok-

ban. A munkanapok számának átlag 11·6 %-kal történt csökkenését főleg a nehéziparban, a faiparban és ruházati iparban bekövetkezett munkáslétszámredukció okozta. A munkások átlagos munkanapteljesítménye azonban az erősebb mértékben végrehajtott munkáslétszámredukció folytán több iparágban alig mutatott csökkenést, sőt nem egy iparágban még növekedett is. Így például a ruházati iparban, hol 1929-ben egy munkásra átlag 232 munkanap esett, 1930-ban az átlagos munkanapteljesítmény 277-re emelkedett, ami 19·4 %-os növekedést jelent.

A gyáripari munkások átlagos munkaórateljesítményének csökkenése természetesen maga után vonta az átlagos munkáskeresmények csökkenését is. A gyári vállalatok 1930-ban főleg a munkáslétszámredukció révén a kifizetett munkabéreknél 13·1 %-os megtakarítást értek el, ami azt jelenti, hogy a gyárak 1930-ban 48·8 millió pengővel kevesebbet fizettek ki munkabér

címén, mint az előző évben. Minthogy a kifizetett munkabérek összegénél elért 13·1 %-os megtakarítással szemben a munkáslétszámredukció csak 10·7 %-os csökkenésnek felel meg, az egy munkásra jutott évi kereset kiszámítása kétség kívül az átlagos évi munkáskeresmények csökkenését mutató eredményre vezet. Az 1930. évben üzemben volt 3.294 gyári vállalat munkásai részére 323·8 millió pengőt fizetett ki munkabér címén, melyből egy munkásra átlag 1.497 P évi keresmény jut. Minthogy 1929-ben egy gyári munkásra átlag 1.580 P munkabér esett, 1930-ban a gyáriparban dolgozó munkásokat egyenkint átlag 83 P munkabérvesztés érte, ami az átlagos évi munkáskeresményeknél 5·3 %-os csökkenésről ad számot. Összehasonlítva az 1930. évben kifizetett munkabérek összegét és az átlagos évi munkáskeresmények alakulását az előző évi adatokkal, a gyári munkások megélhetéséről 1930-ban a következő adatok szólnak:

4. Az átlagos évi munkáskeresmények alakulása 1930-ban a nominál és reálmunkabérkeresmények szerint.

Salaires annuels moyens d'ouvriers en 1930, par salaire nominal et salaire réel.

Ipari főcsoport száma és megnevezése <i>Numéro et désignation des principaux groupes d'industries</i>	A kifizetett munkabérek összege ezer pengőben <i>Total des salaires payés, en milliers de pengős</i>	Egy munkás átlagos évi nominál bérkeresménye <i>Salair nominal annuel moyen par ouvrier</i>		Egy munkás átlagos évi reál bérkeresménye <i>Salair réel annuel moyen par ouvrier</i>	
		pengőben <i>en pengős</i>	indexszámban <i>indices</i> (1929 = 100)	pengőben <i>en pengős</i>	indexszámban <i>indices</i> (1929 = 100)
I. Vas- és fémipar — <i>Sidérurgie et métallurgie</i>	50.009	1.605	95·6	1.510	105·6
II/a. Gépgyártás — <i>Construction mécanique</i>	48.871	1.643	91·6	1.546	101·2
II/b. Közhasználatú elektromos áramfejl. telepek — <i>Usines d'électr. d'utilité publ.</i>	17.754	2.397	102·7	2.255	113·4
III. Kő-, agyag- és üvegipar — <i>Ind. de la pierre, céramique et verrerie</i> . .	31.039	1.208	95·5	1.136	105·5
IV. Fa- és csontipar — <i>Ind. du bois et de l'os</i>	14.900	1.309	93·6	1.231	103·4
V. Bőr-, sörte-, tollipar — <i>Ind. du cuir, du crin, du poil et de la plume</i> . .	9.225	1.412	99·5	1.328	109·9
VI. Fonó- és szövőipar — <i>Ind. textile</i> . .	52.019	1.188	98·8	1.118	109·1
VII. Ruházati ipar — <i>Ind. du vêtement</i> . .	10.043	1.418	103·1	1.334	113·9
VIII. Papirosipar — <i>Ind. du papier</i>	5.584	1.434	98·1	1.349	108·3
IX. Élelmezési ipar — <i>Ind. de l'alimentation</i>	45.961	1.439	100·0	1.354	110·4
X. Vegyészeti ipar — <i>Industrie chimique</i>	15.557	1.612	101·0	1.516	111·5
XII. Sokszorosító- és műipar — <i>Industrie de la reproduction</i>	22.789	2.886	100·0	2.715	110·4
Összesen — Total	323.751	1.497	94·7	1.408	104·6

Az átlagos évi munkáskeresmények csökkenése legerősebben a nehéziparban, a faiparban és a kő-, föld-, agyag- és üvegiparban mutatkozott. Bár ezekben az iparcsoportokban a munkáslétszámredukció is elég nagymérvű volt, az átlagos évi keresmények jelentékenyebb csökkenése a munkások munkaórateljesítményénél megállapítható

nagyfokú csökkenés következménye. A vas- és fémiparban ugyanis 17·2 %-kal, a gépiparban 21·2 %-kal apadt a munkaórateljesítmény a kő-, föld-, agyag- és üvegiparban pedig 24·9 %-os s a faiparban 9·9 %-os csökkenés mutatkozott. Bár ezekben az iparcsoportokban a munkáslétszámredukció is elég nagymérvű volt, az átlagos évi keresmények

jelentékenyebb csökkenése a munkások munkaórateljesítményénél megállapítható nagyfokú csökkenés következménye. A vas- és fémiparban ugyanis 17·2%-kal, a gép- iparban 21·2%-kal apadt a munkaórateljesítmény, a kő-, föld-, agyag- és üvegiparban pedig 24·9%-os s a faiparban 9·9%-os csökkenés mutatkozott a munkások munkaórateljesítményében. Ellenben a ruházati iparban, az áramfejlesztő telepeken és vegyészeti gyárakban dolgozó munkások évi átlagos bérkeresménye nemcsak, hogy nem csökkent, hanem még valamelyes javulást is ért el.

A gyárakban munkabér címén kifizetett összegekből a munkaórateljesítmény alapján számított átlagos órabérek az 1930. évben 60 fillérben állapíthatók meg, míg 1929-ben 61 filléres átlagos órabérről szoltak az adatok. A legmagasabb átlagos órabért a munkások a sokszorosító- és műiparban érték el, hol 1930-ban is 122 filléres órabér állapítható meg, mint 1929-ben. Az áramfejlesztőtelepeken dolgozó, csaknem kivétel nélkül nagyobb szaktudást kívánó munkát teljesítő munkások átlagos órabére 88 fillérre emelkedett az előző évi 86 fillérről. Az órabérek nagysága szerint harmadik helyen következő gépiparban ellenben az 1929. évben elért 74 filléres átlagos órabér 1930-ban 73 fillérre szállt le. Az említett módon számított átlagos órabérek között a legnagyobb csökkenést a fa- és csontiparban dolgozó munkásoknál látjuk, akik 1930-ban átlag csak 50 fillért kerestek óránként az előző évi 58 filléres átlagos órabér helyett.

A munkások megélhetése szempontjából a munkabérkeresmények csökkenése kisebb arányú, mint azt a fenti számítások mutatják, mert a megélhetési index 1930-ban 106·3-ra szállt alá az előző évi 117·4-ről. A reálmunkabérek tehát az átlagos évi bérkeresmények szerint 1930-ban 1.408 pengőt tettek, ami az 1929. évi reálbérkeresményekkel szemben 5·4%-os emelkedést jelent, holott — mint láttuk — a nominál munkabéreknél ugyanakkor 5·2%-os csökkenés mutatkozott. A megélhetési költségek csökkenése folytán, mely nagyobbarányú volt, mint az átlagos nominál munkabérkeresményeknél megállapított csökkenés, a reálmunkabérkeresmények minden iparcsoportban javulást értek el s így a gyárakban dolgozó munkások megélhetése szempontjából az 1930. évi gyáripari válságnak káros hatása nem mutatkozott. A gyári munkások

javuló életviszonyaira még inkább rávilágítanak a kifizetett munkabérek és a munkaórateljesítmény alapján kiszámított órabérátlagok, ha azokat is átszámítjuk a megélhetési index segítségével reálórabérekre. A nyert eredményből kitűnik, hogy míg 1929-ben az átlagos reálórabérek 52 fillért tettek, 1930-ban 56 fillért értek el, tehát elég jelentékeny arányban javultak. Ez a javulás azonban kizárólag a megélhetési költségek csökkenésén alapszik. A munkabérek iránya ugyanis inkább a munkabérleszállítás felé mutat, de az ipari vállalatok 1930-ban nem használták ki a megélhetési index csökkenéséből származó munkabérleszállítási lehetőséget.

A gyáripari termelési válság az üzemek racionalizálását célzó törekvésekre kétségkívül előmozdítólag hatott. A munkáslétszám csökkentése csak a mechanikai erő szélesebb körben való alkalmazása mellett volt keresztülvihető. Minthogy gazdaságosság szempontjából a saját erőközpont teljesítményének fokozása kevésbé mutatkozik célszerűnek, az ipartelepek a villamos áramfejlesztő telepekhez fordultak inkább a szükséges energiatöbblet beszerzése végett. Ennek folytán az idegen telepről beszerzett árammal hajtott villamos motorok használata jelentősen megnövekedett, míg a saját árammal táplált villamos motoroknál csökkenés állott be. A gyáriparban az 1930. évben használt villamos motorok teljesítőképessége 454·1 ezer lóerőt képviselt, amelyből 178·7 ezer lóerőt tartottak üzemben saját erőgépekkel s 275·4 ezer lóerőt idegen telepről beszerzett árammal. És míg a saját termelésű árammal táplált villamos motoroknál az 1930. év folyamán 2·6%-os csökkenés következett be, az idegen telepről beszerzett árammal hajtott villamos motorok lóerőszámában 13·3%-os emelkedés állapítható meg. E mellett a gyártelepek saját erőközpontjai is jelentősen megnövekedtek. Az 1930. év folyamán ugyanis a gyáriparban használt erőgépek összes lóereje 9·8%-os gyarapodást mutatott, miáltal az erőgépek összes teljesítőképessége az 1929. évi 909·8 ezer lóerőről 999·6 ezer lóerőre emelkedett. A gyáripari termelésben a racionalizálás első törekvéseinek egyike a túlméretezett gépi erő csökkenése, amelynek keresztülvitele után azonban éppen a gazdaságosság teszi szükségessé a gépi erő újabb fokozását. Az átalakulásban levő gyáripar az erőgépek lóerőszámának csökkenését, illetőleg emelkedését tekintve, iparcsoportonként nagy hul-

lámzást mutat. A villamos áramfejlesztőtelepeknél a bányai centrálé üzembehelyezése folytán a gépi erő 90 ezer lóerővel, azaz 16·0%-kal megnövekedett, de aránylag jelentős növekedés történt a bőr- és papíriparban is, úgyszintén emelkedett a kő-, föld-, agyag-, üvegipari telepek, a textilgyárak és a vegyészeti gyárak erőközpontjainak teljesítőképessége is. Ezzel szemben a ruházati iparban csaknem felére apadt a saját gépi erő, s nagyobb mértékben visszaesett a gépipari telepeken használt erőgépek teljesítőképessége is, míg a többi iparcsoportokban a csökkenés már kisebb arányú volt.

Minthogy a gyártelepeken használt erőgépek 64·9%-a gőzüzemű, a gépi erő fokozásával általában véve a szénfelhasználásnak is emelkednie kellene. Az 1930. évi üzemi redukció azonban, mint azt az üzemnapok számának nagyobb mérvű csökkenésénél megállapíthattuk, az erőgépek üzemóráteljesítményénél olyan arányú visszaesést okozott, amely mellett a gyárakban kazántüzelésre felhasznált szénmennyiség növekedését várni aligha lehet. A racionalizálási törekvések folytán is csökkenő irányú szénfogyasztás ezek után 1930-ban közel 6 millió métermázsával volt kisebb az előző évinél, tehát mindössze 38·4 millió métermázsát ért el, ami 13·1%-os visszaesést jelent. Egyes iparcsoportokban a szénfogyasztás csökkenése meglepő arányokat mutatott. A vas- és fémipari gyárak például 1·7 millió métermázsával s a kő-, föld-, agyag-, üvegipari telepek 1·9 millió métermázsával kevesebb szenet tüzeltek fel 1930-ban, mint az előző évben, míg a gépipar szénfogyasztása csak 1·2 millió métermázsát ért el, ami 37·0%-os csökkenést jelent a gépgyárak szénfogyasztásában.

A gazdasági helyzet depresszióját az 1930. évben enyhülés ugyan nem váltotta fel, de az év második felében a rosszabbodás lassúbb ütemű lett, ami különösen a fogyasztási javak piacán volt észlelhető. Az ipar helyzete azonban változatlanul súlyos volt annak ellenére, hogy a közmunkák révén mégis elég jelentős foglalkoztatottsághoz jutott. A hosszúlejáratú hitelek hiánya miatt az építkezés pangása az egész éven át tartott, egyre erősebben éreztetve hatását a nehézipari, a fa- és kőipari termelésnél. Egyedül a textilipar tanúsított a válsággal szemben számottevő ellenállóképességet, habár készletei jelentékenyen növekedtek, a vállalatok prosperitásába vetett bizalom nem csökkent.

A gyáripari termelés helyzetének kialakulására elég jelentős hatással voltak az alakulások, különösen a nyersanyagoknál világszerte mutatkozó árszínvonalcsökkenés, mely az ipari termelésre szerfölött békítőlag hatott. A nyersanyagtermelő országok vásárlóképessége ugyanis a nyersanyagárak zuhanásszerű esése folytán rendkívül csökkent, az ipari termékek elhelyezése ezért alig volt lehetséges, az ipari készletek egyre növekedtek, a termelés pedig összezsugorodott. A magyar gyáripar, amelynek kereteit az inflációs konjunktúra szintén erősen megnövelte, az éveken át tartó racionalizálási törekvések mellett sem tudott annyira összehúzódnani, hogy a fogyasztás további nagymérvű lecsökkenése mellett termelési válságba ne sodorta volna. De szükségessé tette a termelő munka visszaszorítását a nyersanyagárak esése azért is, mert csak így vált lehetővé a termelési költségek lecsökkentése. Az üzemmenet lassúbb folyamata mellett ugyanis a nyersanyagárak eséséből származó haszon az ipari vállalatok javára számoltatott el, míg a készárúknál alig okozott számottevő árváltozást. Az 1930. évi gyáripari termelésnél felhasznált nyersanyagok, félgyártmányok és üzemi segédanyagok értékösszegénél ennek folytán csaknem egyenyed milliárd pengőt kitevő visszaesés mutatkozott, amely az 1929. évi nyersanyagköltségekhez viszonyítva 17·1%-os csökkenést jelent. A főbb termelési és üzemi költségek ugyanis — ideértve a munkabérek és tisztviselői fizetések címén kifizetett összegeket, a termelésnél felhasznált nyersanyagok és félgyártmányok, gyártmányok és üzemi segédanyagok értékét, valamint a tüzelő- és világítóanyagok beszerzésére fordított kiadásokat — ipari főcsoportok szerint az 1930. évi alakulását az 5. sz. tábla mutatja be.

A főbb termelési és üzemi költségek tehát 1930-ban 15·2%-kal csökkentek, ami a gyáripari vállalatok üzemi költségeinél 311·7 millió pengő apadást jelent. Ebből az összegből azonban csak 45 millió pengő esett a tisztviselői fizetéseknél és munkabéreknél elért megtakarításra és 22 millió pengő a tüzelő- és világítóanyagokra fordított költségek csökkenésére. Tehát míg a személyzeti kiadások csak 9·8%-kal apadtak, a tüzelő- és világítóanyagokra fordított költségeknél 13·7%-os csökkenés mutatkozott, a termelésnél felhasznált nyersanyagok, félgyártmányok, gyártmányok és üzemi segédanyagok értékösszege pedig ugyanakkor

5. Főbb üzemi és termelési költségek 1930-ban.
Principaux frais d'exploitation et de production en 1930.

Ipari főcsoport száma és megnevezése <i>Numéro et désignation des principaux groupes d'industries</i>	Tisztviselői fizetések és munkabérek ezer P-ben <i>Traitements d'employés et salaires d'ouvriers, en milliers de pengős</i>	Nyersanyagok, félgyártmányok, gyártmányok és üzemi segédanyagok értéke ezer pengőben <i>Matières premières, demi-produits, objets fabriqués et matières auxiliaires d'exploitation, en milliers de pengős</i>	Tüzelő- és világítóanyagok értéke ezer P-ben <i>Combustibles et éclairage, en milliers de pengős</i>	Főbb termelési és üzemi költségek együtt - <i>Total des principaux frais de production et d'exploitation</i>	
				ezer P-ben en milliers de pengős	indexszámban - indices 1929=100
I. Vas- és fémipar — <i>Sidérurgie et métallurgie</i>	60.759	124.995	19.812	205.566	81·5
IIa. Gépgyártás — <i>Construction mécanique</i> ..	65.554	65.973	9.271	140.798	76·5
IIb. Közhasználatú elektr. áramfejlesztő telepek — <i>Usines d'électricité d'utilité publique</i>	25.523	1.984	37.847	65.354	92·0
III. Kő-, agyag-, és üvegipar — <i>Ind. de la pierre, céramique, verrerie</i>	34.915	19.487	18.272	72.674	76·2
IV. Fa- és csontipar — <i>Ind. du bois et de l'os</i>	17.566	34.056	1.520	53.142	76·2
V. Bőr-, sörte-, tollipar — <i>Industrie du cuir, du crin, du poil et de la plume</i>	12.501	55.831	2.489	70.821	95·1
VI. Fonó- és szövőipar — <i>Industrie textile</i> ..	60.222	190.062	11.871	262.155	88·4
VII. Ruházati ipar — <i>Industrie du vêtement</i> ..	12.161	29.018	661	41.840	84·5
VIII. Papirosipar — <i>Industrie du papier</i>	6.717	17.237	1.727	25.681	99·9
IX. Élelmezési ipar — <i>Ind. de l'alimentation</i>	64.530	522.742	25.912	613.184	83·4
X. Vegyészeti ipar — <i>Industrie chimique</i> ..	27.037	106.537	7.771	141.345	94·7
XII. Sokszorosító- és műipar — <i>Ind. de la reproduction</i>	26.931	17.336	1.708	45.975	97·2
Összesen — Total ..	414.416	1,185.258	138.861	1,738.535	84·8

17·1%-kal volt kisebb az előző évi hasonló termelési költségtételek összegénél. A nyersanyagfelhasználást ipari főcsoportok szerint vizsgálva, az értékadatok nagy hullámzását látjuk. A gépiparban 30·3%-os, a faiparban 26·0%-os, a vas- és kőiparban pedig több mint 21%-os a csökkenés, de jelentős arányban apadtak a nyersanyagköltségek az élelmezési iparban, hol 18·2%-ot, továbbá a ruházati iparban, hol 16·6%-ot, végül a textiliparban, hol 14·7%-ot ért el a csökkenés aránya. Ezzel szemben a vegyészeti iparban és bőriparban 6% körül mozgott, a sokszorosító- és műiparban pedig csak 1·5%-ot tett, sőt az áramfejlesztőtelepeken — ahol azonban ily címen csak üzemi anyagköltség szerepel — a bányászati centrálé üzembehelyezése folytán 28·2%-os s a papirosiparban az újpesti papirlemezzgyár alakulása folytán 1·0%-os növekedés állott be a nyersanyagfelhasználási költségeknél. A főbb termelési és üzemi költségek együttes összege azonban az összes iparcsoportokban csökkent, legerősebben a kő-, föld-, agyag- és üvegiparban, a fa- és csontiparban és a gépiparban, hol a munkabéreknél is nagyobb mérvű apadás állapítható meg.

A gyáripari termelés értéke 1930-ban jelentékeny csökkenést mutatott, az 1929. év-

ben megállapított 2.867·1 millió pengőről 2.495·8 millió pengőre esett vissza, tehát 371·3 millió pengővel volt kevesebb, mint az előző évben. A munkáslétszámnak 10·7%-ot kitevő csökkenése, illetőleg a teljesített munkaórák számának 12·2%-os apadása után, valamint a főbb termelési és üzemi költségeknél észlelt 15·2%-os csökkenés után tehát a gyáripari termelés értékének 13·0%-kal történt visszaesését állapíthatjuk meg. Ha figyelembe vesszük, hogy a gyáripari statisztika tíz év óta állandó fejlődésről szólt, mely nemcsak az ipari vállalkozások terén megfigyelt törekvésekben mutatkozott, hanem a gyárankinti átlagos teljesítmény emelkedéséből is kitűnik, de éppúgy megállapítható volt a gyáripari termelés értékének, mint a nemzeti jövedelem egyik fontos tényezőjének évenkénti emelkedéséből is, sajnos, az 1930. évi adatokból még kedvezőtlenebb képet alkothatunk a gyáripar helyzetéről. Az általános gazdasági válság, mely már 1929-ben a gyáripari termelés ellanyhulását okozta, 1930-ban áttért az ipari termelés minden ágára és általános leromlásra vezetett. Az 1930. évben előállított iparcikkek termelési értéke a fontosabb iparcsoportokban, kivéve a papir- és bőripart, jóval alatta maradt az 1929. évi ter-

melési értéknek. A nehézipar, a kő- és faipar, a ruházati és élelmezési ipar 1930. évi termelésében az értékadatok szerint nagymértvű csökkenés állott be, sőt a textiliparban is, amely aránylag a legellenállóképe-

sebbnek bizonyult, 7·8%-kal kisebb termelési értékről számolnak be az adatok. A gyáripari termelés alakulását az utolsó három évben egyébként ipari főcsoportok szerint az alábbi táblázat mutatja be.

6. A gyáripari termelés értéke 1928—1930. években.

Valeur de la production manufacturière en 1928—30.

Ipari főcsoport száma és megnevezése <i>Numéro et désignation des principaux groupes d'industries</i>	A termelési érték ezer pengőben <i>Valeur de la production, en milliers de pengős</i>			A termelési érték növekedése (+) vagy csökkenése (—) az előző év- hez viszonyítva %-ban <i>Augmentation (+) ou diminution (—) de la valeur de la production par rapport à l'année précédente, en %</i>		
	1928	1929	1930	1928	1929	1930
	I. Vas- és fémipar — <i>Sidérurgie et métallurgie</i>	328.188	322.473	265.228	+ 12·1	— 1·7
IIa. Gépgyártás — <i>Construction méca- nique</i>	249.648	292.221	238.339	+ 13·8	+ 17·1	— 18·4
IIb. Közhasználatú elektr. áramfejlesztő tel. — <i>Usines d'électricité d'uti- lité publique</i>	109.379	120.937	116.091	+ 4·4	+ 10·6	— 4·0
III. Kő-, agyag-, üvegipar — <i>Ind. de la pierre, céramique et verrerie</i>	148.734	137.803	105.689	+ 3·2	— 7·3	— 23·3
IV. Fa- és csontipar — <i>Ind. du bois et de l'os</i>	94.239	90.217	68.490	+ 17·8	— 4·2	— 24·1
V. Bőr-, sörte- és tollipar — <i>Ind. du cuir, du crin, du poil et de la plume</i>	100.979	92.276	92.294	+ 8·4	— 8·7	+ 0·0
VI. Fonó- és szövőipar — <i>Industrie textile</i>	377.954	405.858	374.109	+ 5·4	+ 7·4	— 7·8
VII. Ruházati ipar — <i>Ind. du vêtement</i>	65.735	64.262	53.684	+ 7·0	— 2·2	— 16·5
VIII. Papirosipar — <i>Ind. du papier</i>	30.224	35.374	36.283	+ 13·5	+ 17·0	+ 2·6
IX. Élelmezési ipar — <i>Ind. de l'ali- mentation</i>	1,106.018	1,026.315	872.280	+ 4·3	— 7·2	— 15·0
X. Vegyészeti ipar — <i>Ind. chimique</i>	200.141	210.451	205.549	+ 5·5	+ 5·2	— 2·3
XII. Sokszorosító- és műipar — <i>Ind. de la reproduction</i>	65.632	68.907	67.755	+ 8·9	+ 5·0	— 1·7
Összesen — Total	2,876.871	2,867.094	2,495.791	+ 6·9	— 0·3	— 13·0

A gyáripari termelésre nehezedő gazdasági válságot már az 1929. évi termelési adatok is mutatják, amikor hat ipari főcsoport termelése maradt az előző évi színvonal alatt, míg 1930-ban már tíz iparcsoport termelése mutatott csökkenést. Az 1930. évi 13·0%-os visszaesésnél némely iparcsoportban mindenesetre figyelembe kell venni a nyersanyagárak esése folytán bekövetkezett árcsökkenést is, annál is inkább, mert az erősebben a leghatalmasabb ipart, az élelmezési ipart érintette. Az élelmezési ipart a termelési érték szempontjából ugyanis több mint 154 millió pengőt kitevő veszteség érte 1930-ban, mely az ott mutatkozó áresés folytán a gyárak foglalkoztatottságában kisebb arányú csökkenésnek felel meg. Hasonló a helyzet a textiliparban is, mely termelési érték szempontjából a második helyen áll s az 1930. évben mintegy 32 millió pengővel termelt kevesebbet, mint az előző évben. A vas- és gépipar, melyeket bár külö-

nösen súlyosan ért az 1930. évi termelési válság, jelentőségben még mindig a harmadik és negyedik helyet foglalják el a magyar gyáriparban, de a vegyészeti ipar, melyet jóval kevésbé érintettek az 1930. évi viszonyok, erősen nyomukban jár.

A termelési érték alakulását az üzemben volt gyárak számának alakulásával egybevetve, vagyis a gyárankinti átlagos termelési értéket vizsgálva, kitűnik, hogy 1929-ben, amikor a gyáripari termelés értéke 0·3%-kal csökkent, az átlagos teljesítmény az előző évi 842·7 ezer pengőről 856·6 ezer pengőre emelkedett s csak 1930-ban csökkent le 757·7 ezer pengőre. Az üzemben volt gyárak száma, mely 1928-ban 3.414 volt, 1929-ben 3.347-re, 1930-ban pedig 3.294-re szállt le, tehát a szünetelő gyárak száma fokozatosan emelkedett, de az üzemben volt gyárak átlagos teljesítménye nem csökkent. Az 1930. évben azonban a működő gyári üzemek foglalkozta-

tottsága is erősen visszaesett, csaknem minden iparban üzemredukcióval voltak kénytelenek dolgozni. Az 1930. évi gyáripari termelési érték csökkenésének jelentőségét élénken mutatják az alábbi adatok, amelyek a gyári termelés összes értékének és a gyárankinti átlagos termelési értéknek a legutolsó tíz évi alakulásáról szólnak.

7. A gyáripari összes termelési érték és a gyárankinti átlagos termelési érték alakulása pengőben 1921—1930-ban.

Valeur totale de la production manufacturière et valeur de la production par usine ou fabrique en 1921—1930, en pengős.

É v Années	Az összes termelési érték alakulása — <i>Valeur totale de la production manufacturière</i>		A gyárankinti termelési érték alakulása — <i>Valeur de la production par usine ou fabrique</i>	
	ezer pengőben en milliers de pengős	index-számban indices	ezer pengőben — en milliers de pengős	index-számban indices
1921	979.388	100	490·9	100
1922	1,377.302	141	579·2	118
1923	1,412.401	144	537·4	110
1924	1,821.407	186	663·1	135
1925	2,068.228	211	690·8	141
1926	2,191.658	224	704·0	143
1927	2,691.972	275	789·9	161
1928	2,876.871	294	842·7	172
1929	2,867.094	293	856·6	174
1930	2,495.791	255	757·7	154

Megállapíthatjuk tehát, hogy a gyáripari termelés értékének növekedését, mely 1921 óta évről-évre észlelhető volt, 1929-ben stagnáció, majd 1930-ban jelentős arányú visszaesés váltotta fel. Az 1929. évben az üzemben volt gyárak átlagos teljesítménye még meghaladta az előző évit, 1930-ban azonban általános üzemredukció, leromlás következett be. A két indexszámsornak egymás mellé állítása egyébként is amellet szól, hogy a gyáripar fejlődésével a gyárak többsége nem tudott arányosan fejlődést elérni, mert míg az összes gyárak termelése két és félszeresre emelkedett, a gyárankinti átlagos termelés csak másfélszeres növekedést ért el, tehát a gyárak jelentékeny részénél az üzemenet az évek folyamán mindinkább összezűgödött. Bár ennek a körülménynek jórészen a statisztikai adatgyűjtés nehézségei adják magyarázatát, az adatok mégis kétségbenvonhatatlanul arra utalnak, hogy a nehéz gazdasági viszonyok között az ipari vállalatok jelentékeny része egyre szűkebb keretek közé húzódott vissza, kö-

zülük évről-évre számos vállalat megszűnt vagy kisipari teleppé zsugorodott. A helyükbe lépett új alapítások, míg a megalakuláskor biztosított hitelkeretekkel rendelkeztek, intenzívebb üzemi tevékenységet fejtettek ki, azután azok is áttértek a racionalizálás útjára, mely üzemredukcióra s a termelés csökkentésére vezetett.

A gyáripari termelési érték alakulásának megfigyelése, ha az árhullámzások figyelembevételével történik, lényegesen módosítja azokat az eredményeket, amelyek a gyáripar fejlődésére vagy hanyatlására mutatnak rá. A gyáripari termelés összes értékének, valamint a gyárankinti átlagos termelési értéknek az ipari anyagok és termékek nagykereskedelmi árindeksével történt átszámítása az 1921—1930. évi eredményeket a következőképen tünteti fel:

8. A gyáripari összes termelési érték, valamint a gyárankinti átlagos termelési érték alakulása békebeli vásárlóerejű pengőben 1921—1930-ban.

Valeur totale de la production manufacturière et valeur de la production par usine ou fabrique, en pengős ayant un pouvoir d'achat d'avant-guerre, en 1921—30.

É v Années	Az összes termelési érték alakulása — <i>Valeur totale de la production</i>		A gyárankinti átlagos termelési érték alakulása — <i>Valeur de la production par usine ou fabrique</i>	
	békebeli ezer pengőben — en milliers de pengős ayant un pouvoir d'achat d'avant-guerre	index-számban indices	békebeli ezer pengőben — en milliers de pengős ayant un pouvoir d'achat d'avant-guerre	index-számban indices
1921	1,187.137	100	595·1	100
1922	1,490.586	126	626·8	105
1923	1,061.956	90	404·1	68
1924	1,244.981	105	453·2	76
1925	1,418.538	120	473·8	80
1926	1,670.471	141	536·6	90
1927	1,975.034	166	579·5	97
1928	2,077.163	175	608·4	102
1929	2,133.254	180	637·4	107
1930	2,003.043	169	608·1	102

A gyáripari termelés értéke tehát 1930-ban, az árcsökkenés okozta eltolódást kiküszöbölve, nem 13·0%-kal, hanem csak 6·1%-kal csökkent, s így az utolsó békeévi termelési értékhez viszonyítva, mely 1.904 millió pengőnek felel meg, 2.003 millió pengőt ért el. Az 1921. év óta tartó fejlődésben — az inflációs évek hullámzását nem tekintve — az 1930. évi összes termelésről szóló adatok mutatnak első ízben a gyáripari termelés visszaesésére. De meg kell állapítanunk, hogy a gyáripar helyzetét is-

mertető 1930. évi adatok, bár a gyári jellegű ipartelepek üzemi és termelési viszonyainak általános leromlásáról szólnak, az általános gazdasági válság kimélyülését elének táró 1930. évi adatok mellett, mégis arról tanuskodnak, hogy a gyáripár a

rosszabbodó viszonyok között nagy alkalmazkodóképességnek adta tanujelét s még mindig ellenállóképesebbnek bizonyult, mint a gazdasági élet többi termelési ágazatai.

Farkasfalvi Sándor dr.

A fogyasztási adó alá eső cikkek termelése és forgalma.

Production et mouvement des articles soumis aux contributions indirectes en Hongrie.

Résumé. Dès l'année économique 1929—30, les données montraient à plusieurs égards un fléchissement par rapport aux années précédentes, au cours desquelles elles augmentaient en général. En 1930—31, la régression s'est accentuée, de sorte que, sauf la production et la consommation des boîtes à tubes à cigarettes et la consommation des briquets, les autres articles soumis aux contributions indirectes accusaient des diminutions parfois considérables.

★

Az 1931. augusztus végén záruló gazdasági évben a fogyasztási adó alá eső cikkek termelési és forgalmi adataiban az általános gazdasági depresszió tükröződik. Már az előző gazdasági évben több vonatkozásban visszaesés volt tapasztalható a korábbi évek szinte kivétel nélkül prosperitást mutató adataiban. Az utolsó gazdasági évben már az emelkedő irányzat a kivétel. Így kivételesen növekedett az előző évvel szemben a szivarkahüvelydobozok termelése és fogyasztása és a gyujtószerszámok fogyasztása. A többi termelési és fogyasztási adatok — némelyek jelentős mértékben — mind visszaestek.

Cukor. (Répacukor fogyasztási értékben és a másnemű cukor, híg, tömör együtt.) Az 1930/31. kampány termelése (2,132.484 q) az előző évhez képest 115 ezer q-val esett, de még mindig csaknem ugyanennyivel haladta meg a két év előtti termelést. A belföldi fogyasztás csak egy árnyalattal csökkent. Jelentősebben — az előző évhez képest 439 ezer q-val — apadt az adómentes kivétel, mely kereken háromnegyedmillió q-ra rúgott.

Sör. A sörtermelés — mely a külforgalom elhanyagolható mennyisége miatt a fogyasztás mérve szerint alakul — további erős visszaesésével jellemzően mutatja a fogyasztóképesség nagy megcsappanását. Az 1930/31. évi termelés (312 ezer hl) 134 ezer hl-rel kevesebb, mint az előző évi s alig haladja meg a két év előtti termelés felét.

Benzin. A benzinfogyasztás, mely már az 1929/1930. gazdasági évben hanyatlani kezdett, 1930/31-ben számottevően csökkent, (634 ezer q-ról 572 ezer

q-ra). A fogyasztás azonban csupán a 735 fokon felüli tiszta benzinből ment vissza, bár ennél a jelzethetnél is nagyobb mértékben, minthogy a 735 fokon felüli motalkóban lévő benzin és a könnyű (735 fokon aluli) benzin fogyasztása — 64, illetve 22 ezer q-val — emelkedett.

Petróleum. A behozatal a múlt s méginkább az 1928/29. gazdasági évhez viszonyítva minimális (132, illetve 154 ezer q helyett 26 ezer q) volt. A fogyasztás az előző évi 707 ezer q-t tevő maximális pontjáról 627 ezer q-ra, csaknem az 1927/28. év előtti színvonalra, esett vissza.

Gázolaj, fűtőolaj és az összes könnyű olajok. Lényeges visszaesés mind a behozatalban (53 ezer q-ról 14 ezer q-ra), mind a fogyasztásban (328 ezer q-ról 280 ezer q-ra).

Kenőolaj. A redukált fogyasztás miatt a behozatal (46 ezer q) az előző évi behozatalnak csaknem felére esett.

Egyéb ásványolajtermékek. A fogyasztás figyelemreméltó csökkenése (64 ezer q-ról 47 ezer q-ra) dacára, a behozatal hatalmasan megduzzadt, meghaladta a másfélmillió q-t. Minthogy a behozatal e mennyiségnek jobb gazdasági években is csak felét tette, nincs kizárva, hogy egyéb ásványolajtermékek alatt — talán feldolgozástechnikai változás folytán — nem a korábbi években kimutatott kategória szerepel. Ezt látszik igazolni az előbb felsorolt ásványolajfajták behozatalában mutatkozó nagy visszaesés is, esetleg ezek rovására gyarapodott az egyéb ásványolajtermékek rovata.

Gyujtadobozok, tokok. A termelésnek aránylag kismérvű — kb 1%-os — visszaesése mellett, a fogyasztás is csak hasonló árnyalattal esett vissza.

Gyujtószerszámok. Az adatok különleges alakulást mutatnak, amennyiben a belföldi fogyasztás 179 ezer db-ról 212 ezer db-ra emelkedett, a termelés ellenben az előző rekordmennyiségről csaknem egyhatodára esett vissza (743 ezer db-ról 135 ezer db-ra) s a kivétel is megfelelően csökkent.

Tűzkő. A behozatal, illetve fogyasztás csaknem egyharmaddal esett vissza, az előző évi adat azonban kivételesen magas, a korábbinak kétszerese volt.

A fogyasztási adó alá eső cikkek fermelése és forgalma.

Production et mouvement des articles soumis aux contributions indirectes en Hongrie.

Megnevezés Désignation	Egység Unité	Gazdasági év Année économique IX. 1-VIII. 31	Termelés Production	Termelés + be- hozatal Production + importation	Belföldi fo- gyasztás Consommation intérieure	Belföldi fogyasz- tás, + adó- mentes kivitel Consommat. intér. + export. exempte d'im- pôt
Cukor — <i>Sucre</i>	q	1928/29	2.013.126	2.019.447	1.078.959	1.984.496
		1929/30	2.247.113	2.255.490	1.051.007	2.242.390
		1930/31	2.132.484	2.134.719	1.048.273	1.800.299
Sör — <i>Bière</i>	hl	1928/29	601.241	603.424	602.131	603.424
		1929/30	445.744	447.350	446.817	447.350
		1930/31	311.781	312.241	310.944	312.241
Benzin — <i>Benzine</i>	q	1928/29	—	139.368	646.564	646.564
		1929/30	—	85.442	634.038	634.042
		1930/31	—	25.791	572.083	572.823
Petróleum — <i>Pétrole</i>	„	1928/29	—	153.894	687.915	687.916
		1929/30	—	131.700	707.302	707.452
		1930/31	—	26.398	626.786	626.929
Gáz-, fűtő- és könnyűolaj — <i>Huile de gaz, huile à chauffe- fer et huile légère</i>	„	1928/29	—	48.421	271.932	273.198
		1929/30	—	52.747	328.268	330.210
		1930/31	—	14.132	280.510	284.302
Kenőolaj — <i>Huile à graisser</i>	„	1928/29	—	83.539	167.907	175.370
		1929/30	—	82.184	156.604	167.313
		1930/31	—	46.274	130.455	136.269
Egyéb ásványolajtermék — <i>Autr. produits d'huile miné- rale</i>	„	1928/29	—	780.475	67.315	67.317
		1929/30	—	658.248	64.212	64.945
		1930/31	—	1.523.102	47.082	47.139
Gyufadoboz, tok. — <i>Boîte à allumettes</i>	1000 db pièces	1928/29	335.220	336.491	319.238	319.238
		1929/30	296.658	298.007	308.036	308.036
		1930/31	293.268	293.268	303.783	303.783
Gyújtószerszám — <i>Briquet</i> ..	db pièces	1928/29	415.540	496.184	125.073	523.742
		1929/30	743.077	845.307	179.242	870.991
		1930/31	135.386	248.890	211.848	259.317
Tűzkő — <i>Silex</i>	kg	1928/29	—	16.03	16.03	16.03
		1929/30	—	32.95	32.95	32.95
		1930/31	—	23.30	23.30	23.30
Szivarkahüvelydoboz — <i>Boîte à tubes à cigarettes</i>	1000 db pièces	1928/29	7.346	7.411	7.380	7.380
		1929/30	8.139	8.231	8.206	8.207
		1930/31	8.851	8.953	8.922	8.937
Szivarkapapírcsomagocskák — <i>Paquet de papier à cigarettes</i>	„	1928/29	85.416	85.417	85.465	85.465
		1929/30	85.850	85.850	86.179	86.244
		1930/31	84.846	84.846	82.970	83.053

Szivarkahüvelydobozok. Az adatokban az egész vonalon némi emelkedés észlelhető.

Szivarkapapírcsomagocskák. E cikknél viszont mind a termelés, mind a fogyasztás némileg esett.

Szesz. A pénzügyminisztérium végleges adatai szerint az 1930 szeptember 1-étől 1931 augusztus 31-éig terjedő gazdasági év alatt a fogyasztási adó alá eső szeszfőzdekben 303.352 hl szeszt termeltek,

115.230 hl-rel kevesebbet, mint az előző kampányban. A most lezárult gazdasági évben a szeszfőzdekből, szabadraktárrá nyilvánított szeszfinomítók-ból és egyéb szabadraktárakból elszállított szesz mennyisége 576.826 hl volt, 117.743 hl-rel kevesebb, mint az előző évadban. A szeszkészlet az 1930/31 gazdasági év elején 122 ezer, a gazdasági év végén 74 ezer hl volt.

A világ papírtermelése.

La production mondiale du papier.

Táblázatunk a világ karton- és papírtermelésének adatait közli 1925—1929-ig, a Népszövetség Évkönyve alapján. Bár az 1930. évi világhoz, a különböző hivatalos és érdekképviselői szervektől, valamint szakfolyóiratokból történő adatgyűjtés nehézségei miatt nem állnak rendelkezésre, a papírtermelésnek Szemlékben eddig még nem ismertett nemzetközi adatai így is érdeklődésre tarthatnak számot. A táblázat néhány országos adata, valamint az egyéb országok adatai és a végeredmények becslésen alapulnak. A táblázat végösszege több Európán és Észak-Amerikán kívül eső ország termelését nem tartalmazza, ezek adatai azonban elhanyagolhatóan kicsinyek. Az Egyesült Államoknak a táblázatban kimutatott kartontermelése csonka adat, 1927-ben az ország egész kartontermelésének mintegy 55%-át teszi. Németalföldön csak a szalmakarton van kimutatva. A jelentős papírtermeléssel bíró Franciaországról nincs adat. A papírtermelés messze kimagaslóan legnagyobb az Egyesült Államokban. Utána Kanada, majd Németország és Nagy-Britannia következik a sorrendben. A papírtermelés a legtöbb országban — legalább is 1929-ig — fokozatosan emelkedett. A világtermelés 1929-ben 21 millió tonnát tett, amelyből a kartontermelés közel 4 és fél millió tonna volt. A világtermelésből közel kétharmadrész az Egyesült Államokra esik.

látatban kimutatott kartontermelése csonka adat, 1927-ben az ország egész kartontermelésének mintegy 55%-át teszi. Németalföldön csak a szalmakarton van kimutatva. A jelentős papírtermeléssel bíró Franciaországról nincs adat. A papírtermelés messze kimagaslóan legnagyobb az Egyesült Államokban. Utána Kanada, majd Németország és Nagy-Britannia következik a sorrendben. A papírtermelés a legtöbb országban — legalább is 1929-ig — fokozatosan emelkedett. A világtermelés 1929-ben 21 millió tonnát tett, amelyből a kartontermelés közel 4 és fél millió tonna volt. A világtermelésből közel kétharmadrész az Egyesült Államokra esik.

A világ karton- és papírtermelése.

Production mondiale du carton et du papier.

O r s z á g — P a y s	1925	1926	1927	1 9 2 8			1 9 2 9		
	összesen — Total			össz- szesen Total	ebből — dont		össz- szesen Total	ebből — dont	
					karton carton	papír papier		karton carton	papír papier
e z e r t o n n a — m i l l i e r s d e t o n n e s									
Egyesült Államok ¹⁾ — <i>Etats-Unis</i> ¹⁾ . . .	7.186	7.548	7.277	7.629	2.434	5.195	7.893	2.643	5.250
Kanada — <i>Canada</i>	1.710	2.056	2.240	2.585	175	2.410	3.197	227	2.970
Németország — <i>Allemagne</i>	2.058	1.997	2.442	2.547	442	2.105	2.556	430	2.126
Nagy-Britannia — <i>Gr.-Bretagne</i>	³⁾ 1.307								
Svédország — <i>Suède</i>	557	598	610	600	88	512	720	100	620
Japán — <i>Japon</i>	489	503	547	551	133	418			²⁾ 510
Szovjet-Unió — <i>Union Soviétique</i>	282	298	321	316	51	265	481	56	425
Németalföld ¹⁾ — <i>Pays-Bas</i> ¹⁾	339	372	394	426	247	179	²⁾ 438	245	²⁾ 193
Norvégia — <i>Norvège</i>	336	303	371	377	24	353	404	26	378
Finnország — <i>Finlande</i>	314	312	329	358	53	305	377	64	313
Olaszország — <i>Italie</i>	400	341	299	324			343		
Ausztria — <i>Autriche</i>	241	252	267	286	56	230	285	55	230
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i>	206	228	255						
Újfundland — <i>Terre-Neuve</i>	88	169	184	209		209			
Belgium — <i>Belgique</i>	150	171	179	181			189		
Lengyelország — <i>Pologne</i>	90	101	121	156	34	122	165	37	128
Svájc — <i>Suisse</i>						95			99
Dánia — <i>Danemark</i>	46	52	53	52	2	50	51	2	49
Románia — <i>Roumanie</i>	34	39	42	²⁾ 47	²⁾ 3	44			
Jugoszlávia — <i>Yougoslavie</i>	25	32	42						
Esztország — <i>Esthonie</i>	38	38	35	36			34		
Brit-India — <i>Inde Anglaise</i>	29	30	30						
Görögország — <i>Grèce</i>	3	3	5	10		10	12		12
Mindössze⁴⁾ — Total⁴⁾	16.630	17.560	18.280	19.120	4.140	14.980	21.000	4.485	16.515

¹⁾ A karton adatai nem teljesek. — *Pour la production du carton, chiffres incomplets.*

²⁾ Becslés. — *Evaluation.*

³⁾ 1924.

⁴⁾ A többi államok adatait is beleértve; becslés. — *Y compris les données des autres pays; évaluation.*

© KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS ©

Magyarország külkereskedelmi forgalma az 1931. év első felében.

Le commerce extérieur de la Hongrie dans la première moitié de 1931.

Résumé. Dans la première moitié de 1931, la valeur des importations a été de 306·5 millions de pengős, présentant une diminution de 102·4 millions par rapport à la même période de 1930, et celle des exportations de 258·1 millions, accusant une régression de 193·6 millions, de sorte que la balance du commerce extérieur s'est soldée par un déficit de 48·4 millions, contre un excédent d'exportations de 42·8 millions dans la période correspondante de 1930. Tant les importations que les exportations ont extrêmement diminué, et la régression de ces dernières dépassait fort celle des importations.

A l'importation, on voit une régression pour plusieurs articles importants, surtout pour les boits bruts et ouvrés, les textiles, le papier, les articles en papier, les machines et appareils, l'huile minérale, les peaux préparées. Les importations de quelques articles ont, malgré une augmentation en quantité, accusé une diminution de valeur due à la baisse des prix. Pour certains articles — tels que le maïs, importé à cause du manque de fourrages, les peaux brutes, les peaux préparées, le riz brut — les importations ont dépassé celles de l'année précédente.

A l'exportation, on a également enregistré des régressions extrêmes pour les marchandises les plus importantes. Les exportations d'animaux de boucherie et de trait ont diminué de plus de moitié, et celles de porcs ont présenté une régression particulière. Les ventes de farine ont diminué de plus de 60%; celles de froment, de plus de 70%. La plupart des exportations des autres produits agricoles ont en général diminué; celles de produits animaux et de sucre ont aussi fort fléchi. Parmi les ventes d'objets fabriqués, celles de demi-produits en fer ont singulièrement diminué. Bien que, par rapport à l'année précédente, les exportations de volaille aient augmenté en quantité, la valeur en a diminué en raison de la baisse des prix. Les ventes de pommes de terre et de peaux préparées présentaient une augmentation.

La balance commerciale de la Hongrie a été active envers plus de pays que dans la première moitié de 1930, notamment envers l'Autriche, la Suisse, l'Italie, la France, la Belgique, la Grande-Bretagne, la Suède, la Grèce et les pays appartenant à la catégorie „autres pays“. Par contre, la balance a été particulièrement déficitaire à l'égard de la Tchéco-Slovaquie, de la Roumanie et de l'Allemagne.

Par rapport à 1930, le commerce de la Hongrie a diminué envers presque tous les pays. Il en a été ainsi surtout pour la Tchéco-Slovaquie, à défaut de traité de commerce.

★

Az 1931. év első felében a behozatal értéke 306·5 millió pengőt tett, s az előző év első felének behozatalával összehasonlítva 102·4 millió pengővel kisebbedett. A kivitel értéke a tárgyalt időszakban 193·6 millió pengős csökkenéssel 258·1 millió pengőt tett. A külkereskedelmi mérleg tehát 48·4 millió pengő behozatali többletet eredményezett a múlt év hasonló időszakában lebonyolódott külkereskedelmi mérlegének 42·8 millió pengőt kitevő kiviteli többletével szemben. Külkereskedelmünk mind a behozatali, mind pedig a kiviteli oldalon rendkívüli mértékben visszaesett, s minthogy a kivitelnél a hanyatlás jóval nagyobb arányú volt, mint a behozatalnál, a mérlegeredmény passzív egyenleggel zárult.

1. A külkereskedelmi forgalom hónapok szerint

Commerce extérieur par mois.

Hónap Mois	1930			1931		
	Behozatal Importations	Kivitel Exportations	Behozatali (-) v. kiv. (+) többlet - Excéd. des importations (-) ou excéd. des exportations (+)	Behozatal Importations	Kivitel Exportations	Behozatali (-) v. kiv. (+) többlet - Excéd. des importations (-) ou excéd. des exportations (+)
millió pengő — millions de pengős						
I.	67·5	79·5	+ 12·0	44·3	39·7	— 4·6
II.	61·3	60·4	— 0·9	42·9	40·8	— 2·1
III.	69·2	78·5	+ 9·3	55·7	49·9	— 5·8
IV.	74·0	72·4	— 1·6	56·8	40·5	— 16·3
V.	73·4	85·0	+ 11·6	56·8	44·7	— 12·1
VI.	63·5	75·9	+ 12·4	50·0	42·5	— 7·5
I-VI.	408·9	451·7	+ 42·8	306·5	258·1	— 48·4

Az 1. számú kimutatás a külkereskedelmi mérleg havi eredményeit tünteti fel, összehasonlítva az előző évi eredményekkel. A behozatal a folyó év első felének mind a hat hónapjában kisebb volt, mint az előző évben. A behozatali forgalom hanyatlása januárban volt a legnagyobb, a következő hónapokban az előző év hasonló hónapjaihoz vi-

2. Magyarország külkereskedelmi forgalma az 1930. és 1931. évek január—június hónapjaiban.
Commerce extérieur de la Hongrie en janvier—juin 1930 et 1931.

A) Behozatal — A) Importations.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Désignation des marchandises et des groupes de marchandises</i>	Egység - Unité	Mennyiség — Quantité		Érték — Valeur			
		métermázsza, darab v. pár <i>q, pièces ou paires</i>		ezer pengő <i>milliers de pengős</i>		%	
		1930	1931	1930	1931	1930	1931
I. — VI.							
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois brut et ouvré.</i>	q	7,997.594	5,624.046	45.195	35.579	11.05	11.61
Szén — <i>Charbon</i>	"	4,273.510	4,084.228	16.990	15.599	4.16	5.09
Papiros és papirosárak — <i>Papier et articles en papier</i>	"	357.745	330.788	18.651	14.455	4.56	4.72
Nyers dohány — <i>Tabac brut</i>	"	25.094	19.371	18.357	12.975	4.49	4.23
Nyers bőr — <i>Peaux brutes</i>	"	51.529	68.395	10.885	12.497	2.66	4.07
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils.</i>	"	53.324	37.914	16.412	11.959	4.02	3.90
Nyers pamut — <i>Coton brut</i>	"	72.688	68.600	15.756	10.825	3.86	3.53
Selyem és selyemfonál — <i>Soie et fils de soie</i>	"	8.714	11.628	12.795	10.520	3.13	3.43
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	"	28.598	12.064	21.772	8.787	5.32	2.87
Tengeri — <i>Maïs</i>	"	816	730.808	13	8.650	0.00	2.82
Nyers fémek — <i>Métaux bruts</i>	"	81.882	81.737	10.409	8.220	2.55	2.68
Asványolaj — <i>Huiles minérales</i>	"	1,178.251	809.588	15.794	8.179	3.86	2.67
Gyapjuszövet — <i>Tissus de laine</i>	"	6.455	4.428	13.900	7.724	3.40	2.52
Déli gyümölcs — <i>Fruits du Midi</i>	"	188.355	165.097	7.343	5.831	1.80	1.90
Pamutfonál és-cérna — <i>Fils de cot. et fils à coudre de cot.</i>	"	14.143	11.784	8.150	5.528	1.99	1.80
Kikészített bőr — <i>Peaux préparées</i>	"	5.248	3.924	8.294	4.865	2.03	1.59
Vasárak — <i>Ouvrages en fer</i>	"	45.679	19.816	7.288	4.313	1.78	1.41
Villamosgépek és készülékek — <i>Machines et appareils électriques</i>	"	¹⁾ 8.224	²⁾ 5.910	6.868	3.860	1.68	1.26
Gyapjúfonál — <i>Fils de laine</i>	"	9.432	5.657	6.216	3.688	1.52	1.20
Nyers kávé — <i>Café brut</i>	"	18.075	17.741	4.736	3.658	1.16	1.19
Nyers rizs — <i>Riz brut</i>	"	32.850	100.907	1.533	3.216	0.38	1.05
Prémbőr kikészített — <i>Pelletteries apprêtées</i>	"	338	500	1.811	2.881	0.44	0.94
Selyem- és félselyemszövet (gaze is) — <i>Tissus de soie et de mi-soie (même gazes)</i>	"	418	523	3.474	2.866	0.85	0.93
Friss gyümölcs — <i>Fruits frais</i>	"	31.082	32.295	2.543	2.686	0.62	0.88
Kátrányfestőanyagok — <i>Teintures dérivées du goudron</i>	"	4.088	3.421	2.649	2.360	0.65	0.77
Kaucsukárak — <i>Articles en caoutchouc</i>	"	5.172	4.267	3.118	2.296	0.76	0.75
Vasúti kocsik — <i>Wagons</i>	"	³⁾ 18.284	⁴⁾ 12.590	3.291	2.215	0.80	0.72
Üveg és üvegárak — <i>Verres et verreries</i>	"	54.736	25.463	4.190	2.143	1.02	0.70
Olajos magvak — <i>Graines oléagineuses</i>	"	84.802	36.694	4.459	1.993	1.09	0.65
Vasérc — <i>Minerai de fer</i>	"	2,267.880	1,047.581	4.763	1.776	1.16	0.58
Nyers juta — <i>Jute brut</i>	"	56.525	29.538	4.608	1.748	1.13	0.57
Technikai zsiradékok — <i>Graisses techniques</i>	"	16.521	21.640	1.612	1.555	0.39	0.51
Gyapjú — <i>Laine</i>	"	4.762	5.827	1.934	1.344	0.47	0.44
Lóhere- és lucernamag — <i>Graines de trèfle et de luzerne</i>	"	7.636	8.688	732	1.263	0.18	0.41
Vasfélgártmányok — <i>Demi-produits en fer</i>	"	30.254	27.848	1.575	1.261	0.39	0.41
Kerékpár — <i>Vélocipèdes</i>	"	3.326	2.104	1.635	1.187	0.40	0.39
Összesen — Total	db pièces	45.149	24.318	309.751	230.502	75.75	75.19
	q	17,044.030	13,473.410				
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db pièces	296.800	276.222	99.153	76.053	24.25	24.81
	pár paires	210.322	57.508				
	q	3,274.374	2,710.553				
Behozatal összesen — <i>Importations totales</i>	db pièces	341.949	300.540	408.904	306.555	100.00	100.00
	pár paires	210.322	57.508				
	q	20,318.404	16,183.968				

¹⁾ Ezenkívül 45.149 db és 535 folyóméter — *En outre, 45.149 unités et 535 mètres courants.*

²⁾ Ezenkívül 24.318 db és 55 folyóméter. — *En outre, 24.318 unités et 55 mètres courants.*

³⁾ 46, ⁴⁾ 33 db — *unités.*

szonyítva a csökkenés kisebbedő irányt követett. Legkisebb volt a visszaesés márciusban és júniusban. A kivitelnél a hanyatlás még jóval nagyobb volt a tárgyalt időszak minden hónapjában, mint

a behozatalban, kivéve a februári exportot, ahol a visszaesés nem mutatott nagy különbséget. A legnagyobb csökkenést a májusi és januári kivitel mutatta, de a februári exportot kivéve a többi hó-

B) Kivitel. — B) Exportations.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Désignation des marchandises et des groupes de marchandises</i>	Egység - <i>Unité</i>	Mennyiség — <i>Quantité</i>		Érték — <i>Valeur</i>			
		métermázsa, darab vagy pár <i>q, pièces ou paires</i>		ezer pengő <i>milliers de pengős</i>		‰	
		1930	1931	1930	1931	1930	1931
I—VI.							
Vágó- és igásállatok — <i>Animaux de boucherie et de trait</i>	db <i>têtes</i>	251.984	110.121	97.355	45.432	21.55	17.60
Ebből — <i>Dont</i> : Szarvasmarha — <i>Bêtes à cornes</i>	"	82.399	53.026	57.444	34.901	12.72	13.52
Sertés — <i>Porcs</i>	"	124.029	17.169	29.866	3.629	6.61	1.41
Ló — <i>Chevaux</i>	"	17.936	9.861	9.008	5.715	1.99	2.21
Juh — <i>Moutons</i>	"	27.573	30.026	1.026	1.179	0.23	0.46
Liszt — <i>Farines</i>	q	1,078.361	628.825	42.497	16.654	9.41	6.45
Baromfi — <i>Volaille</i>	"	¹⁾ 69.181	⁴⁾ 70.339	17.527	15.167	3.88	5.88
Ebből — <i>Dont</i> : Élő baromfi — <i>Volaille vivante</i>	"	²⁾ 23.924	⁵⁾ 24.521	5.995	5.030	1.33	1.95
Leölt baromfi — <i>Volaille tuée</i>	"	³⁾ 45.257	⁶⁾ 45.818	11.532	10.137	2.55	3.93
Tojás — <i>Oeufs</i>	"	97.144	91.525	13.667	11.759	3.03	4.56
Búza — <i>Froment</i>	"	1,780.538	783.509	43.249	11.583	9.57	4.49
Villamosgépek és készülékek — <i>Machines et appareils électriques</i>	"	⁷⁾ 13.105	⁸⁾ 12.892	9.067	10.344	2.01	4.01
Prémbőr, kikészített — <i>Pelletteries apprêtées</i>	"	1.796	3.648	5.120	7.542	1.13	2.92
Selyem- és félselyemszövet (gaze is) — <i>Tissus de soie et de mi-soie (même gazes)</i>	"	2.247	2.270	7.120	7.112	1.58	2.76
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	"	44.187	34.902	8.599	6.232	1.90	2.41
Toll — <i>Plumes</i>	"	10.111	10.582	6.764	5.686	1.50	2.20
Bor — <i>Vin</i>	"	127.840	135.591	6.791	4.411	1.50	1.71
Disznózsír, szalonna — <i>Saindoux, lard</i>	"	30.915	31.017	5.696	4.286	1.26	1.66
Nyers dohány — <i>Tabac brut</i>	"	38.962	35.305	6.623	3.896	1.47	1.51
Vasárak — <i>Ouvrages en fer</i>	"	76.340	57.517	4.950	3.875	1.10	1.50
Vasfélgyártm. — <i>Demi-produits en fer</i>	"	448.268	245.511	9.666	3.811	2.14	1.48
Rozs — <i>Seigle</i>	"	621.104	315.193	8.591	3.777	1.90	1.46
Maláta — <i>Malt</i>	"	88.417	95.626	3.881	3.719	0.86	1.44
Friss és elkészíthető hús — <i>Viande fraîche et prép.</i>	"	36.530	17.420	8.752	3.642	1.94	1.41
Szén — <i>Charbon</i>	"	1,614.974	1,604.785	3.542	3.207	0.78	1.24
Vasúti kocsik — <i>Wagons</i>	"	⁹⁾ 51.932	¹⁰⁾ 20.258	6.1.3	3.137	1.37	1.22
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	"	4.056	4.545	3.602	2.812	0.80	1.09
Nyers bőr — <i>Peaux brutes</i>	"	17.188	16.721	4.795	2.769	1.06	1.07
Burgonya — <i>Pommes de terre</i>	"	191.027	288.985	1.151	2.744	0.25	1.06
Női- és leányfelsőruházat — <i>Vêtements de femmes et de j. filles</i>	"	291	513	1.582	2.661	0.35	1.04
Szalámi és kolbász — <i>Salami et saucisse</i>	"	5.942	5.511	2.987	2.432	0.66	0.94
Kikészített bőr — <i>Peaux préparées</i>	"	3.497	3.687	2.831	2.413	0.62	0.93
Cukor — <i>Sucre</i>	"	423.331	115.143	14.043	2.290	3.11	0.89
Gyapjú — <i>Laine</i>	"	17.227	15.847	3.294	2.125	0.73	0.82
Lóhere- és lucernamag — <i>Graines de trèfle et de luzerne</i>	"	16.533	10.901	2.611	2.106	0.58	0.82
Vasúti gőzmozdony — <i>Locomotives à vapeur pour chemins de fer</i>	"	¹¹⁾ 10.570	¹²⁾ 8.607	2.431	1.782	0.54	0.69
Összesen — <i>Total</i>	db <i>pièces</i> q	334.866 6,921.614	620.390 4,667.175	354.957	199.406	78.58	77.26
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db <i>pièces</i> pár <i>païres</i> q	59.054 41.166 4,089.572	24.577 20.259 2,354.04	96.782	58.702	21.42	22.74
Kivitel összesen — <i>Exportations totales</i>	db <i>pièces</i> pár <i>païres</i> q	393.920 41.166 11,011.186	644.967 20.259 7,021.221	451.739	258.108	100.00	100.00

¹⁾ 5,686.400, ²⁾ 2,332.734, ³⁾ 3,353.666, ⁴⁾ 5,979.199, ⁵⁾ 2,407.732, ⁶⁾ 3,571.467 db. — *pièces*. — ⁷⁾ Ezenkívül 82.882 db — *En outre, 82.882 unités*. — ⁸⁾ Ezenkívül 510.269 db. — *En outre, 510.269 unités*. — ⁹⁾ 585 db, amelyből 297 db (23.833 q) 1.439 ezer pengő értékben jóvátételi szállítás — 585 wagons, dont 297 (23.833 q), d'une valeur de 1.439 mille pengős, comme réparations en vertu du traité de paix. — ¹⁰⁾ 124 db, amelyből 94 db (8.197 q) 652 ezer pengő értékben jóvátételi szállítás. — 124 wagons, dont 94 (8.197 q), d'une valeur de 652 mille pengős, comme réparations en vertu du traité de paix. — ¹¹⁾ Jóvátételi szállítás — Comme réparations en vertu du traité de paix. — ¹²⁾ Ebből 7.056 q 1.619 ezer pengő értékben jóvátételi szállítás. — Dont 7.056 q, d'une valeur de 1.619 mille pengős, comme réparations en vertu du traité de paix.

napokban is tekintélyes volt az export süllyedése. A mérlegeredmény a folyó év első felének minden hónapjában kedvezőtlenebb volt, mint az elmúlt évben. Az ideai forgalom mérlege ugyanis állandóan passzívummal záródott, sőt áprilisban és májusban a passzívum számottevően megerősödött, míg az előző évben csak két hónap mutatott egészen csekély passzívumot, a többi hónap forgalma aktív eredménnyel végződött.

A behozatalt a legfontosabb áruk és árucsoportok szerint a 2. A) sz. tábla részletezi.

A behozatalban a nyers és megmunkált fa részesedett legnagyobb arányban, s az egész behozatnak 11·6%-át tette. A fabehozatal visszaesése legnagyobb mértékben a tűzifánál jelentkezett, de a gömbfa és a bárdolt fa importja is nagy mennyiséggel esett vissza. Ezzel szemben a fűrészelt fából nagyobb mennyiséget vásároltunk külföldön, mint az előző évben.

A szénbehozatalnál a visszaesés nem volt nagyarányú. Visszaesés egyedül a pirszénél mutatkozott, ami összefügg a vasipari termelés csökkenésével, míg a kőszénbehozatal emelkedést ért el.

A textiliák importja az előző évben bekövetkezett visszaesés után ebben az esztendőben is nagy hanyatlást mutatott. A behozott pamutszövetek értéke 21·8 millió pengőről 8·8 millió pengőre esett vissza, a gyapjuszövetek értéke pedig az előző évi 13·9 millió pengővel szemben 7·7 millió pengőt tett. Ha figyelembe vesszük a textilnyersanyagoknál bekövetkezett áreséseket, akkor is a textiliák importjának visszaeséséből a fogyasztás nagy hanyatlására kell következtetnünk. Ezt igazolják a nyersanyagok és félgyártmányok importadatai is. A behozott pamutfonalak értéke 8·2 millió pengőről 5·5 millió, a gyapjúfonalak értéke pedig 6·2 millió pengőről 3·7 millió pengőre csökkent. A selyemfonalaknál — ahol legnagyobb mértékben a műselyemfonalak részesednek — emelkedés mutatkozott, ami szintén a leromlott vásárlóerő bizonyítéka, amennyiben a fogyasztás a textiliák közül az olcsó műselyemszövetet részesítette előnyben. A textilnyersanyagok adatainak összehasonlításánál az áresések miatt nem az értékösszegeket, hanem a mennyiségeket tartjuk célszerűnek összehasonlítani. A nyerspamut importja az előző évi 73 ezer métermázsával szemben 69 ezer métermázsa volt, a nyers juta behozatala pedig 57 ezer métermázsáról 30 ezer métermázsára esett vissza. A nyers gyapjú behozatala ugyan valamelyest megerősödött, azonban a korábbi évekkal összehasonlítva, az utóbbi két évben számottevő csökkenést állapíthatunk meg. A nyers len és kender behozatala is kisebbarányú volt, mint az előző évben.

A külföldi származású papirosból 14·5 millió pengő értékű árút vásároltunk külföldön, míg az előző évben a külföldi papiros fogyasztása érték-

ben kifejezve 18·7 millió pengőt tett. A belföldi papirosgyártás fejlődése folytán a továbbfeldolgozásra szolgáló papirosanyag behozatala továbbfejlődött, s értéke a tárgyalt időszakban közel járt a 3 millió pengőhöz. Az összes kész papirosfajtákból azonban kevesebb jött be az országba, mint az előző évben.

Az ásványolajimport 1·2 millió métermázsáról lesüllyedt 810 ezer métermázsára, az értékösszeg pedig majdnem a felére, 8·2 millió pengőre hanyatlott. Az értékösszeg nagy visszaesésének okát abban kell keresnünk, hogy a tárgyalt évben a nyersolaj sokkal nagyobb arányban részesedett a behozatalban, mint az olajtermékek. Ugyanis a nyers ásványolajnál a visszaesés 40%-ot tett, míg az ásványolajtermékekénél a csökkenés 73%-os volt. Az ásványolajtermékek értéke az előző év első felében megközelítette a négy millió pengőt, míg a tárgyalt év első felében alig haladta túl az egymillió pengőt. A külföldi ásványolajtermékek beszerzésének nagy csökkenése nagyrészt a belföldi olajfinomítás nagymértékű kiterjesztésével függ össze.

A gépek és készülékek csoportjában szereplő fontosabb árukból a fémmegmunkológépek kivételével általában kevesebbet vásároltunk külföldön, mint az előző évben. Legnagyobb mértékben a textilipari gépek importja csökkent, de jelentős mértékben kisebbedett a talajművelőgépek, traktorok és varrógépek behozatala is. Az importált gépek és készülékek értékének összege végeredményben 16·4 millió pengőről 12 millió pengőre esett.

A villamosgépek importjában is számottevő el hanyulás mutatkozott, s főleg a rádió, továbbá az elektromotorok és villamoskapcsolók külföldi vásárlása csappant meg.

A behozott járóművek forgalmában nagymértékű csökkenés mutatkozott a javításra behozott vasúti kocsiknál, az automobiloknál és a kerékpároknál.

A vasárak importjában érték szerint 7·3 millió pengőről 4·3 millió pengőre kisebbedett a forgalom. A csökkenés főleg a kovácsolt vascsövek összezsugorodott behozatalára vezethető vissza. Ezenkívül az összes fontosabb vasáruból kevesebbet importáltunk, főképen a vasedényekből, kocsitengelyekből és a különböző öntött vasáruból, a vasúti kocsikerekek behozatala pedig teljesen megszűnt.

A vasfélgyártmányok értéke, amely már az előző évben is alacsonyra szállt le, ezúttal alig haladta meg az egymillió pengőt. Különösen a vasdrót importja csappant meg, míg a rúdvas és a vaslemez behozatala némi emelkedést ért el.

A nyersvas külföldi beszerzése 115 ezer métermázsáról 36 ezer métermázsára szállt le, s a vasérc importált mennyisége az előző évének 46%-át tette. Ez adatokból a belföldi vasipar lefokozott foglalkoztatottságának mértéke tűnik ki.

A behozott nyersfémek mennyisége nem sokkal maradt alatta az előző évinek, azonban a különböző fémek részesedési aránya megváltozott. Az ólom és horgany importjában visszaesés mutatkozott, az ón és nikkel behozatala alig változott, míg a réz behozatala megerősödött. Az egész fémimport 81 ezer métermázsát tett, értékben a fémárak esése miatt az előző évhez viszonyítva több mint 2 millió pengős kisebbedés volt.

A külföldön vásárolt nyersbőr mennyisége gyarapodott, s értékben másfélmillió pengős emelkedés észlelhető. A mennyiségi adatok szerint a nyersbőrbehozatal 52 ezer métermázsáról 68 ezer métermázsára nőtt. A növekedésben legnagyobb része volt a festés céljára behozott nyers báránybőrnek, míg a marhabőrnel és borjúbőrnel csak kisebb emelkedés mutatkozott, a ló bőr importja pedig kisebbedett.

A kikészített bőrök értéke 8·3 millió pengőről leesett 4·9 millió pengőre. Az értékösszeg esökkenésében része volt nemcsak az import hanyatlásának, hanem a bőrárak esésének is. A fontosabb bőrfajtáknál általában hanyatlás mutatkozott, egyedül a borjufelsőbőrnel volt jelentéktelen emelkedés. A kikészített prémbőrök értéke az előző évi közel 2 millió pengőről majdnem 3 millió pengőre szökkent fel. E forgalomban főleg a bárány-, kecske- és csikóbőrnek volt jelentősége.

Az üvegárak csoportjában nagy visszaesés volt mind az öblösüvegnél, mind pedig a táblaüvegnél. Az utóbbi behozatala a múltévinek egynegyedrészére csökkent. Az összes üvegárak értéke az előző évihez viszonyítva a felére esett vissza, s csak kevéssel haladta meg a 2 millió pengőt.

A külföldi nyers dohányból a tárgyalt időszakban 13 millió pengő értékű árut vásároltunk, közel 5 és fél millió pengővel kevesebbet, mint az előző év hasonló időszakában. A nyersrizs behozatala nagymértékben gyarapodott, aminek azonban nincs különösebb jelentősége, mert az előző esztendőben az import rendkívül alacsony volt. A korábbi évekhez képest a rizsbehozatal hanyatlást mutat. A déligyümölcs importja másfél millió pengős értékcsökkenéssel szerepelt, főleg a narancs- és a banánfogyasztás kisebbedése miatt. A kávéfogyasztásban is mutatkozott kisebb visszaesés.

Az olajosmagvak mennyisége 85 ezer métermázsáról 37 ezer métermázsára zuhant le. A lenmag, továbbá a napraforgómag behozatala jelentéktelenné zsugorodott össze, ezzel szemben a koprahhozatal 23%-kal emelkedett.

A kedvezőtlen tengeritermés miatt a folyó év első felében 8 és félmillió pengő értékű tengerit szereztünk be külföldön.

A kivitelnek a legfontosabb áruk és árucsoportok szerint való megoszlását a 2. B) sz. táblázat tünteti fel.

A legfontosabb kiviteli cikkek közül ez évben is a vágó- és igásállatok csoportja állott az első helyen, bár az export a múltévi nagy fellendülés után rendkívül erősen visszahanyatlott. A Cseh-Szlovákiába irányuló kivitel a szerződéses viszony felbomlása óta teljesen megszűnt, az Ausztriába irányuló kivitel pedig ellanyhult. Az állatkivitel hanyatlásából származó veszteség közel járt az 52 millió pengőhöz, mert az előző évi 97 millióval szemben ez évben az állatkivitelből befolyt értékösszeg 45 millió pengőt tett. Az értékösszeg csökkenését azonban az állatárak esése is fokozta.

Baromfikivitelünk értéke 17 és fél millió pengőről 15 millió pengőre esett, bár mennyiségben a kivitel némi emelkedést ért el. Az értékvesztést tehát kizárólag az áresések idézték elő.

Az állati termékek közül a tojás exportja kedvezőtlenebb volt, mint az előző évben, a baromfitoll kivitele azonban alig mutatott változást. Zsír-exportunk kisebb növekedése mellett a befolyt értékösszeg másfél millió pengővel kisebb volt. A friss és elkészített hús, továbbá a vaj kivitele is kedvezőtlenebbül alakult, mint az előző évben.

A búzakivitel mennyisége a tárgyalt év első felében az előző év hasonló időszakához képest 1 millió 781 ezer métermázsáról 784 ezer métermázsára süllyedt, az értékösszeg pedig 43·2 millió pengőről 11·6 millió pengőre esett le. Az értékösszegek összehasonlításánál a búzaárak nagymértékű visszaesése erősen kidomborodik. Rozskivitelünk mennyisége a felére csökkent, s értékben a csökkenés még nagyobb mértékű volt, amennyiben 8·6 millió pengőről 3·8 millió pengőre szállt le. A takarmányneműek kedvezőtlen termése miatt a tengeri és zab exportja teljesen leolvadt, s az árpa kivitele is mélyen leszállt.

Liszt kivitelünk közel a felére esett vissza, s értékben az esés még nagyobb a lisztárak alacsonyabb alakulása miatt. A kivitt liszt mennyisége 629 ezer métermázsát tett 16·7 millió pengő értékben. A múlt év hasonló időszakához képest az értékvesztés megközelítette a 26 millió pengőt.

Burgonyából 289 ezer métermázsát sikerült a külföldön értékesítenünk az előző évi 191 ezer métermázsával szemben, s az árak kedvezőbb alakulása folytán a burgonyáért befolyt bevételi többletünk meghaladta a másfélmillió pengőt.

A külföldre vitt bor mennyisége valamivel nőtt, azonban a kedvezőtlen értékesítési viszonyok miatt a borkivitel 2·4 millió pengős értékvesztést szenvedett.

A cukorexport rendkívül nagy hanyatlással 423 ezer métermázsáról 115 ezer métermázsára szállt le, értékben 14 millió pengőről 2·3 millió pengőre.

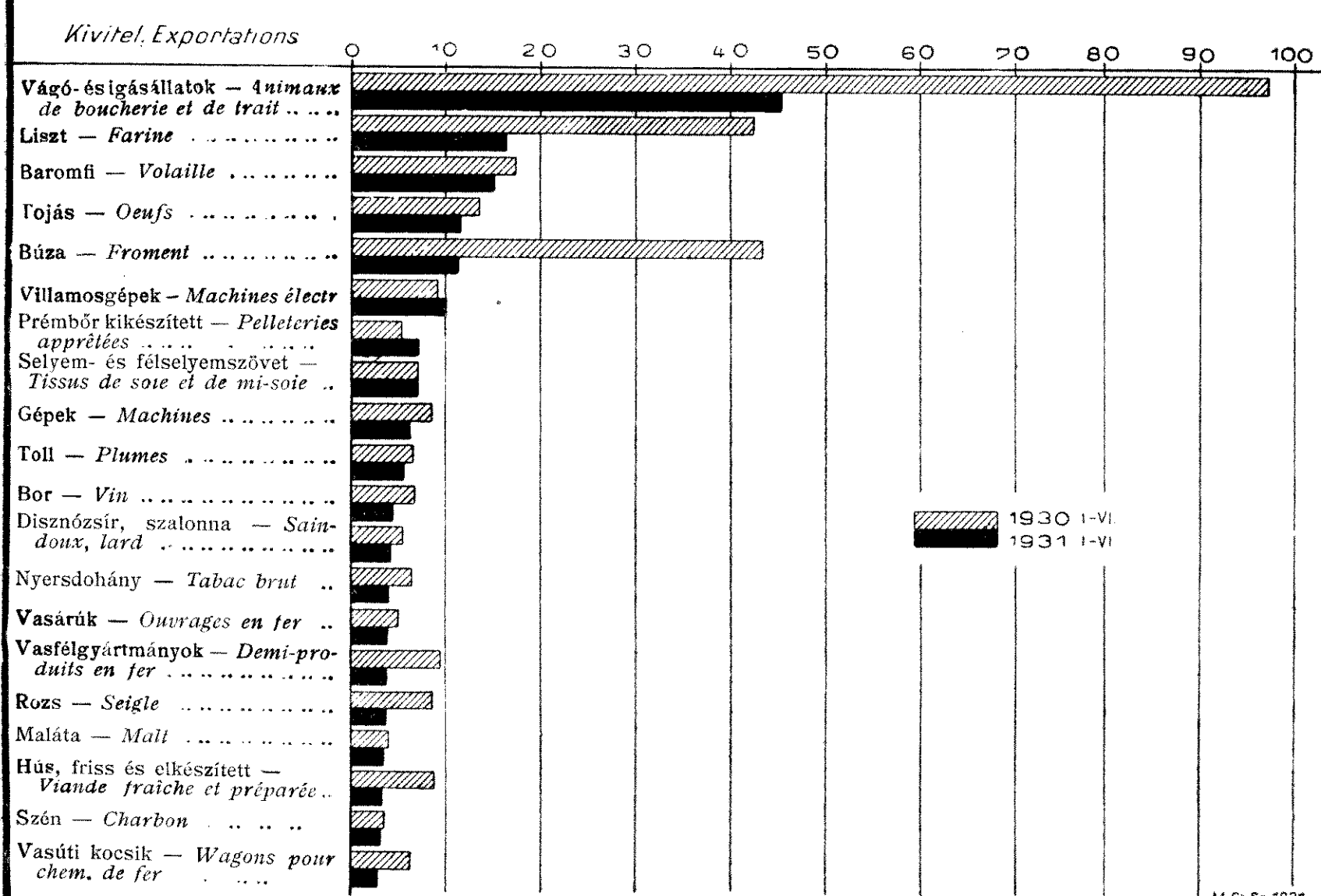
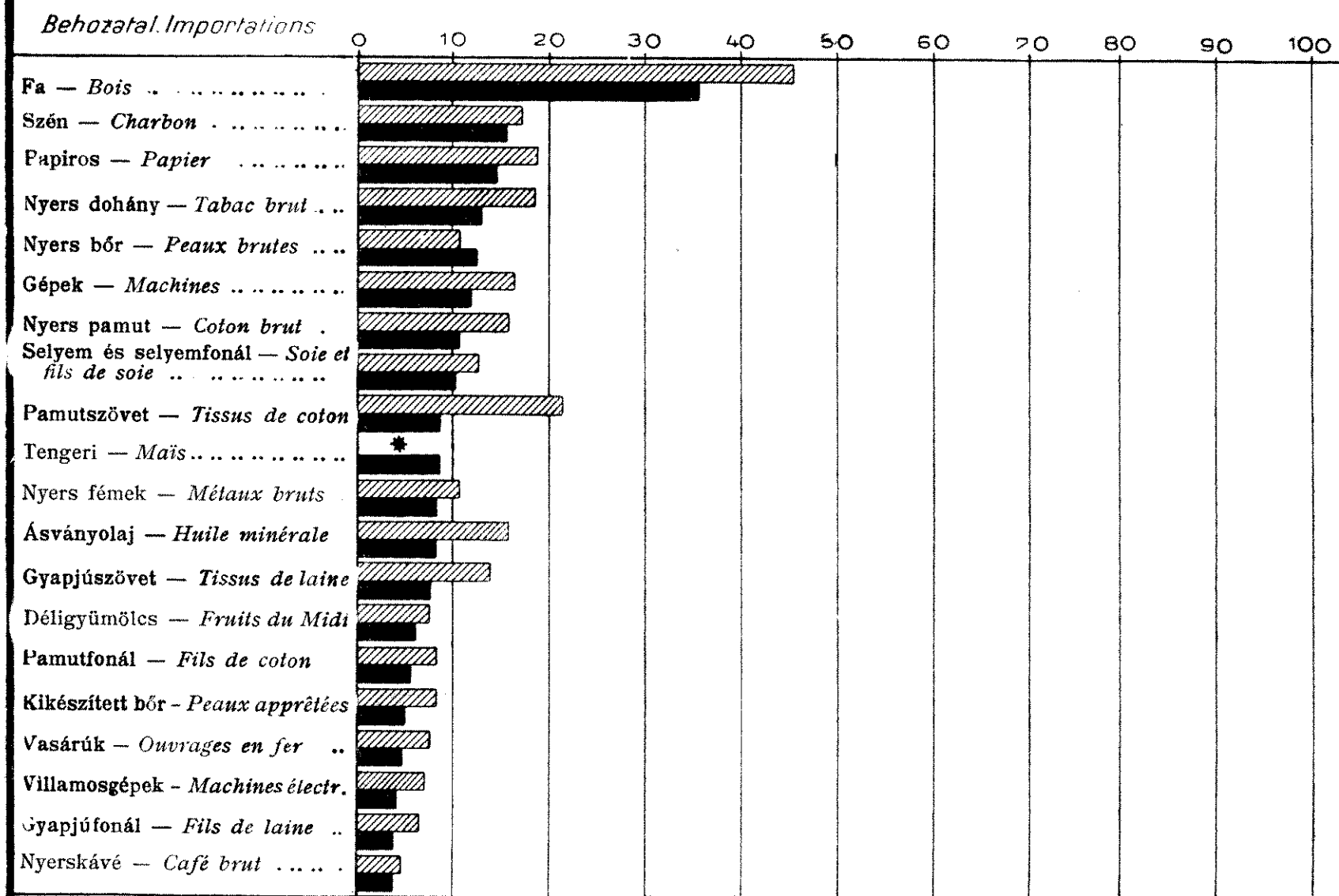
A Brit-Indiába irányuló szállítmányok megcsappanása idézte elő a kivitel nagymértékű visszaesését. A külföldre szállított szesz az egyhar-

A FONTOSABB ÁRUK FORGALMÁNAK ALAKULÁSA.

Commerce ext. des marchandises importantes.

1930 I-VI. 1931 I-VI.

Millió pengőben. En millions de pengős.

1930 I-VI.
 1931 I-VI.

madával esett vissza, s 34 ezer métermázsát tett ki. A szeszértékesítés az összes eddigi piacainkon kedvezőtlenül alakult. A malátaexport mennyiségben kissé javult, értékben azonban kedvezőtlenebb volt, mint az előző évben. A nyersdohány mennyiségben nem sokkal maradt mögötte az előző évi-nek, de az alacsony eladási árak miatt 2·7 millió pengővel kevesebbet kaptunk a külföldre vitt dohányért, mint az előbbi évben.

A külföldi bőrértékesítés is kedvezőtlenebb volt, mint az előző évben. A nyers és kikészített bőrök exportértékét a mennyiséggel összehasonlítva itt is kidomborodik az árak lemorzsolódása. Nyersbőr kivitelünk alig volt kisebb, mint az előző évben, mégis a befolyt értékösszeg 4·8 millió pengőről leszállt 2·8 millió pengőre. A nyersbőrök közül a marhabőr és nyúl bőr exportja erősödött, míg a többi fajta nyersbőr forgalma gyengült. A kikészített bőrök külföldi eladása mennyiségben valamelyest növekedett, értékben pedig 2·8 millió pengőről 2·4 millió pengőre süllyedt. A kikészített bőrökből a talpbőr hulladék mennyisége emelkedett. A kikészített prém bőrök és pedig főleg a báránybőrök kivitele, amely évről évre nő, ezúttal is jelentős helyet foglalt el exportunkban. A kiszállított prém bőrök értéke 5·1 millió pengőről 7·5 millió pengőre gyarapodott.

A vassfélgártmányokból 246 ezer métermázsát adtuk el a külföldnek, az előző évi 448 ezer métermázsával szemben. Érték szempontjából a veszteség még nagyobb, amennyiben az előző évi 9·7 millió pengővel szemben a tárgyalt évben 3·8 millió pengőt vettünk be a külföldre szállított vassfélgártmányokért. A vassfélgártmányok összes tételei

nagymértékben estek vissza. A vasárak exportjában kisebb volt a hanyatlás; főleg a drótszegek, öntött vascsövek, vasedények, szekértengelyek, sínmege erősítő eszközök, vasúti váltók és a különböző vas szerkezetek kivitelének apadása miatt, míg egyes vasárak külföldi elhelyezése eredményesebb volt, mint az előző évben. Ezek közül leginkább a kovacsolt vascsövek, vasúti kocsitengelyek és a tuskésdrót exportjának gyarapodása érdemes az említésre.

A gépek és készülékek külföldi elhelyezésében főleg a cséplőgépek, malomipari gépek és a különböző motorok gyengébb exportja miatt csökkenés állt be. Ezzel szemben újból megerősödött a gőzkazánok kiszállítása és megemlítendő még az emelőgépek nagyobb mértékű exportja. A gépek kiviteléből eredő értékösszeg 6·2 millió pengőt tett az előző évi 8·6 millió pengővel szemben. A villamosgépek és készülékek kivitele értékben 10·3 millió pengőre rúgott, s 1·3 millió pengővel több volt, mint az előző esztendőben.

A külkereskedelmi forgalomnak nyersanyagok, félgyártmányok és gyártmányok szerint való megoszlását a 3. sz. táblázat tünteti fel.

Az 1931. év első felében lebonyolódott külkereskedelmi forgalmat nyersanyagok, félgyártmányok és gyártmányok szerint vizsgálva, azt látjuk, hogy a múlt év azonos időszakához viszonyítva, a behozatal általános visszaesése miatt mind a nyersanyagok, mind pedig a félgyártmányok és gyártmányok értékösszegei csökkentek. A csökkenés azonban nem volt egyenlő arányú. A nyersanyagok és félgyártmányok aránya ez évben magasabb volt, míg a gyártmányok aránya kisebbedett. A nyersanya-

3. Külkereskedelmi forgalom gazdasági ágak és rendeltetés szerint az 1930. és 1931. évek január—június hónapjaiban.

Commerce extérieur de la Hongrie, suivant les branches économiques et la destination, en janvier—juin 1930 et 1931.

A nyersanyagok, félgyártmányok és gyártmányok megnevezése <i>Désignation des matières premières, des demi-produits et des articles fabriqués</i>	Behozatal — Importations				Kivitel — Exportations			
	1930		1931		1930		1931	
	január—június — janvier—juin							
	É r t é k — v a l e u r							
	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%
I. Élelmezési és élvezeti cikkek <i>Articl. d'alimentat., boissons etc.</i>	48.404	11·84	39.205	12·79	194.573	43·07	97.751	37·87
II. Élő állatok — <i>Animaux vivants</i>	116	0·03	217	0·08	103.827	22·98	50.753	19·66
III. A mezőgazdaság és ipar segédanyagai — <i>Matières auxiliaires de l'agriculture et de l'industrie</i>	36.094	8·82	39.220	12·79	28.682	6·35	11.276	4·37
IV. Ipar — <i>Industrie</i>	324.290	79·31	227.913	74·34	124.657	27·60	98.328	38·10
Összes áruforgalom <i>Mouven. total des marchandises</i>	408.904	100·00	306.555	100·00	451.739	100·00	258.108	100·00
Ebből — <i>Dont</i> :								
Nyersanyagok — <i>Matières premières</i>	159.130	38·91	130.684	42·63	270.389	59·85	141.889	54·97
Félgyártmányok — <i>Demi-produits</i>	98.308	24·05	81.144	26·47	32.858	7·28	26.207	10·15
Gyártmányok — <i>Articles fabriqués</i>	151.466	37·04	94.727	30·90	148.492	32·87	90.012	34·88

4. Magyarország külkereskedelmi forgalmának megoszlása országok szerint az 1930. és 1931. évek január—június hónapjaiban.

Répartition, suivant les pays, du commerce extérieur de la Hongrie en janvier—juin 1930 et 1931.

Szarmazási, illetőleg rendeltetési országok <i>Pays de provenance et de destination</i>	Behozatal — <i>Importations</i>				Kivitel — <i>Exportations</i>				Behozatali (—), ill. kiviteli (+) többlet <i>Excédent d'im- portations (—) ou d'export. (+)</i>	
	1930		1931		1930		1931		1930	1931
	I—VI.								I—VI.	
	1,000.000 P	0/0	1,000.000 P	0/0	1,000.000 P	0/0	1,000.000 P	0/0	1,000.000 P	
Ausztria — <i>Autriche</i>	49.1	12.00	35.4	11.55	143.6	31.79	74.2	28.75	+ 94.5	+ 38.8
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slov.</i>	85.5	20.91	29.5	9.62	69.2	15.32	10.6	4.11	— 16.3	— 18.9
Románia — <i>Roumanie</i>	35.9	8.78	37.9	12.36	14.7	3.25	8.8	3.41	— 21.2	— 29.1
Jugoszlávia — <i>Yougoslavie</i>	22.3	5.46	23.8	7.76	26.6	5.89	17.2	6.67	+ 4.3	— 6.6
Németország — <i>Allemagne</i>	80.9	19.79	73.3	23.91	43.4	9.61	31.8	12.32	— 37.5	— 41.5
Svájc — <i>Suisse</i>	10.1	2.47	7.1	2.32	16.0	3.54	19.0	7.36	+ 5.9	+ 11.9
Olaszország — <i>Italie</i>	20.0	4.89	19.0	6.19	63.6	14.08	30.4	11.78	+ 43.6	+ 11.4
Franciaország — <i>France</i>	10.6	2.59	9.8	3.20	7.5	1.66	13.6	5.27	— 3.1	+ 3.8
Belgium — <i>Belgique</i>	3.6	0.88	3.1	1.01	2.8	0.62	5.1	1.98	— 0.8	+ 2.0
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	11.9	2.91	7.1	2.31	2.9	0.64	2.0	0.77	— 9.0	— 5.1
Nagy-Britannia (Írországgal <i>Grande-Bretagne (Irlande comprise)</i>	11.9	2.91	12.1	3.95	17.2	3.81	18.3	7.09	+ 5.3	+ 6.2
Svédország — <i>Suède</i>	1.0	0.25	0.7	0.23	0.8	0.18	1.0	0.39	— 0.2	+ 0.3
Lengyelország — <i>Pologne</i>	11.6	2.84	11.8	3.85	5.9	1.31	3.2	1.24	— 5.7	— 8.6
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	9.9	2.42	7.0	2.28	2.3	0.51	2.8	1.08	— 7.6	— 4.2
Görögország — <i>Grèce</i>	1.6	0.39	1.6	0.52	3.0	0.66	2.0	0.77	+ 1.4	+ 0.4
Törökország — <i>Turquie</i>	5.5	1.34	4.1	1.34	2.8	0.62	1.5	0.58	— 2.7	— 2.6
Amerikai Egyesült Államok — <i>États-Unis d'Amérique</i>	20.7	5.06	12.1	3.95	1.7	0.38	1.8	0.70	— 19.0	— 10.3
Egyéb országok — <i>Autres pays</i>	16.8	4.11	11.1	3.65	27.7	6.13	14.8	5.73	+ 10.9	+ 3.7
Összesen — Total	408.9	100.00	306.5	100.00	451.7	100.00	258.1	100.00	+ 42.8	— 48.4

gok arányszáma 38.91%-ról 42.63%-ra nőtt, a félgyártmányoké pedig 24.05%-ról 26.47%-ra. Ezzel szemben a gyártmányok arányszáma 37.04%-ról 30.90%-ra csökkent. A nyersanyagok és félgyártmányok arányszámának emelkedését főleg annak a körülménynek tudhatjuk be, hogy a gyártmányok importjának nagyobb mértékű visszaesése a nyersanyagok és félgyártmányok arányszámát növelte, részben azonban hozzájárult az is, hogy egyes nyersanyagokból és félgyártmányokból való behozatalunk az előző évhez képest megerősödött.

A kivitelben a részesedési százalék a nyersanyagoknál csökkent, míg a félgyártmányok és gyártmányok aránya nőtt. Az arányszám a nyersanyagoknál 59.85%-ról 54.97% százalékra esett vissza, míg a félgyártmányok százalékaránya 7.28-ról 10.15-re nőtt, a gyártmányoké pedig 32.87-ről 34.88%-ra. A nyersanyagok részesedésének kisebbedése a mezőgazdasági cikkek megcsappant exportjának és újabb áresésének a következménye. A nyersanyagok arányának nagy csökkenése idézte elő,

hogy a félgyártmányok és gyártmányok százalékszámára emelkedett, holott értékben ezeknél a cikkeknel is visszaesés mutatkozott. Különösen nagy volt a visszaesés a gyártmányoknál.

A külkereskedelmi forgalomnak származási és rendeltetési országok szerint való alakulását a 4. sz. táblázat tünteti fel.

Külkereskedelmi mérlegünk Ausztriával, Svájc, Olaszországgal, Franciaországgal, Belgiummal, Nagy-Britanniával, Svédországgal, Görögországgal és az „egyéb országok“ címe alatt összefoglalt országokkal volt aktív. A múlt évhez viszonyítva az aktív forgalmú országok száma gyarapodott. Mérlegünk legnagyobb mértékben Cseh-Szlovákiával, Romániával és Németországgal volt passzív. Külkereskedelmünk úgyszólván az összes országokkal való viszonylatban lanyhább volt, mint az előző évben, kiváltképpen megcsappant forgalmunk Cseh-Szlovákiával, amit a szerződésen kívüli állapot idézett elő.

Meszlényi Emil dr.

Magyarország külkereskedelmi forgalma az egyes országokkal.

Le commerce de la Hongrie avec différents pays.

Magyarország külkereskedelmi forgalma Nyugateurópa államaival.

Le commerce de la Hongrie avec les pays d'Europe occidentale.

Az általánosságban mozgó földrajzi elnevezések — így a Nyugateurópa szó is — meglehetősen rugalmasak. Midőn hazánk és Nyugateurópa külkereskedelmi kapcsolatairól beszélünk, Németalföld, Belgium, Svájc, Nagy-Britannia és Franciaország összefoglalásával olyan területet kívánunk tárgyalás alá venni, amelyre elsősorban az iparosodás nagy mérvé, ennek következtében nagy népsűrűség és a fogyasztásnak egy magasabb életstandardban való kifejeződése jellemzőek. Hogy ez a terület nem teljesen homogén, az természetes, hiszen Belgium népsűrűsége 262, Franciaországé 74, az Ír szabad államé pedig csak 42. Ugyanez áll foglalkozási megoszlás szempontjából is. Franciaország lakosságának több, mint 40 százaléka östermelő, s csak 34 iparos, viszont Nagy-Britannia és Wales lakosságának nem egészen 7 százaléka östermelő, s közel 40 százaléka az iparos. Mindazonáltal a túlnyomó mezőgazdasági jellegű Magyarországgal szemben az említett ismérvek általában uralkodóak.

A tárgyalat országok gazdasági élete annyira szétágazó és oly sok világtényező befolyásának kitétt egész, hogy a Magyarországgal való gazdasági kapcsolat arra befolyással alig van. Éppen azért mellőzhető az általános kép feltárása, s csak azokra a vonásokra fogunk szorítkozni a tárgyalás folyamán, amelyek áruforgalmunkat közvetlenül érintik. A szóbanforgó országok gazdasági életét az ipar-forgalmi népesség túlnyomósága mellett a mezőgazdasági termelésnek területi háttérbe szorítása s ugyanakkor nagy intenzitása jellemzi. A búzatermés átlaga Németalföldön 33, Belgiumban 28, Nagy-Britanniában 24 és az Ír szabad államban 27 métermázsa hektáronként. Ezzel szemben Magyarországon 13, Jugoszláviában 12 és Romániában 10 q körül van a termésátlag. A

termelés intenzitását mutatja az is, hogy Angliában a mezőgazdasági termékek belföldi forgalmából a farmerek kezébe befolyt 7 milliárd 200 millió pengő, ebből gabonára esett 150 millió, viszont tejtermékekre 230 millió pengő. Ugyanez jellemző többé-kevésbé a többi tárgyalat országra is. Kivételt képez itt bizonyos mértékig Franciaország, amelynek mezőgazdasági termelése, bár önellátás céljaira nem elég, mégis jelentős és intenzitásában alatta marad a többi tárgyalat országnak. (Búza-termés átlaga 17 q/ha.)

Franciaország különállását szemlélteti még a következő táblázat is, amely a szóbanforgó országok búzaszükségletét mutatja az 1929. évi adatok alapján.

	Búza-termés	Behozatal		Összesen
		búza	búzára átszámított búzaliszt	
ezer métermázsa				
Belgium	3.600	11.482	71	15.153
Nagy-Britannia	13.542	56.282	3.584	73.408
Irország	323	2.969	2.065	5.357
Németalföld	1.488	6.458	1.544	9.490
Svájc	1.130	4.667	—	5.797
Franciaország	87.053	14.105	166	101.324
Összesen	107.136	95.963	7.430	210.529

Szembevetendő, hogy míg Franciaország összes szükségletének közel 90 százalékát fedezi saját termelése útján, addig a többi négy állam közel ugyanakkora szükségletének több, mint 80 százalékát behozatallal szerzi meg. Kitűnik ez összeállításból az is, hogy Franciaország sokkal nagyobb mértékben fogyaszt búzát, mint a többi államok, mert azok lakossága körülbelül 40 százalékkal

1. Magyarország külkereskedelmi forgalma a nyugat-európai államokkal.

Le commerce de la Hongrie avec les pays d'Europe occidentale.

Ország — Pays	Behozatal — Importations			Kivitel — Exportations		
	1928	1929	1930	1928	1929	1930
Összes érték — Valeur totale 1000 P . . .	1,211.411	1,063.697	832.947	825.974	1,038.540	910.431
Ebből — Dont :						
Németalföld — Pays-Bas . %-ban — %	1.78	2.66	2.46	0.48	1.28	0.49
Belgium — Belgique	0.71	0.83	0.92	0.66	1.05	0.89
Svájc — Suisse	3.94	2.64	2.32	3.73	4.02	4.12
Franciaország — France	2.57	2.33	2.74	0.85	1.24	1.81
Nagy-Britannia — Grande-Bretagne	2.93	2.82	3.03	2.76	3.58	5.42

nagyobb Franciaország népességénél, viszont búzafogyasztásuk alig 10 százalékkal több.

Ezek után tekintsük át az egyes államokkal való külkereskedelmi forgalmunkat.

Németalföld. Külkereskedelmi forgalmának összértéke 9·2 milliárd pengő, amiből 5·4 esik a behozatalra és 3·8 a kivitelre. A főbb csoportok szerint ez a forgalom így oszlik meg: az élőállat-behozatal aránylag jelentéktelen; élelmiszer-behozatalra esik több mint az érték egyötöde, nyersanyagra és félgyártmányra 36 százalék, gyártmány-behozatalra pedig több mint 40 százalék. A kivitelben az élőállatkivitel valamivel nagyobb jelentőségű, mint a behozatal. Az élelmiszerkivitel igen nagy szerepet játszik, a forgalomnak közel 40 százaléka. A nyersanyag és félgyártmányok kivi-

tele viszont 20 százalék alatt maradt. A gyártmánykivitel ugyanolyan szerepet játszik a kivitelben, mint a behozatalban.

Németalföld külkereskedelmi forgalmának földrajzi megoszlása a következő képet mutatja:

Európára esik a behozatal kétharmada és a kivitel háromnegyede. A tengerentúli világrészek közül a behozatalnak körülbelül 20 százalékát adja Amerika s a kivitelnek több mint tíz százaléka irányul Ázsiába, nagyrészt a hollandi gyarmatbirodalom felé. Az európai államok közül a legnagyobb forgalmat Németországgal és Belgiummal bonyolítja le, kivitele Nagy-Britannia felé lényegesen nagyobb, mint onnan származó behozatala.

2. Magyarország külkereskedelmi forgalma Németalfölddel az 1928—30. években.

Le commerce de la Hongrie avec les Pays-Bas en 1928—1930.

Árumeznevezés — <i>Marchandises</i>	1928	1929	1930	1928	1929	1930
	Érték 1000 pengőben <i>Valeur en 1000 pengős</i>			Az összérték %-ában <i>En % de la valeur totale</i>		
Behozatal — <i>Importations</i>						
Nyers dohány — <i>Tabacs bruts</i>	1.650	3.550	3.997	7·67	12·53	19·48
Olajos magvak — <i>Graines oléagineuses</i>	1.873	3.715	3.522	8·71	13·11	17·16
Villamos gépek és kész. — <i>Machines et appareils électriques</i>	1.852	10.044	2.518	8·62	35·45	12·27
Nyers bőr — <i>Peaux brutes</i>	2.572	1.066	2.110	11·96	3·76	10·28
Kikészített bőr — <i>Peaux apprêtées</i>	860	714	1.319	4·00	2·52	6·43
Nyers kávé — <i>Café brut</i>	2.625	1.695	1.296	12·21	5·98	6·32
Kakaóbab — <i>Cacao en fèves</i>	1.633	1.149	699	7·60	4·06	3·41
Lenmagolaj, nyers — <i>Huile brute de linette</i>	1.369	316	441	6·37	1·12	2·15
Összesen¹⁾ — <i>Total</i>	21.502	28.326	20.519	100·0	100·0	100·0
Kivitel — <i>Exportations</i>						
Maláta — <i>Malt</i>	786	763	636	19·96	5·73	14·30
Villamos gépek és kész. — <i>Machines et appareils électriques</i>	394	317	516	10·00	2·38	11·60
Rozs — <i>Seigle</i>	352	5.377	365	8·93	40·38	8·20
Selyem és félselyem szöv. — <i>Tissus de soie et de mi-soie</i>	—	108	356	—	0·81	8·00
Nyers dohány — <i>Tabacs bruts</i>	845	1.171	283	21·45	8·79	6·36
Kaucsukáru — <i>Articles en caoutchouc</i>	204	224	266	5·18	1·68	5·98
Női és leány felsőruházat — <i>Vêtements pour femmes et j. filles</i>	20	130	190	0·51	0·98	4·27
Zsineg, lenből, kenderből, jutából — <i>Ficelles de lin, de chanvre et de jute</i>	76	59	170	1·93	0·44	3·82
Kötöttáruk — <i>Bonneterie</i>	20	312	146	0·51	2·34	3·28
Játékszer kaucsukból — <i>Jouets en caoutchouc</i>	49	70	117	1·25	0·53	2·63
Borsó hántolatlan — <i>Pois non décortiqués</i>	116	249	117	2·94	1·87	2·63
Kikészített bőr — <i>Peaux apprêtées</i>	—	477	95	—	3·58	2·13
Összesen¹⁾ — <i>Total</i>¹⁾	3.939	13.317	4.449	100·0	100·0	100·0

¹⁾ Egyéb árukkal együtt. — *Y compr. les autres marchandises.*

Németalföld búzaszükségletének fedezésében úgyszólván alig veszünk részt, bár a behozatal 90 százalékon felül tengerentúli eredetű, mégis meg kell jegyeznünk, hogy Románia közel félmillió

mázsát helyezett el, míg a mi kivitelünk alig néhány száz mázsá. Ugyancsak kicsi a részesedésünk az egyébként kisebb jelentőségű búzaliszt-behozatalban is. Rozsfogyasztása igen jelentős, 4

millió mázsás termelése mellett még 1 millió mázsa importra szorul, aminek közel felét Németország fedezi. Németalföldre irányított gabonaküldeményeink rendszeresen továbbmennek a tengerentúlra. Ugyancsak nagy a fogyasztás zabban és árpában is. Az előbbiből közel négy milliós termés mellett 1·2 millió mázsa behozatali többlet van szükség, az utóbbiból a termelés 1 millió méter-mázsa, ezenkívül 3 millió behozatali többlet fedezi a szükségletet. Mindkettőből Németország mellett az amerikai államok a legnagyobb szállítók s Magyarország szerepe elenyésző. Németalföld legértékesebb termékei közé tartoznak a különböző olajos magvak. Magyarország ezekből közel 3 millió pengő értéket vesz fel; ezt szappangyáraink használják fel. Az egész holland kivitel értéke ebből a cikkből körülbelül 16 millió pengő. Németalföld nagymértékben importál kakaóbabot s ennek körülbelül egytizedét továbbadja. Magyarország összes kakaóbab-behozatalának egyharmada tartozik a holland közvetítőkereskedelemből. Németalföld nagy gyümölcsimportja mellett igen jelentős exportot bonyolít le, minthogy azonban áruja igen értékes és nagyjából primóraru, Magyarország nem annyira fogyasztó, mint inkább háttérbe szorított konkurrensként áll szemben a német, osztrák és cseh piacokon. Németalföldet esős, kiegyensúlyozott oceáni hőmérséklete különösen alkalmassá teszi zöldség- és főzeléktermelésre. Ennek mérvéről fogalmat alkothatunk, ha tudjuk azt, hogy csak a káposztafajták évi eladási ára 30—35 millió pengőt tesz ki. A paradicsom egymagában ugyanennyit. A magyar közönség primőr kedvelésére jellemző, hogy évente félmillió értékű holland káposztát fogyasztunk.

Közismert a *holland* virágkultúra fejlettsége, évente 300—400 ezer mázsányi virághagymát adnak el s az összes idetartozó kiviteli cikkek (friss és levágott virágok stb.) kivitelének értéke 100—120 millió pengő. (Ez az összeg megközelíti Magyarország egy évi búzaexportjának értékét.) Ebből Magyarországra is esik 300.000 pengő. Igen számottevő Hollandia lenmagolajkivitele is, melynek értéke évente megközelíti a 60 millió pengőt. Magyarország félmillió értékűt vesz fel e cikkből. Kakaóvaj- és porkivitelüknek értéke közel van a 70 millió pengőhöz. Az eladás, éppúgy, mint az előbbi cikknél, kiterjed az egész világra s Magyarország is felvesz belőle 300—400 ezer pengő értékűt.

Magyarországnak Németalföldre irányuló kivitelében a hangsúly a gyártmányokon fekszik. Így az utolsó években oda kivitt textiliák és konfekcionált cikkek értéke 6—700 ezer pengőre rúgott, a kaucsukipar termékei szintén megközelítették értékben a 400 ezer pengőt. Legjelentősebb

két cikkünk a régi idők óta bevezetett maláta és a villamosgépek és készülékek.

Láthatjuk tehát, hogy Németalföldnek igen nagy szükséglete van olyan cikkekben, amelyeknek termelése hazánkban is otthonos. Mindazonáltal az ottani piacon megfelelően elhelyezkedni nem tudunk. Hogy ezzel szemben néhány iparcikkünk ott bizonyos mértékben tért foglalt, az örvendétes volta mellett sem jelent sokat, mert hiszen a nyugati és tengerentúli államok fejlett nagyiparukkal sokkal erősebb és veszélyesebb versenyt támaszthatnak gyárainknak, mintha mezőgazdasági termékeink standardizálására helyezve nagyobb súlyt, akarnánk a németalföldi piacon szóhoz jutni.

Belgium. Külkereskedelmi forgalmának összértéke 9 milliárd pengő, amiből 5 esik a behozatalra és 4 a kivitelre. A főbb csoportok szerint a belga külkereskedelmi forgalom a következőképpen oszlik meg: A behozatalnak egyötöde élelmiszer és ital, közel a fele nyersanyag és félgyártmány, s mintegy 30 százaléka gyártmány. A kivitelben ezzel szemben az élelmiszerek és italok csoportja háttérbe szorul, a legtöbb évben a 10 százalékot sem éri el. A nyersanyagkivitel a forgalomnak egyharmadát teszi s a gyártmányexport több, mint 60 százalékot jelent. Ez az összeállítás pregnánsan mutatja Belgium erősen ipari jellegét.

Belgium külkereskedelmi forgalmának forgalmi megoszlására a következő néhány jellemző vonást említhetjük fel: úgy behozatalában, mint kivitelében közvetlen szomszédai játsszák a legnagyobb szerepet (szomszédnak számítva Nagy-Britanniát is). Ez a négy állam a behozatalban több mint 50, a kivitelben pedig közel 60 százalékot jelent. A tengerentúli államok közül az Egyesült Államokkal van legnagyobb forgalma, de a tíz százalékot ez is alig éri el. A Belga-Kongóból származó behozatala nagyobb, mint odairányuló kivitele, holott a gyarmatos államok számára rendszeren távolfekvő birtokaik jelentik a legfontosabb piacot. Megemlíthetjük, hogy Magyarország úgy a behozatalban, mint a kivitelben a hatvanadik helyen van s a forgalom egytized százalékát sem éri el.

Belgium búzaszükséglete megközelíti a 12 millió mázsát, ennek 80 százalékát a tengerentúli államok fedezik, a középeurópai államok közül Románia az egyetlen szállító. A gabonaforgalomban általában nem veszünk részt, csak a legutóbbi évben sikerült kisebb mennyiségű árpát elhelyeznünk. Ugyancsak kiszorultunk a lisztpiacról is, amely azonban kisebb jelentőségű. Belgiumnak zöldségben és főzelékben igen erős saját termelése van; egyedül burgonyából évi 40 millió mázsa kerül a piacra, ebből 3—4 millió mázsa külföldön kerül eladásra. E mellett Belgium primőrfelvevőképessége nemi túlságosan nagy és így ebből a szempontból

3. Magyarország külkereskedelmi forgalma Belgiummal az 1928–30. években.

Le commerce de la Hongrie avec la Belgique en 1928–30.

Árumegnevezés — <i>Marchandises</i>	1928	1929	1930	1928	1929	1930
	Érték 1000 pengőben <i>Valeur en 1000 pengős</i>			Az összérték %-ában <i>En % de la valeur totale</i>		
B e h o z a t a l — I m p o r t a t i o n s						
Műselyem — <i>Soie artificielle</i>	2.759	2.005	2.132	32.14	22.82	27.86
Automobil — <i>Automobiles</i>	702	2.518	1.169	8.18	28.65	15.28
Kikészített bőr — <i>Peaux apprêtées</i>	400	396	296	4.66	4.51	3.87
Nyers fémek — <i>Métaux bruts</i>	35	447	267	0.41	5.09	3.49
Ásványkenőolaj — <i>Huile minérale à graisser</i>	33	217	246	0.38	2.49	3.21
Motorkerékpár — <i>Motocyclettes</i>	402	121	222	4.68	1.38	2.90
Pamutfonál és cérna — <i>Fils et fils à coudre</i> <i>de coton</i>	110	158	213	1.28	1.80	2.78
Gyapjú — <i>Laine</i>	331	293	201	3.86	3.33	2.63
Táblaüveg — <i>Verres en feuilles</i>	119	241	201	1.39	2.74	2.63
Bőrárú — <i>Articles en cuir</i>	170	139	165	1.98	1.58	2.14
Összesen¹⁾ — Total¹⁾	8.584	8.793	7.652	100.00	100.00	100.00
K i v i t e l — E x p o r t a t i o n s						
Nyers dohány — <i>Tabacs bruts</i>	2.788	4.718	3.468	50.88	43.10	43.03
Selyem- és félselyemszövet — <i>Tissus de</i> <i>soie et de mi-soie</i>	18	220	881	0.33	2.01	10.93
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	420	746	510	7.66	6.81	6.33
Villamos készülékek — <i>Appareils électriques</i>	317	542	423	5.78	4.95	5.25
Ekszerek aranyból drágakövekkel — <i>Bijoux</i> <i>en or avec pierres précieuses</i>	—	—	416	—	—	5.16
Villamos izzólámpa — <i>Lampes électr. à</i> <i>incandescence</i>	329	371	401	6.00	3.39	4.97
Gyapjú — <i>Laine</i>	754	669	347	13.76	6.11	4.30
Nyers bőr — <i>Peaux brutes</i>	259	255	257	4.73	2.33	3.19
Kikészített bőr — <i>Peaux apprêtées</i>	22	243	248	0.40	2.22	3.08
Árpa — <i>Orge</i>	—	—	212	—	—	2.63
Összesen¹⁾ — Total¹⁾	5.480	10.948	8.060	100.00	100.00	100.00

¹⁾ Egyéb árukkal együtt. — *Y compr. les autres marchandises.*

a belga piac nem jelent sokat. Sőt intenzív mezőgazdasági kultúrájuk következtében meglehetősen gyümölcsexportot is bonyolítanak le.

Belgium évi dohányszükségletéből körülbelül 34 millió pengő értékűt fedez behozatal útján. Ebből jelentős részt szállít Magyarország, sajnos, azonban meg kell jegyeznünk, hogy igen nyomott árakon. A görög dohány mázsánkénti értéke 270 P, a németalföldi 180, viszont a nagy mennyiségben szállított egyesült-államokbeli 100 és a magyaré csak 90 P. Belgiumban a behozott nyersdohány egy részét feldolgozott állapotban adják el külföldre. Belgium 40 millió pengő értékű bőrt és bőrárut importál és ezt kikészítve kétszer akkora értékben adja el. Magyarország szerény mértékben részt vesz itt úgy a behozatalban, mint a kivitelben.

A belga textilipar legfontosabb kiviteli cikke a műselyem, melyért évi 48 millió pengőt vesz be. Magyarország szintén a vevők között van és évente két-három millió pengő értékű árut vesz fel. Újabban a selyem- és félselyemszövetek exportja Belgium felé erős lendületet vett. Ugyancsak sikerült a textilipar terén nyersgyapjút és

pamutszövetet elhelyezni. Az előbbi csökkenő, az utóbbi pedig állandó irányzatot mutat.

A belga nehézipar gyártmányaiból legfőképpen automobilt és motorkerékpárt veszünk; az ezekért fizetett összeg évente többmillió pengőt tesz ki. Ezzel kapcsolatban áll az ásványi kenőolajok importja.

A forgalom főbb vonásait áttekintve, azt látjuk, hogy a jelenlegi termelési rend mellett a két ország közt fennálló külkereskedelmi kapcsolat alig fűzhető szorosabbra. Belgium az extenzív mezőgazdaság terményeit úgyszólván első kézből kapja, olcsó tengeri úton, viszont az intenzív gazdaság ottani fejlettsége mellett, exportra még akkor sem számíthatnánk, ha egyébként ezen a téren versenyképesek volnánk. Így tehát a gyártmányok és félgyártmányok forgalma marad hátra, ennek fejlődésére azonban a konjunkturális viszonyok állandó romlása folytán a közeljövőben kilátás alig van.

Svájc. Svájc külkereskedelmi forgalmának összértéke 4.7 milliárd pengő, amiből 2.8 esik a behozatalra és 1.9 a kivitelre. A behozatali for-

galom negyedrésze esik az élelmiszerekre, körülbelül egyharmada a nyersanyagokra és félgyártmányokra és mintegy 40 százalék a gyártmányokra. A kivitel megoszlása egész más képet mutat. Az élelmiszerkivitel az egész értéknek 10 százaléka, a nyersanyag- és félgyártmánykivitel alig valamivel kevesebbet, a gyártmánykivitel pedig 80 százalékot jelent.

Svájc külkereskedelmének földrajzi iránymegoszlására jellemző, hogy zárt, kontinentális helyzete mellett is a négy környező államra a behozatalból csak 50 százalék, a kivitelből pedig 40—45 százalék esik. Ezzel szemben Nagy-Britanniára a behozatalból közel 10, a kivitelből több, mint 10 százalék, az Amerikai Egyesült Államokra pedig 8—9 százalék jut. Magyarország Svájc behozatalában átlag másfél, kivitelében pedig közel 1 százalék erejéig vesz részt.

Svájc búzabehozatala évente megközelíti az 5 millió mázsát. Ennek 60—70 százalékát fedezi Amerika, míg az európai szállítók közül Franciaország és Oroszország mellett Magyarországot lehet megemlíteni. A gabonafélék közül csak árpából szállítunk nagyobb mennyiségeket, itt azonban Románia igen erős versenytárs; a 800—900 ezer mázsás szükségletnek 50 százalékát ő szállítja. A hüvelyesek közül babból és borsóból tudunk nagyobb mennyiséget elhelyezni, Svájcba irányuló lisztkivitelünk viszont csak takarmányozási célokat szolgál.

Svájc felvevőképesége gyümölcs-, főzelék- és zöldségfélékben igen nagy. Csak friss gyümölcs fejében évente 25 millió frankot fizetnek a külföldnek, amelyből legnagyobb mértékben Olaszország részesedik, de igen jelentős szállító Franciaország, Németország és Ausztria is. A közép-európai

4. Magyarország külkereskedelmi forgalma Svájccal az 1928—30. években.

Le commerce de la Hongrie avec la Suisse en 1928—30.

Árumeznevezés — <i>Marchandises</i>	1928	1929	1930	1928	1929	1930
	Érték 1000 pengőben <i>Valeur en 1000 pengős</i>			Az összérték %-ában <i>En % de la valeur totale</i>		
Behozatal — <i>Importations</i>						
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	12.381	8.554	3.960	25.96	30.49	20.49
Pamutfonál és cérna — <i>Fils et fils à coudre de coton</i>	1.403	3.248	2.577	2.94	11.58	13.34
Selyem és selyemfonál — <i>Soie et fils de soie</i>	3.307	3.281	2.508	6.93	11.69	12.98
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	1.592	1.573	1.394	3.34	5.61	7.21
Zsebóra — <i>Montres</i>	2.295	1.967	1.096	4.81	7.01	5.67
Gyapjúsövet — <i>Tissus de laine</i>	1.011	1.144	770	2.12	4.08	3.99
Selyem- és félselyemszövet — <i>Tissus de soie et de mi-soie</i>	3.919	1.215	742	8.22	4.33	3.84
Kátrányfestőanyag — <i>Couleurs de goudron</i>	503	525	694	1.05	1.87	3.59
Gaze, kreppsövet, tiszta selyem — <i>Gazes, tissus de crêpe, de soie pure</i>	13.937	870	514	29.22	3.10	2.66
Villamos gépek és készülékek — <i>Machines et appareils électriques</i>	752	453	509	1.57	1.62	2.63
Összesen¹⁾ — <i>Total¹⁾</i>	47.700	28.058	19.323	100.00	100.00	100.00
Kivitel — <i>Exportations</i>						
Vágó- és igásállatok — <i>Animaux de boucherie et de trait</i>	4.560	2.131	14.764	14.80	5.10	39.34
Szesz, finomított — <i>Alcool raffiné</i>	2.552	3.158	2.526	8.28	7.56	6.73
Bor — <i>Vin</i>	164	1.283	2.324	0.52	3.07	6.19
Maláta — <i>Malt</i>	893	1.735	1.922	2.90	4.15	5.12
Búza — <i>Froment</i>	1.319	12.144	1.766	4.28	29.05	4.71
Cukor — <i>Sucre</i>	1.894	1.549	1.588	6.15	3.71	4.23
Selyem és selyemfonál — <i>Soie et fils de soie</i>	1.714	1.268	1.560	5.56	3.03	4.16
Árpa — <i>Orge</i>	63	7.851	1.290	0.20	18.78	3.44
Liszt — <i>Farine</i>	2.320	2.679	1.251	7.53	6.41	3.33
Szalma — <i>Paille</i>	1.079	1.731	1.130	3.50	4.14	3.01
Vaj — <i>Beurre</i>	34	18	1.018	0.11	0.04	2.71
Tengeri — <i>Maïs</i>	—	581	713	—	1.39	1.90
Összesen¹⁾ — <i>Total¹⁾</i>	30.915	41.799	37.528	100.00	100.00	100.00

¹⁾ Egyéb árukkal együtt. — *Y compr. les autres marchandises.*

államok közül Jugoszlávia szállít nagyobb mennyiségű gyümölcsöt. Svájc szőlőimportja évi 140.000 mázsa 8 millió frank értékben. Ez legnagyobb-részt spanyol és olasz eredetű. Ugyancsak erősen háttérbe szorul a friss főzelék- és a burgonyaimport. Az előbbinek évi összértéke 20—25 millió, az utóbbié 9—10 millió frank. Itt elfoglalt szerepünkről elégséges annyit mondani, hogy a legutolsó évben Svájcba irányuló friss főzelékexportunk 60 ezer, burgonyaexportunk pedig 20 ezer frankot tett ki. A szárított veteményimportban viszont Németalfölddel egyenrangú szerepet játszottunk. A minőségileg elismert magyar szalámi sem tudott helyet szorítani magának az olasz áru mellett. A cukorpiacon a cseh áru uralja a helyzetet, a másfél millió mázsás szükségletnek felét szállítván. Úgyszintén nem sok jót mondhatunk vágott baromfi- és tojásexportunkról. Ott a leölt baromfibehozatal évi értéke 13—14 millió frank, aminek felét Franciaország szállítja s közel egynegyedét a balkáni államok, míg a magyar áru értéke a félmillió frankot is alig éri el. Svájc évi 30 millió frank értékben vesz fel tojást és ugyanennyiért vaját. Az előbbinél a legnagyobb szállítók a balkáni államok, az utóbbinál Dánia, amely az egész mennyiségnek felét adja. Ezzel szemben a magyar export csak a néhány százezer frankot éri el. A disznósír-piacon az Egyesült Államok és Németalföld mellett szóhoz sem jutunk.

Ezzel szemben az élőállatforgalomban kedvezőbb képet látunk. Svájc évente 8—9 ezer darabot vesz fel. A jelentéktelen vágó-lóbehozatalt Németország uralja, egyéb kategóriákban azonban Magyarország a legszámottevőbb szállító Írország és Franciaország mellett. Nem hallgathatjuk el azonban, hogy míg a francia és ir lovak darabja 1200—1500 frankba került, addig a magyar lovak 900 frankos áron keltek el.

Svájc tenyészállatkivitele mellett jelentős vágóállatbehozatalt bonyolít le. Összes importjának értéke körülbelül 18—20 millió frankra tehető, aminek háromnegyed része Magyarországról származik. Aggasztó tünet az, hogy a mindjobban fellendülő sertésimportban nem tudunk részt venni. A 3 millió értékű tollimportban a többi közép-európai állammal körülbelül egyazon mértékben részesedünk, azonban Németország uralja a piacot. Igen jelentős Svájc borfogyasztása: évi egy és egy-negyedmillió hektoliterre rúg 50—60 millió frank értékben. Ennek mintegy 80 százaléka olasz és spanyol, míg Magyarország alig 40.000 hektolitert volt képes csak eladni. Svájc szeszszükséglete erős ingadozást mutat, itt azonban meglehetősen tudunk eladni.

Magyarország természetesen elsősorban textiliákat vásárol Svájcban. Összes innen származó behozatalunknak az idetartozó áruk 50—60 száza-

lékát jelentik. Számottevő ezenkívül az órabehozatal is. Ebből az áruból Svájc évente 200—300 millió frank értékűt helyez el a világpiacon. Természetesen hazánk felvevőképessége ezen a téren korlátolt. Igen feltűnő az a jelenség, hogy Svájc-ból származó importunk 3 év alatt több mint a felével esett, viszont kivitelünk ingadozások mellett bár, de emelkedett és így vele szemben való mérlegünk a passzivitásból aktivitásba ment át.

Kétségtelen, hogy Svájc a mezőgazdasági cikkeknek egyik legjobb piaca, s földrajzi fekvésénél fogva számunkra igen könnyen hozzáférhető is. Annál sajnálatosabb, hogy — mint a futólagosan áttekintett számok mutatják, — alig van olyan cikk, amelynél ne szorulnánk erősen háttérbe. Amidőn a magyar agrárkivitel emelésének szükségessége áll az előtérben, Svájc fontosságát nem szabad szem elől téveszteni.

Nagy-Britannia. Nagy-Britannia összforgalma kb. 50 milliárd pengő, melyből a behozatalra 30, és a kivitelre 20 milliárd esik. Nagy-Britannia összes behozatalának értékéből több mint 40 százalék jut az élelmiszerekre, nyersanyagra és félgyártmányra egynegyedrészt és gyártmányokra több mint 30 százalék. A kivitel összértékének élelmiszerekre esik körülbelül a negyede, nyersanyagra és félgyártmányra a fele és gyártmányokra újra egynegyede.

Az angol külkereskedelmi forgalom földrajzi megoszlását illetőleg első kiemelkedő tény az, hogy a behozatalnak 30, a kivitelnek negyven százaléka származik, illetve irányul Nagy-Britannia egyes részeibe. Másik igen fontos szempont az, hogy az Egyesült Államok részesedése a behozatalban nagyobb, mint bármelyik európai államé és a kivitelben is vezető helyet foglal el. Egyébként a forgalom meglehetősen egységesen oszlik meg Északnyugat-Európa államaival. Nagy-Britannia búza- és lisztszükségletét legnagyobb részben a tengerentúli államokból fedezi: a magyar lisztkivitel, ami 1929-ben igen biztatón emelkedett, a legutolsó évben ismét erősen esett. Állandóan jelentős mennyiségű borsót helyezünk el az angol piacon; ugyancsak számottevő babkivitelünk is. Újabban reményekre jogosít baconexportunk is. Nagy-Britannia ebből az áruból 8 millió mázsánál többet vesz fel évente s több mint a felét Dániából. Egyike a legfontosabb kiviteli cikkeinknek a leölt baromfi. Nagy-Britannia felvevőképessége évi félmillió métermázsa. Magyarország körülbelül a tizedrészét szolgáltatja, de igen jelentős szállítók Oroszország mellett Franciaország, Lettország és több közép-európai állam. Sajnálatos, hogy az igen számottevő tojásbevételben, amelyben Írország és Dánia mellett Németalföld, Belgium és Lengyelország is résztvesznek, Magyarország alig játszik szerepet, pedig a rosszabb minőségű tojásra is van vevő,

5. Magyarország külkereskedelmi forgalma Nagy-Britanniával az 1928—1930. években.

Le commerce de la Hongrie avec la Grande-Bretagne en 1928—1930.

Árumegevezés — <i>Marchandises</i>	1928	1929	1930	1928	1929	1930
	Érték 1000 pengőben <i>Valeur en 1000 pengős</i>			Az összérték %-ában <i>En % de la valeur totale</i>		
B e h o z a t a l — I m p o r t a t i o n s						
Gyapjuszövet — <i>Tissus de laine</i>	5.632	3.969	3.673	15.89	13.23	14.54
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	3.803	2.705	3.608	10.73	9.02	14.28
Kikészített bőr — <i>Peaux apprêtées</i>	2.555	1.848	2.406	7.21	6.16	9.52
Pamutfonal és cérna — <i>Fils et fils à coudre de coton</i>	2.651	2.287	2.008	7.48	7.62	7.95
Nyerskáv — <i>Café brut</i>	1.381	1.170	1.343	3.90	3.87	5.32
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	2.536	2.902	1.237	7.15	9.67	4.90
Nyersbőr — <i>Peaux brutes</i>	585	134	980	1.65	0.44	3.88
Gyapjúfonal — <i>Fils de laine</i>	1.279	1.972	701	3.61	6.57	2.77
Motorkerékpár — <i>Motocyclettes</i>	1.574	1.241	536	4.44	4.14	2.12
Tea — <i>Thé</i>	781	779	533	2.20	2.60	2.11
Műselyem — <i>Soie artificielle</i>	7	234	508	0.02	0.78	2.01
Összesen — Total	35.452	30.006	25.269	100.0	100.0	100.0
K i v i t e l — E x p o r t a t i o n s						
Prémbőr kikészített — <i>Pelleteries préparées</i>	170	5.243	16.444	0.75	14.11	33.30
Baromfi leölt — <i>Volailles tuées</i>	7.497	7.210	11.665	32.94	19.40	23.62
Elkészített hús — <i>Vianides conservées</i>	—	2.877	3.656	—	7.74	7.40
Kész szűcsárú — <i>Pelleteries confectionnées</i>	27	1.258	2.701	0.12	3.39	5.47
Varrottárú — <i>Articles cousus</i>	1.581	2.911	2.034	6.95	7.83	4.12
Kikészített bőr — <i>Peaux apprêtées</i>	4.167	2.567	1.861	18.31	6.91	3.77
Borsó, hántolatlan — <i>Pois non décortiqués</i>	3.181	2.596	1.576	13.97	6.99	3.19
Távíró- és távbeszélőkészülékek, drótnélküli hangközv. — <i>Appareils télégraphiques, téléphoniques et radiophoniques</i>	—	15	1.547	—	0.04	3.13
Liszt — <i>Farine</i>	308	5.702	915	1.35	15.34	1.85
Összesen — Total¹⁾	22.761	37.159	49.378	100.0	100.0	100.0

¹⁾ Egyéb árukkal együtt. — *Y compr. les autres marchandises.*

amit az is mutat, hogy kínai és orosz áru is nagy mennyiségben kerül eladásra.

Nagy-Britannia friss gyümölcsre évente 150—200 millió pengő összeget ad ki a déligyümölcsön kívül, Magyarország azonban csak a legutolsó évadban kezdett egyes gyümölcsfajtákat kísérletképpen elhelyezni. Nagy-Britannia friss zöldség- és főzelékimportra évente jóval több, mint 300 millió pengőt fordít, aminek jelentős része tömegáru és nem primőr. Annál sajnálatosabb, hogy Magyarország egyáltalában nem részesül ebben a forgalomban. A kikészített prémbőr és szűcsárú kivitele viszont igen örvendetes emelkedést mutat. Három év alatt mindkét cikknek az értéke közel megszázszorozódott s remélhető, hogy a kedvező fogadtatás, amelyben a speciális eljárással kikészített bőrök és prémek részesültek, továbbra is a felszínen fogják tartani ezt az árucikket. Mennyiségben természetesen nem tudjuk felvenni a versenyt sem Oroszországgal, sem Németországgal, azonban a minőségi kiválóság reményt nyújt a további fejlődésre. Újabban még egy iparcikkünk kivitele len-

dült fel, a rádiócsöveké. Kivitelünk megerősödésének köszönhető, hogy az utóbbi években mérlegünk Nagy-Britanniával szemben megjavult.

Nagy-Britanniából származó importunknak körülbelül 50 százaléka esik a textiliákra. E cikkek importja általában lassú esést mutat, aminek oka egyrészt a belföldi felvevőképesség gyengülése, másrészt a belföldi gyártás megerősödése. Ezenkívül az angol nehézipar gyártmányaiból körülbelül 2—3 millió pengő értékűt vesz fel az ország.

Megállapíthatjuk, hogy a magyar kivitel fejlődésének további fejlődésére komoly kilátások vannak, viszont Nagy-Britanniából eredő behozatalunk a jövőben a legjobb esetben is stagnálni fog, ha ugyan további visszaesés veszélyének nincs kitéve.

Franciaország. Franciaország külkereskedelmi forgalmának összértéke 20—22 milliárd pengő, ebből 10—12 esik a behozatalra s 8—10 a kivitelre. A francia behozatalnak körülbelül egyötöde élelmiszerekre és italokra esik, nyersanyagra és félgyártmányra csaknem kétharmada és gyártmányokra újból egyötöde. A kivitel egészen más képet mutat.

Élelmiszerre és italra jut az összérték 12—15 százaléka, nyersanyag és félgyártmányra nem egészen egynegyede, viszont gyártmánykivitele az összértéknek csaknem kétharmadát jelenti.

Földrajzi megoszlás szempontjából kiemelkedő tény az, hogy a gyarmatokra a behozatalnak csak 10—12, a kivitelnek pedig 20 százaléka jut, míg a behozatalban Németország, az Egyesült Államok és Nagy-Britannia egyenként több mint 10 százalékkal részesednek. A kivitelben kiemelkedő szerepe van Nagy-Britanniának és Belgiumnak.

Franciaország gabonaellátásában az amerikai államokon kívül legnagyobb részt Algír vesz részt. A középeurópai államok közül kisebb mennyiségekkel Románia és Bulgária szerepelnek, hazánk azonban nem. Ugyanígy nem szereplünk a burgonyapiacra sem, sem a gyümölcs piacra, jóllehet

az ezekre kiadott összeg évente jóval felülmúlja a 30 millió pengőt. Újabban inkább kísérletszerűleg jutottak el egyes nyers- és finomított cukorküldemények Franciaországba. Nagymértékben fogyaszt nádcukrot, minek egy jelentős részét saját gyarmatai adják el. Emelkedő tendenciát mutat nyersdohánykivitelünk, ugyanakkor erősen felledült az ottani fogyasztás is. Legnagyobb szállító az Egyesült Államok, ahonnan az egész importnak több mint a fele származik. Kétségtelen, hogy ezen a téren a magyar áruk expanziója lehetséges volna.

Az állati termékek közül legjelentősebb libamáj-kivitelünk. Franciaország felvevőképessége ebben 3.000 mázsa körül van, ezt Magyarország csaknem egészében elláthatná; annál sajnálatosabb, hogy ez a kiviteli ág visszaesést mutat. Elkészített pástétom-kivitelünk pedig minimális. Elkészített hús- és szalámikivitelünk Franciaország felé csak

6. Magyarország külkereskedelmi forgalma Franciaországgal az 1928—30. években.

Le commerce de la Hongrie avec la France en 1928—30.

Árumegnevezés — <i>Marchandises</i>	1928	1929	1930	1928	1929	1930
	Érték 1000 pengőben <i>Valeur en 1000 pengős</i>			Az összérték %-ában <i>En % de la valeur totale</i>		
B e h o z a t a l — I m p o r t a t i o n s						
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	2.573	1.640	3.164	8.27	6.62	13.87
Selyem és selyemfonál — <i>Soie et fils de soie</i>	605	1.103	2.961	1.95	4.46	12.98
Pamutfonál és cérna — <i>Fils et fils à coudre de coton</i>	2.000	2.058	2.012	6.43	8.31	8.82
Pneumatik — <i>Pneumatiques</i>	1.406	1.203	1.131	4.52	4.86	4.96
Gyapjúszövet — <i>Tissus de laine</i>	2.107	1.038	990	6.78	4.19	4.34
Gaze kreppszövet tiszta selyemből — <i>Gazes, tissus de crêpe, de soie pure</i>	2.119	970	962	6.81	3.92	4.22
Selyem és félselyemszövet — <i>Tissus de soie et de mi-soie</i>	1.721	1.053	800	5.53	4.25	3.50
Gépek és készülékek (vill. is) — <i>Machines et appareils (électr. aussi)</i>	1.527	1.313	721	4.91	5.30	3.16
Gyapjúfonál — <i>Fils de laine</i>	1.067	1.298	679	3.43	5.24	2.97
Terpentinolaj — <i>Huile de térébenthine</i>	649	653	562	2.09	2.64	2.46
Kikészített bőr — <i>Peaux apprêtées</i>	1.137	490	485	3.66	1.98	2.12
Illatszerek és kozm. szerek — <i>Parfumeries et cosmétiques</i>	540	465	451	1.74	1.88	1.98
Összesen¹⁾ — Total¹⁾	31.095	24.757	22.815	100.0	100.0	100.0
K i v i t e l — E x p o r t a t i o n s						
Nyers dohány — <i>Tabacs bruts</i>	273	4.260	5.836	3.92	32.94	35.37
Selyem és félselyemszövet — <i>Tissus de soie et de mi-soie</i>	57	4	1.972	0.82	0.03	11.95
Tűzálló téglák — <i>Briques réfractaires</i>	634	825	985	9.09	6.38	5.97
Juh — <i>Moutons</i>	19	229	789	0.27	1.77	4.78
Bor — <i>Vin</i>	1	14	777	0.02	0.11	4.71
Cirokszalma — <i>Paille de sorgho</i>	178	401	593	2.55	3.10	3.59
Libamáj friss — <i>Foie d'oie, frais</i>	1.114	975	506	15.98	7.54	3.07
Mezőg. traktorok — <i>Tracteurs agricoles</i>	3	801	494	0.04	6.19	2.99
Friss és elk. hús — <i>Viandes fraîches et conservées</i>	—	61	477	—	0.47	2.89
Cséplőgépek — <i>Batteuses</i>	1.237	739	474	17.75	5.71	2.87
Toll — <i>Plumes</i>	344	357	377	4.93	2.76	2.29
Összesen — Total	6.971	12.935	16.500	100.0	100.0	100.0

¹⁾ Egyéb árukkal együtt. — *Y compr. les autres marchandises.*

az utóbbi években indult meg és az áruk minősége mellett kétségtelen, hogy megfelelő előkészítés után a francia piacon helyet tudna biztosítani magának. Állattenyésztésünk juhkivitellel szerezhethetne megfelelő helyet Franciaországban, mert ennek a francia táplálkozás kedvezne. A francia piacon évente több mint egymillió darab juh talál elhelyezést, amelynek legnagyobb részét ma Algír adja. Bár Franciaország borfogyasztása és ennek arányában importja is igen nagy, mégis kérdéses, hogy az újabban meginduló magyar borexport kilátásai kedvezőek-e? Azt látjuk ugyanis, hogy az importban túlnyomórészt a földközi-tengeri, főleg északafrikai, továbbá olasz, spanyol és görög borfajták szerepelnek. Megfontolandó volna ezek mellett, hogy nem kellene-e a magyar sör elhelyezését megkísérelni? A felvevőképesség ugyan kisebb, viszont kedvező kilátásokkal biztat az a tény, hogy a minőségileg ma már nem jobb cseh áru is el tud helyezkedni.

Franciaországba irányuló exportunknak 60 százalékát a mezőgazdasági termények és termé-

kek jelentik. Ezenkívül a legutolsó évben selyemszövetkivitelünk mutat örvendetes fellendülést. Mezőgazdasági gépiparunk elismerten kitűnő gyártmányai is elérték bizonyos pozíciót a francia piacon.

Franciaországból származó behozatalunk 50 százaléka textiliákra esik. Mint általában, itt is észrevehetjük azt, hogy a legtöbb árunál lassú visszaesés, legjobb esetben stagnálás állott be. Ennek okai, mint erre rámutattunk, részben a hazai ipar megerősödésében, részben a fogyasztóképesség csökkenésében rejlenek. Jelentős tétel még a francia pneumatik behozatala: valószínűnek kell tartani, hogy a kedvezőtlen gazdasági helyzet következtében itt is visszaesésre van kilátás. Végül a francia fényűzési ipar cikkei közül meg kell emlékeznünk a finom bőrárak és a kozmetikai cikkek behozataláról. Mindkét árucsoport évente egy félmilliót visz külföldre, jóllehet e beszerzések szükséges voltához szó fér.

Sibelka-Perleberg Artúr dr.

A világ gépjárműtermelése és állománya.

Production et effectif des automobiles et des motocyclettes du monde.

1. Termelés.

A háború után erősen fellendült automobilgyártás 1930-ban hirtelen erősen visszaesett. A nagymérvű visszaesés igen jellemző nyilvánulása a világgazdasági válságnak.

A Commerce Reports közlése szerint a 17 főtermelő ország együttes termelése — a gyártott gépkocsik száma, motorkerékpárok nélkül — a következően alakult:

1927	4,158.966
1928	5,203.139
1929	6,277.451
1930	4,109.231

Az előző évhez képest 1927-ben az automobilgyártás 17,4%-os csökkenést, 1928-ban 25,1%-os, 1929-ben 20,6%-os növekedést, 1930-ban pedig 34,6%-os esést mutatott. A termelés egy év alatt tehát egyharmadával esett vissza. A visszaesés közvetlen oka valószínűleg az, hogy az 1930. év elejére nagy eladatlan készletek maradtak raktáron.

Az 1930. évi 4,1 millió darabot tevő világtermelésben az Amerikai Egyesült Államok közel 3,4 millió darabbal szerepel, aránylagos részesedése a világtermelésben azonban erősen hanyatlott. Az utolsó évi termelés csak 81,6%-át teszi a világadatnak, pontosan ugyanannyit, mint 1927-ben. 1928-ban 83,7, 1929-ben pedig 85,3% volt az Egyesült Államok részesedése.

A termelésben második helyen Nagy-Britannia

áll, bár termelése már csak tizenötödresze az Egyesült Államokénak. Harmadik helyen Franciaország, negyedik helyen Kanada következik, míg az előző évben Kanada volt a második termelő, Nagy-Britannia a negyedik.

A termelés az egyes államokban különböző mértékben esett vissza, sőt voltak államok, amelyekben emelkedés mutatkozik. A legnagyobb automobiltermelők közül az Egyesült Államokban a visszaesés az előző évvel szemben 37,4%-ot tesz. Franciaországban 10,5, Kanadában 41,4, Németországban 13,0%-kal apadt a termelés. Legnagyobb az esés Ausztriában és Svájcban, az utóbbi országban a termelés egyharmadára csökkent. Magyarország azok között az államok között van, amelyekben az automobilgyártás az elmúlt évben emelkedett. Kiütököző Oroszország adata, ahol a termelés az előző évhez képest 159%-kal emelkedett.

Ha a termelést kocsifajonként vizsgáljuk, feltűnik, hogy a személykocsik termelése aránylag jóval nagyobb mértékben hanyatlott, mint a teherkocsiké és autóbuszoké. A személykocsiknál a csökkenés aránya ugyanis az előző évhez képest 36,3%-ot tett, míg a teherkocsik és autóbuszok együttes termelése csak 24,8%-kal ment vissza.

Táblázatunk feltünteti azt is, hogy az egyes államok termelésüknek hány százalékát viszik ki. Ez a százalék a legnagyobb Olaszországban, mely termelésének 56%-át exportálja, 46%-ot exportál

A világ automobiltermelése.
Production mondiale des automobiles.

O r s z á g <i>Pays</i>	P r o d u c t i o n						Kivitel a termelés %-ában <i>Exportations en % de la production</i>	
	Személykocsi <i>des automobiles à personnes (de ville et de tourisme)</i>	Teherkocsi és autóbusz <i>des camions et des autobus</i>	Összesen <i>total</i>	Személykocsi <i>des automobiles à personnes (de ville et de tourisme)</i>	Teherkocsi és autóbusz <i>des camions et des autobus</i>	Összesen <i>totale</i>	1929	1930
	t e r m e l é s							
	1 9 2 9			1 9 3 0				
Egyesült Államok - <i>Etats-Unis</i>	4,587.400	771.020	5,358.420	2,784.745	571.241	3,355.986	10	7
Nagy-Britannia - <i>Gr.-Bretagne</i>	177.769	56.156	233.925	169.099	66.577	235.676	18	13
Franciaország - <i>France</i>	198.000	50.000	248.000	181.250	40.700	221.950	20	14
Kanada - <i>Canada</i>	207.498	55.797	263.295	125.442	28.750	154.192	39	29
Németország - <i>Allemagne</i>	56.500	24.000	80.500	59.689	10.355	70.044	10	8
Olaszország - <i>Italie</i>	44.000	10.100	54.100	27.997	8.535	36.532	44	56
Cseh-Szlovákia - <i>Tchéco-Slovaquie</i>	12.210	2.530	14.740	13.110	3.730	16.840	9	8
Belgium - <i>Belgique</i>	6.000	1.000	7.000	3.800	900	4.700	39	20
Szovjet-Únió - <i>Union Soviétique</i>	152	1.554	1.706	4.425	—	4.425	—	—
Ausztria - <i>Autriche</i>	5.960	3.150	9.110	1.100	2.100	3.200	31	46
Svédország - <i>Suède</i>	500	1.258	1.758	600	1.800	2.400	—	6
Svájc - <i>Suisse</i>	150	2.850	3.000	100	900	1.000	6	16
Magyarország - <i>Hongrie</i>	381	251	632	198	643	841	—	—
Lengyelország - <i>Pologne</i>	—	450	450	200	300	500	—	—
Spanyolország - <i>Espagne</i>	190	260	450	130	320	450	14	13
Japán - <i>Japon</i>	—	215	215	—	265	265	—	—
Dánia - <i>Danemark</i>	—	150	150	—	230	230	—	—
Összesen - Total	5,296.710	980.741	6,277.451	3,371.885	737.346	4,109.231	12	9

Ausztria, 29-et Kanada. Az Egyesült Államok aránylag kis részt exportál, a termelésnek mindössze 7%-át, de abszolút számban természetesen az Egyesült Államok kivitele a legnagyobb. Egyébként abszolút számban 1930-ban Cseh-Szlovákia kivételével s eltekintve Svédországtól, mely 1929-ben nem szerepel az exportálók közt, egyetlen állam sem tudta növelni kivitelét, jöllehet százalékos arány szerint több állam (Olaszország, Ausztria, Svájc) megnövelte exportját. Végeredményben 1930-ban a világtermelésnek csak 9%-a került kivitelre, míg 1929-ben az export 12%-ot tett.

Az itt ismertetett termelési adatokban a motorkerékpárok nem szerepelnek. A termelésükre vonatkozó nemzetközi adatok hiányában csak annak megemlézésére szorítkozunk, hogy a világ motorkerékpárállományának 10·7%-a amerikai gyártmány, míg az 1930. év eleji automobilállományban az amerikai gyártmányok részesedése 87·8% (előző évben 88·4%).

2. Állomány.

A világ gépjárműállományára vonatkozó adatok szintén stagnációt mutatnak. Az 1930/31. évfordulón megejtett számlálás szerint az összes gépjárművek száma 38·6 millió volt, ebből automobil volt 35·8, motorkerékpár 2·8 millió. Míg a világállomány (motorkerékpárokkal együtt) a ko-

rábbi években évről-évre jelentősen fejlődött s az 1929. év folyamán is még 10·1%-kal növekedett, az 1930. évi állománygyarapodás mindössze 2·1%. Az autók számának egy évi gyarapodása csak 1·9%-ot tesz, míg a motorkerékpároké 4·8%-ot. Az autók közt is a személykocsik száma jóval kisebb mértékben szaporodott, mint a kereskedelmi járműveké. Míg ugyanis a személykocsik 1930 folyamán csak 1·3%-kal gyarapodtak, a teherkocsik (1931. jan. 1-én 5,531.468) 4·8, az autóbuszok 13·4%-kal.

Bár 1930-ban a termelési adatok szerint 4·1 millió új automobil készült, a világállomány gyarapodása csak 678.234 volt. Ennek egyik oka, hogy az automobilizmus terjedésével a gépkocsik egyre nagyobb számban kerülnek kicserélésre; az új gépkocsik jelentős része tehát csak a kicserélte gépkocsik helyét foglalja el s az állományt nem szaporítja. De természetesen számottevően befolyásolja az automobilállományt — a forgalomban levő kocsik számát — az is, hogy a gazdasági helyzet következtében sok autót — ha csak ideiglenesen is — leállítottak.

A rossz gazdasági viszonyok ellenére végeredményben az országok legnagyobb része növelte állományát. A gépjárműállományra vonatkozó táblázatunkban foglalt országok közül az előző évforduló óta csupán Ausztráliában, Francia- Marokkóban, Kubában és Törökországban csökkent a

A világ gépjárműállománya 1931 elején.¹⁾Effectif des automobiles et des motocyclettes du monde au début de 1931.¹⁾

O r s z á g — P a y s	Gépjárműállomány Effectif des automobiles et des motocyclettes		Az 1931. I. 1-i állományból Répartition de l'effectif au 1er janv. 1931			Egy automobil- ra eső léleksz. Comb. d'habit. pour 1 autom.
	1930. I. 1.	1931. I. 1.	automobil automobiles	ebből személykocsi automobiles à per- sonnes (de ville et de tourisme)	motor- kerékpár motocyc- lettes	
Algír — Algérie	47.750	52.550	50.250	42.000	2.300	124
Egyesült Államok — Etats-Unis	26,772.846	26,808.155	26,697.398	23,121.059	110.757	5
Argentína — Argentine	366.744	368.507	366.324	294.764	2.183	30
Ausztrália — Australie	671.424	646.743	563.657	444.554	83.086	11
Ausztria — Autriche	78.642	89.600	39.600	22.600	50.000	169
Belgium — Belgique	182.650	203.986	158.986	102.319	45.000	51
Brazília — Brésil	196.500	202.170	199.570	132.550	2.600	196
Bulgária — Bulgarie	4.172	4.270	3.687	2.524	583	1.579
Ceylon — Ceylan	23.405	24.239	20.727	15.119	3.512	264
Cseh-Szlovákia — Tchéco-Slovaquie	87.980	116.000	79.000	53.000	37.000	185
Chile — Chili	33.368	36.921	36.245	24.138	676	120
Dánia — Danemark	129.625	137.820	113.820	80.630	24.000	31
Délafrikai Unió — Union Sud-Afric.	180.374	181.900	149.400	132.000	32.500	52
Egyiptom — Egypte	30.878	33.407	30.136	25.082	3.271	475
Esztország — Estonie	3.275	3.646	3.095	1.785	551	360
Fülöp szigetek — Iles Philippines	35.346	37.436	37.049	22.821	387	322
Finnország — Finlande	37.900	41.628	36.234	24.040	5.404	100
Francia Indo-Kína — Indochine fran- çaise	20.606	24.718	22.239	17.378	2.479	953
Francia Marokkó — Maroc français	17.155	17.065	16.065	11.797	1.000	311
Franciaország — France	1,701.680	1,886.650	1,459.650	1,080.000	427.000	28
Görögország — Grèce	18.450	19.950	19.250	13.500	700	322
Hawai — Hawaii	45.281	48.397	47.846	37.080	551	7
Hong-Kong	2.816	3.101	2.621	1.945	480	436
India — Inde	168.940	190.179	174.450	117.517	15.729	1.828
Ir szabad állam — Etat libre d'Irlande	44.995	55.400	48.400	39.000	7.000	61
Japán — Japon	112.304	120.051	95.719	56.087	24.332	626
Jugoszlávia — Yougoslavie	14.950	15.670	12.451	9.050	3.219	1.084
Kanada — Canada	1,176.992	1,233.519	1,224.098	1,055.861	9.421	8
Kína — Chine	37.908	38.752	36.771	23.678	1.981	12.475
Kuba — Cuba	50.582	41.656	41.222	26.624	434	87
Lengyelország — Pologne	39.872	49.200	41.260	27.527	7.940	744
Lettország — Lettonie	4.143	5.109	3.935	2.126	1.174	483
Litvánia — Lithuanie	2.879	3.079	2.344	1.444	735	100
Madagaszkár — Madagascar	4.178	5.009	3.324	2.359	1.685	1.125
Magyarország — Hongrie	29.417	30.305	19.264	13.394	11.041	451
Mexikó — Mexique	74.850	81.475	80.800	59.500	675	203
Nagy-Britannia — Grande-Bretagne	2,194.251	2,263.395	1,529.272	1,132.381	734.123	30
Németalföld — Pays-Bas	131.537	150.735	118.735	72.000	32.000	66
Németország — Allemagne	1,292.500	1,404.300	679.300	505.400	725.000	94
Norvégia — Norvège	47.694	52.291	46.473	30.099	5.818	61
Olaszország — Italie	322.085	397.133	291.587	212.319	105.546	142
Oroszország — Russie	32.500	66.477	57.640	2.610	8.837	2.668
Perzsia — Perse	8.672	10.250	9.800	4.500	450	1.020
Portugália — Portugal	31.230	33.570	30.557	24.842	3.013	197
Románia — Roumanie	37.982	39.500	37.000	27.000	2.500	491
Spanyol-Marokkó — Maroc espagnol	1.585	3.796	3.605	1.750	191	108
Spanyolország — Espagne	183.795	203.053	189.650	146.030	13.403	119
Svájc — Suisse	117.164	131.195	81.045	63.725	50.150	50
Svédország — Suède	191.673	201.951	145.273	103.893	56.678	42
Törökország — Turquie	10.000	9.400	8.800	2.900	600	1.573
Új-Zéland — Nouv.-Zélande	211.167	227.019	189.615	154.674	37.404	8
Uruguay — Uruguay	46.175	48.110	47.430	37.160	680	39
Venezuela	18.075	18.250	18.000	11.250	250	173
Egyéb államok — Autres pays	423.636	437.512	384.963	263.752	52.549	.
Összesen — Total	37,752.598	38,556.210	35,805.632	29,933.137	2,750.578	54

¹⁾ Commerce Reports 1931.

gépjárművek száma. A Commerce Reports c. folyóirat még részletesebb adatai szerint pedig az autobilszámlálásban résztvett 164 ország és egyéb terület egység közül csupán 28-ban mutatkozik visszaesés (csak az autobilokat tekintve). Fel-tűnő nagy növekedést mutat forrásunk szerint az autobilok száma Oroszországban és Spanyol-Marokkóban, amely országokban az új adat az előző évnek több, mint kétszerese.

Az egy autobilra eső lélekszám arány az utolsó számlálás óta 55-ről 54-re javult.

Ezúttal első alkalommal állnak rendelkezésre adatok egyes nagyobb városok autobilállományáról.

Ezek az adatok szintén az amerikai autobilkultúra nagyméretűségét tanúsítják, amennyiben az amerikai városok autobilállománya az európai hasonló nagyságú városok állományát messze meghaladja.

	Autobilok száma	Egy autobilra eső lélekszám
New-York	751.711	9
Los Angeles	516.016	2
Csikágó	469.478	7
Detroit	423.102	4
Párizs	172.450	17
Berlin	65.905	61
Milánó	31.239	26
Stockholm	17.897	29
Amszterdam	12.150	62
Santiago (Chile)	11.978	59
Prága	11.612	73
Budapest	10.392	97
Lima	7.880	40
Varsó	7.759	140
Helsingfors	6.440	37
Bogota	2.652	76
Konstantinápoly	2.013	347

© ÁRSTATISZTIKA ÉS PÉNZÜGY ©

Magyarország fizetési mérlegének alakulása az 1930. évben.

La balance des paiements de la Hongrie en 1930.¹⁾

Magyarország 1930. évi nemzetközi fizetési mérlege.

Balance des paiements de la Hongrie pour 1930.

T é t e l e k P o s t e s	Mouvement des valeurs		Egyenleg pengőben <i>Solde en pengős</i>
	Külföldről Magyarországba <i>de l'étranger en Hongrie</i>	Magyarországból külföldre <i>de Hongrie à l'étranger</i>	
	lebonyolódott értékgazdálkodás pengőben — <i>en pengős</i>		
A) Folyó tételek. — Postes courants.			
I. Áruforgalom — <i>Mouvement de marchandises</i>	944,796.761	883,310.874	+ 61,485.887
II. Aranyrudak (nyersarany és aranyérepénz) — <i>Lingots d'or (or brut et monnaies d'or)</i>	103.500	8,102.615	— 7,999.115
III. Kamatok és osztalékok — <i>Intérêts et dividendes</i>	13,050.313	194,772.867	— 181,722.554
IV. Más folyó tételek: — <i>Autres postes courants:</i>			
1. A külföldi kikötők használatáért belföldi hajók által és a belföldi kikötők használatáért külföldi hajók által fizetett díjak — <i>Taxes payées par les navires hongrois pour l'usage de ports étrangers et par les navires étrangers pour l'usage des ports nationaux</i>	49.798		+ 49.798
2. Vasúti és hajózási tranzitó és egyéb szállítás kapcsán mutatkozó és a vasúti kocsik bérekből származó nemzetközi értékgazdálkodás — <i>Mouvement des valeurs provenant de transports ferroviaires et de navigation, y compris le transit, et de louage de wagons</i>	25,401.018	8,903.629	+ 16,497.389
3. Biztosítási és ügynöki díjak — <i>Taxes d'assurances et commissions de courtiers</i>	49,760.115	51,076.022	— 1,315.907
4. A posta, távirat és távbeszélő külföldi díjkövetelései és tartozásai — <i>Redevances dues par l'étranger à l'Administration des Postes, Télégraphes et Téléphones et par celle-ci à l'étranger</i>	5,592.602	5,415.166	+ 177.436

¹⁾ Cet article sera inséré dans le „Memorandum sur le commerce international et sur les balances des paiements” (publication de la Société des Nations).

T é t e l e k P o s t e s	Mouvement des valeurs		Egyenleg pengőben Solde en pengős
	Külföldről Magyarországba de l'étranger en Hongrie	Magyarországból külföldre de Hongrie à l'étranger	
	lebonyolódott pengőben	értékforgalom en pengős	
5. A kivándorlók által az országból kivitt és a visszavándorlók által behozott pénzüsszegek — <i>Sommes emportées par les émigrants et apportées par les émigrés rentrés en Hongrie</i>	2,083.235	1,690.551	+ 392.684
6. A kivándoroltak pénzküldeményei, valamint az országból a külföldre, vagy a külföldről az országba érkezett pénzüdományok — <i>Envois d'argent d'émigrés et dons en espèces envoyés de Hongrie à l'étranger ou de l'étranger en Hongrie</i>	33,321.064	3,919.564	+ 29,401.500
7. Idegenforgalom — <i>Mouvement des touristes</i>	26.696.813	56,989.900	— 30,293.087
8. Követségek és konzulátusok személyi és dologi kiadásai — <i>Dépenses de personnel et de matériel des légations et consulats</i>	4,040.000	6,532.811	— 2,492.811
9. Külföldieknek teljesített szolgálatokért magyarországi lakosoknak és magyarországi lakosoknak tett szolgálatokért külföldieknek fizetett összegek — <i>Sommes payées à des habitants de Hongrie pour services rendus aux étrangers et à des étrangers pour services rendus à des habitants de Hongrie</i>	100.000	382.981	— 282.981
10. A magyar államigazgatás külföldi bevételei és kiadásai — <i>Recettes et dépenses à l'étranger de l'administration publique hongroise</i>	2,837.545	3,995.153	— 1,157.608
11. Jóvátételi fizetések — <i>Payements au compte des Réparations</i>	—	4,715.542	— 4,715.542
12. Az árukivitelnél kimutatott jóvátételi áruszállítási értékösszeg ellentétele — <i>Contre-partie de la valeur des Réparations en marchandises, indiquée à l'exportation de marchandises</i>	—	6,630.615	— 6,630.615
13. A külföldről az országba, illetve az országból a külföldre irányuló értékmozgalomnak az eddigi tételek alatt ki nem mutatott egyéb alakjai — <i>Autres formes du mouvement des valeurs à destination du pays et à l'étranger, non mentionnées aux postes précédents</i>	3,044.063	12,672.630	— 9,628.567
A) Folyó tételek összesen — <i>Total des postes courants</i>	1.110,876.827	1.249,110.920	— 138,234.093
B) Tőkeforgalmi tételek.			
<i>B) Postes du mouvement des capitaux.</i>			
I. Tőkeforgalmi műveletek hosszú és középlejáráttal — <i>Opérations de mouvement des capitaux, à long terme et à moyen terme.</i>			
Tőketörlesztés: — <i>Amortissements:</i>			
a) hosszúlejáratú kölcsönök törlesztése — <i>amortissement d'emprunts à long terme</i>	—	55,024.464	— 55,024.464
b) középlejáratú kölcsönök törlesztése — <i>amortissement d'emprunts à moyen terme</i>	—	56,662.155	— 56,662.155
Az 1930. év előtti kibocsátású címletek forgalma: — <i>Mouvement de titres émis avant 1930:</i>			
a) belföldi címletek — <i>titres intérieurs</i>	19,287.477	23,312.468	— 4,024.991
b) külföldi címletek — <i>titres étrangers</i>	21,114.728	42,495.366	— 21,380.638
Állami és önkormányzati új kölcsönök felvételéből származó forgalom — <i>Mouvement provenant de nouveaux emprunts contractés par l'Etat et par des collectivités autonomes</i>	157,735.277	—	+ 157,735.277
Hosszú- és középlejáratú egyéb új kölcsönök felvételéből származó forgalom — <i>Mouvement provenant d'autres nouveaux emprunts à long et à moyen terme</i>	162,652.028	—	+ 162,652.028

T é t e l e k P o s t e s	Mouvement des valeurs		Egyenleg pengőben Solde en pengős
	Külföldről Magyarországba de l'étranger en Hongrie	Magyarországból külföldre de Hongrie à l'étranger	
	lebonyolódott értékforgalom pengőben — en pengős		
Új kibocsátású részvények elhelyezéséből származó forgalom — <i>Mouvement provenant du placement des actions nouvellement émises</i>	15,553.505	640.021	+ 14,913.484
Ingtatlanok adásvételéből származó forgalom — <i>Mouvement provenant de l'achat ou de la vente d'immeubles</i>	840.100	960.000	— 119.900
II. A rövidlejáratú követelések és tartozások egyenlegének változása: — <i>Changement du solde des créances et dettes à court terme:</i>			
A Magyar Nemzeti Bank arany-, deviza- és valutaállományának változása — <i>Changement de l'encaisse or, devises et monnaies de la Banque Nationale de Hongrie</i>	5,551.070	—	+ 5,551.070
Egyéb rövidlejáratú követelések és tartozások egyenlegének változása — <i>Changement du solde d'autres créances et dettes à court terme</i>	6,000.000	—	+ 6,000.000
B) Tőkeforgalmi tételek összesen:			
B) <i>Total des postes du mouvement des capitaux:</i>	388,734.185	179,094.474	+ 209,639.711
Főösszeg — Total général:	1.499,611.012	1.428.205.394	+ ¹⁾ 71,405.618

¹⁾ A folyó tételek passzív és a tőkeforgalmi tételek aktív egyenlege közötti különbözet főképen azzal magyarázható, hogy az úgynevezett láthatatlan tőkeforgalom egyes elemei részben, vagy egészben kimaradtak a számbevételekből. Ilyen hiány elsősorban a Magyarországból külföldre lebonyolódott tőkeforgalom adatainál tétélezhető fel. — *La différence entre le solde passif des postes courants et le solde actif des postes du mouvement des capitaux est due principalement au fait que certains éléments du mouvement invisible des capitaux sont, tout à fait ou en partie, laissés de côté. On peut supposer qu'il en soit ainsi en premier lieu pour le mouvement des capitaux à destination de l'étranger.*

A) Folyó tételek.

I. Áruforgalom.

1. Az árubehozatal és az árukivitel értékösszege a külkereskedelmi statisztika ideiglenes eredményei alapján van kimutatva, amely eredmények az általános kereskedelmet tüntetik fel és a közvetlen, valamint a megtört átvitel (tranzító) adatait nem foglalják magukban. A hivatalos statisztika az áruforgalom keretében számításba veszi az aktív kikészítési és javítási forgalmat, amellyel együtt a behozatal 832,947.302 P, a kivitel pedig 910,431.167 P. A passzív kikészítési és javítási, továbbá a nemesérforgalom eredményeit a magyar hivatalos statisztika az áruktól elkülönítve mutatja ki, ezek az eredmények tehát a fenti összegekben nem szerepelnek. Miután e fizetési mérlegben a nemzetközi értékmozgalom itt említett alakjai közül az áruforgalom mellett csak a nyersarany- (aranyrúd-) és aranypénzforgalom van felvéve külön tételként, ezért a behozatal fenti értékösszegéhez hozzászámított:

a passzív kikészítési forgalom címén	P 41,170.317
az aranyon kívüli nemesérforgalom címén	8,693.255

a passzív javítási forgalom becslésszerű eredménye címén	500.000
	<u>50,363.572</u>
A kivitel fenti összegéhez hozzáadott a passzív kikészítési forgalom címén	32,192.233
az aranyon kívüli nemesérforgalom címén	1,673.361
a passzív javítási forgalom becslésszerű eredménye címén	500.000
	<u>34,365.594</u>

A magyar külkereskedelmi statisztika az áruforgalom adataitól elkülönítve a nemesérforgalom adataival együtt mutatja ki a részvények, kötvények, bankjegyek és hasonló értékek forgalmának adatait. Miután a szóbanlévő értékek forgalma más tételek alatt megbízhatóbb felvétel alapján számításba vétetett, a külkereskedelmi statisztikának ezek az adatai itt figyelmen kívül hagyattak.

A magyar áruforgalmi statisztikai adatok a c. i. f. és f. o. b. értékek szempontjából nem igényelnek helyesbítést. A csempészet becslésszerű megállapítása szükségtelennek látszik, miután megbízhatónak tekinthető az a feltevés, hogy az értékmozga-

lomnak ez a szabálytalan és hozzávetőlegesen is nehezen becsülhető alakja nem bír érdemleges jelentőséggel.

II. Aranyrudak (nyersarany és aranyérepénz).

E tétel alatt a magyar vámtarifa 972/a és 973/a tarifaszámai alá tartozó forgalom van kimutatva.

III. Kamatok és osztalékok.

a) Kamatok.

A külföldről Magyarországra befolyt kamatok sorában számbavétetett:

1. A magyar Nemzeti Bank kamatjövödelme a deviza- és valutaüzletből (3,879.711 P).

2. Egy nagyobb beruházás céljaira felvett külföldi kölcsönből rövidlejáratú külföldön elhelyezve lévő részösszeg kamatjövödelme a beruházást eszközöző vállalat kimutatása szerint (563.279 P).

3. Kötvények beváltott szelvényei után külföldről befolyt összeg (1,396.368 P).

A Magyarország által külföldre fizetett kamatok a következő tételek szerint tagozódnak.

a) Hosszú- és középlejártú kölcsönök kamatai

1. Az államadósság után fizetett kamatok a M. kir. Pénzügyminisztériumtól beszerzett kimutatás szerint:

	P
háború előtti államadósságok kamatai	14,318.145
háború alatti államadósságok (klíring- és relief) kamatai	3,584.297
az 1924. évi újjáépítési államkölcsön kamatai	24,478.684
egyéb háború utáni államadósságok után fizetett kamat	11,918.743
Összesen:	54,299.869

2. Budapest Székesfőváros külföldi tartozásai után, a magyar városok Speyer-kölcsöne és a magyarországi vármegyék egyesített font sterling kölcsönei után történt kamatfizetések 24,706.594

3. A magyar pénzügyintézetek által külföldön elhelyezett községi kötvények után fizetett kamatok a pénzügyintézetek által kimutatott adatok szerint 3,110.291

4. Záloglevelek után fizetett kamatok a zálogleveleket kibocsátó pénzügyintézetektől beszerzett adatok szerint 23,560.646

5. Egyéb kötvények után fizetett kamatok az ilyen kötvényeket kibocsátó pénzügyintézetektől, vállalatoktól és más intézményektől beszerzett adatok szerint 20,062.238

6. Középlejártú kölcsönök után történt kamatfizetések az ilyen kölcsönöket felvevő, vagy közvetítő intézetektől beszerzett adatok szerint 14,849.909

7. A nagyobb budapesti pénzügyintézetek külföldi rövidlejártú követeléseinek és tartozásainak passzív kamategyenlege az illető intézetek által beszerzett adatok szerint 14,071,462

8. Más rövidlejártú külföldi követelések és tartozások passzív kamategyenlege évi átlagos 240,000.000 P tartozási egyenleg után 7%-os átlagos kamatlábbal számítva 16,800.000

b) Osztalékok.

A részvények után Magyarországból külföldre és a külföldről Magyarországra történt osztalékfizetések megállapításánál a nagyobb budapesti pénzügyintézetekhez ily címen saját és idegen számlára befolyt, illetőleg ezek által ilyen címen saját és idegen számlára kifizetett összegek vétettek számításba a szóbanlévő intézetektől idevonatkozólag beszerzett adatok alapján.

IV. Egyéb folyótételek.

1. A külföldi kikötők használatáért belföldi hajók által és a belföldi kikötők használatáért külföldi hajók által fizetett díjak.

Magyarország a trianoni békeszerződés rendelkezései következtében elvesztette tengeri hajóparkját, azóta új hajópark nem épült, ezért 1930-ban az országnak nem merültek fel olyan kiadásai, amelyek tengeri kikötők használatáért a hajók által fizetettnek. A fizetési mérlegnek kisebb jelentőségű aktív és passzív tétele állapítható meg a folyamhajózással kapcsolatosan kifizetésre került kikötői díjak, partbérek és karóengedélyi díjak stb. címén. A Duna magyarországi szakaszán fuvarozást lebonyolító külföldi hajósvállalatok egy része Magyarországon külön üzletkezelést tart fenn s miután az ezek magyarországi egész üzletvitelénél mutatkozó bevételi és kiadási egyenleg, amelyben a magyar folyami kikötők használatáért fizetett összegek is kifejezésre jutnak, e fizetési mérleg megfelelő más tételének megállapításánál figyelembe vétetett, itt a Magyarországon külön üzletkezeléssel bíró külföldi hajósvállalatok által magyar kikötőkben fizetett kikötői díjak, partbérek stb. nem vétettek számba.

Magyarországnak egy olyan hajósvállalata van, amely a külföldi folyamhajózásban érdemleges tevékenységet fejt ki. A fizetési mérleg, megfelelő helyén a szóbanlévő vállalat külföldi hajózásából folyólag külföldre teljesített fizetések egy összegben kimutatásra kerülnek és ebben az összegben a külföldi hajózás során felmerült kikötői díjak stb. is bennfoglaltatnak.

2. Vasúti és hajózási tranzitó és egyéb szállítás kapcsán mutatkozó és a vasúti kocsibérekől származó nemzetközi értékmozgalom.

a) Külföldi hajósvállalatoknak fizetett szállítási díjak.

A Magyar Kivándorlókat és Visszavándorlókat Védő Iroda által a hajóstársaságoktól beszerzett adatok alapján eszközölt megállapítás szerint Magyarországból az 1930. év folyamán kivándorolt:

	Személy
az Amerikai Egyesült-Államokba	974
Kanadába	2.711
Délamerikába	1.324
Egyéb tengerentúli államokba	14
	<u>Összesen: 5.023</u>

Ugyancsak az említett Iroda megállapítása szerint az itt kimutatott összes kivándorlók közül körülbelül egyhatod rész volt egy éven felüli és egy-század rész egy éven aluli gyermek.

A harmadosztályú hajójegy ára az Amerikai Egyesült Államokba felnőtteknek 120 dollár, egy éven felüli gyermekeknek 60 dollár, egy éven aluli gyermekeknek 5.50 dollár. Kanadába felnőtteknek 132.50 dollár, egy éven felüli gyermekeknek 66.25 dollár, egy éven aluli gyermekeknek 5.50 dollár, Délamerikába felnőtteknek 25 font sterling, egy éven felüli gyermekeknek 12.50 font sterling, egy éven aluli gyermekeknek 5.5 dollár.

E szerint kifizetésre került az Amerikai Egyesült Államokba kivándorolt:

802 felnőtt után	à 120	dollár	96.240	dollár
162 egy éven felüli gyermek után	„ 60	„	9.720	„
10 egy éven aluli gyermek után	„ 5½	„	55	„
			<u>106.015</u>	dollár.

A Kanadába kivándorolt:

2.232 felnőtt után	à 132½	dollár	295.740	dollár
452 egy éven felüli gyermek után	„ 66¼	„	29.945	„
27 egy éven aluli gyermek után	„ 5½	„	149	„
			<u>325.834</u>	dollár.

A Délamerikába kivándorolt:

1.091 felnőtt után	à 25	font str.	27.275	font str.
220 egy éven felüli gyermek után	„ 12½	„	2.750	„
13 egy éven aluli gyermek után	„ 5½	dollár	72	dollár.

Az egyéb tengerentúli államokba kivándorolt:

12 felnőtt után	à 120	dollár	1.440	dollár
2 egy éven felüli gyermek után	„ 60	„	120	„

Összesen: 1.560 dollár.

Együttvéve 433.481 dollár és 30.025 font sterling = 3,299.924 P.

b) Vasúti és hajózási tranzitó-szállításból eredő bevételek és magyar vállalat által külföldön teljesített hajófuvarozásból, továbbá a vasúti kocsibérekől származó bevételek és kiadások.

A vasúti és hajózási tranzitószállításért a külföld által Magyarország javára történt fizetések megállapításánál a M. kir. Államvasutak, a Duna-Száva-Adria Vasúttársaság magyarországi vonalai és egy nagyobb magyar folyamhajózási társaság által kimutatott ilyen bevételek vétettek számításba. E tétel alatt figyelembe vétettek továbbá egy nagyobb folyamhajózási vállalatnak a külföldi fuvarozásból származó bevételei és erre a külföldön teljesített kiadásai.

A nemzetközi kocsibérelszámolás címén kimutatott aktív összegek a M. kir. Államvasutak és a Duna-Száva-Adria Vasúttársaság magyarországi vonalainak a nemzetközi kocsibérelszámolás során felmerült követelését, a passzív összegek a M. kir. Államvasutaknak és a Duna-Száva-Adria Vasúttársaság magyarországi vonalainak előbb említett természetű tartozásait foglalják magukban.

3. Biztosítási és ügynöki díjak.

E tétel alatt azok a Magyarország és a külföld között felmerült tartozások és követelések vannak kimutatva, amelyeket a magyar biztosító társaságok a külföldre viszontbiztosításba adott és a külföldről viszontbiztosításba vett üzlet után díjak, károk és jutalék címén, valamint esetleg egyéb címen az 1930. év folyamán elkönyveltek. Az idevonatkozó adatokat a Biztosító Magánvállalatok Országos Felügyelőhatósága állapította meg. A szóbanlevő követelések és tartozások 1930. évi egyenlege lényegesen alacsonyabb az 1929. évinél, ami egyrészt a forgalom tényleges megfelelő eltolódásának, másrészt annak tulajdonítható, hogy a díjtartalék és kártartalékkülönbözet csak az 1930. évre vonatkozó adatok megállapításánál vétettek figyelembe. A közvetlen biztosítási üzlet terén a fizetési mérleget érintő tételek nem voltak számításba veendőek, mert a díjtartalék és kártartalék képzésére nézve Magyarországon és a többi érdekelt államban fennálló jogszabályok alapján fel kell tételezni, hogy az utóbb említett vonatkozásban Magyarország és a külföld között figyelmet érdemlő értékmozgalom nem bonyolódott le.

A szóbanlevő tételek alatt vannak számításba véve azok a jutalékoszegek is, melyeknek az 1930. évben külföldre történt fizetését a nagyobb budapesti pénzintézetek az egyes külföldi kölcsöntranzakcióknál terhükre felmerült kiadások sorában az olyan kiadások összegének alakulására nézve feltett kérdések folytán kimutattak.

4. A posta, távirda és távbeszélő külföldi díjkövetései és tartozásai.

A M. kir. Posta Tudakozó Irodája által összeállított kimutatás szerint a következők:

	Követelés a r a n y	Tartozás f r a n k
utalvány és utánvétel	12.471	15.393
csomag légi-posta levéltranszit	2,121.931	1,228.509
távbeszélő	1,402.046	1,802.658
távirda	1,532.988	1,862.039
	<u>5,069.436</u>	<u>4,908.599</u>

5. A kivándorlók által az országból kivitt és a visszavándorlók által behozott pénzüsszegek.

A Magyar Kivándorlókát és Visszavándorlókát Védő Iroda által a hajóstársaságoktól beszerzett adatok alapján eszközölt megállapítás szerint az 1930. évben Magyarországra érkezett:

	látogató	visszavándorló	deportált
az Amerikai Egyesült Államokból	2.505	241	91
Kanadából	310	378	30
Déiamerikából	18	113	—
Összesen	<u>2.833</u>	<u>732</u>	<u>121</u>

A látogatás céljából Amerikából érkezők az idegenforgalmi nyilvántartásokban bentfoglaltatnak, az ezek által Magyarországra hozott és itt kiadott összegek tehát az idegenforgalom tételénél a Magyarországot látogató külföldiek kiadásainak egységes megállapítása során számításba vétettek. Feltételezhető, hogy a deportáltak egyáltalán nem rendelkeztek pénzzel. E tételnél tehát csak a visszavándorlók által hozott összegek voltak figyelembeveendőek. A Magyar Kivándorlókát és Visszavándorlókát Védő Iroda becslése szerint az az összeg, amellyel egy-egy visszavándorló az országra érkezett, átlag 500 dollárra, tehát az 1930-ban ily címen Magyarországra behozott egész összeg 366.000 dollárra, vagyis 2,083.235 P-re tehető.

A Magyar Kivándorlókát és Visszavándorlókát Védő Iroda kimutatása szerint az 1930. évben 5.023 személy vándorolt ki az országból a tengerentúlra és ezekből 4.243 volt a felnőttek száma. Az említett Iroda becslése szerint a hajójegy árán kívül a tengerentúlra vándoroltak által elvitt összeg minden felnőtt után számítandó 70 dollárra, összesen tehát 297.010 dollárra, vagyis 1,690.551 P-re tehető.

6. A kivándoroltak pénzküldeményei, valamint az országból a külföldre, vagy a külföldről az országba érkezett pénzüsszegek.

Az 1930. év folyamán Amerikából Magyarországra érkezett postautalvánnyal a M. kir. Posta-, Telefon- és Távirda Vezérigazgatóság kimutatásai szerint 4.760.468 P

a Postatakarékpénztár és más pénzüsszegek átutaló forgalmában az érdekelte intézetek kimutatásai szerint 23,239.696 P hajóstársaságok útján a Magyar Kivándorlókát és Visszavándorlókát Védő Iroda becslése szerint 4,500.000 P

Összesen: 32,500.164 P

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal megállapítása szerint a magyar egyetemeken az 1929/30. tanév II. felében beiratkozott:

214 csehszlovákiai
508 romániai
77 jugoszláviai
24 ausztriai
65 egyéb külföldi állambeli

Összesen: 888 külföldi hallgató.

Az 1930/31. tanév első felére beiratkozott külföldi honos hallgatókat ugyanilyen számmal véve figyelembe és mérlegelve azt, hogy a szomszédállambeli hallgatók nagy részét megfelelő anyagi eszközök híján is az a körülmény indította a magyar egyetemek látogatására, hogy anyanyelvükön, illetőleg az általuk kellőképpen ismert nyelven csak ezeken az egyetemeken végezhetik tanulmányaikat, a négy szomszédállamból honos 823 hallgató részére évente 10 hónapon át havonként érkezett 80 P és 65 más államban honos hallgató részére havonként érkezett 250 P, összesen 820.900 P vétetett számításba.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal kimutatása szerint az 1929/30. tanév második felében a külföldi egyetemeket 1.611 magyar honos hallgató látogatta. Az ezek részére Magyarországból ösztöndíj, vagy hozzátartozók és testületek, esetleg mások támogatása címén küldött összeg az év tíz hónapján át havi 200 P-re becsültetett és ily alapon az ezek részére Magyarországból érkezett pénzüsszeg 3,222.000 P-ben állapított meg.

A M. kir. Postavezérigazgatóság kimutatása szerint Magyarországból az 1930. év folyamán az Amerikai Egyesült Államokba 626.920 P, Kanadába 70.644 P küldetett el postautalvánnyal. Feltételezhető, hogy e küldeményeket csekély kivétellel a kivándoroltaknak magyarországi hozzátartozói küldték támogatás, vagy ajándék gyanánt.

7. Idegenforgalom.

A külföldiek részéről magyarországi utazások alkalmával felmerült kiadások legnagyobb részét a budapesti tartózkodásra fordított összegek teszik. Ezeknek megállapításához Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatalának, valamint a főváros Idegenforgalmi Hivatalának az idegenforgalom alakulására és pénzügyi eredményeire vonatkozó adatai elég megbízható támpontot szolgáltatnak.

Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatalának kimutatása szerint Budapest szállodáiban az 1930. évben 116.249 külföldi személy szállt meg, akik ezen a helyeken összesen 363.701 éjszakát töltöttek. A Székesfőváros Idegenforgalmi Hivatala által próbafelvétel alapján eszközölt megállapítás szerint a szállodai vendégeknek egynolcada luxusszállókban, kétnolcada I. rendű, négyolcada II. rendű és egynolcada III. rendű szállodában volt megszállva.

Az 1930. évben a budapesti szállodákban a külföldiek által eltöltött éjszakák számát ebben az arányban megosztva és a luxusszállókban megszálltak napi lakás-, étkezés- és ezzel kapcsolatos borra való költségét napi 35 P-re, az I. rendű szállókban megszálltak hasonló költségeit 25, a II. rendű szállodákban megszálltakét 15, a III. rendű szállókban megszálltakét 10 P-re becsülve és azonkívül minden egyes kategóriánál az élelmezésen, lakáson és borra való kívüli kiadások címén az előbbi kiadások 50 %-át véve számításba, összesen 10,570.043 P összeget kapunk. Figyelembeveendő ezenkívül a 116.249 külföldi személy részéről az ország határáról Budapestig és vissza való utazással járó közlekedési költség, amelyet személyenként átlag 40 P-re lehet tenni és így alapon további 4,649.960 P kiadást kell megállapítani.

Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatalának megállapítása szerint az 1930. évben a főváros magánlakásaiban 111.408 külföldi személy szállt meg. Ezek tartózkodási idejéről nincsenek adatok. Ezt, ha ugyanannyira becsüljük, mint a szállodákban megszállt külföldiekét, személyenként 3,16% éjszakára, illetve napra kell tenni. Miután feltételezhető, hogy a magánlakásokban megszállt külföldiek túlnyomó része rokonoknál vagy ismerősöknél volt és kevésbé tehető, mint az a része, amely szállodai lakást vett, az említett személyek naponkénti és személyenkénti átlagos kiadása címén a szállodákban megszálltak hasonló kiadásainál jóval kisebb összeg látszik megállapíthatónak. Ezt az átlagkiadást nyers becsléssel 10 P-re téve, összesen 3,520.490 P további költség állapítható meg. Figyelembe veendő a magánlakásokban megszállt 111.408 külföldi személy után az országhatártól Budapestig és vissza a közlekedési eszközök használatára fordított kiadás, amely fejenként 40 P-re tehető, úgyhogy ez a költség összesen 4,456.320 P-t tesz ki.

A magyar határellenőrző közegek által 1928-ban a határtátlépő külföldiekre nézve végrehajtott számlálás eredménye és a budapesti idegenforgalom időközi változása alapján feltételezhető annak a becslésnek a valószínűsége, hogy az ország határát 1930-ban 61.000-rel több külföldi lépte át, mint amennyi ugyanebben az évben Budapesten megszállt. Ezek vagy útmegszakítás nélkül átutaztak az ország területén, vagy az ország határán való kilépésük előtt a vidéki városokban, vagy községekben, illetve für-

dőkben szálltak meg. Budapest Székesfőváros Idegenforgalmi Hivatalának becslése szerint az ilyen külföldiek az 1930. év folyamán mintegy 30.000 éjszakát töltöttek el Magyarországon. Egy-egy éjszakára, illetve napra átlag személyenként 15 P kiadás látszik feltételezhetőnek, nemkülönben a 61.000 személy után fejenként 50 P olyan kiadás vehető számításba, amely Magyarországon közlekedési eszközök igénybevételére fordított. Az utóbbi két kiadási tétel együttesen az említett tényezők alapján 3,500.000 P-ben állapítható meg.

A fentiekben elősorolt részösszegek összeadásával Magyarországnak az idegenforgalomból származó 1930. évi bevétele összesen 26,696.813 P-ben mutatható ki.

A magyarországi lakosok által külföldi utazásokra fordított kiadásoknak azt a részét lehet megfelelő idegenforgalmi statisztikai adatok alapján elég megbízhatóan felbecsülni, amely az Ausztriában, Németországban és Cseh-Szlovákiában tett utazásoknál merült fel. A más országokban tett utazásokra fordított összegek csak egészen nyers, hozzávetőleges becsléssel állapíthatók meg.

Ausztria 1930. évi idegenforgalmának alakulására nézve az Osztrák Szövetségi Statisztikai Hivatal „Statistische Nachrichten“ című kiadványának 1931. évi 3. számában megjelent kimutatás szerint az 1930. év folyamán Bécsben 61.483 magyar utas 207.000 éjszakát Ausztria egyéb területein 145.121 magyar utas 756.100 éjszakát töltött. A Bécsben időző magyarok személyenkénti és naponkénti átlagos kiadásait 24 P-re, az Ausztria egyéb területein időző egyéb magyarok hasonló kiadásait 12 P-re becsülve, a közlekedési kiadások nélkül összesen 14,041.200 P-ben állapították meg az 1930. év folyamán felmerült előbb említett természetű kiadások.

Vasúti és egyéb közlekedési eszközök költsége címén:

	személy után	fejen- ként	összesen
a Bécsben megfordult	61.483	24 P,	vagyis 1,475.592 P
a Burgenlandban megfordult	3.614	8 „ „	28.912 „
az Alsó-Ausztriában és Stájerországban megfordult	101.544	32 „ „	3,249.408 „
a Felső-Ausztriában megfordult	7.631	48 „ „	366.288 „
az Ausztria egyéb területein meg- fordult	32.332	56 „ „	1,810.592 P
tehát összesen: 206.604 személy után 6,930.792 P			

vétetett számításba. Ebből az összegből azon a címen, hogy ugyanazon utazás alkalmával egyes személyek több helyen fordultak meg és így utazási költségük többszörösen vétetett számításba, 20%, vagyis 1,386.158 P levonatot, úgyhogy vasúti költségére fordított költség gyanánt végeredményben

5,544.634 P állapított meg. Eszerint az Ausztriai utazásnál felmerült kiadások végösszege 19,585.834 P.

A „Mitteilungen des Statistischen Staatsamtes der Čechoslovakischen Republik“ című folyóirat 1930. évi 81-ik számában Cseh-Szlovákia idegenforgalmára nézve megjelent kimutatás szerint, amely a legújabb rendelkezésre álló adatokat tartalmazza, az 1929. év folyamán megfordult állandó vendégként Prágában 4.264, Csehországnak, Morvaországnak és Sziléziának Prágán és a fürdőhelyeken kívüli területein 3.423, a Szlovákföld 18 és a Ruténföld 4 városában 25.087, Karlsbadban, Marienbadban és Franzensbadban, Johannsbadban és Joachimssthalban állandó vendégként 5.241, Cseh-Szlovákia egyéb fürdőhelyein ugyancsak állandó vendégként 6.528 magyarországi lakos. A városokban való tartózkodásra személyenként átlag 2,5, az állandó fürdővendégeknek a fürdőhelyeken való tartózkodásra személyenként átlag 21 nap vétetett számításba. A napi összes kiadások személyenként átlagosan Prágában 24 P-vel, a városokban 18 P-vel, csehországi nagy fürdőkön 28 P-vel, az egyéb fürdőkön 15 P-vel számítottak. Ily alapon a magyarországi lakosok által 1930-ban elköltött összeg prágai állandó tartózkodásra 255.840 P, más, a szlovák és a ruténföldön kívüli városokban való tartózkodásra 154.044 P, Szlovákia és a Ruténföld városaiban való tartózkodásra 1,128.924 P, az 5 csehországi világfürdőn való állandó tartózkodásra 3,081.708 P, egyéb cseh-szlovákiai fürdőn való állandó tartózkodásra 2,056.320 P.

Az itt felsorolt összegekben nem jutnak kifejezésre a fürdőhelyek átfutó vendégeinek kiadásai. Ezek az egyik csehszlovákiai idegenforgalmi szakközlemény szerint az állandó fürdővendégek kiadásainak 8%-át teszik, ezen a címen tehát még 411.042 P vehető számításba.

A cseh-szlovák idegenforgalmi statisztika eddig vázolt adatai szerint 44.543 magyarországi lakos tett utazást az 1930. évben a cseh-szlovák állam területén. Nyilvánvaló, hogy ebben a számban nincsenek figyelembe véve azok a magyarországi lakosok, akik a városokban és a fürdőhelyeken kívüli helyekre rokonok, ismerősök látogatására, vagy egyéb céllal utaztak. A kiállított útleveleltámozások számából következőleg, az ilyen magyarországi utasok száma kerekben mintegy 36.000 lehetett. Az eddig megállapított összegeken kívül ezeknek vasúti kiadásai és egyéb költsége címén a legmérsékeltebb alapon is személyenként 20 P, összesen tehát 720.000 P látszott számításba vehetőnek.

A vasúti költségek címén a fenti összegeken kívül még minden egyes csehországi, morvaországi és sziléziai látogatásnál fejenként átlag 80 P, a Szlovák- és Ruténföld minden egyes látogatójánál pedig 45 P vétetett számba.

A németbirodalmi statisztikai hivatal által kiadott „Wirtschafts und Statistik“ című folyóirat 1930. évi 16. számában foglaltatnak azok a legújabb statisztikai adatok, amelyek a magyarországi lakosok által 1930-ban Németországban tett utazások költségeire nézve ezidőszerint számítási alapul szolgálhatnak. Ezek az adatok az 1930. év első felének idegenforgalmát mutatják ugyanolyan részletezés szerint, mint amilyen részletezésű kimutatás a Magyarország 1929. évi fizetési mérlegének megállapításánál felhasználtatott. Az utóbbi helyen a napi kiadások átlagösszegét illetőleg alkalmazott számítási elemeket változatlanul elfogadva, abban az arányban, ahogy a Németországban megfordult összes magyarok száma az 1930. év első felében az 1929. évi első feléhez képest alakult, a magyarországi lakosok által 1930-ban németországi utazások alkalmával kiadott összeg 4,002.793 P-re tehető.

Az olaszországi idegenforgalmi szervezet vezetőjétől, Mariotti egyetemi tanártól beszerzett adatok szerint az 1930. évben

vasúton	36.231
közüton	20.864
tengeri úton	1.136
légiúton	70
összesen	58.301

magyarországi lakos lépte át az olasz határt.

Ezek az adatok felölelik az Olaszországon átutazó kivándorlókat, valamint azokat is, akik üdülés céljából más országokban tartózkodtak és Olaszországon keresztül csak átutaztak. Az utóbbiak nélkül Mariotti 50.000-re becsüli a turisztika és üdülés céljából Olaszországban megfordult magyarok számát.

Ezt a számot óvatosságból 40.000-re leszállítva a személyenkinti átlagos tartózkodásul 10 napot számítva, továbbá a közlekedés költségeinek figyelembe vétele mellett egy-egy személy összes napi kiadását 100 lirára becsülve, az Olaszországban megfordult magyarok által 1931-ben elköltött összeg 11,908.000 P-ben állapított meg.

A magyarországi lakosoknak egyéb országokban tett utazásokra fordított kiadásai egészen hozzávetőleges nyers becsléssel a következő összegekben állapítottak meg:

Románia	4,000.000 P
Svájc	2,000.000 P
Franciaország	2,000.000 P
Egyéb országok	3,000.000 P

8. Követségek és konzulátusok személyi és dologi kiadásai.

A M. kir. Külügyminisztérium számvevőségének kimutatása szerint a magyar külügyminiszteri tárca külföldi szolgálatánál az 1930. évben személyi kia-

dások címén 4,877.011, dologi kiadások címén 1,655.800, összesen tehát 6,532.811 P kiadás merült fel.

A M. kir. Külügyminisztériumtól nyert tájékoztatás szerint a Magyarországon székelő külföldi követségek és konzulátusok személyzete 1930-ban a következő volt:

Apostoli nuncius, rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter	18
Allandó ügyvivő	1
Beosztott diplomáciai fogalm. tisztviselő és katonai attaché	56
Főkonzul és konzul	4
Alkonzul és konzuli attaché	8
Követségi és konzulátusi hivatali irodai alkalmazott	259

A fent részletezett személyzet által külföldi jövedelemből Magyarországon az 1930. évben elköltött összeg a következőképen becsültetett:

	P	Összesen P
Apostoli nuncius, rendkívüli követ és meghat. miniszter	50.000	900.000
Allandó ügyvivő	30.000	30.000
Beosztott diplomáciai fogalm. tisztviselő, katonai attaché fő-konzul és konzul	20.000	1,200.000
Alkonzul és konzuli attaché	12.000	96.000
Követségi és konzulátusi hivatásos irodai alkalmazott	6.000	1,554.000
Összesen :		3,780.000

A M. kir. Külügyminisztériumtól nyert tájékoztatás szerint 1930-ban 26 külföldi államnak volt Magyarországon képvisellete, ezeknek az 1930. évi dologi kiadásai egyenkint 10.000 P-re, összesen 260.000 P-re becsültettek.

9. Külföldieknek teljesített szolgálatokért magyarországi lakosoknak és magyarországi lakosoknak tett szolgálatokért külföldieknek fizetett összegek.

A pénzügyintézetek a náluk és vállalataiknál működő külföldi igazgatósági és felügyelőbizottsági tagoknak ebben a minőségben részükre járó tantiéme címén a M. kir. Központi Statisztikai Hivatalhoz beszolgáltatott megfelelő adatok szerint 1930-ban 382.981 P-t fizettek ki.

A magyarországi lakosok által külföldi vállalatok igazgatósági és felügyelőbizottsági tagsága után húzott jövedelem feltétlenül jóval kisebb, mint amennyi jövedelmet külföldi lakosok magyar vállalatoktól hasonló címen húznak. Ily jövedelemként nyers becsléssel 100.000 P állapított meg.

10. A magyar államigazgatás külföldi bevételei és kiadásai.

Magyarország e tételnél figyelembejövő érdemleges bevételeinek megállapításánál csak a magyar külképviseleti hatóságok által útlevellátamozások-

ért, vagy más konzuli szolgálatokért beszédett díjakra (konzuli illetékekre) kell tekintettel lenni.

E bevételek összege az 1930. évben a M. kir. Külügyminisztérium számvevőségétől nyert tájékoztatás szerint 2,837.545 P.

Az állami adósságok szolgálatára, a diplomáciai és konzuli szolgálatra és a jóvátételi fizetésekre eszközölt kiadásokon kívül, melyek a megfelelő tételek alatt más helyen kerülnek kimutatásra, a magyar állam által külföldre teljesített és a fizetési mérlegnél számításba veendő kiadások gyanánt felveendő a külföldön lakó magyar állami nyugdíjasoknak és kegydíjasoknak kifizetett nyug- és kegydíjak, továbbá a külföldön létesített magyar állami tanulmányi intézetek (Collegium Hungaricumok) személyi és dologi kiadásai.

Az előbbiek 1930. évi összege a M. kir. Központi Illetményhivataltól és a M. kir. Honvédelmi minisztérium Számvevőségétől az utóbbiak összege a M. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumtól beszerzett adatok alapján állapított meg. Az előbbiek összege 3,550.522 P-t, az utóbbiaké 444.631 P-t tesz ki.

11. Jóvátételi fizetések.

Ezen a címen figyelembe vétetett az 1930. év első felében esedékes jóvátételi annuitásnak természetbeni szolgáltatásokkal ki nem egyenlített és a Jugoszláv állam javára készpénzben lerovandó része, amelynek kiegyenlítésére a Jóvátételi Bizottságnak 565.123 aranykorona utaltatott ki; figyelembe vétetett továbbá a jóvátételi készpénzfizetéseknek 1930. július 1-től életbelépett rendszere folytán fizetendő jóvátételi annuitásnak 1930. december 31-én esedékessé vált 3.500.000 aranykorona összegű részlete.

12. Az árukivitelnél kimutatott jóvátételi áruszállítási értékösszeg ellentétele.

Magyarország jóvátételi kötelezettségeként az 1930. évben jelentkező összegből áruszállításra és pedig a jugoszláv államnak szállítandó gördülő anyagra 7,955.041 aranykorona esett. A magyar hivatalos statisztika a Jugoszláv államnak kiszállított jóvátételi áruk értékét 6,630.615 P-ben mutatja ki.

13. A külföldről az országba, illetve az országból a külföldre irányuló értékmozgalomnak az eddigi tételek alatt ki nem mutatott egyéb alakjai.

A külföldről Magyarország felé irányuló értékmozgalomnak az előbbi tételek alatt ki nem mutatott alakjaként számbavétettek a szabadalmakért, védjegyekért mintaoltalmakért fizetett díjak, a magyarországi lakosoknak külföldi ingatlanból származó jövedelmei és a külföldre postán elszállított hírlapokért és folyóiratokért befolyt összegek.

A szabadalmak, a védjegyek és minták oltalmáért befolyt díjak a M. kir. Szabadalmi Bíróságtól beszerzett adatok alapján vannak kimutatva.

A magyarországi lakosoknak külföldi ingatlanokból eredő jövedelme csak hozzávetőleges becsléssel volt megállapítható. Az ország lakosai a fizetési mérleg megállapításánál figyelmet érdemlő ingatlanbirtokokkal csak a trianoni békeszerződés által Magyarországtól elszakított területeken és Berlinben rendelkeznek.

Az említett területeken levő magyar ingatlantulajdon jövedelme az 1929. évi fizetési mérleg összeállításával 1,200.000 P-re becsültetett. Az általános gazdasági viszonyok alapján arra lehet következtetni, hogy az a jövedelem egy év leforgása alatt csökkent. Ebbe a fizetési mérlegbe az 1929. évi mérlegben kimutatott összeg változatlanul vétetett fel azzal, hogy az 1930. évi összegben egyes eladott ingatlanokért befolyt vételár is bentfoglaltatik.

A hírlapok külföldre való szállításából származó jövedelem azon az alapon állapított meg, hogy a M. kir. Postavezérgazgatóságtól beszerzett kimutatás szerint 1930-ban 6,112.000 darab hírlap és folyóiratpéldány szállított a külföldre és feltételeztetett, hogy a külföld egy-egy lappéldányért átlag 20 fillért fizetett.

Magyarországi cégeknek és lakosoknak külföldi ipari, kereskedelmi és egyéb természetű vállalkozásokból származó jövedelme címén, nem értve ide a részvényosztalékjövédelmet, semmi sem vétetett fel. Az ilyen jövedelmek az ország tőkeszegénységének és annak a körülménynek a figyelembevételével, hogy a trianoni békeszerződés által elszakított területeken lévő vállalati érdekeltségek az új államhatalmak intézkedései folytán jórészt megszűntek, a fizetési mérlegben számottevő összegre nem becsülhetők.

A magyarországi és külföldi értékmozgalomnak az eddig elősorolt tételekben ki nem mutatott és Magyarországra nézve passzív alakjaiként számbavétettek a külföldi filmek használatáért fizetett összegek a külföldi lakosoknak magyarországi ingatlanokból származó jövedelmek, a külföldi hírlapok és folyóiratok Magyarországra történt eladásából eredő bevételek, illetve kiadások és az útlevelek láttamozásáért magyarországi lakosok által külföldi államok követségeinek és konzulátusainak fizetett díjak. A külföldi cégeknek és személyeknek magyarországi ipari és kereskedelmi vállalkozásból származó jövedelmei csak mint osztalékjövédelmek látszanak figyelmet érdemlőnek, amely osztalékjövédelmek e fizetési mérleg megfelelő más helyén vétettek fel.

A filmek használatáért külföldre kifizetett összeg a magyarországi filmvállalkozás egyik szakértőjének becslése alapján 3,000.000 P-ben állapított meg.

A külföldiek magyarországi ingatlanbirtokállományában a budapesti házbirtok tekinthető számot-

tevőnek. E házbirtokból származó összes 1930. évi bérjövédlem a budapesti m. kir. Pénzügyigazgatóság megállapítása szerint 13,205.659 P, mely összegnek a fele vétetett fel az adók és egyéb közszolgáltatások, javítások és más költségek után fennmaradó tiszta bérjövédlem gyanánt.

A Magyarországra postán szállított külföldi hírlapok és folyóiratok évi példányszáma a M. kir. Postavezérgazgatóság rendelkezésre álló 1929. évi adatai szerint 7,849.000. Egy-egy hírlapért, vagy folyóiratért átlag fizetett összeg 20 fillérre becsültetett.

Az útlevelek láttamozásáért magyarországi lakosok által a külföldi követségeknek és konzulátusoknak fizetett díjak összege hozzávetőleges becsléssel állapított meg oly módon, hogy az 1930. évi fizetési mérlegben a megfelelő tételnél kimutatott 1,800.000 P 300.000 P-vel csökkentetett azon a címen, hogy magyar állampolgárokkal szemben az útlevel-láttamozás kötelezettségét az 1930. év folyamán, illetve az 1929. év második felében több állam megszüntette.

B) Tőkeforgalmi tételek.

I. Tőkeforgalmi műveletek hosszú- és középlejáratúval.

1. Közkölcsönök (állami és önkormányzati kölcsönök) törlesztése.

A magyar állam külföldi tőketartozásainak törlesztésére a m. kir. pénzügyminisztériumtól beszerzett kimutatás szerint a magyar államkincstár az 1930. évben 32,844.068 P-t fizetett ki.

Budapest Székesfőváros külföldi tartozásai után a főváros polgármesterétől beszerzett kimutatás szerint, továbbá a magyar városok Speyer-kölcsönei után és a magyarországi vármegyék egyesített fontsterling kölcsönei után az utóbbi kölcsönöket kezelő M. kir. Pénzügyminisztérium kimutatása szerint az 1930. évben tőketörlesztés címén 5,949.582 P került kifizetésre.

Magyar pénzügyintézetek által külföldön elhelyezett községi kötvények után az intézetektől beszerzett adatok szerint 1,097.763 P fizettetett ki.

2. Egyéb hosszúlejáratú kölcsönök törlesztése.

A magyar pénzügyintézetek, más vállalatok és különféle intézmények az általuk beszolgáltatók adatok szerint 1930-ban külföldön elhelyezett záloglevelek után 11,771.838 P, egyéb kötvények után 3,361.213 P tőketörlesztést teljesítettek.

3. Középlejáratú (1—3 éves) kölcsönök törlesztése.

A pénzügyintézetek, más vállalatok és különféle intézmények külföldről felvett középlejáratú kölcsönök után az általuk beszolgáltatók adatok szerint 56,662.155 P tőketörlesztést teljesítettek.

1. Magyarország külkereskedelmi forgalma (beleértve a vámtarifa XXXVII. tarifaosztálya alá tartozó nemesfémek, ércpéncz és más értékek közül az ezüst- és fémpéncz, nyersezüst, nyersplatina, arany- és ezüstvakarék forgalmát) az 1930. évben származási, illetve rendeltetési országok szerint.¹⁾

Commerce extérieur de la Hongrie (y compris le mouvement des pièces de monnaie d'argent et d'autres métaux, de l'argent brut, du platine brut et des déchets d'or et d'argent rentrant dans la catégorie XXXVII du tarif douanier hongrois, laquelle comprend les métaux précieux, les pièces de monnaie et autres valeurs), par pays de provenance, respectivement de destination en 1930.¹⁾

O r s z á g — P a y s	Behozatal	Kivitel	Behozatali (—) vagy kiviteli (+) többlet Excédent des imp. (—) ou des exp. (+)
	Importations	Exportations	
p e n g ő — e n p e n g ő s			
a) Behozatali többlettel zárult forgalom — a) Mouvement se soldant par un excédent d'importations			
Németország — Allemagne	175,215.408	93,022.148	— 82,193.260
Románia — Roumanie	74,630.983	30,176.568	— 44,454.415
Amerikai Egyesült Államok — États-Unis d'Amérique	38,998.693	3,794.284	— 35,204.409
Cseh-Szlovákia — Tchéco-Slovaquie	180,506.541	154,669.639	— 25,836.902
Lengyelország — Pologne	30,193.185	11,258.582	— 18,934.603
Németalföld — Pays-Bas	20,519.396	4,448.690	— 16,070.706
Bulgária — Bulgarie	21,402.755	5,485.821	— 15,916.934
Franciaország — France	22,975.526	16,499.638	— 6,475.888
Törökország — Turquie	6,121.822	4,762.076	— 1,359.746
Behozatali többlettel zárult forgalom összesen: Total de la catégorie a)	570,564.309	324,117.446	— 246,446.863
b) Kiviteli többlettel zárult forgalom — b) Mouvement se soldant par un excédent d'exportations			
Ausztria — Autriche	98,846.988	257,060.401	+ 158,213.413
Olaszország — Italie	40,685.025	116,388.265	+ 75,703.240
Nagy-Britannia — Grande-Bretagne	25,356.108	49,380.680	+ 24,024.572
Svájc — Suisse	19,334.958	37,528.086	+ 18,193.128
Jugoszlávia — Yougoslavie	42,831.990	²⁾ 52,714.269	+ 9,882.279
Görögország — Grèce	1,862.903	6,396.200	+ 4,533.297
Svédország — Suède	1,902.328	2,454.852	+ 552.524
Belgium — Belgique	7,652.397	8,060.598	+ 408.201
Egyéb országok — Autres pays	32,603.551	58,003.731	+ 25,400.180
Kiviteli többlettel zárult forgalom összesen: Total de la catégorie b)	271,076.248	²⁾ 587,987.082	+ 316,910.834
Együtt: — Total général	841,640.557	²⁾ 912,104.528	+ 70,463.971

¹⁾ A passzív kikészítési és javítási forgalom nélkül. A kikészítési forgalom összege a behozatalnál 41,170.317 P, a kivitelnél 32,192.233 P. A passzív javítási forgalom összege úgy a behozatalnál, mint a kivitelnél 500.000 P. — *Sans les marchandises transportées pour apprêt ou réparation passifs. Le trafic de perfectionnement atteint au total 41,170.317 p. pour les importations, 32,192.233 p. pour les exportations. Les transports passifs de réparation montent tant pour l'importation que pour l'exportation à 500.000 p.*

²⁾ A jóvátételi áruszállítással együtt, melynek összege 6,630.615 P. — *Y compris les prestations au titre des réparations d'une valeur de 6,630.615 p.*

4. Az 1930. év előtti kibocsátású címletek forgalma címén csak a nagyobb budapesti pénzügyintézetek által saját és idegen számlára lebonyolított ilyen forgalom volt számbavehető. Feltételezhető, hogy a forgalom egyenlege egyéb viszonylatokban nem tesz ki Magyarország és a külföld közötti értékmozgalom szempontjából jelentékeny összeget.

5. Állami és önkormányzati új közép- és hosszúlejáratú kölcsönök felvételéből származó forgalom.

Középlejáratú (1 éves lejáratú) a magyar államkincstár a M. kir. Pénzügyminisztériumtól beszerzett adatok szerint 95,672.138 P kölcsönt vett fel a külföldről.

A budapesti pénzügyintézetek önkormányzatoknak beruházásokra nyújtandó 1—3 éves lejáratú kölcsön céljaira a külföldön 62,063.139 P hitelt vettek igénybe.

6. Hosszú- és középlejáratú (1—3 éves) egyéb új kölcsönök felvételéből származó forgalom.

A budapesti pénzügyintézeteknek ily kölcsönök felvételére vonatkozó adatai szerint új kibocsátású záloglevelek külföldön történt elhelyezése folytán 21,048.058 P, községi kötvények elhelyezése folytán 11.979 P, egyházi szervezetek beruházásaira kibocsátott kötvények után 1,419.450 P, középlejáratú kölcsöntranzakciókból folyólag pedig 140,172.541 P folyt be külföldről az országba.

2. Magyarország 1930. évi külkereskedelmi forgalma aranyrudakban és aranypénzben származási, illetőleg rendeltetési országok szerint.

Commerce extérieur de la Hongrie en or (or en barres ou en pièces de monnaie) par pays de provenance ou de destination pendant l'année 1930.

Az országok megnevezése — <i>État</i>	Behozatal	Kivitel	Behozatali (—) ki-
	<i>Entrées</i>	<i>Sorties</i>	viteli (+) többlet
	Excédent des en- trées (—) ou des sorties (+)		
	pengőben — en pengős		
a) Behozatali többlettel zárult forgalom — <i>Mouvement avec excédent d'entrées.</i>			
Svájc — <i>Suisse</i>	4,003.558	—	— 4,003.558
Ausztria — <i>Autriche</i>	3,031.960	—	— 3,031.960
Nagy-Britannia — <i>Grande-Bretagne</i>	566.374	—	— 566.374
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	274.307	—	— 274.307
Franciaország — <i>France</i>	92.910	—	— 92.910
Németország — <i>Allemagne</i>	133.506	—	— 133.506
Behozatali többlettel zárult forgalom összesen			
<i>Total de la catégorie a)</i>	8,102.615	—	— 8,102 615
b) Kiviteli többlettel zárult forgalom — <i>Mouvement avec excédent de sorties.</i>			
Románia — <i>Roumanie</i>	—	103.500	+ 103.500
Kiviteli többlettel zárult forgalom összesen			
<i>Total de la catégorie b)</i>	—	103.500	+ 103.500
Együtt — <i>Total général</i>	8,102.615	103.500	— 7,999.115

7. Új kibocsátású részvények elhelyezéséből származó forgalom.

Az új részvények kibocsátásából származó forgalom megállapításánál figyelembe vették:

a) A külföldről Magyarország felé irányuló értékmozgalom viszonylatában az év folyamán tőkeemelés lebonyolító vállalatokhoz új részvényekért befolyt összegek, nagyrészt a vállalatok kimutatásai, kisebb részben becslés alapján.

b) A Magyarországból a külföld felé irányuló értékmozgalom viszonylatában a nagyobb budapesti pénzintézetek által saját és idegen számlára új részvényekért fizetett összegek, a pénzintézetek megfelelő kimutatásai alapján.

8. Ingatlanok adásvételéből származó forgalom.

Feltételezhető, hogy a magyarországi ingatlanforgalomnak csak abban a részében játszanak külföldi eladók, vagy vevők érdemlegesebb szerepet, ahol az adás-vétel tárgyát budapesti ingatlanok képezték. Az ilyen forgalomba került ingatlanok eladási, illetve vételára a M. kir. Központi Díj- és Illetékkiszabási Hivatal idevonatkozó kimutatása alapján állapított meg.

II. A rövidlejáratú követelések és tartozások egyenlegének változása.

1. A Magyar Nemzeti Bank arany, deviza és valuta-állományának változása.

Ez a tétel a Magyar Nemzeti Bank 1930. évi jelentésének megfelelő adatai alapján állapított meg.

2. Egyéb rövidlejáratú követelések és tartozások egyenlegének változása.

Az 1929. év végén Magyarország külföldi rövidlejáratú követeléseinek és tartozásainak az előbb említett évre nézve összeállított fizetési mérlegből eszközölt megállapítás szerint kereken 632,000.000 P passzív egyenleggel zárultak. Ebbe az egyenlegbe beszámított 3 olyan kölcsönügyletnél fennállott tartozás, illetőleg tartozási egyenleg, amely kölcsönügyletek tőkemozgalma e fizetési mérlegben a középlejáratú tőkék mozgalma címén más helyen vétetett számításba. E három kölcsönügyletből folyólag az 1929. év végén fennállott külföldi tartozás kereken 38 millió P-t tett, mely összegnek levonásával Magyarország 1929. december 31-i külföldi rövidlejáratú követeléseinek és tartozásainak tartozási egyenlege kereken 594 millió P.

Annak a kérdésnek az eldöntésénél, hogy az előbb említett 594 millió P tartozási álladék az 1930. év folyamán miképpen változott, mindenekelőtt figyelembevétel, hogy a szóbanlevő, részben becslésszerűen megállapított álladékból a budapesti

nagyobb pénzüzetek megfelelő számláin kereken 218 millió P állott fenn. Ez a rész a nevezett intézetektől beszerzett adatok szerint 1930. végén kereken 240 millió P-t tett. A fennmaradó, kereken 376 millió P tartozási álladékból egy rész árú tartozás,

3. A magyar állam külföldi tartozásai után 1930-ban eszközölt tőketörlesztések és kamatfizetések, valamint a tartozások álladéka 1930 december 31-én országok szerint.¹⁾

Service d'amortissement et d'intérêt de la dette extérieure de l'État hongrois en 1930, et état de la dette au 31 décembre 1930, par pays.¹⁾

Országok — Pays	Tőketörlesztés <i>Amortissement</i>	Kamatszolgálatás <i>Intérêt</i>	Tőkeálladék <i>Capital</i>
	pengőben — en pengős		
1. Háború előtti adósságok.			
<i>Dette d'avant-guerre.</i>			
Caisse Commune	1,949.298	13.220.893	802,074.415
Franciaország — <i>France</i>	475.117	1,097.252	74,902.500
Egyéb országok — <i>Autres pays</i>	—	—	128.335
Együtt — <i>Total</i>	2,424.415	14,318.145	²⁾ 877,105.250
2. A kliringbe tartozó adósságok.			
<i>Dette à régler par les Offices de compensation et de vérification.</i>			
Nagy-Britannia — <i>Gr.-Bretagne</i>	11,457.934	2,489.643	44,450.000
Franciaország — <i>France</i>	—	765.310	—
Együtt — <i>Total</i>	11,457,934	3,254.953	44,450.000
3. Háború utáni, de a trianoni békeszerződés előtti adósságok.			
<i>Dette d'après-guerre, mais d'avant la signature du Traité de Trianon.</i>			
Amerikai Egyesült Államok — <i>États-Unis d'Amérique</i>	67.223	329.344	10,918.872
4. Háborús adósságok. — Dette de guerre.			
Különféle országok — <i>Divers pays</i>	—	—	50.910
5. A háború előtti és alatti tartozások rendezése folytán a háború után keletkezett tartozások.³⁾			
<i>Dette née après la guerre en règlement des dettes d'avant-guerre et de guerre.</i>			
Franciaország — <i>France</i>	3,314.510	2,616.245	41,374.814
Svájc — <i>Suisse</i>	—	176.746	18,366.298
Belgium — <i>Belgique</i>	—	—	4,795.500
Németország — <i>Allemagne</i>	—	170.000	4,000.000
Olaszország — <i>Italie</i>	562.837	487.662	3,390.942
Amerikai Egyesült Államok — <i>États-Unis d'Amérique</i>	661.104	—	2,649.280
Együtt — <i>Total</i>	4,538.451	3,450.653	74,576.834

¹⁾ A külföldi államadósság itt kimutatott tőkeösszegénél nincs számításba véve a jóvátételi fizetéseknek és a Duna—Száva—Adria vasút részére az 1923. évben Rómában kötött egyezmény értelmében fizetendő járulékoknak tőkésített összege. — *Le capital de la dette extérieure, indiqué ici, ne comprend pas les annuités capitalisées des paiements en réparation et des paiements à effectuer au profit des Chemins de fer du Danube à la Save et à l'Adriatique aux termes de l'accord 1923 de Rome.*

²⁾ Az innsbrucki és prágai egyezmények hatálya alá eső kölcsönök névértékét a tényleg fizetett kamatozásnak megfelelően 32, illetve 27%-os alapon véve számításba a háború előtti adósságok tőkeálladéka 270,666.825 pengő. — *Si l'on réduit le capital des emprunts visés par les accords d'Innsbruck et de Prague conformément à l'intérêt effectif dans la proportion de 32%, respectivement de 27%, le capital des dettes d'avant-guerre monte à 270,666 825 p.*

³⁾ Oly háború előtti és alatti tartozások, amelyeknek címletei a háború után új címletekkel cseréltettek ki. — *Dettes d'avant-guerre et de guerre dont les titres ont été remplacés après la guerre par de nouveaux titres.*

Országok — <i>Pays</i>	Tőketörlesztés <i>Amortissements</i>	Kamat szolgál- tatás <i>Intérêt</i>	Tőkeálladék <i>Capital</i>
	pengőben — <i>en pengős</i>		
6. Népszövetségi kölcsön. <i>Emprunt de reconstruction.</i>			
Nagy-Britannia — <i>Grande-Bretagne</i>	8,068.865	14,013.322	178,522.313
Amerikai Egyesült Államok — <i>États-Unis d'Amérique</i>	1,889.948	3,282.191	41,849.115
Olaszország — <i>Italie</i>	1,981.791	2,949.393	40,122.407
Svájc — <i>Suisse</i>	1,219.266	2,121.561	27,070.414
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i>	517.595	907.057	11,574.710
Hollandia — <i>Pays-Bas</i>	421.545	734.447	9,375.245
Svédország — <i>Suède</i>	257.035	450.671	5,736.486
Kezelési költség — <i>Frais d'administration</i>	—	20.042	—
Együtt — <i>Total</i>	14,356.045	24,478.684	314,250.690
7. Egyéb háború utáni adósság. <i>Autres dettes d'après-guerre.</i>			
Nagy-Britannia — <i>Grande-Bretagne</i>	—	2,577.889	45,005.625
Amerikai Egyesült Államok — <i>États-Unis d'Amérique</i>	—	1,639.728	28,605.000
Svájc — <i>Suisse</i>	—	794.653	13,864.063
Együtt — <i>Total</i>	—	5,012.270	87,474.688
8. Előlegezések a vasúti kamatbiztosítás alapján — <i>Avances sur les intérêts garantis des chemins de fer</i>			
Összesen — <i>Total général</i>	—	3,455.820	—
Összesen — <i>Total général</i>	32.844.068	54,299.869	⁴⁾ 1.408,827.244

⁴⁾ Az innsbrucki és prágai egyezmények hatálya alá eső kölcsönök névértékét a tényleg fizetett kamatozásnak megfelelően 32, illetve 27 %-os alapon véve számításba Magyarország külföldi államadósságának tőkeálladéka 1930 december 31-én 802,388.819 pengő. — *Si l'on réduit le capital nominal des emprunts visés par les accords d'Innsbruck et de Prague conformément à l'intérêt effectivement payé dans la proportion de 32 %, respectivement de 27 %, le capital total de la dette extérieure de la Hongrie s'élève, au 31 décembre 1930, à 802,388.819 p.*

amely az 1929. évi fizetési mérlegben az 1929. évi átlagos állapot szerint 170 millió P-re becsültetett. Becslésszerűleg feltételezve, hogy ez az átlagos évi árutartozás 1930-ban olyan eltolódást mutat az 1929. évihez képest, mint amilyen arányban a külföldről Magyarországra való árubehozatal 1930. évi

értékösszege áll e behozatal 1929. évi értékösszegéhez viszonyítva, az árumozgalomból folyó követelések és tartozások tartozási egyenlegénél kereken 34 millió P csökkenést kell az 1930. évre nézve megállapítanunk. Az árumozgalomból folyó és a nagyobb budapesti pénzintézeteknél saját számlára

4. A hosszú- és középlejártú önkormányzati és magánkölcsönök után 1930-ban Magyarországból külföldre történt tőketörlesztések országok szerint.

Amortissement de la dette extérieure à long ou à moyen terme des collectivités autonomes et des particuliers en 1930, par pays.

Hitelező ország — <i>Pays créanciers</i>	Önkormányzati kölcsönök <i>Collectivités autonomes</i>	Záloglevelek <i>Obligations hypothécaires</i>	Ipari és egyéb kölcsönök <i>Emprunts industriels et autres</i>	Az összes hosszú- és középlejártú kölcsönök <i>Total</i>
	után külföldre fizetett tőketörlesztések pengőben <i>Amortissement en pengős</i>			
Amerikai Egy. Államok — <i>Etats-Unis</i>	3,725.864	9,571.141	52,747.164	66,044.169
Franciaország — <i>France</i>	947.014	379.280	15.421	1,341.715
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	—	27.000	1,387.080	1,414.080
Nagy-Britannia — <i>Grande-Bretagne</i>	2,307.303	1,728.354	500.083	4,535.740
Svájc — <i>Suisse</i>	—	42.629	4,718.527	4,761.156
Svédország — <i>Suède</i>	—	—	572.560	572.560
Egyéb ország — <i>Autres pays</i>	67.164	23.434	82.533	173.131
Összesen — <i>Total</i>	7,047.345	11,771.838	60,023.368	78,842.551

5. A hosszú- és középlejártú önkormányzati és magánkölcsonök után 1930-ban Magyarországból külföldre történt kamatfizetések országok szerint.

Intérêt de la dette extérieure à long ou à moyen terme des collectivités autonomes et des particuliers en 1930, par pays.

Hitelező ország — <i>Pays créanciers</i>	Önkormányzati kölcsonök <i>Collectivités autonomes</i>	Záloglevelek <i>Obligations hypothécaires</i>	Ipari és egyéb kölcsonök <i>Emprunts industriels et autres</i>	Az összes hosszú- és középlejártú kölcsonök <i>Total</i>
	után külföldre fizetett kamatok pengőben <i>Intérêt en pengős</i>			
Amerikai Egy. Államok — <i>Etats-Unis</i>	14,954.552	14,329.006	9,116.738	38,400.296
Franciaország — <i>France</i>	866.881	135.702	8.675	1,011.258
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	—	497.726	862.054	1,359.780
Nagy-Britannia — <i>Grande-Bretagne</i>	12,412.780	8,134.908	11,642.697	32,190.385
Svájc — <i>Suisse</i>	3,863.744	20.301	469.272	4,353.317
Svédország — <i>Suède</i>	—	—	7,335.089	7,335.089
Egyéb ország — <i>Autres pays</i>	852.590	443.003	343.960	1,639.553
Összesen — <i>Total</i>	32,950.547	23,560.646	29,778.485	86,289.678

6. A külföldi hosszú- és középlejártú önkormányzati és magánkölcsonök tőkehátralékai 1930 december 31-én.

Capital de la dette extérieure à long ou à moyen terme des collectivités autonomes et des particuliers au 31 décembre 1930.

Hitelező ország — <i>Pays créanciers</i>	Önkormányzati kölcsonök <i>Collectivités autonomes</i>	Záloglevelek <i>Obligations hypothécaires</i>	Ipari és egyéb kölcsonök <i>Emprunts industriels et autres</i>	Az összes hosszú- és középlejártú kölcsonök <i>Total</i>
	tőkehátralékai 1930 december 31-én pengőben <i>Capital en pengős au 31 décembre 1930</i>			
Amerikai Egy. Államok — <i>Etats-Unis</i>	229,732.048	188,881.395	168,922.714	587,536.157
Franciaország — <i>France</i>	30,712.748	4,786.517	177.744	35,677.009
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	—	6,336.430	14,631.225	20,967.655
Nagy-Britannia — <i>Grande-Bretagne</i>	301,513.926	112,554.095	166,860.593	580,928.614
Svájc — <i>Suisse</i>	30,783.605	16,224.323	5,229.949	52,237.877
Svédország — <i>Suède</i>	—	—	135,550.120	135,550.120
Egyéb ország — <i>Autres pays</i>	11,298.941	6,381.570	6,781.532	24,462.043
Összesen — <i>Total</i>	604,041.268	335,164.330	498,153.877	1,437,359.475

fennálló rövidlejártú követelések és tartozásokon kívüli minden egyéb rövidlejártú követelés és tartozás egyenlegére nézve az idevonatkozólag meg-ejtett puhatolozás eredménye alapján az a feltevés fogadtatott el, hogy az az 1930. év folyamán nagy-jában változatlan maradt.

A rövidlejártú külföldi követelések és tartozások 1929. évvégi egyenlegének megállapításánál az 1929. évi fizetési mérlegben figyelembe vétetett az az összeg is, amely a fizetésképtelenségek foly-tán az árúbehozatal tételével szemben, vagy esetleg

Magyarországból külföld felé való értékmozgalmat jelentő más tétellel szemben, mint ellentétel veendő számításba.

Ezen az alapon a rövidlejártú külföldi köve-telések és tartozások tartozási egyenlegénél a fizetés-képtelenségek miatt a belföld és a külföld közötti viszonylatban elmaradt fizetések címén hozzávető-leges becslés szerint mutakozó összeg egyidejű figyelembe vételével kerekszámban 600 millió P 1930 évvégi álladékot, tehát az 1929. évvégi álladék-hoz képest 6 millió P emelkedést kell kimutatni.

Szigeti Gyula dr.

Egyes államok fizetési mérlegei.

Les balances des payements de quelques pays.

1. Csehszlovákia.

A cseh-szlovákiai statisztikai hivatal (Mitteilungen, 1931, 108. szám) közli a cseh-szlovák fizetési mérleg 1930. évi eredményeit. A mérleg végeredményben lényeges változást mutat az előző év mérlegéhez képest, mert az akkori 119 millió cs.-koronát tevő hiány 1.267 milliónyi többletté változott át. A statisztikai hivatal ezt a többletet „tévedésekből és elnézésekből eredő hibákkal” kiegyenlítettnek veszi ugyan, de a fizetési mérleg egyes főtételeinek alakulási irányát az év folyamán mégis ez a tétel mutatja.

A mérleg első fele, a „folyó tételek” 1929-ben 805 millió korona pozitív egyenleggel zárult, 1930-ban pedig az egyenleg ennek kétszeresénél is többet, 1683 millió koronát tett. Ez a változás az áruforgalom egyenlegének megjavulásából keletkezett. Cseh-Szlovákia kiviteli többlete ugyanis, ami 1929-ben 511 millió cs.-korona volt, 1930-ban 1.759 millióra emelkedett, miután a cseh-szlovák kivitel az év folyamán nem csökkent olyan nagy mértékben, mint az ország bevitelének értéke. Cseh-Szlovákia ezt a javulást annak köszönheti, hogy 1930-ban az általa vásárolt nyersanyagok ára sokkal nagyobb mértékben hanyatlott, mint az iparcikké, amelyeket eladott, vagyis Cseh-Szlovákia 1930-ban a mezőgazdasági nyerstermények világszerte olcsóbbodásának nagy hasznát látta. A folyó tételek egyébként majdnem minden egyes ponton csökkenő eredményekkel zárultak. Feltűnő tehát, hogy az értékpapirokból külföldről származó jövedelem nem változott lényeges mértékben, a külföldnek ilyen címenen kifizetett összeg ellenben 215 millióról 180 millióra csökkent. Ha ez a tétel helyes, e szerint a cseh-szlovákiai vállalatok keresete 1930-ban nagyobb mértékben apadt, mint más államokban. Az államhitelek kamatai meglehetősen nagy mértékben növekedtek 1930 folyamán, és az előző évi 231 millió helyett 371 millióra rúgtak. A községek kamatszolgáltatása ebben az évben is 38 millió volt. Változatlan az ingatlanokból, vállalkozásokból, szolgálatokból származó tehertétel is, — évi 330 millió korona, — ami meglehetősen nagyarányú külföldi érdekeltséget mutat a cseh gazdasági életben, a részvénytársasági formájú vállalkozások körén kívül is.

A tőketételek egyenlegének változása azt mutatja, hogy Cseh-Szlovákia, amely eddig hitelező állam volt, 1930-ban maga is külföldi hitelre és kihitelezéseinek visszavonására kényszerült. A cseh-szlovák adósságok egyenlege 1929-ben még 209 mil-

lió passzívummal zárult, vagyis ebben az évben 209 milliót hitelezett Cseh-Szlovákia a külföldnek. 1930-ban azonban e helyett maga szerzett 111 milliónyi új hitelt. Habár a két év tőkemozgalmának különbözete mindössze 320 millió korona, tehát nem nagy összeg, az irányzat megváltozásának jellemzésére mégis elegendő. Ez a változás főként az iparvállalatok és a pénzüzetek hitelműveleteivel van kapcsolatban. Ezek 1930-ban 743 milliónyi hitelt vettek fel a külföldön az előző évi 234 millió helyett.

A cseh-szlovák külföldi követelések tekintetében a változás ugyanilyen értelmű volt. Az előző évi 116 milliónyi hiány ebben az évben 237 milliónyi bevétellé alakult át, vagyis ebben az évben a cseh-szlovák külföldi tartozások e címen is nagyobb összeggel növekedtek, mint a követelések.

Az értékpapírok külkereskedelme mindkét irányban apadt, azonban a cseh-szlovák érdekeltségek által megszerzett idegen értékek összege nagyobb mértékben, mint azoké a cseh-szlovákiai értékeké, amelyeket idegeneknek eladtak és így ezen a címen a hiány 439 millióról 325 millióra apadt. Tovább folyt azonban a külföldi érdekeltségek megszerzése, amit az mutat, hogy e címen az előző évi 73 milliónyi bruttó kiadás helyett a fizetési mérlegben 319 milliónyi bruttó kiadás szerepel, a külföldi ingatlanok szerzése pedig ebben az évben is csaknem ugyanolyan mértékű volt, mint az előzőben.

A mérleg egyes tételeit a következő oldalon levő tábla mutatja.

2. Anglia.

Az Economist (1931 szept. 12-i szám, 464 lap) számítása szerint Angliának tőkemozgalom nélkül számított fizetési mérlege 1930-ban az előző évekkel szemben lényegesen rosszabbodott. Még mindig pozitív egyenleggel zárult ugyan, de ez mindössze 39 millió font sterlingre rúg, holott az előző évben 138, 1928-ban pedig 137 millió fontot tett.

Az áruforgalom egyenlege nem változott nagy mértékben; a hiány e címen mindössze 5 millióval nőtt; azonban az aranymozgalom mérlege miatt az az áru és az aranyforgalom következtében keletkezett együttes adósság a külfölddel szemben mégis 26 millióval növekedett.

Ezzel szemben a bevételek majdnem minden tételnél lényegesen apadtak. A kincstár külföldi

Cseh-Szlovákia fizetési mérlege.

T é t e l e k	1 9 2 9			1 9 3 0		
	Bevételek	Kiadások	Egyenleg	Bevételek	Kiadások	Egyenleg
	m i l l i ó c s. k. - b a n					
A) Folyó tételek						
I. Külkereskedelem						
1. Árukereskedelem	20.499	19.988	+511	17.474	15.715	+1.759
2. Villamos áramért	—	15	— 15	—	20	— 20
3. Mozifilmekért	6	65	— 59	6	88	— 82
4. Szabadalmakért	20	55	— 35	22	60	— 38
<i>A) I. együtt</i>	<i>20.525</i>	<i>20.123</i>	<i>+402</i>	<i>17.502</i>	<i>15.883</i>	<i>+1.619</i>
II. Kölcsonös szolgálatok						
1. Bizományi jutalékok	310	606	—296	248	514	—266
2. Biztosításügy	—	34	— 34	—	35	— 35
3. Vasúti szállítások	577	5	+572	435	21	+414
4. Vizi szállítások	55	20	+ 35	49	21	+ 28
5. Postai forgalom	1	30	— 29	—	30	— 30
6. Nemzetközi intézmények	—	6	— 6	—	6	— 6
7. Külképviseltek :						
a) Cseh-Szlovákiai a külföldön	16	75	— 59	14	88	— 74
b) Külföldiek Cseh-Szlovákiában	35	7	+ 28	36	8	+ 28
8. Idegenforgalom	810	710	+100	795	700	+ 95
9. Kivándorlás költségei	—	40	— 40	—	24	— 24
<i>A) II. együtt</i>	<i>1.804</i>	<i>1.533</i>	<i>+271</i>	<i>1.577</i>	<i>1.447</i>	<i>+130</i>
III. Átutalások ellenszolgáltatás nélkül						
1. Kivándorlók küldeményei	—	25	— 25	—	16	— 16
2. Küldemények	606	15	+591	532	15	+517
3. Ajándékok	2	6	— 4	3	7	— 4
<i>A) III. együtt</i>	<i>608</i>	<i>46</i>	<i>+562</i>	<i>535</i>	<i>38</i>	<i>+497</i>
IV. Jövedelmek						
1. Értékpapirokból (szelvények)	287	215	+ 72	290	180	+110
2. Kamatok :						
a) állami hitelekből	41	231	—190	39	371	—332
b) községi hitelekből	—	38	— 38	—	38	— 38
c) ipari- és bankhitelekből	65	93	— 28	56	118	— 62
3. Külföldi ügyfelek bankszámlakamatái	174	90	+ 84	150	61	+ 89
4. Jövedelmek ingatlanokból, vállalkozásokból, szolgálatokból stb.	—	330	—330	—	330	—330
<i>A) IV. együtt</i>	<i>567</i>	<i>997</i>	<i>—430</i>	<i>535</i>	<i>1.098</i>	<i>—563</i>
<i>A) I—IV. együtt</i>	<i>23.504</i>	<i>22.699</i>	<i>+805</i>	<i>20.149</i>	<i>18.466</i>	<i>+1.683</i>
B) Tőketételek						
I. Cseh-szlovák adósságok						
1. Államiak	—	58	— 58	—	62	— 62
2. A községeké	—	9	— 9	—	10	— 10
3. Az iparé és bankoké :						
a) hosszúlejáratúak	85	182	— 97	939	510	+429
b) rövidlejáratúak	573	242	+331	877	563	+314
4. Külföldi ügyfelek bankszámlái	—	304	—304	—	469	—469
5. Cseh-szlovák leszámolóhiv.	8	—	+ 8	9	—	+ 9
6. Ár- és üzleti különbözetek	—	80	— 80	—	100	—100
<i>B) I. együtt</i>	<i>666</i>	<i>875</i>	<i>—209</i>	<i>1.825</i>	<i>1.714</i>	<i>+111</i>

T é t e l e k	1 9 2 9			1 9 3 0		
	Bevételek	Kiadások	Egyenleg	Bevételek	Kiadások	Egyenleg
	m i l l i ó e s . k . - b a n					
II. Cseh-szlovák követelések						
1. Államiak	33	—	+ 33	15	—	+ 15
2. Az iparé és a bankoké:						
a) hosszúlejáratúak	261	713	—452	720	84	+636
b) rövidlejáratúak	2	11	— 9	3	27	— 24
3. Külföldi ügyfelek bankszámlái	314	—	+314	—	383	—383
4. A cseh-szlovák leszámolóhiv.	—	2	— 2	—	7	— 7
B) II. együtt	610	726	—116	738	501	+237
III. Értékpapírok külkereskedelme	1.728	2.167	—439	1.307	1.632	—325
IV. Külföldi érdekeltségek elidegenítése	23	73	— 50	—	319	—319
V. Ingatlanok szerzése	—	110	—110	—	120	—120
B) I—V. együtt	3.027	3.951	—924	3.870	4.286	—416
A) I—IV. és B) I—V. együtt	26.531	26.650	—119	24.019	22.752	+1.267
Tévedésekből és elnézésekből előálló egyenleg	119	—	+119	—	1.267	—1.267
Teljes összeg	26.650	26.650	—	24.019	24.019	—

bevételei, amelyeknek tételében bizonyos kamatok is benne foglaltatnak, 3 millió fonttal (12·5%) csökkenték, a hajózás tiszta hozama 25 millió fonttal (19·2%) apadt, a külföldi beruházások tiszta jövedelme 35 millióval (12·9%) maradt el az előző évi eredmény mögött és a rövid lejáratú üzletek haszna és bizományi díjak címén várt keresetek is kisebbedtek 10 millió fonttal (15·4%). A bevételek összege tehát az előző évi 504 millió helyett 431 millió fontot tett, vagyis amidőn a külföldnek fizetendő főtételek, — az áru- és az aranyforgalom hiánya, — 7·1%-kal nőtt, a bevételek esőkenése 12·6%-ot ért el.

A fizetési mérleg egyes tételei itt következnek:

Anglia fizetési mérlegének főbb tételei a tőkeozgalom nélkül.

	1928	1929	1930
	millió fontokban		
Áruforgalom egyenlege	—352	—382	—387
Aranyforgalom egyenlege	—6	+16	—5
Együtt	—358	—366	—392
A kincstár külföldi bevételei, némi kamatokkal együtt	15	24	21
A hajózás tiszta hozama	130	120	105
Külföldi beruházások tiszta jövedelme	270	270	235
Rövid lejáratú üzletek kamatai és bizományi díjak	65	65	55
Más bevételek	15	15	15
Bevételek együtt	495	504	431
Egyenleg	137	138	39

A nemzetközi árszínvonal.

Le niveau international des prix.

A válságos idöket általában erős árdepresszió jellemzi s a mai világválságnak is egyik legjellegzetesebb kísérő jelensége az áraknak rohamos esőkenése. A világgazdaság szempontjából a háború utáni idöszaknak a mostani tulajdonképen a második válságos periódusa. Az első válságnak a mélypontja körülbelül az 1921. év tavaszára esik, míg a jelenlegi, méreteiben és kihatásaiban az elsőt sokszorosán felülmúló világválság kifejlődésének most vagyunk szemtanúi.

Az áralakulás szempontjából az 1921. évi válságnak a legközvetlenebb befolyása abban nyilván-

nult, hogy a háborús viszonyok által létrehozott példátlanul magas árszínvonal egyszeriben letört és a válságos idök elmúltával normálisabb áralakulásnak adott helyet. Ez az irányzat különösen azokban az államokban domborodott ki tisztán, amelyeket az infláció egyáltalában nem, illetöleg csak kevéssé érintett. Így az Amerikai Egyesült Államokban a Bureau of Labor Statistics indexe (az 1926-os alapról 1913-asra átszámítva) az 1920. évi 221-ről 1921-ben (évi átlagban) 140-re csökkent s hasonló jelenségeket láttunk az angol, a holland, a svájci stb. indexeknél is. A későbbi évek kisebbarányú inga-

Nagykereskedelmi árk indexszámai.

Indices de prix de gros.

Megnevezés <i>Pays</i>	Kiindulási időpont — <i>Base = 100</i>	<i>Moyennes de</i>			1 9 3 1							
		1928	1929	1930	<i>M o i s:</i>							
		évi átlag			I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
<i>h ó</i>												
Amerikai Egy. Államok ¹⁾ — <i>Etats-Unis</i> ¹⁾	1926	98	96	86	77	75	74	73	71	70	70	.
Ausztria — <i>Autriche</i>	1913	140	138	124	110	108	107	105	102	100	100	.
Belgium — <i>Belgique</i>	1914 I.-VI.	130	130	117	105	107	107	108	107	110	114	110
Brit India — <i>Inde Britannique</i>	1914 IV.	123	124	108	96	96	96	95	93	93	92	.
Canada — <i>Canada</i>	1914 VII.	145	141	116	98	99	100	98	97	93	.	.
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i>	1926	96	95	87	77	76	75	74	73	72	.	.
Dánia — <i>Danemark</i>	1914 VII.	143	135	119	110	109	109	110	110	109	112	108
Egyiptom — <i>Egypte</i>	1913	153	150	130	118	117	116	115	113	110	110	109
Finnország — <i>Finlande</i>	1913 I.-1914 VII.	120	115	103	100	100	105	100	97	97	.	.
Franciaország — <i>France</i>	1926	102	98	90	86	86	86	85	84	83	.	.
Holland-India — <i>Inde Néerlandaise</i>	1913	621	611	533	484	482	482	484	471	469	457	446
Japán — <i>Japon</i>	1913	149	148	134	119	115	111	108	104	.	.	.
Jugoszlávia — <i>Yougoslavie</i>	1913	171	166	137	120	119	120	119	116	114	.	.
Lengyelország — <i>Pologne</i>	1926	106	101	87	76	75	75	75	75	74	74	74
Magyarország — <i>Hongrie</i>	1914 I.	120	113	98	85	85	86	88	89	87	84	.
Nagy-Britannia ²⁾ — <i>Gr.-Bretagne</i> ²⁾	1913	135	121	96	92	93	95	95	95	93	95	92
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	1913	140	136	120	107	106	106	106	104	103	102	102
Németország — <i>Allemagne</i>	1913	149	142	117	105	104	103	102	102	100	97	94
Norvégia — <i>Norvège</i>	1913	140	137	125	115	114	114	114	113	112	112	110
Olaszország ³⁾ — <i>Italie</i> ³⁾	1913	161	153	143	135	133	131	130	128	127	127	.
Svájc — <i>Suisse</i>	1913	491	481	411	362	358	356	353	347	339	337	331
Svédország — <i>Suède</i>	1914 VII.	145	141	126	115	115	114	112	111	110	109	108
	1913	148	140	122	115	114	113	112	111	110	110	.

¹⁾ Bureau of Labor Statistics. — ²⁾ Board of Trade — ³⁾ Ufficio di Statistica, Milano.

dozásai után az újabb zuhanási periódus az 1929. év utolsó hónapjaitól számítható.

Az 1929. év közepén az amerikai index még 140-en állott és ezen a színvonalon megmaradt egészen szeptemberig, az év utolsó három hónapjában azonban 135-ig morzsolódott le. Az 1930. évben az index csökkenése meggyorsult és az év végéig 112-re majd 1931 júniusában pontosan 100-ra, vagyis az 1913. évi paritásra csökkent. Az angol index (Board of Trade) az amerikai index-szel teljesen párhuzamosan haladt és a folyó év közepén már szintén a békeparitás közelébe (102) került. Még nagyobb esést mutat a holland index, mely 1929 augusztusától kezdve, mikor még 142-n állott 1931 augusztusáig 94-re csökkent. Általában az összes fontosabb

indexek ma már a békeparitás körül mozognak. A legmagasabb volt augusztusban a német és az osztrák index, melyek mindegyike kereken 10%-kal haladta meg az 1913. évi árszínvonalat.

A mai válság tehát az 1913. évi színvonalra szorította le az általános árnívót. A rendelkezésre álló utolsó adatokból egyelőre még nem lehet arra következtetni, hogy a jelenlegi színvonal a mai válságos idők mélypontját jelenti-e, vagy további csökkenésekre kell-e elkészülnie lenni. Bizonyos, hogy az év tavasza óta az indexek csökkenése meglassudott, sőt néhol úgy látszik, mintha az árszínvonal stabilizálódna, szilárdulás azonban egyelőre még sehol sem jelentkezik.

Könyvismertetések.

Chronique de livres.

Laky Dezső dr.: A magyar egyetemi hallgatók statisztikája.

Dr Désiré Laky: Statistique des étudiants de Hongrie.

Kiadta a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal. Budapest, 1931. 104*+75 l.

Publiée par l'Office Central R. Hongrois de Statistique. Budapest, 1931. 104*+75 p.

Résumé. Dans ce travail, le professeur Laky examine à fond, à partir de 1865, la variation du nombre des étudiants de Hongrie, leur instruction préalable, leur situation sociale et les institutions de secours aux étudiants. C'est le premier grand ouvrage d'ensemble qui ait paru en la matière, sur laquelle on y trouve des documents abondants.

★

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium az 1929. esztendő végén felkérte a központi statisztikai hivatalt, hogy tegye tömegészlelés tárgyává a főiskolai ifjúság szociális viszonyait. A fölvétel anyagának feldolgozására, illetőleg ismertetésére Laky Dezső műegyetemi professzort sikerült megnyerni. Laky professzor régtől fogva meleg érdeklődést tanúsított a magyar — elsősorban a főiskolai — ifjúság kérdéseiről. Egy idestova fél évtized előtt megírt munkájában,¹⁾ mely francia nyelven is megjelent,²⁾ már behatóan tárgyalta annak a társadalmi csoportnak problémáit, mely duzzadó tömegével csak nemrég vált hozzáférhetővé a tömeges észlelés számára. Éppen növekvő tömege folytán jutottak azonban egyre növekvő súlyhoz diákságunk problémái is, melyek összességét az értelmiségi ifjúság válsága néven ismerjük.

A könyv első részében — módszertani ismertetések után — szerző történeti visszapillantást nyújt a magyar főiskolai diákság számszerű változására (1865-ig) és leszögezi legfontosabb tételét, melyet már említett korábbi tanulmányában is hangoztat: a meg nem szűnő hatást, melyet a *gazdaság-társadalmi fejlődés* gyakorol a diákság kvantitatív és kvalitatív alakulására. A főiskolai hallgatóság egyetemi tanulmányait — úgymond — a gazdasági háttér mozgatja. Különösen a főiskolai ifjúság fakultások szerinti összetétele az, mely a magyar közön-

¹⁾ Adalékok Magyarország kulturális életének újabbkori fejlődéséhez. (Magyar Zoltán dr.: A magyar tudománypolitika alapvetése.)

²⁾ Étude sur le développement de la culture intellectuelle en Hongrie. (Revue de la Société Hongroise de Statistique. 1926. 1—2. sz.)

ség s a fiatalság értékítéletének megváltozását mutatja. Ötéves átlagokban vonul végig előttünk hatvanöt év főiskolai statisztikájának dinamikája, megmutatva, mint reagál az ifjúság az egyes foglalkozási ágakban észlelhető hiányokra, mint igyekszik harmóniába kerülni a várható szükséglettel. Azonban a közgazdasági mozzanat gyakran nagyon is bizonytalan alapot ad és nem egyszer pillanatnyi tömeghangulat és a jövőnek impresszionisztikus megítélése irányítja az ifjúság pályaválasztását. A könyv első következtetése, mely a gyakorlati életnek, a jövő szociálpolitikájának szól, „a főiskolai ifjúság pályaválasztásának végleges megorganizálását“ illeti. A beavatkozás szempontjából inkább figyelemreméltó a minőségi mozzanat, míg a mennyiség nagyrészen adottnak vehető. Hasonlóképpen beavatkozást sürgetnek a statisztika adatai az értelmiségi proletariátus távoltartása tekintetében is. Bár a magyar főiskolai ifjúságban „dominál az az elem, melynek szülői az ú. n. intelligencia körébe tartoznak“ és „szinte a helyzeti energia erejénél fogva fejlődött tovább ezeknek az elemeknek a főiskolai tanulmányok iránt való érdeklődése“, mégis, a főiskolai ifjúságnak e predestináltjai mellett ott vannak „a társadalmi emelkedésre sarkaló vágnak csodálatraméltó példái.“ Végeredményben „az egyetemi hallgatók túlnyomó többsége nem származik olyan atyától, aki saját személyét illetően is birtokában lett volna a magasabb szellemi kvalifikációnak.“ Laky Dezső fontos és ismételt hangoztatott következtetése szerint „a magyar értelmiség ma meglevő és a jövőben még inkább élelsebbé válható válságának magvát ez a jelenség rejti magában.“ Más szempontból is figyelmet érdemel a hallgatóság minőségi összetétele. Ez különösen kitűnik a főiskolai diákság priuszának nyomozásánál, illetve a jelesen érett középiskolai ifjúság analizésénél. Ma még nagyon is erősen érvényesül a főiskolások kiválasztódásánál a három körülmény: a szülők foglalkozása, anyagi viszonyai és társadalmi rétegződése. Ezek a körülmények különösen szembeötlőnek a felekezetek szerinti megoszlás láttán. Folyományukképpen „körülbelül kétszerakkora arányban tanulnak az egyetemi hallgatók között izraelita vallású ifjak, mintsem tanulnának akkor, ha az egyetemekre való felvételnél valóban a felekezeti szempontokat mérlegelnék.“ Hasonlóképpen gazdasági viszonyokból vezethető le az ág. hitv.

evangélikusoknak a népességi számarányon túlmenő előretörése.

Az előképzettség tárgyalásánál előtérbe kerülő másik nagy kérdés: a vidéki egyetemek kérdése. „A hallgatóság érettségi bizonyítványainak értékelése — úgymond — sokkal gyengébb a három vidéki egyetemen.” (Szomorú képet nyújt e tekintetben a Közgazdaságtudományi Kar is, hol „a hallgatóságnak csaknem egyharmada oly elemekből tevődik össze, amelyek előképzettsége csak feltételesen elegendő.”) A vidéki egyetemeken nagyobb a diáknyomor is, „az egyetemi munka intenzitását ez a körülmény pedig nem segítheti elő.” A vidéki egyetemek fontossága kulturafejlesztő hatásukban áll, mely hatás „világosan meglátszik azokból a számokból, melyek az egész egyetemi hallgatóságnak az egyes törvényhatósági joggal felruházott városokból való rekrutálódását jelzik.” A vidéki egyetemeknek az lehetne a szerepük — írja Laky professzor — hogy elsősorban a saját kerületi körzetükből szerezzék meg hallgatóságuknak szukkreszcenciáját. A magyarországi tudományegyetemek hallgatóságának összetételében azonban nem érvényesül tisztán a területiség elve.

Figyelemreméltó tanulságokat vonhatunk a statisztikai adatokból az egyes fakultások kívánatos tantervi reformjait illetően is. Míg „a jog- és államtudományi oktatás kiállotta a tűzpróbát olyan vonatkozásokban is, melyek ellátására kezdetben nem lehetett felkészülve”, addig a Műegyetem késedelmes tanulóinak hatalmas arányszámai okukat „a műegyetemi tanulmányok közismerten nehéz voltában” lelik. Szerző hangsúlyozza, hogy a Műegyetem kötött tanmenete olyan mértékű megterhelést zúdít a hallgatóság első évfolyamaira, hogy legény legyen a talpán az az ifjú, aki a kötelező fő tárgyakon kívül érdemben foglalkozni tud speciálkollégiumokkal — bármennyire átérezné azoknak fontosságát.

Az internátusok, az ösztöndíjak statisztikai vizsgálata megannyi impulzust ad okszerű intézkedésekre. Ezekkel „meg lehet és kétségkívül meg kell majd az utakat találni, hogy a magyar intelligenciában felhalmozódó óriási szellemi kincs ne mint feszítő erő szerepeljen közéletünkben, hanem áldásthözó munkát fejtsen ki.”

Diáknyomor . . .

A műnek ez a része, mely közelebbről tárgyalja az egyetemi hallgatók szociális viszonyait, a legmeggrázóbb olvasmányok közé tartozik. Valóban, „fénycsóvaként világít be abba a sokszor sötét, nyomoruságos világba, melyben az egyetemi hallgatóknak nagy csoportjai élnek.” Laky Dezső itt kétszeresen elemében van: mint a szociális statisztika rutinírozott művelője és mint a diákjóléti intézmények régi vezetője. Az objektív statisztikusban a szív hangja rezdül, mikor arról ír, „mennyiszer

van ott is nélkülözés, ahol az ajak néma marad és nem nyílik panaszra.” A diákság lakásviszonyairól, étkezéséről és ellátási állapotairól szóló fejezetek megannyi gyöngyszemei szociálstatisztikai irodalmunknak.

Laky professzor sokirányú, személyes kapcsolatban vidéki egyetemekkel és fővárosi főiskolákkal, kezét állandóan az ifjúság hol lelkesen, hol lázasan verő pulzusán tartva, a téma szeretetével és teljes meglátásával, egyszersmind az igazi tudós könnyedségével vonultatja el előttünk e beszédes számrendeket, melyek minden sorukkal, minden oszlopukkal egy-egy megoldandó országos, vagy ifjúsági problémára, egy-egy fájdalmas hiányra, vagy mulasztásra világítanak.

Laky Dezső ebben az élvezetes megírt értékes és izgalmasságig érdekes művében is komoly elmével s egyben meleg szívvvel szolgálja a magyar jövőt.

Viener András.

International Migrations. Volume I. Statistics.

Compiled on behalf of the International Labour Office, Geneva, with introduction and notes by Imre Ferenczi and edited on behalf of the National Bureau of Economic Research.

New-York, 1929. 1112 l. — p.

A kapitalizmus kialakulása óta a közgazdasági és statisztikai kutatás egyik legfontosabb kérdésévé vált a nemzetközi vándorlások problémája. Az egyes államok különféle szempontból készült statisztikai anyagát felölelő átfogó munka hiánya azonban nagyon megnehezítette a kérdés beható vizsgálatát és a magánbúvárkodás részére jóformán hozzáférhetetlenné tette azt. Azért örömmel kell üdvözlönnünk e munkát, amely az utolsó száz év vándormozgalmáról áttekintő képet ad.

A mű bevezető részében módszertani kérdésekkel és az anyaggyűjtéssel foglalkozik Ferenczi. A legfőbb források a Munkaügyi Hivatal levelezései, a statisztikai hivatalokkal, kormányhatóságokkal és szakemberekkel folytatott értekezések, az „Institut” 1925. évi római kongresszusa alkalmával folytatott megbeszélések, végül a szerző hosszabb tanulmányútja során gyűjtött anyag voltak. Ez útjában a szerző a Központi Statisztikai Hivatal könyvtárát is meglátogatta, ahol — mint megemlíti — nemcsak a magyar, hanem más külföldi országok vándormozgalmára vonatkozólag is igen értékes anyagot talált.

Az ezt követő történeti részben visszapillantást vet a szerző a kivándorlási statisztikára és törvényhozásra. A kivándorlási törvényhozás Skóciában egészen 1389-ig nyúlik vissza. A kivándorlási nyilvántartás pedig Sevillában 1509-től kezdve folyt rendszeresen, sok esetben a rendeltetési országot is feltüntetve. Franciaországban 1749-ig megy vissza a nyilvántartás. Ausztria-Magyarországban II.

József 1782 augusztus 10-i kivándorlási pátense a hatóságok által kitöltendő kivándorlási engedélyek alapján kiállítandó statisztikai nyilvántartást is szabályozza. A felsoroltakon kívül még néhány állam vonatkozó történeti adatait ismerteti a szerző, majd kisebb „statisztikát” ad a nagyszámú táblázatról. Összesen 643 táblát ölel fel e munka, ebből 288 Európát, 150 Amerikát, 57 Ázsiát, 73 Afrikát és 75 Ausztráliát tárgyalja. Az egyes országok anyagát bemutató táblák sorozatában Magyarországot 31 táblán igen részletesen ismerteti. Ennél részletesebben csak az Egyesült-Államokat és a Brit-Szigeteket ismerteti a szerző (56., ill. 34. tábla).

A könyv összesen 116 politikai közület adatait tárgyalja, 42 állammal többet, mint a szerző „Migration Mouvemens 1920—24” c. műve.

A mű maga két főrésze oszlik. Az első szöveges, a második az egyes országokra vonatkozó statisztikai anyagot tartalmazza táblázatos formában. Mindkét rész ismét az egyes országok anyagát ismertető s a kivándorlásra vonatkozó nemzetközi összehasonlító adatokat tárgyaló részre bontható.

A kivándorlás alakulására vetett történelmi visszapillantásban a szerző a vándornépeknél három főtypust különböztet meg, ezek a spanyol-portugál, angol-szász, és a kettő között átmenetet képező francia-holland típus. Ugyanitt megállapítja a szerző, hogy a XIX. század kezdete előtti vándorlások kényszervándorlások voltak, míg a XIX. és XX. század vándormozgalma gazdasági okokra visszavezethető proletár tömegmozgalom volt. Ebben a műben csak az utóbbi jellegű vándormozgalom kerül tárgyalásra az 1820 és 1924 közötti időszakban.

A vándormozgalom a napoleoni háborúk után a kapitalizmus fejlődésével, a közlekedési eszközök és gépek tökéletesedésével indul meg. A francia forradalom eszméi lassanként mindenütt felszabadítják a közvetlen testi kötöttség alól a jobbágyságot, amely így szabadon vándorolhatott. A mezőgazdasági válságok (az angol Free Trade politika, a gabonavámok eltörlése), a kedvezőtlen földbirtokmegoszlás (Anglia, Németország), amelyek lehetetlenné tették az erős ütemben szaporodó népesség elhelyezkedését; másrészt az olcsó föld, a fejlődő ipar, olcsó nyersanyag, az ország természeti kincsekben való gazdagsága és a bevándorlást előmozdító politikai intézkedések (land grants) erősen ösztönöztek a kivándorlásra. 1820 és 1924 között nem kevesebb, mint 56.000.000 ember vándorolt ki Európából a tengerentúlra. Az igazi tömeges kivándorlás a múlt század negyvenes éveiben indult meg. Itt Nagy-Britannia vezet, ahonnan 1815—1924 között 19.000.000, utána jön Németország, ahonnan ugyanebben az időszakban 6.000.000 kivándorló jött a tengerentúlra.

A nemzetközi vándorlási statisztikai rész, 19 szövegtábla és 16 diagram segítségével rendkívül áttekinthetővé teszi az utolsó száz év vándormozgalmának minden fontosabb jelenségét.

Az amerikai országokba való bevándorlás alakulása, 5 éves időszakokat véve, évi átlagokban, a jellegzetes időszakokban a következő volt: 1821—25 között évente átlag 9.000, 1841—45 között 138.000, 1851—55 között pedig már 400.000-re rúgott a bevándorlók évi átlagos száma. A múlt század ötvenes éveiben az amerikai mezőgazdasági, ill. kereskedelmi válság, majd a következő évtized első felében lezajlott amerikai polgárháború alatt kb. 200.000-re csökkent a kivándorlók évi átlagos száma, az ezt követő évtizedben azonban megkét-szereződött. 1871—75 között a bevándorlás emelkedése csak 1% volt, a rákövetkező évtizedben pedig, az 1873-as pénzügyi és kereskedelmi válság, majd az ezt követő pangás következtében, mintegy 260.000-re csökkent a bevándorlók száma. Az ezt követő időszakban a német és az északnyugat-európai bevándorlás fokozódása folytán az 1881—1885 között 652.000, 1886—91 között pedig 709.000 a bevándorlók évi átlagos száma. A kilencvenes években az argentinai gazdasági és pénzügyi, majd az E. Államok kereskedelmi válságával kapcsolatban ismét csökkenő az irányzat s a következő két évtizedben évi 650.000 ill. 530.000 körül mozog a bevándorlók száma.

A századfordulón a bevándorlók összetételében nagy változás állt be, a csökkenő irányzatot mutató északi és nyugati Európából jövő bevándorlókat Európa déli és keleti államainak proletár tömegei váltják fel. Az északi és nyugati államokban ugyanis, főleg Angliában és Németországban a fejlődő kapitalizmus, különösen a rohamosan fejlődő ipar, a mezőgazdaságban elhelyezkedni nem tudó tömegeknek kenyeret adott. Ugyanekkor a keleti és déli országokban a gyorsan szaporodó mezőgazdasági népességet a tőkehiány folytán lassan fejlődő ipar nem volt képes felvenni (ez utóbbi körülmény volt egyébként részben oka annak, hogy az előbb említett államcsoport az utóbbi országokban jó exportpiacot talált és ipara virágzott), s azért ezek a proletártömegek elindultak új elhelyezkedési területet keresni. Ezek azonban már nem voltak oly kívánatos jövevények, mint a könnyen beolvadó, magas kultúrájú nyugati germán népek és szociális, sőt bizonyos fokig kisebbségi problémát jelentettek a bevándorlási országban, ami azután fokozatosan bevándorlást gátló törvényhozási intézkedésekre vezetett.

A XX. század első évtizedében az évi átlag 1.040.000, 1905—10 között az 1907. évi válság ellenére is eléri az eddigi legmagasabb pontot, 1.480.000-es évi átlaggal. A következő évtizedben az átlag 1.400.000-re esik vissza. Ezután a világháború

következtében erősen esik, 1916—20 között 375.000-re, majd a háború után, 1921—24 között 844.00-re emelkedett.

A kivándorlás elsősorban Amerika felé irányult, amely a kivándorlóknak mintegy 80—90%-át vette fel.

Az amerikai fő bevándorlási területeknek a kivándorlóknak való részesedésénél az Egyesült-Államok kezdeti túlsúlyának fokozatos csökkenését látjuk, míg ugyanis 1856—85 között állandóan 79—82% között mozgott a részesedési arány és csupán 1876—80 között szállott le 73%-ra, 1886—1924 között az arány csak 1901—05 között ugrott fel 76%-ra, egyébként 67—56% között maradt. Kanada részesedése 1856—75 között 8—11% között mozog. Ezután 1905-ig 4—7% között váltakozik, majd fokozatosan emelkedve 1916—20 között eléri a csúcspontot, 15·2%-ot. Brazília részesedése 2·5—12 százalék között ingadozik. 1891—95 között azonban 21·1, a következő évötödben 18·6, 1916—20 között pedig 14%-ra emelkedett. Argentína részesedése 1856—85 között 5·9% körül mozog, 1881—85 között 17% fölé emelkedik, a következő évötödben azonban 8% alá esik, ezután 11—18% között marad, míg az 1921—24 közötti időben 20%-on felüli részesedésével a maximális arányt éri el.

A bevándorlási helyek változásának kétségkívül az Egyesült-Államok telítődése és a bevándorlást csökkentő törvényes rendelkezések voltak az okai. Nagy része volt azonban Argentína és Brazília esetében a déli (olasz, spanyol) népek növekvő kivándorlásának, Kanadában pedig az Empire Settlement Actnak, amely az angol kivándorlást mozdította elő, valamint a keleti lengyel, orosz kivándorlásnak. Az utóbb tárgyalt államokba irányuló vándormozgalom túlnyomóan mezőgazdasági jellegű.

A kivándorlók világtájak szerint részletezett két legfőbb csoportjának hullámvázát legjobban az Egyesült-Államokba irányuló bevándorlásnál láthatjuk. Míg ugyanis 1821—40 között a 742.564 kivándorló közül 78·8% volt a nyugat-északi és csak 1·2% a kelet-déli népek részesedése, 1841—90 között a 14.685.092 bevándorlóból az előző csoport részesedése 81·2%, az utóbbi csoporté pedig 8·2% volt, addig 1891—1915 között a nyugat-északi csoport részesedése a 16.942.781 kivándorlóból már csak 25·6% volt, míg a másik csoporté 66·8%-ra ugrott. 1921—24 között a 2.344.599 bevándorlónak 41·3%-a jött a kelet-déli államokból és 25·2% a nyugat-északi államokból. Ebben az utóbbi időszakban erősen emelkedett Kanadának és Mexikónak a bevándorlásban való részesedése, amely 18·6, illetőleg 8·7%-ra rúgott. Az egész időszakban 1820—1924 között 17·6 millió, 49·0% kivándorló jött a nyugat-északi államokból és 13·9 millió, 38·6% kelet-déli államokból.

Az egyes főbb kivándorlási országokat illetőleg az Egyesült-Államokba irányuló bevándorlásnál 1820—1924 között a 36 millió bevándorlónak 23·6%-a származott a Brit-Szigetektől, ezeknek több mint fele 4·4 millió ir volt, 5·6 millió, 15·7% német, 4·6 millió, 12·7% olasz volt. Ausztria-Magyarország a negyedik helyet foglalja el 4·2 millió, 11·8% részesedéssel. Ezután következik Oroszország (Finnországgal) 3·4 millió, 9·3%, Brit Észak Amerika 2·4 millió, 6·7%-os és Svédország egymillión felüli részesedéssel.

Az eddig közölt részek a rendeltetési országok bevándorlási statisztikáján alapultak, az ezután következő részben a szerző az egyes országok kivándorlási statisztikája alapján tárgyalja a vándormozgalmakat. 1846—1924 közötti időszakban a kivándorlási statisztika alapján 50.000.000-ra becsülhető a kivándorlók száma s így ha a kivándorlási és a bevándorlási statisztika között fennálló időkülönbséget (1824—46) figyelembe vesszük, a fentemlített 56 milliós szám erről az oldalról is megerősítést nyer.

A további értékes fejtegetésekből még a kivándorlók nemi és kormegoszlására vonatkozó részt kell kiemelnünk. A nemi megoszlásnál a főirányzat a férfiak arányszámának csökkenését mutatja. Ez ugyanis az 1831—35 közötti 65·6%-ról az 1921—1924 közötti időszakban 56·5-re csökkent. Kormegoszlásnál a 15 éven aluliak aránya 1868-tól 1910-ig 22·2%-ról 12·0%-ra csökkent. Ettől az időponttól kezdve emelkedik, s az 1921—24 közötti időszakban 18·5%-ra rúg. A 15—40 év közöttiek aránya 1868-tól 1910-ig némi ingadozásokkal emelkedő irányzatot mutat (65·7%-ról 83·4%-ra), ezután csökken, s 1916—24 között 72% körül mozog. A 40 éven felüliek aránya 12·1%-ról 4·6%-ra csökken 1910-ig, majd emelkedő irányzatot mutat s 1916—1924 között kb. 10%-os arányt ér el.

Ezután a kivándorlók foglalkozási megoszlását ismerteti a szerző, e rész tárgyalását azonban az ismeretlen foglalkozásúak és foglalkozás nélküliek 50%-ot is meghaladó aránya miatt mellőzzük.

A bő táblázatos részből csak a Magyarországra vonatkozó régi történeti táblákat akarjuk kiemelni, amelyek egészen 1768-ig nyúlnak vissza. Az említett évben a bevándorlók száma 1888 volt, míg 1785-ben már 21.854-re emelkedett. Legnagyobb részük iparos volt, főleg takács, szabó, cipész és kárpitos.

Ferenczi, akit eddigi működése predesztinált e mű megírására, mindvégig mestere marad az anyagnak s bár a lehető legnagyobb fokú teljességre törekszik, az anyag mégis mindig áttekinthető marad.

H. I. dr.

Zehn Jahre Entwicklung der Statistik des Aussenhandels der Csechoslovakischen Republik

Dr. Jan Konopac.

Prága, 1930. 53 l. — p.

A cseh külkereskedelmi statisztikai szolgálatot a statisztikai államhivatal látja el, melynek elnöke közvetlenül a kormányelnöknek van alárendelve. A hivatal IV. osztálya végzi a külkereskedelmi adatok feldolgozását. 1925 óta ugyanezen osztály hatáskörébe tartozik az ár- és fogyasztási statisztika is. A külkereskedelmi statisztika szervezetét az 1919 szeptember 18-i törvény alapozta meg; 1922-ben megváltoztatták. 1923 január 1. óta az árunyilatkozatrendszer lépett életbe. Újítás volt ezenkívül, hogy a behozatalban a kereskedelmi és termelési országot is meg kell nevezni. Minthogy a statisztika a vámhatóságokkal karöltve dolgozik, az időközben beállott vámtechnikai változásokhoz is alkalmazkodnia kellett. Az 1928. évi genfi megállapodás elveinek keresztülvezetését az új autonom vámtarifa megalkotásával egyidejűleg akarják végrehajtani.

Minthogy az új államnak az első időkben minél gyorsabban volt szüksége statisztikai adatokra, eleinte a kézi feldolgozás rendszerét vették át a volt monarchiától. A munka hét csoport közt osztott meg. Az árubejelentőlapok naponta érkeztek és naponta dolgozták föl, de az eredményt csak havonta összegelték. Mikor az 1929. évi népszámlálás munkálatai befejeződtek, a felszabadult gépeket a külkereskedelmi statisztika céljainak szolgálatába állították. Ugyanekkor külön munkacsoportot szerveztek az értékbejelentések szakszerű ellenőrzésére. Meg kell jegyezni, hogy a javítási, kikészítési és előjegyzési forgalomban az áru értékét csak 1924 óta kell bevallani. A következő évek folyamán a gépi feldolgozást igyekeztek racionálni és kiterjeszteni. 1929 márciusáig a brüsszeli nomenklatúra öt csoportja és 76 ország szerint a havi fő-

eredményeket 7 nap alatt közölték. Közben az a tökéletesítés lépett életbe, hogy az öt főcsoport helyett 51 vámtarifa szerint csoportosítják az adatokat.

Az utóbbi évek folyamán az előjegyzési és javítási forgalom terén még számos újítás történt. 1929 óta a gépi feldolgozás oly mértékben tökéletesedett, hogy ma már nem végeznek kézzel olyan munkát, amit géppel el lehet intézni. Ennek következtében a havi eredmények 15 nappal az előző hónap befejezte után már összes részleteikben közölhetők. A technikai újítások mellett nagy súlyt helyeztek az adatok, különösen a rendeltetési és származási országok megnevezésének pontosságára. Érdekes megjegyezni, hogy míg a késedelmes felek sürgetése 1924 és 1929 közt 50%-kal emelkedett, ugyanekkor azoknak az eseteknek a száma, melyekben a késedelmeskedőt közigazgatási úton meg kellett büntetni, 40%-kal csökkent. A feldolgozás menetének javulását mutatja az a körülmény, hogy míg az 1924. évi közlemény kéziratának utolsó része a következő év október 1-én került nyomdába, addig az 1929. évi közlemény a következő évi május elején, 149 nappal előbb. A litografált havi értesítés, mint már mondtuk, 15 nappal a hónap lezárása után kerül nyilvánosságra, nyomtatásban pedig az 5-ik hét folyamán. A feleknek adott felvilágosítások száma 1929-ben 1210 volt, tehát 426%-kal több, mint 1921-ben.

Érdekes megjegyezni, hogy míg a külkereskedelmi statisztikával foglalkozó hivatalnokok összes létszáma 1924-ben 174, 1929-ben pedig 158 volt, tehát 9%-kal esett, addig ugyanezen idő alatt az összes árunyilatkozatok száma 3½ millióról 7 millió fölé emelkedett, tehát több mint 50%-kal gyarapodott. Ugyancsak megnőtt a tételek száma is, még pedig a behozatalban 39, a kivitelben pedig 11%-kal.

S. P. A. dr.

A M. kir. Közp. Statisztikai Hivatal könyvtárába érkezett munkák.

Ouvrages arrivés à la bibliothèque de l'Office central royal hongrois de statistique.

Nemzetközi vonatkozású könyvek és elméleti munkák. (*Publications d'intérêt international et de théorie générale.*) — *Bulletin de l'Institut international de statistique.* XXV/3. La Haye.

Statistique internationale des grandes villes, 1931. Office permanent de l'Institut international de statist. La Haye.

Mémoire sur la production et le commerce, 1925—1929/30. Société des Nations. Genève.

Annuaire du commerce international, 1931. Comité national des conseillers du commerce extérieur de la France. Paris.

Le cours et les phases de la dépression économique mondiale. Rapport présenté à l'Assemblée de la Société des Nations. Société des Nations. Genève.

Jahresbericht des Internationalen Buchdrucker-Sekretariats, 1930. Bern.

Comité fiscal. Rapport au conseil sur les travaux de la troisième session du comité. Tenue à Genève du 29 mai au 6 juin 1931. Société des Nations. Genève.

Comité maritime international. Conférence d'Anvers, 1930. I. Ratification des conventions de Bruxelles. II. Assurance obligatoire des passagers.

Prezzi medi mensili e prezzo medio annuale, 1930. Consiglio e ufficio provinciale dell'economia. Milano.

Oroszország. (Russie.) — *Plan sztroitelsztva moszkovszkoj oblaszti*, 1929/30. Moszkovszkaja oblasztnaja planovaja Komisszija. Moszkva.

Románia. (Roumanie.) — *Statistique des prix et l'indice du coût de la vie*, 1930. Institutul de statist. generală. București.

Svájc. (Suisse.) — *Statistisches Jahrbuch der Schweiz*, 1930. Eidgenössisches statist. Amt. Bern.

Die Gewerbebetriebe in den Kantonen, 1929. Band 2. Eidgenössisches statist. Amt. Bern. (Statistische Quellenwerke. 15.)

Statistik des Warenverkehrs der Schweiz mit dem Auslande, 1930. II. Eidgen. Oberzolldirektion. Bern.

Schweiz. Handelsstatistik. Jahresbericht, 1930. II. Teil. Eidgen. Oberzolldirektion. Bern.

Produktionskosten und Preisbildung des Weines in der Schweiz. Eidgen. Volkswirtschaftsdepartement. Bern. 1931. (Sonderheft 11 der Wirtschaftlichen und sozialstatistischen Mitteilungen.)

Schweizerische Vieh-, Geflügel-, Bienenvölker- und Kaninchenzählung, 1931. Provisorische Ergebnisse nach Kantonen. Eidgen. statist. Amt. Bern.

Statistisches Jahrbuch des Kantons Basel-Stadt, 1930. Statist. Amt des Kantons Basel-Stadt. Bazel.

Svédország. (Suède.) — *Annuaire statistique de la Suède*, 1931. Bureau central de statist. Stockholm.

Olycksfall i arbete, 1928. Riksförsäkringsanstalten. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Statens vattenfallsverk, 1930. Kungl. vattenfallsstyrelse. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Folkmängden inom administrativa områden, 1930. Statist. centralbyrå. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Jordbruk och boskapsskötsel, 1929. Statist. centralbyrå. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Allmän hälso-och sjuhvård, 1929. Kungl. medicinalstyrelse. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Mejerihantering, 1929. Statist. centralbyrå. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Telefon och telegraf, 1930. Kungl. telegrafstyrelse. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Allmän sparbanksstatistik, 1929. Statist. centralbyrå. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Törökország. (Turquie.) — *Statistique annuelle du commerce extérieur de la Turquie*, 1930. I. Direction des statist. et du contrôle. Ankara.

Uruguay. (Uruguay.) — *Anuario estadístico de la República oriental del Uruguay*. XXXVIII. I. Dirección general de estadíst. Montevideo.

Síntesis estadística de la República oriental del Uruguay, 1930. Dirección general de estadíst. Montevideo.

Folyóiratszemle.

Revue.

Archiv für Soziale Hygiene und Demographie (6. köt. 3. f., Berlin-Charlottenburg 1931, ném.). — *Roesle E.*: Az idegenek a lokális statisztikában és a halandóság mérése városban és országban. — *Woytinsky E.*: Új anyag Németország népesedésproblémájához. — *Koller S.*: Az embernél alkalmazott öröklésszatisztikai metodika jelen állása. — *Stephan W.*: Lakásproblémák a nagyvárosban. — *Ichok G.*: A tuberkulózis elleni küzdelem szervezete Franciaországban.

Archiv für Wanderungswesen (4. évf. 2. f., Lipcse 1931, ném.). — *Grothe H.*: A vándorlások anyagának terminológiájához. — *Schmidt W.*: A Németbirodalom keleti provinciáinak belső vándorlása jelentőség és okok szerint. — *Rager F.*: Kivándorlásvédelem Magyarországon.

Buletinul Statistic al Romaniei (1. sz., Bukarest 1931, rom.). — *Teodorescu I.*: A román állam 1930. évi általános statisztikai ismertetése. — *Colescu L.*: Az 1930. évi népszámlálás eredményei. — *Cazacu A. I.*: A nagyipar statisztikája a rentabilitás szempontjából 1929-ben. — (2. sz.). — *Teodorescu I.*: Az 1931 június 1-i kamarai követv-

lasztás eredményei. — *Sterian P.*: Az árak és az aratások megfigyelése Romániában. — *Marcovei V.*: A külkereskedelem Svájc és Románia közt 1922-1930-ban.

Bulletin de la Statistique Générale de la France (20. köt. 4. f., Párizs 1931, fr.). — Az elveszületések és halálozások nemzetiség szerint 1929-ben. — A gyermekhalandóság departement-ok szerint 1929-ben. — Néhány élelmiszer nagykereskedelmi és kiskereskedelmi áralakulásának összehasonlítása. — A tőke és a beruházások alakulása a német közgazdaságban 1924-től 1928-ig. — *Dugé de Bernonville L.* és *Chevry G.*: A pénzügyi terhek Franciaországban és más országokban.

Deutsches Statistisches Zentralblatt (23. évf. 4. f., Lipcse 1931, ném.). — *Burkhardt F.*: A statisztika az 1931-i drezdai Nemzetközi Egészségügyi Kiállításon. — (5. f.). — *Striefler H.*: A sorrend Tönnies szerinti korrelációjának módszere. — (6. f.) — *Striefler H.*: A sorrend Tönnies szerinti korrelációjának módszere.

Giornale degli Economisti e Rivista di Statistica (46. évf. 7. sz., Róma-

Milánó 1931, ol.). — *Contento A.*: A „homo economicus“ védelme. A „homo economicus“ a korporatív államban. — *Prolo M. A.*: Donaudi delle Mallere Ignác gróf torinói közgazdász a 18. században.

Journal of the American Statistical Association (26. köt. 174. sz., New-York 1931, ang.). — *Smith B. B.*: Az üzletprognózis indexe. — *Pearson E. S.*: A korrelációs koeficiens jelentőségi vizsgálata. — *Hotelling H. és F.*: A születési arányszám ingadozásának okai. — *Holmes S. J. és Parker S. L.*: A négerrek stabilizált természetes szaporodása. — *Heiberg P.*: Engel törvényének határai. — *Martin F. C.*: Új kulcs egy normális valószínűségi görbének egy adott gyakorisági megoszlásnál való alkalmazásához. — *Hill A. C. C.*: Munkahelyek statisztikája, mint a munkanélküliség mértéke.

Journal of the Royal Statistical Society (94. köt. 2. r., London 1931, ang.). — *Brace J.*: Az építőtársaságok statisztikai elemzése. — *Caradog Jones D.*: A Merseyside szociális szolgálata: A szegénységre, összezsúfoltságra és a szociális szolgálatokra vonatkozó anyag analízise. — *Árúccikkek* nagykereskedelmi árai 1930-ban. — (3. r.). — *Vivian S. P.*: A folyó népszámlálás. — *Snow E. C.*: A külkereskedelem viszonylagos fontossága. — *Dauglas I.*: Az Amerikában végzett kereskedelmi árumegoszlási statisztikai felvétel.

Közgazdasági Szemle (55. évf. 74. köt. 6-7. sz., Budapest 1931, m.-ném.). — *Gerhard O.*: A fogyasztói járadék közgazdasági jelentősége. — *Ferenczi I.*: Az európai munkapiac és a világnépeség irányzata. — *Buday K.*: Magyarország és az utódállamok helyzete a nemzetközi pénzpiacon. — *Tóth J.*: A római nemzetközi mezőgazdasági intézet jelentése. — *Holzweber I.*: A Fascista Bankárszövetség. — *Csanády G.*: Az ötéves terv.

Kwartalnik Statystyczny (8. köt. 2. f., Varsó 1931, lengy.-fr.). — *Przyrkowski M.*: Megművelt területek és aratás 1929-30-ban. — *Zaremba M.*: A háziállatok összeírása 1930-ban. — *Gatkiewicz J.*: A tejszarnok-szövetkezetek Lengyelországban 1929-ben. — *Czernicki C.*: Az 1925-1928. évek bírói statisztikája. — *Orinska-Szczesniakowa L. és Czajkowski E.*: A Lengyel Köztársaság bírói kerületei.

Le Musée Social (38. évf. 5. sz., Párizs 1931, fr.). — *Julitte P.*: A gabona-világválság és a kanadai pool példája. — (7-8. sz.). — *Amar J.*: A születések csökkenése (*denatalitás*) a Tudomány megvilágításában.

Magyar Gazdák Szemléje (36. évf. 6-8. sz., Budapest 1931, m.). — A nemzetközi jelzaloghitelintézet tervezete. — Adósvédelem. — *Moskovics I.*: Irányváltások az európai sertésnyésztésben. — *Máté I.*: A balesetelhárítás és a mezőgazdaság. —

Tóth B. L.: A XV. nemzetközi agrárkongresszus. — *Radnóti I.*: A földművesirányú népfőiskolák Németországban. — *Oberding J. Gy.*: Az erdélyi magyar falvak gazdasági és kulturális intézményei. — *Gálffy P.*: A francia agrárpolitika újabb irányai. — *Ihrig K.*: A pinceszövetkezetek. — A magyar mezőgazdaság 1930-ban. — A XV. nemzetközi agrárkongresszus agrárpolitikai határozatai.

Magyar Kisebbség (10. évf. 17. sz., Lugos 1931, m.). — *Nagy I.*: Nyugatmagyarország Ausztriában. — (18. sz.). — *Deák L.*: Lefegyverzés és kisebbségi kérdés. — *Nagy I.*: Nyugatmagyarország Ausztriában.

Miskolci Jogászélet (7. évf. 6. sz., Miskolc 1931, m.). — *Schneller K.*: Demológiai vizsgálatok az 1930-as népszámlálás borsodvármegyei eredményeivel kapcsolatban.

Munkaügyi Szemle (5. évf. 8-9. sz., Budapest 1931, m.). — *Kovrig B.*: A neonép. — *Pfisterer L.*: Gondolatok a szanálásról. — *Bikkal D.*: A magyar, osztrák, német és cseh-szlovák társadalombiztosítás áttekintése. — *Hendel O.*: A szociális biztosítás és a szociális gondozás. — A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal és Magyarország. — *Barla-Szabó J.*: Az Ipari Balesetek és Foglalkozási Betegségek nemzetközi genfi kongresszusa. — *Magassy G.*: A gyomor- és nyombélfekélyről a magyar társadalombiztosításban.

Nation und Staat (4. évf. 12. f., Bécs 1931, ném.). — *Kurtschinsky M.*: Kultúrautómia és az orosz kisebbség Esztországban. — *Schmidt-Wodder J.*: A világválság hatása Dániára és Észak-Schleswigre. — A szervezett európai nemzetiségek hetedik kongresszusa.

Népegészségügy (12. évf. 14. sz., Budapest 1931, m.). — *Büben I.*: Rákellenes küzdelem a skandináv államokban. — *Sipos Gy.*: A szennyestisztítás kérdése kisebb házi berendezéseknél. — *Csorna K.*: A Nemzetközi Gyermekvédelmi Egyesület (Association Internationale pour la Protection de l'Enfance) IX. közgyűlése. — *Schubert K.*: Az orvosstatisztika kutató módszerei. — (15. sz.). — *Kovács Ö.*: Jelentés a szegedi m. kir. állami gyermekmenhely 1931. évi működéséről. — *Doby J.*: Hatósági és gyakorlóorvos munkaközössége. — *Herczeg Á.*: Bevezetés az orvostudományba. — Nemzetközi kórházszövetség. — *Schubert K.*: Az orvosstatisztika kutató módszerei. — (16. sz.). — *Röth A.*: A trachoma földrajzi elterjedése és a nemzetközi trachomastatisztika tanulságai. — *Raksányi Á.*: Egy nagyközség szegényügyének vizsgálata. — *Stief S.*: Néhány statisztikai adat a szegedi ideg- és elmeklinika betegforgalmából 1921-től 1930-ig. — *Schubert K.*: Az orvosstatisztika kutató módszerei. — (17. sz.) — *Váradi S.*: A falu krónikus betegei. — *Daday A.*: Bonyodalmak a nagykőrösi régi „fűtött melegfürdő“

körül. — *Felber L.*: A Hungária gyógyforrás és Buda ásványvizeinek, gyógyfürdőinek közgazdasági jelentősége. — *Schubert K.*: Az orvosstatisztika kutató módszerei.

Notiziario Demografico (4. évf. 14. sz., Róma 1931, ol.). — Az olasz demografiai probléma és a Mussolini-féle népesedéspolitika. — Nagy-Britannia népszámlálása. — Cseh-Szlovákia népszámlálása. — A születések csökkenése a munkanélküliség oka? — (15. sz.). — Népesedéstanulmányi nemzetközi kongresszus. — Eugenia és faj. — Cseh-Szlovákia népmozgalma 1930-ban. — Statisztikai adatok a városokba tömörülésekről. — Halálos kimenetelű automobilszerencsétlenségek Kanadában 1930-ban. — A belga népesség jövője.

Reichsarbeitsblatt (11. évf. 23. sz., Berlin 1931, ném.). — *Reitynburg D. J.*: Eljlesztő legyen-e vagy sem a balesetvédelmi plakát? — (24. sz.). — *Ehlert M.*: Az állami munkaközvetítés jelen kérdései. — *Schmitt A.*: A 15. Nemzetközi Munkaügyi Konferencia határozatai a nem ipari üzemekben dolgozó gyermekek legkisebb korának megállapításáról és a nők éjjeli munkájára vonatkozó meg egyezés revíziójáról. — *Karstedt*: Az aranybányászat a Délafrikai Unióban. — (25. sz.) — *Kroeger G.*: Munkanélküliségi gondozás az Egyesült Államokban.

Revue de l'Institut de Sociologie (11. évf. 2. sz., Brüsszel 1931, fr.). — *Lespes J.*: Az Egyesült Államok községi közigazgatására vonatkozó kutatások és ankétek szervezete. — *Warnotte D.*: A tudományos irodalmi tevékenység krónikája.

Revue Internationale contre l'alcoolisme (39. évf. 4. sz., Lausanne-Berlin 1931, ném.-fr.-ang.). — *Hercod R.*: A proibíció és absztinens mozgalom elleni nemzetközi munka. — A proibíció romlása az amerikai farmereknek és oka a gabonaválságnak? — *Klatt G.*: Alkohol és társadalmi élet. — *Hercod R.*: A Népszövetség fennhatósága alatti területek szeszkereskedése. — *Schmölders G.*: Prohibíció és népegészségügy. — *Arctander S.*: Norvégia alkoholfogyasztási viszonyainak statisztikai áttekintése.

Revue Internationale du Travail (24. köt. 1. sz., Genf 1931, fr.). — A munkaügyi statisztikusok negyedik nemzetközi konferenciája. — *Warning J.*: Egy árelmélet és a munkabérek. — *Nisot M.-T.*: A munkásoktatás Bulgáriában. — (2-3. sz.). — A nemzetközi munkaügyi konferencia tizenötödik ülése. — *Bernhard E.*: A téli munka az építőiparban, mint a szezon-munkanélküliség gyógyszere. — *Guye R.*: A lakásépítés és lakáspolitikai válsága Európában. — *Hausmann M. F.*: A pályaválasztási tanácsadás legújabb fejlődése az Egyesült Államokban. — A munkabérek és a munkahelyzet Svájc mezőgazdaságában. — A munkabérek nívójá-

nak ingadozásai. — A munkabérek ingadozásai a különböző ipari és foglalkozási ágakban.

Revue Trimestrielle de la Direction Générale de la Statistique (2. évf. 3-4. f., Szófia 1930-31, bolg.-fr.). — *Anderson O. N.*: Korreláció és kauzalitás. — *Pentcheff P.*: Nagykereskedelmi árak és indexszámaik Bulgáriában. — *Nahimson G.*: A reprezentatív módszer alkalmazásánál előforduló tévedések határvonalának megállapítására szolgáló grafikon (nomogramm). — *Dolinski V. N.*: Mezőgazdaságunk alapvető osztályozásai és geografiája. — *Dimitroff S.*: A Nemzetközi Statisztikai Intézet XIX. ülése Tokióban 1930-ban. — Népmozgalom Bulgáriában 1929-ben.

Schmollers Jahrbuch (55. évf. 4. f., München és Lipcse 1931, ném.). — *Woytinsky W.*: A nagy hullámok rejtvénye. — *Halm G.*: A munkabércsökkenés problémája. — *Simon W.*: Racionalizálási válság. — *Riekes H.*: A szocializmus Sombart szerinti értelmezése. — *Vöchting F.*: A mai Olaszország. — *Burgdörfer F.*: A születések újabb csökkenésének okai. — *Würzburger E.*: A születési statisztikából való következtetés határai.

Statistický Obzor (12. évf. 1-2. f., Prága 1931, cseh). — *Weyr F.*: A statisztikai kérdőívek jogi karaktere a nyelvhasználati jog szempontjából. — *Boháč A.*: Az etnikai nemzetiség megállapítása a második népszámlálásnál. — *Smutný P.*: A gazdasági mérleg és a nemzeti takarékoság. — *Korčák J.*: Az elnéptelenedés rosszabbrafordulása Dél-Csehországban. — *Janko J.*: A munkabérek vásárlóereje nemzetközi összehasonlításának kritikai analízise. — *Turdon A.*: Megjegyzések a munkaviszály-statisztika módszeréhez. — (3-4. f.). — *Boháč A.*: Az etnikai nemzetiségek helyzete Csehországban az új népszámlálás szerint. — *Janko J.*: A népesség halandósági tábláinak szerkesztése a népszámlálás alapján. — *Smutný P.*: Ideális adó. — *Reif G.*: Észrevételek a munkanélküliség statisztikájának módszeréhez. — *Malík K.*: Megjegyzések a vállalatok szisztematikus osztályozásának módszeréhez, kapcsolatban az 1930-i cseh-szlovák ipari üzemi számlálással. — *Maiwald K.*: Az etnikai nemzetiségek gazdasági helyzete Csehországban, Morvaországban és Sziléziában, a jövedelmi adóstatisztika alapján. — Megjegyzések dr. Verunáč V.: „A tudományos szervezet alapjai a gyakorlatban és a statisztika“ c. előadásához. — Észrevételek dr. Smutný P.: „Az állam gazdasági mérlege és a nemzeti takarékoság“ c. előadásához. — *Janko J.*: A szövetkezetek a mezőgazdaságban és a halászatban Nagy-Britanniában. — *Janko J.*: A fogyasztási szövetkezetek az Északamerikai Egyesült Államokban 1929-ben. — *Reif G.*: A munkabérek és a munkaidő Palesztinában 1929-ben. — Az Amerikai Statisztikai Társaság 91. közgyűlése. — *Svetlík A.*: A „Powers“ statisztikai gépek vételének vagy bérletének kérdése. — (5-6. f.). — *Smutný P.*: Az országok 1930. évi fize-

tési mérlege. — *Slechta E.*: Technikai megjegyzések a gazdasági válsághoz. — *Režný S.*: Keynes vám-tarifatervezete Angliában. — A népesség problémái Nyugat-Porosországban. — A lengyel kivándorlás Németországban. — *Reif G.*: A munkapiaci statisztika módszere Svájcban. — *Janko J.*: A munkanél-

külség Angliában 1930-ban — *Oberschall A.*: A sztrájkok és a konjunktúra. — *Turdon A.*: A munkaviszályok statisztikájának módszere. — A Cseh-szlovák Statisztikai Hivatal 1932. évi munkaterve. — *Hraše D. J.*: A statisztikai sorok konjunkturális ingadozásai.

© E G Y É B ©

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission hongroise pour la fixation des valeurs de statistique commerciale.

Szakosztályülések. — Séances de sections.

A tizenkettedik szakosztály május hó 8-án ült össze *Földváry Ferenc* elnökle alatt. Jelen voltak: *Bloch Pál*, *Dániel Ervin*, *Fehér Károly*, *Schein Ferenc*, *Vágó Gyula* kereskedelmi tanácsosok, továbbá óbudai *Freudiger Dávid*, *Oswald Róbert*, *Reich Aladár* és *Szántó Mór* szakértők.

A kalapipar- és kereskedelemre vonatkozó jelentést *Vágó Gyula* olvasta fel.

A tavalyi esztendő az egész világ kalap- és tompgyáaira nézve nagy megrázkódtatással járt. Ez a rossz helyzet az idei évben erőteljesen folytatódott és még jobban elmélyült, minek következtében a kalapszakma az egész világon súlyos válságba jutott.

Ennek első oka az általános világválságban keresendő, melynek következtében a fogyasztók vásárlóképessége hirtelen, eddig még nem tapasztalt mértékben lehangyolott. E fő okon kívül, lokális jellegű okok is játszottak közre.

A gyapju katasztrófális árzuhanása erős versenyt idézett elő. A nyúlszörárak szintén nagy mértékben estek. Belföldi gyáraink e versennyel szemben igen nehéz helyzetbe kerültek, és megmaradt két gyapjútompgyárunk közül az egyik az év vége felé be is szüntette üzemét. E körülmények okolják meg azt, hogy dacára a belfogyasztás képtelen hanyatlásának, a tompok behozatala mégis erős növekedést mutat.

Ez évben, midőn a még mindég erősödő verseny következtében valamennyi kalapgyár erősen redukált, sőt jelentékeny részük be is szüntette üzemét, a nyersanyagok ára már ismét kb. 30%-os emelkedést mutat.

Jellemző a verseny gyilkos iramára nézve az, hogy a kalapgyárak egyáltalán nem vettek tudomást az újabb áremelkedésről, hanem továbbra is a nyersanyag mélypontján kalkulált árakon dobálták ki gyártmányaikat. Az import, dacára a fogyasztóképesség további hanyatlásának, még min-

dig nem csökken gyapjútompokban. Egyetlen megmaradt gyapjútompgyárunk forgalma, dacára a belföldi verseny teljes megszűntének, sajnos, nem mutat fel emelkedő tendenciát.

A fogyasztóképesség nagy csökkenésére jellemző adat a következő:

Magyarország egyetlen nyúlszörkalap-gyára 1929-ben még a piacon volt, 1930-ban azonban végleg megszűnt működni. Mindennek dacára a nyúlszörkalapok behozatala 1930-ban az előző évvel szemben jelentős csökkenést mutat. Ha ez importcsökkenéshez hozzáadjuk a belföldi gyár elmaradt produkcióját, úgy megállapíthatjuk, hogy a nyúlszörkalapok fogyasztása 1930-ban az előző évvel szemben jóformán felére csökkent le.

Kész gyapjúkalapok behozatalában szintén nagy csökkenést látunk, ami azonban nem csupán a fogyasztás ellanyhulására vezethető vissza, hanem arra a körülményre is, hogy a belföldi kikészítőüzemeink minőség, ízlés és kivitel dolgában igen szép fejlődéssel dicsekedhetnek, úgy hogy kész gyapjúkalapokban már igazán nem szorultunk behozatalra.

A tollkivitelről *Stadler Benedek* tett előterjesztést.

Az elmúlt évi ágytollkivitelünkről semmi örömdetést nem lehet jelenteni. Exportunk legnagyobb része Németország felé irányul, melynek felvevőképessége az ott uralkodó rossz gazdasági viszonyok miatt erősen gyengült és ez, valamint az Oroszország által dumpingáron piacra dobott nagy ágytollmennyiségek okozták a Magyarországból kiszállított mennyiségeknek szembevető csökkenését. Júliustól kezdve az árak állandóan jelentősen hanyatlottak. Jobbfajta lúdtollak és pelyhek körülbelül 20%-kal, alsóbbrendű minőségek 30%-kal estek vissza. Utóbbiak ilyen alacsony árak mellett is még mindig elhanyagoltak és úgyszólván eladhatatlanok, mert ilyen fajta tollakban a kínai

ajánlat az ezüst alacsony árfolyama miatt jóval kedvezőbb.

Évtizedek óta nem fordultak elő ilyen nagy áresések, illetve veszteségek, amiket a magyar ágytollkereskedelem a meglevő mennyiségeken az elmúlt évben szenvedett.

Dísztollak iránt most sem mutatkozott érdeklődés és a forgalom ebben a cikkben csekély.

A bizottság ezek után a növényi párnázó-, fonó-, kefe- és seprőanyag, széknád-, a fonás-, kefekötő- és szitakötőipar termékei, szőr és toll, szivacs, művirágok, megmunkált tollak, parókásmunkák, szőnyegek, terítők, függönyök, borításárak, textilanyagokból konfekcionált cikkek, nap- és esernyők értékelésével foglalkozott.

Az első szakosztály május hó 20-án tartotta ülését *Mutschenbacher* Emil dr. gazd. és keresk. főtanácsos elnöklete alatt. Jelen voltak: *Benedek* Sándor, *Brauch* Ferenc, *Cseh* Ödön, *Düsing* Miksa, *Gesztelyi Nagy* László, *Kammer* Vilmos, *Kienast* Ferenc, *Konkoly Thege* Sándor dr., *Mangold* Béla és *Zimmer* Ferenc kereskedelmi tanácsosok, továbbá *Bokor* Adorján, *Hegyesi* József, *Rulf* Géza és *Vági* Jakab szakértők.

A bizottság meghallgatta *Kammer* Vilmos előadását a sertéskereskedelemtől.

A sertéshízalás 1930 első negyedében igen jó eredménnyel járt és azok a kevesek, akik ebben az időben kész hízottsertésekkel rendelkeztek, a hízaláson szépen kerestek.

1930 első negyede után azonban a hízottsertésüzletben nagyarányú áresés állott elő, az áresés elérte a mélypontot körülbelül június-július hónapokban. Később egy kis enyhülés állott elő, azonban még mindig alacsony árak voltak érvényben és csak november első felében volt ismét mérsékelt áremelkedés, mikor a csehek részére nagyobb arányú sertésvásárlásokat eszközöltek a készletek biztosítására, mert bizonytalan volt a magyar-cseh vámszerződés meghosszabbítása.

Miután azonban 1930 II. és III. havában nem remélt magas hízottsertésárak voltak érvényben és a takarmányüzlet nagyon lanyhán állott, fokozott érdeklődés mutatkozott soványsertések iránt és miután nemcsak belföldi, hanem külföldi vevők is tömegesen vásároltak prima uradalmi soványsertéseket, ennek következtében a soványsertések igen megdrágultak, úgyhogy igen sok tétel kelt el 1.70—1.80 P áron, de voltak ennél magasabb áron is eladások.

Az *Ausztriába* irányuló sertésexport, sajnos, az egész év folyamán balul ütött ki a hízalókra nézve, mert 1930. év folyamán a paritás átszámítása mellett, alacsonyabb árak voltak érvényben Bécsben, mint a Ferencvárosban és így az értékesítés Bécs felé legfeljebb a dunántúli, határ-

széli vármegyékből volt némely esetben jövedelmező.

A *Csehországba* irányuló sertésküldemények legnagyobb részét a legprimább mangalica, nehéz zsírsertésekből kerültek ki és az egész év folyamán ritka kivételtől eltekintve, a paritás figyelembevétele mellett lényegesen magasabb árat kaptak a gazdák és hízalók Prágán keresztül, mint akár Bécsben, akár a Ferencvárosban. Legfeljebb 1930 kora őszén volt olyan 1—2 heti időköz, amikor a prágai költségek figyelembevétele mellett a ferencvárosi árnívón, sőt egyszer-másszor az alatt is állottak a prágai árak, különben a nehéz zsírsertésekért Prága aránylag mindig lényegesen jobb árat fizetett.

1930. év első negyedében a sertésértékesítés legjobb piaca ugyancsak Prága volt és a nem remélt magas árakat csak Prágán keresztül tudták a hízalók biztosítani.

Végeredményben megállapítható, hogy 1930 első negyedében, mikor kevés kész hízottsertés volt, a hízalási üzlet nagyon szép eredménnyel záródott, 1930. év áprilistól decemberig bezárólag általánosságban minden hízaló vesztett a hízaláson. Az elért ártól függetlenül értékesítési nehézségek nem voltak, mert Ferencváros, Bécs és Prága a felhajtott sertésmennyiségeket mindenkor fel tudta venni.

Azután *Braun* Alajos előterjesztésére került a sor.

Az elmúlt év vágó-, valamint tenyészmahákra kedvezőnek mondható, amennyiben állatkivitelünk nagy része elfogadható áron került külföldre. Kivitelünknek Olaszország volt a legnagyobb felvevő piaca, különösen a nyári hónapokban, emelkedő árak mellett, tekintélyes mennyiségeket vásároltak a budapesti marhavásáron az olasz exportőrök, melynek nagy része jó középminőségű áruból állott. Az őszi hónapokban már gyéribben látogatták a budapesti vásárt az olaszok, és ekkor már csak alacsonyabb árak mellett voltak hajlandók vásárolni, mivel az erős román, lengyel és szerb verseny miatt nem tudták az itteni vásárolt árut otthon illő áron elhelyezni.

Az olasz vevők ennek következtében a téli hónapokban kénytelenek voltak a budapesti piacról elmaradni. Ausztria egész éven át állandóan vásárolt az itteni piacon, azonban lényegesen kisebb mennyiségben, mint az olaszok, szintén a középminőségű árut keresték.

Csehország és Svájc is felkereste a budapesti marhavásárt.

Mindebből kiviláglik, hogy az elmúlt esztendő az állathízaló gazdáknak eléggé jövedelmező volt, mivel a meghízalt állataikat jó árban tudták értékesíteni. Nagy előnyére volt a külföldi piacokra szállító hízaló gazdáknak, valamint az exportőröknek

az exportprémium, mert ez nagymérvben serkentette őket nagyobb mennyiségben való eladások eszközzésére.

A juhhízalás az előbbi évekhez képest sokkal előnyösebb volt, mivel Svájc és Franciaország részére történt vásárlásoknál elfogadható szép árakat fizettek, de legtöbbször a teljesen kihízalt fiatal ürüket keresték exportcélokra.

A magyar szalámiipar helyzetét *Brauch* Ferenc ismertette.

Az 1929—30. szalámigyártási évadot az ipar nagy és jogosult reményekkel kezdte meg. Az 1929. évi rekord kukoricatermés természetesen következményeként a húsipar azt várta, hogy az ipari sertéshízalás jelentékenyen olcsóbb lesz és ennek további kihatása gyanánt a sertéstermékeknek — és így a sertéshúsnak is — olcsóbbodása fog beállni. Azonban már az 1929. év végén, de fokozottabb mértékben 1930. év első három hónapjában oly előre nem látott körülmények léptek fel, amelyek úgy az élősértés, mint az összes sertéstermékek nagyfokú drágulását idézték elő. A bécsi piacon a lengyel sertések elmaradtak. Romániából sertés a bécsi piacra egyáltalában nem jöhetett, minthogy Románia legnagyobb része különböző sertésbetegségek miatt zár alatt állott. Úgy 1929. év vége, mint különösen 1930. év első hónapjaiban Bécsben állandó hiány mutatkozott élősértésekben és sertéstermékekben. A mindennapi közfogyasztásra szükségelt sertéshúsból, amelyet főként az ú. n. lengyel sertések szolgáltattak, a nagymértékben megcsappant hússertésfelhozatal következtében hiány mutatkozott. Ennek következtében a közfogyasztásra szükséges sertéshúshiány a zsírsertések húsból nyert fedezetet, amely zsírsertéseket Jugoszlávia és Magyarország exportálták a bécsi piacra. Az így elvont húsmennyiség az ipari feldolgozásra szükségelt húsból idézett elő nagy hiányt és az osztrák húsiparosok hússzükségleteiket nem tudták a bécsi piacon fedezni. Kénytelenek voltak tehát Jugoszláviában, de főleg és elsősorban Magyarországon a szükséges sertéshúst beszerezni. Más években is megtörtént, hogy az osztrák húsipar Magyarországról hozatott sertéshúst, de arra még nem volt példa, hogy hússzükségletüket csaknem kizárólag Magyarországon voltak kénytelenek fedezni. Minden nagyobb hústételért harc fejlődött ki a magyar és osztrák húsiparosok között és ebben a versenyben bizony legtöbbször az osztrák húsiparosok maradtak felül, mert helyzetüknél fogva a Magyarországon vásárolt húst ők olcsóbban tudták osztrák gyárukba szállítani, mint a budapesti gyárosok. Így az a helyzet állott elő, hogy a magyar gyárak csak akkor tudtak nagyobb tételekben húst vásárolni, ha Ausztria előzőleg már fedezte a hússzük-

ségletét. Ezen állítást számszerű adatokkal is alá lehet támasztani.

Ugyanígyen helyzet állott fenn Csehországgal szemben is. A cseh húsiparosok a gyártás egész tartama alatt Magyarországról fedezték hússzükségletüket és ezzel ők is hozzájárultak ahhoz, hogy a sertéshús ára állandóan emelkedett. Amíg a gyártás megindításakor a sertéshús ára 1 pengő 50 fillér volt, az árak hétről-hétre kilogrammonként 5—10 fillérrel emelkedtek és 2 pengő 25 fillérről érték el a legmagasabb árszintet.

Az értékesítési árak az ugrásszerűen emelkedő húsárakkal csak a téli és kora tavaszi hónapokban tudtak lépést tartani. A rendkívül magas nyershúsár mellett a drága húsból készült szalámi is elhelyezésre talált és a kora tavaszi hónapokig úgy tudták a gyárak készleteiket elhelyezni. Az általános gazdasági helyzet úgy bel-, mint külföldön lényegesen rosszabbodott. A nyershús ára erősen visszaesett és ennél fogva a szalámi magas ára tovább tartható nem volt. Az 1930. év március második felétől kezdődően fokozatosan lemorzsolódtak az árak és a nyári hónapokban a gyárak már mélyen önköltségi áruk alá voltak kénytelenek az árut piacra dobni, hogy készleteiktől megszabaduljanak. Az elhelyezés soha oly nehéz és vontatott nem volt, mint az elmúlt év nyári és őszi hónapjaiban. A legnagyobb visszaesést az osztrák piacon tapasztaltuk. Ausztriában 1929. évben még 7.380 q szalámit adtunk el, míg az elmúlt 1930. évben már csak 5.745 q magyar szalámi talált Ausztriában vevőre.

Csehországban kedvezőbben alakult az elhelyezés. 1930. évi exportunk 2.857 q-t tett ki. Ez annál inkább kedvező, mert csehországi exportunk 1930. év december közepén teljesen megszűnt és azóta sem állott helyre. A magyar szalámiipar reméli, hogy ezen megszakítás csak átmeneti jellegű lesz, mert e jelentős felvevő piac hosszabb időre való elvesztése az ipar szempontjából nagy kárt jelentene.

Olaszországi exportunkban változás alig állott be. Mint az előző esztendőben, az 1930. évben is valamivel 5 vagonon felüli mennyiséget helyeztünk el itt.

A lengyel viszonylatban a helyzet némi javulást mutat, mert az 1930. év vége felé a lengyel kormány végre megszüntette azon nehézségeket, amelyet egyes lengyel vámhatóságok a beviteli engedély követelésével önkényesen támasztottak. Az ipar reméli, hogy ennek következtében az odairányuló export lényegesen emelhető lesz.

Némi emelkedést mutatott görögországi exportunk is és a jelek további emelkedésre engednek következtetni.

Teljesen megszűnt Törökország felé irányuló exportunk az új török vám életbeléptetése óta. 1929. évben circa 2 vagon tudtunk Törökországban elhelyezni, az 1930. évben ezzel szemben már csak néhány postacsomag ment Törökországba.

Emelkedőben van az Amerikai Egyesült Államok felé irányuló exportunk is.

Az értékesítésnél mutatkozott nehézségek következtében a szalámikészletek az elmúlt évben szokatlanul későn, csak 1930 november vége felé fogytak el, azonban a közvetítő kereskedelem, — különösen külföldön, — még 1—2 hónappal később is elég jelentős öreg szalámi készlet felett rendelkezett, ami az 1930 december havában piacra került új áru elhelyezését megnehezítette.

Kisebb közlemények.

Petites communications.

Személyi hírek. — *Nouvelles personnelles.*

Géza Illyefalvy Vitéz † (1871—1931). *A peine quelques semaines après avoir été honoré d'être de nouveau élu doyen de la Faculté de Droit et des Sciences politiques de l'Université de Debrecen, mourrait soudainement, le 2 août 1931, le professeur Illyefalvy Vitéz, membre ordinaire de la Société Hongroise de Statistique. Né à Losonc, le 16 mars 1871, Géza Illyefalvy Vitéz, ayant fait ses études avec un excellent succès à l'Université de Budapest, devint avocat. Professeur de droit administratif et de statistique à la Haute école calviniste de Sárospatak dès 1896, professeur agrégé à l'Université de Kolozsvár en 1903, il a été nommé, en 1914, professeur extraordinaire et ensuite professeur ordinaire d'économie politique et de finances à l'Université de Debrecen. De sa vie laborieuse, il passa trente-cinq ans dans l'enseignement supérieur, où son aménité était appréciée par ses élèves comme par ses collègues. L'estime dont il jouissait parmi ceux-ci lui valut d'être élu, pour l'année scolaire 1920—21, doyen de la Faculté de Droit et des Sciences politiques et pour l'année scolaire 1926—27, recteur de l'Université de Debrecen. A ce poste, il rendit, pendant une importante période de la construction des nouveaux bâtiments de l'Université, de nouveaux services à l'administration universitaire, et élu de nouveau doyen de la Faculté de Droit et des Sciences politiques pour 1931—32, il a été empêché par la mort de prendre ces fonctions. Géza Illyefalvy Vitéz déploya une activité scientifique étendue; ses oeuvres les plus connues sont: Société organique et organisation d'Etat (1902); Théories positives de sociologie et positivisme véritable (1904); Les rapports de la démographie avec le public et avec l'Administration (1905); Les organes de la statistique officielle en différents pays (1905); Statistique des naissances et de la fécondité (1906); Proportions et variations du chiffre des sexes (1906); Société et Administration (1908); La statistique de la Hongrie, comparée à l'étranger et particulièrement à l'Autriche (1913, 3e édition); Economie politique (2 volumes, 1923); Traité de finances (1925); Les prin-*

Illyefalvy Vitéz Géza dr. † (1871—1931). Alig pár héttel azután, hogy a debreceni tudományegyetem tanári karának bizalma másodszer emelte a dékáni díszes pozícióba, hűnyt el 1931 augusztus 2-án döbbenetesen hirtelenül *Illyefalvy Vitéz Géza dr.* professzor, a Magyar Statisztikai Társaság rendes tagja. *Illyefalvy Vitéz Géza* Losoncon született 1871 március 16-án. Nagy ambícióval folytatott egyetemi tanulmányait Budapesten végezte el kitűnő eredménnyel s okleveles ügyvéd lett. De már 1896-ban a sárospataki ref. jogakadémián mint a közigazgatási jog és statisztika tanára munkálkodik; 1903-ban a kolozsvári egyetemen magántanári képesítést nyer, 1914-ben pedig a debreceni Tisza István tudományegyetem rendkívüli, majd a közgazdaságtani és pénzügytani tanszék rendes tanára lett. Munkás életéből három és fél évtizedet töltött a főiskolai katedrán s közvetlen, szeretetreméltó egyéniségével nemcsak hallgatói, de tanártársai becsülését is megszerezte magának. Jellemző erre, hogy előbb az 1920—21. tanévben a jog- és államtudományi kar dékánjává választott, majd az egyetemi építkezések egyik fontos szakaszában, az 1926—27. tanévben a legmagasabb egyetemi tisztségben: mint rektor öregbíttette a főiskolai adminisztráció terén szerzett érdemeit, az 1931—32. tanévre pedig újból megválasztott — de váratlan elhúnytá miatt már aktive nem működő — dékánja volt a jog- és államtudományi fakultásnak. Egyetemi munkálkodásához széleskörű szakirodalmi tevékenység járult, melynek ismertebb önálló termékei: Szerves társadalom és államszervezet (1902), Pozitív társadalom-tani elméletek s a valódi pozitivizmus (1904), A demografia viszonya a közönséghez és a közigazgatáshoz (1905), A statisztika hivatalos szervei az egyes országokban (1905), Születési és termékenységi statisztika (1906), A nemek aránya és a nemképződés (1906), Társadalom és közigazgatás (1908), Magyarország statisztikája nemzetközi összehasonlításban fő tekintettel Ausztriára (3. kiadása 1913), Társadalmi gazdaságtan (1923, két

cipes des finances (1930). Après avoir été élu membre titulaire de la Société Scientifique Etienne Tisza, il s'occupa aussi, à fond, de l'activité du comte Etienne Tisza. Bien qu'il écrivit surtout sur de sujets sociologiques et d'économie politique, il cultivait activement, et avec compétence, la science statistique, et avait un vif attachement pour les statisticiens dont il appréciait les efforts. Des sentiments qu'il avait pour les hommes de la statistique, il en fit preuve avec éclat à la séance solennelle tenue avec un grand succès, au temps de son rectorat, à Debrecen, par la Société Hongroise de Statistique. La mort de Géza Illyefalvy Vitéz est vivement ressentie par cette Société dont il était un des membres renommés, élu dès l'année de la fondation.

kötet), Államháztartástan (1925), Az államháztartástan (pénzügytan) alapelvei (1930). Ezenkívül gróf Tisza István munkásságával is — mint a Tisza István Tudományos Társaság rendes tagja — behatóan foglalkozott. Munkásságának zöme társadalomtudományi és közgazdasági térre esett, de tevékeny és képzett művelője volt a szabályszerűségeket kutató statisztikai tudományoknak is s mindig megértő, ragaszkodó barátja e szakma művelőinek. Kartársi érzelmeiről a Magyar Statisztikai Társaságnak rektorsága idejére eső nagyszerű debreceni ünnepi ülésen adott fényes tanubizonyságot. Hazai statisztikusaink tudományos testülete fennállásának első évében megválasztott neves tagját gyászolja Illyefalvy Vitéz Gézában.

Külföldi statisztikai társaságok.¹⁾

Sociétés de statistique de l'étranger.

Royal Statistical Society (London).

Angliának a százéves jubileum felé közeledő (l. M. Stat. Szemle 1929. évi 222. l.) előkelő tudományos társulata az 1930/31. társasági évben is eredményes munkásságot fejtett ki. Az 1931 június 16-án tartott 97. közgyűlés elé terjesztett jelentések szerint a tiszteletbeli tagok nélkül 1.048 főt számláló testület az elmúlt munkaévben nyolc tartalmas havi előadó ülésen szolgálta a tudományt; mind a nyolc gondosan előkészített ülés mélyenszántó tanulmányaihoz beható vita fűződött, különösen a népszámlálás problémáival foglalkozó ülés munkálatai voltak eredményesek (a népszámlálás ügyét egyéb-

ként a társaság külön bizottsága is alaposan megvitatta.) Párhuzamosan a rendes ülésekkel, sőt azoknak talán némi konkurrenciát is csinálva folyt le a Gordon A. P. L. elnöklete alatt álló, a fiatalabb munkaerőket tömörítő u. n. Tanulmányi csoport kilenc vitaülése. Az egyesület közgyűlésén, amelyen a Dél-Afrikai Statisztikai Társaság is képviseltette magát Ababrelton R. elnök útján, választásokra is sor került; ezek során tulajdonképpen csak az ezúttal 30 tagú tanács (választmány) frissült fel néhány új erő bevonásával, míg az elnök, pénztáros és a titkárok újraválasztása inkább csak formális jelleggel bírt s mandátumuk a régi gyakorlathoz híven egy évvel továbbra is meghosszabbított. Az elnök tehát 1931/32-re Stamp J. Ch. maradt.

¹⁾ L. még M. Stat. Szemle 1931. évf. 73., 392., 529. és 820. l. stb.

Újabb külföldi népszámlálási adatok.

Nouvelles données sur des recensements étrangers.

Hivatalos jugoszláv és cseh adatközlések, valamint a „Wirtschaft und Statistik“ és a „Notiziario demografico“ néhány friss híradása nyomán a következő újabb külföldi népszámlálási eredményeket jegyezhetjük fel:

Jugoszláviában első adatközlésünkkel szemben úgy a végeredmény, mint a nemek szerinti részletadat (lényegtelenül) megváltozott. A helyesbített előzetes eredmények szerint a délszláv királyság lakosainak száma 13,930.918. Ebből 6,894.561 férfi és 7,036.357 nő; ezer férfire tehát 1.021 nő jut. A magyarságra és a horvátságra, vagyis különösen a hazánktól elcsatolt területre nézve igen előnytelenül megállapított új területi beosztás¹⁾ a külön-

böző országrészek fejlődéséről a következőképen tájékoztat:

	Terület km ²	Lélekszám		Tényleges szá- porodás %	Népsű- rűség 1 km ² -re 1931
		1921	1931		
Drávai	15.936	1,037.838	1,120.549	8·0	70·3
Szávai	37.110	2,336.739	2,603.633	11·4	70·2
Verbászi	20.436	828.556	1,008.190	21·7	49·3
Tengermell.	19.368	786.357	882.920	12·3	45·6
Drinai	29.577	1,354.200	1,694.003	25·1	57·3
Zetai	30.741	782.972	910.350	16·3	29·6
Dunai	30.158	2,107.658	2,310.220	9·6	76·6
Moraviai	26.218	1,211.812	1,452.967	19·9	55·4
Vardári	38.879	1,386.091	1,656.348	19·5	42·6
Belgrád v. ker.	242	152.688	291.738	91·1	1.205·5
Jugoszlávia	248.665	11,984.911	13,930.918	16·2	56·0

Az általában magas népnövekedési százalékok közül erősen kiűt a csaknem teljesen volt osztrák területet felölelő drávai bánsgé, valamint a hor-

¹⁾ V. ö. Magyar Statisztikai Szemle 1930. (VIII.) évf. 253. és köv. l.

vát megyéket egyesítő szávai bánóságé és még a háromnegyedrészen bánáti ú. n. dunai bánóságé is, ami a szerb telepítési törekvéseket figyelembevéve különösen előnytelen jelenség. Sőt, tekintettel az éppen ezeken a területeken intenzívebb kivándorlási mozgalmakra, bizonyosra vehetjük, hogy a három országrész törzsökös lakossága a kimutatottnál is enyhébben gyarapodott. Viszont a ritkásabb középső és délkeleti tartományokban a lélekszám-szaporulat üteme igen erőteljes.

A szerb-horvát-szlovén népek által lakott terület fővárosa, *Belgrád* az amúgy is intenzív beáramlásokon kívül az új közigazgatási rendezésnek köszönheti, hogy a háromszázézes határvonal közelébe emelkedett. Az új városkerület u. i. Zimonyt és Pancsovát is megábrányfogalja. A város három különálló részének fejlődését, valamint az elszakított területen fekvő 20.000-nél népesebb városok lélekszámemelkedését a következő számok jellemzik:

	Lélekszám		Tényleges szap. %
	1921	1931	
Belgrád	114.753	241.542	110·5
Zimony	18.528	28.083	51·6
Pancsova	19.407	22.113	13·9
Belgrád v. kerület	152.688	291.738	91·1
Szabadka	90.961	100.058	10·0
Újvidék	44.237	63.966	44·6
Nagybeeskerek	27.522	32.838	19·3
Zombor	31.342	32.256	2·9
Zenta	30.694	32.044	4·4
Versec	27.011	29.423	8·9
Nagykikinda	25.774	28.011	8·7

Zombor és Zenta feltűnően lanyha fejlődéséhez csatlakozik a kisebb városok közül Ókanizsa (1931-ben 19.094 lakos, 5·6%-os szaporulat), Fehértemplom (9.662 lakos, 0·1%-os szaporulat) és az 5·7%-kal megfogyott népességű Karlóca (5.572 lakos). Míg a Trianon előtt a magyar anyaországhoz tartozott területrészt *járásai* közül megcsappant a lakosság az alibunári, apatini, újkanizsai, újbecsei és zentai járásokban, az utóbbiban — 12·4%-on kulmináló arányszámmal. Az ország többi bánóságainak területén fekvő városok közül az előzetes adatpublikáció Zágráb lélekszámát 185.581-re teszi (70·8%-os szaporodás), Sarajevóét 78.182-re (17·9%-os szaporodás), Skoplje városét 64.807-re (59·4%-os szaporodás) és Ljubljanaét (Laibach) 59.768-ra (12·2%-os szaporodás). A városok tényleges szaporodási százalékainak alaposabb ismeretéhez hozzátartozik azonban, hogy a jugoszláv statisztika Belgrádtól és Újvidéktől eltekintve a külvárosok esetleges beolvastását az 1921-es adatoknál nem vette tekintetbe s ez a körülmény a zágrábi szembeszökő arányszámnak is talán részleges magyarázója.

A népszámlálás szerint Jugoszláviában a háztartások száma tíz év alatt 2,347.879-ről 2,724.239-re

emelkedett; egy háztartásra átlag 5·1 lakos jut, a legkevesebb Belgrád város kerületében (4·0) és a dunai bánóságban (4·4).

A cseh-szlovák állam 1930. évi népszámlálásának legfőbb előzetes eredményeit a Szemle folyóévi 4. és 5. számában adtuk közre. Most *Bohač* vezető népességi statisztikus a felekezeti megoszlásról is közöl előleges adatokat a statisztikai szerv folyóiratában. Az itt alapul szolgáló *lélekszámok* azonban utólagos rektifikációk folytán kissé eltérnek az eddig közöltektől és tartományonként így alakulnak:

	Lélekszám 1930-ban
Csehország	7,109.221
Morvaország és Szilézia	3,565.177
Szlovákia	3,332.631
Kárpátorusszia	725.615
Cseh-Szlovákia	14,732.644

Magának egész Cseh-Szlovákiának és külön az elcsatolt nyugati és keleti Felföldnek *vallásfelekezeti adattára* meglehetősen kaleidoszkopszerű képet ad:

	Cseh-Szlovákia		Szlovákia		Kárpátorusszia	
	szám	%	szám	%	szám	%
Róm. katolikus	10,833.423	73·5	2,386.264	71·6	69.140	9·5
Gör. katolikus	535.406	4·0	213.794	6·4	359.514	49·6
Evangélikus	884.124	6·0	407.806	12·2	2.672	0·4
Református	219.351	1·5	145.862	4·4	70.879	9·8
Görög keleti	145.583	1·0	9.073	0·3	111.987	15·4
Cseh-szlovák egyház	793.092	5·4	11.575	0·4	2.232	0·3
Izraelita	356.768	2·4	136.668	4·1	102.474	14·1
Egyéb és ism.	61.180	0·4	4.686	0·1	1.755	0·2
Felekezetenkív.	853.717	5·8	16.903	0·5	4.962	0·7
Összesen: 14,732.644 100·0			3,332.631 100·0		725.615 100·0	

A cseh-szlovák statisztika — körülbelül a területi elhelyezkedésnek megfelelően és mintegy nemzetiségi alapon — az evangélikusokat négy ágra osztja: a cseh evangélikus egyház hívőinek száma 299.185 (a keleti és nyugati Felföldön 6.852), a cseh-morvaországi német evangélikus egyház hívőie 129.290 (Felföld: 1.581), a sziléziai ág. h. ev. egyházhoz tartozóké 48.383 (Felföld: 159), míg a szlovenszkói ág. h. ev. egyház 407.266 hívőt számlál (Felföld: 401.886); egyes kimutatásokban a három utóbbi árnyalat egy tételbe vonva jelentkezik. Az egyéb alá foglalt kisebb lélekszámerejű felekezetek között az ókatolikus a legtekintélyesebb, 22.747 hívővel; a protestáns jellegű cseh testvérek egyháza 5.754 egyháztag felett rendelkezik. Tartományonként a felekezeti tagozódás észrevehetően elütő: a cseh-szlovák egyház (husziták) például a Tót- és Ruténföldön az elmúlt decennium folyamán is alig talált talajt, viszont a történeti tartományokban 8·7, ill. 4·5%-kal van képviselve. A zsidóság hányadosa fordított tendenciával a tulajdonképeni Csehországban csak 1·1% és Morvaország—Sziléziában 1·2%.

Az áttérési és kitérési mozgalom hatásán kívül a belső és külső vándormozgalom bélyegét látjuk az 1921 óta észlelt eltolódásokon. A magyarságra kedvezőtlen tünet a református elem nagyon szerény (csak 1·3%-os) szlovákiai gyarapodása; kedvezőbb volt (14·4%-os) fejlődésük a Ruténföldön. A róm. katolikusok létszáma tíz év alatt 4·3%-kal nőtt meg (Szlovákia: 12·3, Kárpátorusszia 25·7%), a görög katolikusoké 10%-kal, a zsidóságé 0·8%-kal és pedig Szlovákiában 0·6%-kal, Ruszinszkóban 10·2%-kal, ellenben visszaesett Csehországban (—4·3%) és Morvaország- és Sziléziában (—8·9%). Egyes szórványok, továbbá a cseh evangélikusok és a cseh-szlovák egyházhoz tartozók lélekszámának gyors megduzzadása a Felvidéken a tudatos telepítési tevékenység és a tisztviselő stb. betódulás eredménye. A huszitizmus országos térhódítását 51%-os, a felekezetenküliség előretörését pedig 17·8%-os szaporodási arányszám jelzi.

A 7,109.221 főnyi *tulajdonképeni Csehország* lélekszámából a cseh statisztika 7,018.045 cseh-szlovák állampolgár adatait már *nemzetiségi* szempontokból is részletezi; e szerint a cseh-tót elem aránya (1880-ban 62·8%) 66·6%-ról 67·2-re emelkedett, míg a németiségé (1880-ban 37·1) 33·0-ról 32·4%-ra szállt le 1921 óta; Prágában és környékén viszont a cseh-szlovák elem arányának enyhe lemorzsolódása (1921-ben 95·1, 1930-ban 94·7%) mellett a németiség nyert teret 3·9%-ról 4·2%-ra növekedő hányadossal és hasonlóképen a kisebb nemzetiségi csoportok; az egész cseh tartományban utóbbiak közül a magyarság száma 39%-kal emelkedett, vagyis 5.476-ról 7.612-re növekedett meg.

Svédország 1930 december 31-én megejtett népszámlálása szerint a lakosság száma tíz év alatt 5,904.489-ről 6,141.571-re ment fel, ennél fogva csak eléggé gyenge méretekben: 237.082 fővel, azaz 4%-kal gyarapodott. Az előzetes adatok szerint a férfiak száma 3,023.465, a női népességé 3,118.106. A férfilakosság számának valamivel erősebb emelkedése következtében az 1920-as nőtöbblet (1.037) kissé visszaesett (1.031-re). A város és a vidék fejlődés-képén nem látunk fordulatot: a városi népesség létszáma emelkedő tendenciával 1,743.111-ről 1,995.666-ra szökött fel (14·5%-os gyarapodás), míg a vidéké 4,161.378-ról 4,145.905-re (—0·4%-os fogyással) alábbszállott.

Dániára vonatkozó előzetes népszámlálási adatok szintén a népesség nem túl gyors, de Svédországnál kielégítőbb fejlődéséről adnak tájékoztatást. Az évtizedeleji és közepi népszámlálásokkal egybevéve ugyanis a népesedési folyamat a következő volt:

	Lélekszám	Szaporodás %
1921. II. 1.	3,267.831	—
1925. XI. 5.	3,434.555	5·1
1930. XI. 5.	3,542.210	3·1

Az átlagos évi szaporodás az első lusztrumban a magasabb: 1·0%, a másodikban már csak 0·6%. Tíz év alatt az egész népgyarapodási abszolút szám 274.379-re, a százalékszám pedig 8·4%-ra rúg.

A kis *Luxemburg* állam 1930 december 31-én 299.782 főnyi rendes lakónépességet mutatott ki, 5·3%-kal többet, mint 1927 Szilveszterén. Az állam hasonló nevű fővárosának lakosszáma 53.791 lélek.

Nemzetközi idegenforgalmi számok.

Chiffres internationaux du mouvement des touristes.

A *Wirtschaft und Statistik* megkísérelte több állam idegenforgalmi adatainak egy táblázatba való összevonását. Tanulságos összeállításának azonban legfeljebb csak *tájékoztató* értéke van, mert az egyes államok idegenforgalmi statisztikája még nem nyugszik nemzetközileg homogén alapokon s több ország idegenforgalmi eredményei hivatalos adatgyűjtés hiányában magánforrásokból származnak. Zavaró körülmény az is, hogy néhol a határ átlépése pillanatában számbavett olyan idegenek is szerepelnek a statisztikában, akik az országon csupán átutaznak

Állam	Időszak	Az összes idegenek száma ezekben	A külföldi idegenek száma ezekben
Ausztria	1927/28	4.148·5	1.849·5
	1928/29	4.202·6	1.831·6
Cseh-Szlovákia ¹⁾	1928	.	233·0
	1929	.	361·7
Dánia : <i>Kopenhága</i>	1928	292·9	97·3
	1929	300·3	103·8
Franciaország	1928	.	2.166·8
	1929	.	2.050·0
Jugoszlávia	1928	323·7	125·4
	1929	333·0	122·0
Lengyelország	1928	.	203·8
Magyarország : <i>Budapest</i>	1928	269·6	109·6
	1929	250·1	110·9
Nagy-Britannia és Észak-Írország	1928	.	²⁾ 439·4
	1929	.	²⁾ 457·4
Németalföld : <i>Amsterdam és Hága</i>	1928	208·1	106·9
	1929	211·0	104·9
Németország	1927/28	³⁾ 18.236·3	1.511·6
	1928/29	³⁾ 19.191·1	1.645·2
Norvégia	1929	.	54·4
Olaszország	1928	7.720·6	1.222·4
	1929	7.778·0	1.373·1
Svájc	1928	2.209·8	1.409·1
	1929	2.276·1	(1.365·7)
Svédország ⁴⁾	1928	.	53·0
	1929	.	58·9

¹⁾ 37 városra és fürdőhelyre vonatkozó adatok. — ²⁾ Külföldi útról hazatért. Angliában lakó külföldiekkel, a hajók legénységével stb. együtt; a turisták, nyaralók, üzleti stb. úton levő külföldiek száma 331·4 ezer. — ³⁾ Becslés szerint az *egész* idegenforgalom 1927/28-ban 19—20 millió (ebből külföldi 1·7—1·8 millió), 1928/29-ben 20—21 millió (1·8—1·9 millió külföldi; miután utóbbiak többször is számbavételnek az egyes városokban, fürdőhelyeken stb., tiszta számukat 0·8—1·2 millióra becsülik). — ⁴⁾ Csak a tiszta turistaforgalom.

és pedig esetleg a nélkül, hogy területén akár csak egy éjszakát is eltöltöttek volna, továbbá, hogy az összehasonlítás helyes alapjára: az eltöltött éjszakákra vonatkozó adatok nehezen szerezhetők be. Az idegenforgalmi statisztikába bevont városok, fürdőhelyek stb. köre is rendre más és más. Megjegyzendő még, hogy összeállításunk a német adatközlésnek csak a fontosabb európai államokra vonatkozó főeredményeit szemlélteti.

Az egyes országok adatai szerint általában a szomszédos és a közeli államok között élénk az idegenforgalom. Az amerikaiak száma Olaszországban (1929: 276·4 ezer) a legmagasabb és a kétszázézet meghaladja Francia- és Németországokban is; a németek száma több mint egymillió fővel Ausztriában kulminál, de magas még Svájcban (550 ezer) s az olasz félszigeten (334·1 ezer); feltűnő nagy számban jelentkeznek az angolok Franciaországban (850 ezer, beleértve a mintegy százezer főnyi francia földön

nem éjszakázó kirándulót is); a német földet felkereső osztrákok száma szintén több, mint kétszáz-ezer, míg a Magyarországból származó idegenek az egész német idegenforgalomnak csak 2·4%-át teszik. A német birodalmi statisztikai hivatal közvetlen idegenforgalmi adatgyűjtése jóval kisebb körre terjeszkedik ki: csupán a birodalom 12 idegenforgalmi gócpontjának idegenmozgalmát kutatja. Ennek az adatgyűjtésnek eredményei 1930-ról is rendelkezésre állanak s az egész idegenforgalom (1929-ben 5.774·8 ezer, 1930-ban 5.335·9 ezer idegen) aláhányatlásáról ad képet. Ezzel szemben a határon túlról jövő idegenek száma 893·1 ezerről 969·6 ezerre emelkedett. Hasonlóképpen — 22.437-ről 25.035-re — megnőtt a 12 német idegenforgalmi gócon megfordult magyarok száma. Honfitársaink előszeretettel keresik fel a legközelebb fekvő Münchent (1930-ban 4.928-an), számuk azonban a legmagasabbra Berlinben emelkedik (8.052).

A Magyarországgal szomszédos államok gazdasági adatai.

Données économiques sur les pays limitrophes de la Hongrie.

A szomszédos négy államnak, Ausztriának, Cseh-Szlovákiának, Jugoszláviának és Romániának legfontosabb gazdasági adatait legutóbb Szemlének 1929. évi 4. számában ismertettük, ezért most a négy utolsó évre vonatkozó jelzőtábla bemutatásával kapcsolatban főképpen az utolsó két év feltűnőbb adataira mutatunk rá.

Ausztria.

A munkanélküliség emelkedő s nemzetközi viszonylatban is igen nagymérvű. A vetésterület kiterjesztése következetes tendenciaképpen mutatkozik az árpanál és burgonyánál, viszont az utolsó négy év alatt állandóan csökken a rozsnál és tengerinél. A búzatermés az utolsó két évben inkább gyenge. 1929-ben jó a burgonya-, 1930-ban rossz a zabtermés. A bányászati és ipari termelés adatai 1928-ban és 1929-ben magas konjunktúrára mutatnak, melyet 1930-ban depresszió követ. A kőszéntermelés még a válságos 1930. évben is emelkedik. A barnaszéntermelés 1929-ben kulminál, 1930-ban jelentősen esik (3.525 ezer tonnáról 3.063 ezer tonnára). A vasérc-termelés 1930-ban alázuhant (1.174 ezer tonna, szemben az 1929-et is meghaladó eredményű 1928. évi 1.928 ezer tonna termeléssel). A nyersvastermelés 1930-ban meg éppen csaknem felére esik. Az acéltermelés negyedrésznivel csökkent. A külkereske-

delmi értékek, az előző két év nagyjában egyforma adataival szemben, mindkét oldalon kb. egyhatodrészrel estek, az esés azonban részben az árszínvonal csökkenésével függ össze. Az ár- és pénzügyi adatok sorában különösen a nagykereskedelmi és részvényindex esése veti előre a folyó évben kimélyült válság árnyékát.

Cseh-Szlovákia.

Az évről-évre növekedő munkanélküliség 1930-ban háromszorosra szökik (93 ezer segélyezett munkanélküli, az 1929. évi 30 ezerrel szemben. Az állás-keresők adata 1929. végén 53, 1930. végén 240 ezer). Az 1930. december 1-én tartott népszámlálás ideiglenes adatai szerint 294.487 munkanélküli volt (39.245 Szlovákiában, 6.622 Karpathorussziában), köztük 24.814 a mezőgazdaság, 39.426 a kőmíves- és építőipar körében. A gabonafélék vetésterülete az utolsó két évben általában növekedett, főleg a búzatermelést terjesztették ki fokozatosan. Az 1929. évi termés nagyjában az előző évi színvonalon mozgott, különösen jó volt a burgonya-termés. Az 1930. év kapásokból gyenge termést hozott. A haszonállatállomány adatai közül a juhállomány az utóbbi években erősebben apad, a Magyarországtól elcsatolt területre azonban az állatállomány legtöbb adata feltűnő csökkenést

mutat. A bányászati és ipari termelés adatai 1929-ben kulminálnak. A kőszéntermelés 1930-ban a két év előtti színvonalra esett vissza, a barnaszén-, vas- és acéltermelés még mélyebbre zuhan. A külkereskedelmi mérleg megtartotta aktivitását, de az értékadatok 1930-ban az árak esésével nem indokolt s évek óta nem tapasztalt alacsony színvonalra estek vissza. A gépjárművek száma jelentősen szaporodott. A nagykereskedelmi index 1929-ben, de különösen 1930-ban alacsony szinten jár, a részvényindex 1930-ban szintén erősen visszament. Az állami háztartás kiadásai és bevételei számottevően redukálódnak. Az aranytartalmat azonban jelentősen növelni tudták.

Jugoszlávia.

A kimutatott munkanélküliség nemzetközi viszonylatban kismérvű, de 1930-ban az előző évi adatokhoz képest a munkanélküliek száma csaknem megkétszereződött. A búza vetésterületét mindjobban növelik, a többi vetésterületi adatok is a mezőgazdasági termelés fejlesztésére mutatnak. Az utolsó két év az előzőkhöz képest búzából közepes, rozsból, árpából és tengeriből jó termést hozott, a zab 1930-ban gyenge volt. A burgonyatermés 1929-ben feltűnően jó. A széntermelés 1930-ban hanyatlott, a vastermelést azonban az 1930. év összeredménye szerint még nem szorították meg. A külforgalmi értékadatok 1929-ben a legmagasabbak,

1930-ban estek. A nagykereskedelmi árak görbéje 1930-ban itt is élesebben hajlik lefelé.

Románia.

A munkanélküliség adatai szeszélyesen hullámoznak. 1928-ban 72, 1929-ben csak 7, 1930-ban pedig 36 ezer munkanélkülit mutattak ki. A vetésterületi adatok közül a rozs területe mutat állandó emelkedést, 1929-ben az árpa, zab, tengeri és burgonya vetésterülete maximális az újabb évek adatsoraiban. Kiemelkedően jó az 1930. év búzatermése, a rozs-termés a két utolsó évben, de különösen 1930-ban kedvező, az árpatermés 1929-ben rekordszerű, a zab-termés mindkét utóbbi évben, de főleg 1929-ben jó, a tengeritermés 1929-ben rendkívül nagy, a burgonyatermés 1929-ben jó, 1930-ban gyenge. A bányászati és ipari termelés stagnáló, illetve hanyatló adatai sorában feltűnő, hogy a petróleumtermelés évről-évre s újabban is jelentősen növekedett (1927: 3·7, 1928: 4·3, 1929: 4·8, 1930: 5·8 millió tonna). A behozatal 1930-ban feltűnően alásiett (762 millió pengő), pedig már az 1929. évi behozatal (1.023 millió pengő) is redukált volt. Így az 1930. évi külkereskedelmi mérleg aktívummal záródott; utoljára 1927-ben volt aktív a mérleg. A rendelkezésre álló pénzügyi adatok, a takarékbetétek emelkedésétől s a jegyforgalom csökkenésétől eltekintve, erősebb kilengéseket még nem mutatnak, s az ország tőkeszegénységét eléggé nem érzékeltetik.

A szomszéd államok
Tableau économique des pays

Megnevezés	Egység	Ausztria — Autriche				Cseh-Szlovákia — Tcheco-Slovaquie			
		1927	1928	1929	1930	1927	1928	1929	1930
<i>Munkanélküliek száma</i> ¹⁾	1.000	207	203	227	295	14	20	30	93
<i>Mezőgazdaság</i>									
<i>a) Bevetett terület</i>									
Búza	1.000 ha	204	208	208	203	748	777	819	855
Rozs	"	383	379	374	373	988	1.036	1.089	1.083
Árpa	"	148	156	158	168	707	737	744	740
Zab	"	311	301	297	309	838	866	870	866
Tengeri	"	60	58	56	56	139	144	135	132
Burgonya	"	183	189	190	192	717	752	761	708
<i>b) Termés</i>									
Búza	1.000 q	3.255	3.515	3.146	3.098	12.847	14.387	14.398	14.446
Rozs	"	5.112	5.060	5.105	5.236	15.235	18.355	18.336	17.285
Árpa	"	2.381	2.820	2.691	2.463	12.771	14.374	13.950	12.296
Zab	"	4.388	4.622	4.510	3.873	14.283	14.716	14.940	12.401
Tengeri	"	1.257	1.079	1.173	1.122	2.599	2.226	2.315	2.068
Burgonya	"	26.664	24.883	28.030	24.779	100.741	88.729	106.957	81.782
<i>Ipari termelés</i>									
Kőszén	1.000 tonna	176	202	208	216	14.016	14.560	16.751	14.572
Barnaszén	"	3.064	3.263	3.525	3.063	19.621	20.451	22.561	19.273
Va-érc	"	1.599	1.928	1.891	1.174	1.591	1.779	1.808	.
Nyersvas	"	433	458	459	287	1.260	1.569	1.645	1.435
Acél	"	551	636	632	468	1.692	1.973	2.193	1.835
Arany	kg	5	10	.	.	231	221	156	.
Petróleum	1.000 tonna	16	14	14	22
<i>Keresk. és közlekedés</i>									
Behozatal	1.000.000 P	2.482	2.601	2.587	2.166	3.037	3.249	3.361	2.652
Kivitel	"	1.642	1.776	1.735	1.491	3.403	3.593	3.450	2.954
Vasútvonalhossz	km	6.684	6.702	6.702	.	13.764	13.805	13.826	.
Gépjárműállomány ¹⁾	1.000	52	65	79	90	63	72	88	116
<i>Árstatisztika és pénzügy</i>									
A pénzegység árfolyama ²⁾	1 P = schill., cs. k., din., lei	1:24	1:23	1:23	1:24	5:91	5:88	5:88	5:91
Árfolyamindex (dollar- alapon) ²⁾	ar. par. = 100	100:0	100:0	100:1	99:9	684:0	684:0	684:5	³⁾ 100:0
Nagykereskedelmi index ²⁾	⁴⁾ = 100	133	130	130	117	979	979	924	801
Megélhetési index ²⁾	⁵⁾ = 100	106	108	112	112	755	758	761	745
Részvényindex ²⁾	1913 = 100	125	117	108	92	100	142	143	117
Állami bevetel	1.000 000 P	.	1.634	1.611	1.752	1.859	1.855	1.776	1.594
Állami kiadás	"	.	1.618	1.739	1.861	1.791	1.874	1.747	1.585
Aranytartalék	"	68	137	137	173	170	197	214	261
Takarékbetétek ¹⁾	"	443	571	633	734	2.409	2.645	3.097	3.259
Postatakarékpénztári be- tétetek ¹⁾	"	45	62	69	82
Jegyforgalom ¹⁾	"	847	867	889	879	1.424	1.440	1.400	1.324
Bankkamatláb ²⁾	%	6:34	6:27	7:37	5:75	5:09	5:00	5:00	4:44

¹⁾ Évvégi adatok. — ²⁾ Átlag. — ³⁾ Új paritás. — ⁴⁾ Ausztria: 1914 I—VI.; Cseh-Szlovákia: 1914; Jugoszlávia: 1926. — ⁵⁾ Ausztria: 1914 VII.; Cseh-Szlovákia: 1914 VII.; Románia: 1914.

gazdasági jelzőtáblája.
limitrophes de la Hongrie.

Jugoszlávia — Yougoslavie				Románia — Roumanie				Unité	Désignation
1927	1928	1929	1930	1927	1928	1929	1930		
	5·8	5·7	9·8	14	72	7	36	1.000	Nombre des chômeurs¹⁾
									Agriculture
									a) <i>Superficie ensemencée.</i>
1.830	1.921	2.149	2.168	3.101	3.206	2.737	3.056	1.000 ha	Froment
209	204	244	253	281	296	313	392	"	Seigle
391	382	449	457	1.764	1.749	2.054	1.975	"	Orge
379	370	398	419	1.084	1.116	1.213	1.087	"	Avoine
2.066	2.031	2.381	2.460	4.219	4.455	4.795	4.427	"	Maïs
226	222	235	.	198	206	208	190	"	Pommes de terre
									b) <i>Production</i>
15.395	28.112	25.855	24.223	26.327	31.446	27.148	35.590	1.000 q	Froment
1.504	1.912	2.100	2.429	2.368	2.917	3.370	4.645	"	Seigle
3.146	3.942	4.119	4.187	12.617	15.110	27.405	23.713	"	Orge
2.920	3.663	3.508	2.415	8.681	9.804	13.593	11.565	"	Avoine
21.085	18.191	41.477	35.025	35.331	27.564	63.862	39.482	"	Maïs
10.087	8.522	16.322	.	21.487	20.522	22.899	17.370	"	Pommes de terre
									Product. industrielle
289	354	409	366	373	398	371	348	1.000 ton.	Houille
4.456	4.697	5.243	4.903	2.850	2.630	2.675	2.045	"	Lignite
336	440	428	431	97	84	90	.	"	Minerai de fer
24	29	31	35	63	70	72	.	"	Fonte
73	85	.	.	130	153	161	162	"	Acier
386	450	574	.	2.006	1.809	2.213	.	kg	Or
.	.	.	.	3.669	4.282	4.837	5.787	1.000 ton.	Pétrole
									Commerce et transports
726	791	842	796	1.178	1.123	1.023	762	1.000.000 P	Importations
644	647	796	684	1.293	940	981	966	"	Exportations
9.840	10.015	9.948	.	11.069	11.060	11.130	.	km	Longueur des lignes de chemins de fer
14	15	15	16	22	31	38	40	1.000	Effectif des véhicules à moteur ¹⁾
									Statistique des prix et finances
9·94	9·89	9·89	9·89	29·17	28·52	29·00	29·17	1 P = schill., cour. tchèques, din., lei	Cours de l'unité monétaire ²⁾
1.096·4	1.096·4	1.096·9	1.091·3	3.193·5	3.146·1	³⁾ 100·4	³⁾ 100·5	parité or = 100	Indice de ce cours (sur la base du dollar) ²⁾
103	106	101	87	3.900	4.086	4.240	4.217	⁴⁾ = 100	Indice des prix de gros ²⁾
.	⁵⁾ = 100	Indice du coût de la vie ²⁾
1.139	762	803	863	1.234	1.149	1.225	1.284	1913 = 100	Indice d'actions ²⁾
1.105	738	803	863	1.136	1.235	1.136	1.284	1.000.000 P	Récettes de l'État
98	101	106	109	291	289	317	318	"	Dépenses de l'État
.	.	.	.	6·27	6·55	7·10	8·41	"	Réserves d'or
2·31	3·68	10·8	21·19	"	Dépôts d'épargne ¹⁾
578	559	588	546	721	744	729	672	"	Dépôts à la Caisse d'épargne postale
6·00	6·00	6·00	5·70	6·00	6·00	8·22	9·00	"	Billets de banque en circulation ¹⁾
								%	Taux en banque ²⁾

¹⁾ A la fin de l'année. — ²⁾ Moyennes. — ³⁾ Parité nouvelle. — ⁴⁾ Autriche: 1914 I—VI; Tchéco-Slovaquie: 1914 VII; Yougoslavie: 1926. — ⁵⁾ Autriche: 1914 VII; Tchéco-Slovaquie: 1914 VII; Roumanie: 1914.

Osszefoglaló helyzetjelentés.

Résumé de la situation en Hongrie.

A jelzőtábla adatsorainak módosítása.

Népmozgalom. — Munkapiac. — Termelés. — Kereskedelem és közlekedés. — Áralakulás. — Pénz és hitel. Gazdasági jelzőtábla.

Modifications des séries de données du tableau économique.

Mouvement de la population. — Marché du travail. — Production. — Commerce et transports. — Formation des prix. — Monnaie et crédit.

Tableau économique.

Modifications des séries de données du tableau économique. Les séries de données du tableau économique amplifié, paru pour la première fois dans notre numéro de janvier dernier, ayant été essentiellement changées au cours de l'année, nous modifions comme suit la note explicative parue dans les 2e et 3e numéros:

Les données sur le trafic ferroviaire ne concernent que les Chemins de fer de l'Etat et les Chemins de fer d'intérêt local gérés par ceux-là.

Le nombre des télégrammes remis aux destinataires comprend aussi les télégrammes relatifs au cours des céréales.

Les chiffres concernant les principaux postes de téléphone et se rapportant à la fin du mois comprennent les postes publics, ceux d'abonnés, ainsi que les postes automatiques et saisonniers, sans les relations directes.

A l'effectif des véhicules à moteur, nous séparons, à partir d'août dernier, les chiffres relatifs aux taxi-autos de ceux des automobiles à personnes (de tourisme et de ville) et les données sur les autobus, de celles des autres automobiles.

A l'indice des prix de gros, à partir de mai nous faisons entrer en ligne de compte aussi la valeur de la boletta, ce qui modifie, outre ledit indice, celui du groupe „agriculture et élevage“ et les „ciseaux agricoles“.

Pour le taux des effets de commerce de premier ordre, nous donnons depuis juillet, au lieu de moyennes, les taux minima et maxima.

Pour les dépôts libres (retirables à volonté), nous publions, à partir d'août, deux sortes de taux de dépôts, notamment le taux des dépôts en compte courant et celui des dépôts d'épargne, supérieur au premier.

L'indice des actions a été modifié à partir d'avril. Le nouvel indice est établi par l'Office Central de Statistique suivant la méthode agrégative, d'après les cours du dernier jour de chaque mois, prenant pour base les cours moyens de 1926 et laissant de côté les non-valeurs. La répartition des catégories de valeurs n'a pas subi de modification. Le nombre des indices de groupe a été augmenté de celui des entreprises d'industrie du bois. Le nouvel

indice d'actions est dressé à compter du début de 1926.¹⁾

Les chiffres concernant les faillites ne comprennent que celles qui n'avaient pas été précédées de concordat judiciaire.

Mouvement de la population. En août 1931, on a contracté 4.667 mariages. Ce chiffre accuse une diminution insignifiante par rapport à celui d'août 1930.

Le nombre des nés-vivants (17.903) a été inférieur de plus de 1000 à celui du mois correspondant de l'année précédente. La proportion des naissances a été de 24.3 pour 1000 habitants.

Il y a eu 11.738 décès, soit 509 de plus qu'en août 1930. La proportion des décès a été de 15.9 pour 1000 habitants. Le nombre des décès de nourrissons (3.205) n'a été inférieur que de 101 au chiffre correspondant d'août 1930, quoique les naissances aient accusé une diminution relativement bien plus forte. La proportion des décès de nourrissons a été de 17.9 pour 100 nés-vivants.

Le nombre des décès dus aux maladies infectieuses (1.620) ne dépassait que de 48 le chiffre correspondant d'août 1930. Dans ce nombre, la tuberculose figure pour 1.125; la mortalité due à cette maladie a été de 1.5 pour 1.000 habitants.

L'accroissement naturel a été de 6.165 âmes, contre 7.763 en août 1930, et la proportion de l'accroissement, de 8.4.

Marché du travail. En raison de la crise du crédit, la dépression économique s'est accentuée en août dernier en Hongrie. La production ayant été considérablement réduite — ainsi que nous le verrons plus bas — la situation du marché du travail s'est essentiellement aggravée. L'été amène toujours en Hongrie un chômage saisonnier, mais dès juillet, le nombre des sans-travail a dépassé de beaucoup le niveau normal, et il a augmenté en août.

En août dernier, le nombre des chômeurs inscrits aux syndicats professionnels dépassait de 8.1% le chiffre correspondant de juillet 1931 et de 34.5% celui d'août 1930. Parmi les sans-travail, il y avait 87.3% d'hommes et 12.7% de femmes. A Budapest, le

¹⁾ Jules Szőnyi: La situation de la Bourse de Budapest en 1926—30. *Revue Hongroise de Statistique*, 1931, numéro 4.

nombre des chômeurs représentait 54·0% de celui des sans-travail du pays entier; en province, 46·0%. Comparativement à juillet dernier, le nombre des chômeurs a augmenté de 4·1% dans la capitale et de 13·2% en province. Le chômage grandissait dans presque toutes les catégories. Il a particulièrement augmenté dans le bâtiment (19·7%); dans la sidérurgie il s'est élevé de 9·5%; dans l'industrie de la reproduction, de 8·9%; parmi les employés d'hôtels et de restaurants, de 9·7%. Sous ce rapport, on constate une légère amélioration pour l'alimentation et pour l'industrie du cuir; dans la première, le nombre des sans-travail a diminué de 4·5%; dans la deuxième, de 2·3%.

D'après les relevés des Offices de placement, la proportion des demandes pour 100 offres de travail s'est élevée en août de 23·3% par rapport au même mois de l'année précédente et on a placé 21·0% des sans-travail. A Budapest, il a été placé 20·0% des chômeurs ayant demandé du travail; en province, 25·9%.

Production. Les mesures exceptionnelles prises en juillet et août derniers à cause de la crise financière influençaient défavorablement en août le crédit, la circulation de l'argent et la production, dont elles ont troublé la marche. A l'instar de la Reichsbank qui avait institué le 1er août un contrôle des devises, la circulation des devises étrangères fut placée dès la première quinzaine d'août sous le contrôle de la Banque Nationale de Hongrie. Cette disposition mettait de nouveaux obstacles à l'importation des matières premières nécessaires au maintien et au développement de la production intérieure, et les difficultés ne pouvaient être contrebalancées par la levée, le 14 août, des mesures qui avaient pendant un mois limité le retrait des dépôts en banque, ni par le fait que la Hongrie réussit à contracter en août un emprunt intérieur et extérieur de 5 millions de livres.

Des chiffres permettant de juger de la production intérieure, on doit examiner avant tout ceux relatifs à la production du charbon. Dans les 8 premiers mois de 1931, la production de la houille a été inférieure de 5·6% à celle de la même période de l'année précédente. La production de la lignite a été en janvier-août de 36·1 millions de q, accusant une régression de 6·7% sur le chiffre correspondant de 1930 (38·7 millions de q). Dans chacun des 8 premiers mois de l'année en cours, la production moyenne de la lignite a été inférieure de 0·3 million aux chiffres correspondants de 1930.

Les chiffres relatifs à la production du fer montrent encore mieux l'effet des facteurs qui ont entravé la production. Celle du minerai de fer et de la scorie de fer présentait une nouvelle régression de proportions considérables. Elle a diminué de

17·5% par rapport à juillet dernier et de 49·3% par rapport au mois d'août 1930. Dans les 8 premiers mois de 1931, elle a fléchi de 515 mille q, soit de 47·2% comparativement à la même période de 1930.

Bien que la production de la fonte à raffiner ait fléchi dans une moindre proportion, la régression a été notable: 15·5% par rapport à juillet dernier; 42·7% par rapport au mois d'août 1930; 35·8% en janvier-août, par rapport à la même période de 1930.

Comparativement à juillet dernier, la production des Usines d'Electricité de la Ville de Budapest a aussi diminué quelque peu, bien que, après la forte diminution estivale habituelle, elle augmente ordinairement au mois d'août. Pour les 8 premiers mois de l'année en cours, elle s'est élevée de 9·1% par rapport à la même période de 1930.

Commerce et transports. En août 1931, la balance du commerce extérieur de la Hongrie s'est soldée par un excédent d'exportations de 11·2 millions de pengős, et cet excédent était dû pour une part considérable aux mesures prises au cours du mois pour la restriction de la circulation des devises étrangères. En général, les importations comme les exportations ont considérablement fléchi, et la régression en dépassait les diminutions enregistrées auparavant. Par rapport au mois d'août 1930, la valeur des importations a diminué de 34·7 millions de pengős; celle des exportations, de 29·1 millions. Pour les 8 premiers mois de l'année en cours, la valeur des importations a représenté 389·3 millions de pengős et celle des exportations 345·3 millions contre respectivement 550·1 et 588·3 millions de p. dans la même période de 1930. Donc, la balance du commerce extérieur s'est soldée pour ces 8 mois par un déficit de 44·0 millions de pengős contre un excédent de 38·2 millions dans la période correspondante de 1930.

A l'importation, les achats de bois ont particulièrement diminué: ils ont fléchi de 6·2 millions de pengős. Viennent ensuite les tissus de coton, avec une régression de plus de 3 millions, puis le charbon et les tissus de laine, chacun avec une diminution dépassant 2 millions et demi de pengős. Les importations de papier et d'articles en papier accusent également un fléchissement d'environ 2 millions de pengős. Parmi les textiles, les soies et les fils de soie; parmi les articles de l'industrie lourde, les métaux bruts et les machines et appareils; parmi les articles de l'industrie du cuir, les peaux brutes et les peaux apprêtées, ont présenté chacun une diminution supérieure à 1 million de pengős. Par contre, l'augmentation des importations de certains articles, notamment celles de maïs, de sel gemme et de wagons, ne représentait que quelques centaines de milliers de pengős.

Les exportations d'animaux de boucherie et de trait ont diminué de 8·7 millions de pengős (celles de bêtes à cornes de 5·6 millions; celles de porcs, de 2·5 millions). Les ventes de froment ont fléchi de 4·7 millions de p. par rapport au mois d'août 1930; celles de farine, de 5·7 millions. L'exportation des graines oléagineuses a diminué de 2 millions de p. comparativement au mois d'août 1930; celle de laine, de 1·3 million; celle de pelleteries apprêtées, de 1·0 million. Par contre, les exportations de machines et appareils électriques se sont élevées notablement. Les ventes d'alcool, de demi-produits en fer, de plumes et de tabacs bruts ont augmenté chacune en chiffre rond de 250.000 à un demi-million de pengős.

La régression de l'activité commerciale et industrielle a influencé défavorablement le trafic ferroviaire et postal. Les Chemins de fer de l'État et les Chemins de fer d'intérêt local gérés par ceux-là ont enregistré pour les marchandises transportées une diminution de 25·6% par rapport au mois d'août 1930. Dans les 8 premiers mois de l'année en cours, ils ont transporté 10·0 millions de tonnes de marchandises, soit 2·2 millions de tonnes de moins (— 17·8%) que dans la même période de 1930. En août dernier, le nombre des wagons chargés a diminué de 18·0% comparativement au même mois de 1930; pour janvier-août 1931, on constate, sous ce rapport, une régression de 11·7% par rapport à la période correspondante de 1930. Le nombre des voyageurs transportés accusait une régression de moindre proportion, qui était toutefois très considérable: en août 1931, il a fléchi de 11·5% par rapport au même mois de 1930 et dans les 8 premiers mois de 1931, de 5·1 millions, soit de 9·4% par rapport à la période correspondante de 1930. Bien que le trafic ferroviaire ait présenté une légère augmentation comparativement à juillet dernier, celle-ci a été inférieure à l'accroissement saisonnier habituel.

Le trafic postal se ressentait également de l'aggravation de la dépression économique. Le nombre des correspondances expédiées en août accusait une diminution de 15·8% par rapport au même mois de 1930. En général, le fléchissement de l'activité économique se faisait sentir sur toute la ligne. Le nombre des principaux postes de téléphone a continué à baisser; il a diminué de 180.

Cet été, le nombre des véhicules à moteur en circulation ne présentait pas l'accroissement saisonnier habituel; en août, il n'a augmenté que de 91 unités, dont 53 motocyclettes.

Formation des prix. En août dernier, la tendance à la baisse s'est tellement accentuée pour certains articles, que le niveau général des prix a

aussi diminué, par suite de quoi l'indice des prix de gros a baissé de 3 points. La régression était due uniquement à la baisse des produits agricoles. En raison d'une diminution essentielle des prix de fourrages, de céréales et de farines, l'un des éléments des „ciseaux agricoles“, l'indice du groupe „agriculture et élevage“, a baissé de 4 points par rapport à la fin du mois précédent. L'autre élément des ciseaux agricoles, l'indice des „autres industries“, ne présentait aucun changement. Comme les produits agricoles ont baissé et que le prix des objets fabriqués n'a pas changé, les „ciseaux agricoles“ ont présenté un nouvel écart de 4·3 points, et cet écart était presque égal à celui de fin avril dernier, quoique la valeur de la boletta, qui modifie favorablement la position des „ciseaux agricoles“, n'ait pas encore été prise en considération en avril.

En raison de la hausse des combustibles, de l'éclairage, des vivres et surtout de la viande, l'indice du coût de la vie s'est élevé de 0·6 point.

Monnaie et crédit. La tension amenée par le moratorium édicté pour les dépôts en banque et certaines échéances n'a guère diminué en août dernier. Il est vrai que dès les premiers jours du mois, le décret limitant la circulation de l'argent a été rapporté en Allemagne et qu'au cours du mois d'août, les mesures prises en vue d'une limitation pareille furent également supprimées en Hongrie. Mais, avant et après ces dispositions, la Hongrie comme l'Allemagne prirent, pour la protection de la couverture des billets de banque, de telles mesures qui ont augmenté le malaise. Le 1er août, la Reichsbank mit en vigueur des dispositions limitant la circulation des devises, et elle n'a libéré que plus tard les dépôts en banque. Le 8 août, on a dû prendre de pareilles mesures exceptionnelles en Hongrie, lesquelles ont placé la circulation des moyens de paiement étrangers sous le contrôle de la Banque Nationale et interdit l'exportation du pengő, ainsi que l'offre de la monnaie nationale, mettant fin à la spéculation à cet égard. Conjointement avec le règlement de la circulation de l'argent, le gouvernement a institué le 14 août le pengő-or, assurant, pour maintenir la valeur de la monnaie nationale, le remboursement en pengő-or des dépôts en banque et des dettes.

Au moment de la création du pengő-or (1 pengő-or = 0·26315789 gramme d'or fin), l'État a contracté un emprunt de 5 millions de livres.

Les difficultés d'obtenir des devises étrangères se firent fortement sentir dans la deuxième quinzaine d'août, diminuant l'effet favorable, sur la vie économique, de la libération des dépôts en banque, de la création du pengő-or et de l'emprunt étranger.

Le taux d'escompte de la Reichsbank, qui était de 15% au 1er août, a baissé à 10% le 12 août et ne variait plus au cours du mois. Celui de la Banque Nationale de Hongrie était de 9% pendant tout le mois d'août. Mais le portefeuille-effets de la Banque Nationale de Hongrie, qui présentait une augmentation continue depuis mars, accusait en août une modification essentielle. A la fin d'août, l'effectif des traites escomptées et des avances dépassait de 100% celui de l'époque correspondante de 1930. Par contre, la circulation des billets de banque a baissé de 86·2 millions ou de 17·2% par rapport à fin juillet, tombant au-dessous du niveau de fin août 1930.

La proportion de la couverture métallique a diminué de 28·0% en juillet à 26·5% en août.

Les chiffres relatifs aux dépôts en banque indiquent une légère amélioration de la crise de confiance, amélioration due au décret sur le pengő-or, lequel fit cesser la méfiance suscitée par la limitation du retrait des dépôts. Au cours du mois d'août, les dépôts en banque n'ont diminué que de 39·5 millions de pengős contre 93·6 millions au mois précédent; notamment, les dépôts d'épargne ont baissé de 31 millions de pengős et les dépôts en compte-courant de 8·5 millions. Par rapport au mois d'août 1930, l'effectif des dépôts en banque a diminué de 232 millions de p.

La Bourse de Budapest ayant été fermée pendant tout le mois d'août, il n'était pas possible d'observer la variation des cours d'actions.

Depuis la suppression du moratorium, les chiffres concernant la sécurité du crédit offraient un tableau défavorable. Les données relatives aux protêts ont accusé une augmentation particulièrement rapide. Le nombre des lettres de change protestées a augmenté de 7.749 (75·2%) par rapport à celui de juillet, et il a été supérieur de 6.038 (50·2%) à celui d'août 1930. Mais aux 8 premiers mois de l'année en cours, il a présenté une légère diminution (—3·2%) comparativement à la même période de l'année précédente. La valeur totale des lettres de change protestées en août accusait une augmentation singulière: elle dépassait de 85·0% le chiffre correspondant du mois précédent et de 57·3% celui d'août 1930. La valeur des lettres de change protestées en janvier—août 1931 a été supérieure, elle aussi, (de 8·0%) à celle de la même période de 1930.

Le nombre et le montant des reconnaissances délivrées en août 1931 par les monts-de-piété de Budapest a diminué considérablement par rapport au mois précédent et au mois correspondant de 1930. Le nombre et le montant des engagements totaux a continué à diminuer; par rapport au mois d'août 1930, le premier a baissé de 8·0% et le deuxième de 19·9%.

★

A jelzőtábla adatsorainak módosítása. Ez év januárjában először közreadott bővített gazdasági jelzőtábla adatsoraiban az év folyamán lényeges változtatások történtek, amelyek a Statisztikai Szemle f. évi 2. és 3. számában közölt s a statisztikai számsorokra vonatkozó magyarázó szöveg alábbi módosítását tették szükségessé.

A vasúti forgalom adatai csupán a Máv. és a kezelésükben levő Hév. adatait tartalmazzák.

A kézbesített táviratok darabszámában a gabona-árfolyamtáviratok is bent vannak.

A távbeszélő főállomások hóvégi adatai a nyilvános, előfizetői, automata- és időszakos állomásokat tartalmazzák, a közvetlen távbeszélő összeköttetések nélkül.

A gépjárműállománynál augusztus havától a személykocsik adataiból a bérautók, az egyéb gépkocsikra vonatkozó adatokból pedig az autóbuszok emeltettek ki. A következőkben ezeket a sorokat különválasztva közöljük.

A nagykereskedelmi áruk alakulásának megítélésére szolgáló árindex összeállításánál május havától kezdve a Központi Statisztikai Hivatal a gabonajegy értékét is számításba veszi, ami a mezőgazdaság és állattenyésztés csoportindexén kívül még a főindexben és az agrárallóban is kifejezésre jut.

Az elsőrendű üzleti váltók kamattétele a szélső értékek átlaga helyett július óta az előfordult legalacsonyabb és legmagasabb kamattételt tartalmazza.

A lekötés nélkül elhelyezett betétekre vonatkozólag augusztus hótól kezdve két kamattételt közlünk. Az alacsonyabb a folyószámlabetétekre, a magasabb a takarékbetétekre vonatkozik.

A részvényindex adatsora áprilisban az új részvényindex adatsorával pótolatott. A Központi Statisztikai Hivatal az új részvényindexet aggregatív módszer alapján havonként egyszer állítja össze, a hó utolsó napjáról vett árfolyam adatok alapján. Bázisul az 1926. évi átlagos árfolyamok szolgálnak. Az új részvényindex kiszámításánál a teljesen „non valeur“ értékek mellőztettek. Az érték kategóriák régi beosztása megmaradt. A csoportindexek száma a faipari vállalatok csoportindexével gyarapodott. Az új részvényindex visszamenőleg 1926 elejéig nyert összeállítást.¹⁾

A csőd adatai csak azokat a csödeseteket tartalmazzák, melyeket kényszeregyességi eljárás nem előzött meg.

¹⁾ Szőnyi Gyula: Az értéktőzsde helyzete az 1926—30. években. Magyar Statisztikai Szemle 1931. 4. szám.

Népmozgalom. Magyarországon az 1931. év augusztus havában 4.667 házasságot kötöttek, csak jelentéktelenül kevesebbet, mint az előző év augusztusában.

A születések száma (17.903) e hónapban több mint 1.000-rel kevesebb az előző év azonos hónapjában születések számánál. A havi születési arány 24·3 — ezer lélekre számítva.

Elhaltak e hónapban 11.738-an, 509-cel többen, mint a múlt év ugyanezen hónapjában. Az 1.000 lélekre számított halálozási arány ez év augusztusában 15·9 volt. A halottak közül 3.205 a csecsemő-halott, csak 101-gyel kevesebb, mint a tavalyi év augusztusában, noha a születések aránylagos csökkenése jóval magasabb. A 100 élveszületésre eső arány a szóbanforgó hónapban 17·9.

A fertőző betegségekben elhaltak száma (1.620) mindössze 48-cal volt több, mint az 1930. év augusztusában. Közülük csak a gümőkóros elhaltakat emeljük ki 1.125-öt tevő számukkal. A gümőkóros halálozási arány 1·5 — 1.000 lélekre számítva.

A természetes szaporodás 6.165 lélek az 1930. év augusztus havi 7.763 lélekkel szemben. Az e havi szaporodási arány 8·4.

Munkapiac. Augusztus havában Magyarország gazdasági helyzete teljesen a pénzpiaci krízis hatása alatt állott s a gazdasági depresszió még jobban kimélyült. A termelői tevékenység további — és pedig, amint a következőkből kitűnik — jelentős méretű összezsugorodása a munkapiac helyzetében idézett elő lényeges rosszabbodást. Az első fél év végével már számolni kell a munkanélküliség idényszerű növekedésével. A növekedés azonban már július havában is jóval meghaladta a normális kereteket, augusztusban pedig, a gazdasági viszonyoknak megfelelően a munkapiac helyzete még kedvezőtlenebbé vált.

A szakszervezetek által kimutatott munkanélküliek száma a júliusi adatokhoz képest 8·1%-kal, az előző év azonos hónapjával szemben pedig 34·5%-kal emelkedett. A kimutatott munkanélküliek közül 87·3% férfi, 12·7% nő volt. A munkanélküliek 54·0%-a Budapestre, 46·0%-a pedig vidékre esett. Budapesten a munkanélküliek száma az előző hónappal szemben 4·1%-kal, vidéken pedig 13·2%-kal emelkedett. Csaknem minden kategóriában emelkedés volt észlelhető. Legnagyobb fokú emelkedés jelentkezett az építőiparban (19·7%). A vasiparban 9·5%, a sokszorosítóiparban 8·9%, a szállodai és éttermi alkalmazottaknál 9·7% volt az emelkedés. Némi javulás mutatkozik az élelmezési és bőriparban. A munkanélküliek számának csökkenése az előbbiben 4·5%, az utóbbiban 2·3% volt.

A hatósági munkaközvetítők adatai szerint 100 munkahelyre esett munkakeresők száma az előző esztendő azonos hónapjához viszonyítva 23·3%-kal

emelkedett. Az augusztusi kimutatás szerint a munkanélküliek 21·0%-a talált elhelyezkedést. A munkához jutott munkakeresők aránya a fővárosban 20·0%, vidéken 25·9% volt.

Termelés. Azok a kényszerintézkedések, amelyeket a pénzügyi krízis nálunk július és augusztus hónapokban életre hívott, a tárgyalt hó folyamán kedvezőtlenül befolyásolták a pénz- és hitelforgalmat, ennek folytán magát a termelést is, s annak menetében zavarokat idéztek elő. A Birodalmi Bank által a hó első napján életbe léptetett kényszerdevizagazdálkodást nálunk is hasonló követte és a külföldi fizetőeszközök forgalma már a hó első felében a Magyar Nemzeti Bank ellenőrzése alá került. Így a hazai termelés fenntartásához és fejlesztéséhez szükséges nyersanyag-import elé újabb akadályok gördültek. Az ebből származó akadályokat még az a körülmény sem tudta ellensúlyozni, hogy a pénzforgalomnak egy teljes hónapig tartó korlátozása augusztus 14-én megszűnt s ebben az időpontban sikerült az államnak 5 millió fontsterling bel- és külföldi kölcsönt felvenni.

A hazai termelés megítélésére szolgáló adatok közül első helyen kell foglalkozni a széntermelés adataival. Feketeszénből az év első 8 hónapjában 5·6%-kal termeltünk kevesebbet, mint az előző év azonos időszakában. Barnaszéntermelésünk a folyó évi január—augusztusi időszakban 36·1 millió q-ra rúgott a múltévi 38·7 millió q-val szemben, ami 6·7%-os visszaesésnek felel meg. Folyó évben havonként átlagosan 0·3 millió q-val termeltünk kevesebb barnaszénen.

A termelést gátló tényezők hatását azonban sokkal jobban világítják meg a vastermelés adatai. A vasérc- és vassalaktermelés további, és pedig jelentős méretű összezsugorodást szenvedett. Az augusztus havi termelés az előző hónappal szemben 17·5%, a múlt év azonos hónapjával szemben pedig 49·3% hanyatlást mutat. Az év első 8 hónapjában 515 ezer q-val csökkent a termelés, ami 47·2%-os visszaesést jelent a múlt év azonos időszakával szemben.

A finomításra való nyersvastermelés hanyatlása jóllehet nem ily nagyarányú, de mégis számottevő. Az augusztusi termelés az előző havival 15·5%-os, a múlt év azonos hónapjának termelésével szemben pedig 42·7%-os csökkenést mutat. A január—augusztusi időszak termelése 35·8%-kal maradt a múltévi mögött.

Budapest székesfőváros elektromosáram-termelésében is mutatkozik némi visszaesés az előző hónappal szemben, ami azért feltűnő, mert augusztusban a termelés már túl jutván az idényszerű mélypontra, gyors ütemben szokott emelkedni. Az év első 8 hónapjának termelése 9·1%-kal haladja meg a múltévit.

Kereskedelem és közlekedés. Magyarország külkereskedelmi forgalma a jelentési hónapban 11·2 millió pengő aktív egyenleggel zárult, amiben a hó folyamán elrendelt kényszerdevizagazdálkodásnak is jelentős szerepe van. Általában úgy a behozatal, mint a kivitel jelentősen összezsugorodott s a forgalom az eddiginél is szűkebb keretek közé szorult. A behozatal értéke a tárgyalt hóban 34·7 millió, a kivitelé pedig 29·1 millió pengő visszaesést mutat a múlt év azonos hónapjának adataihoz képest. Az év első 8 hónapjában a behozatal értéke 389·3 millió (1930 azonos időszakában 550·1 millió) pengő, a kivitelé 345·3 millió (1930 azonos időszakában 588·3 millió) pengő volt, tehát a folyó év január—augusztusi időszakában 44·0 millió pengő passzívum jelentkezett az 1930. év megfelelő időszakának 38·2 millió pengőt kitevő aktív egyenlegével szemben.

A behozatalnál legszembetűnőbb a fabe hozatal visszaesése, amely egymagában 6·2 millióval lett értékben kisebb. A pamutszövetbe hozatalunk 3 milliónál nagyobb visszaesést mutat. A szén- és gyapjuszövetimport értéke egyenkint 2 és fél milliónál nagyobb összeggel csökkent. A papír és papíráruk szintén csaknem 2 milliós csökkenést mutatnak, míg a textiliák közül a selyem- és selyemfonál, a nehézipar cikkei közül a nyersfémek, továbbá a gépek és készülékek s a bőriparáruiból úgy a nyers, mint a kikészített bőr egyenkint több, mint 1 millió pengős értékesítést mutat. Ezzel szemben a behozatal emelkedése egyes cikkeknel csak néhány százezer pengőre rúg. Így emelkedett a tengeri, a kőszó- és a vasúti kocsibe hozatal.

A vágó- és igásállatexportunk 8·7 millióval esett vissza, amiből a szarvasmarhára esik 5·6, sertésre pedig 2·5 millió. 4·7 millió pengővel kisebb értékű ez év augusztusi búzaexportunk, mint a múltévi volt, lisztexportunk pedig 5·7 millióval. Olajosmagkivitelünk egymagában 2 millió pengővel esett. Gyapjúexportunk értéke 1·3, a kikészített prémbőré pedig 1·0 millió pengővel kisebb a múltévi augusztusnál. Viszont jelentős emelkedést mutat a villamosgépek és készülékek exportja. A szesz-, vasfélgyártmány-, toll- és nyersdohány-kivitel fél és negyedmillió pengő közti emelkedést mutat.

A kereskedelmi és ipari tevékenység hanyatlása nemcsak a munkapiacon éreztette hatását, hanem a vasúti és postaforgalom alakulását is kedvezőtlenül befolyásolta. A Máv. és kezelésében levő Hév. vasutakon a tárgyalt hónapban 25·6%-kal kevesebb árut szállítottak, mint az előző esztendő azonos hónapjában. Az év augusztus hónapjával befejeződő időszakban 10·0 millió tonna árú került szállításra 2·2 millió tonnával, azaz 17·8%-kal kevesebb, mint a múlt év első 8 hónapjában. A megpakolt teherkocsik száma múlt év azonos hónapjához képest 18·0%-kal esett. A január—augusztusi

időszakban pedig 11·7%-os csökkenés mutatkozik a múltévihez képest. Ha nem is ily nagyarányú, de igen jelentős visszaesés következett be a személyforgalomban is. A szállított utasok száma a múltévi augusztus hónapjának adataihoz képest 11·5%-kal hanyatlott. 1931 első 8 hónapjában pedig 5·1 millió utassal szállítottak kevesebbet, mint 1930 azonos időszakában, ami 9·4%-os csökkenést jelent. A tárgyalt hó forgalmi adatai az előző havi adatokkal szemben ugyan némi emelkedést mutatnak, ez azonban alatta marad az esedékes idényszerű emelkedésnek.

A postaforgalmi adatokban is erősen éreztették hatásukat azok a tényezők, amelyek a gazdasági depressziót tovább mélyítették. Az augusztusi levélpostai küldemények 15·8%-kal csökkentek az előző év azonos hónapjának adataihoz képest. A gazdasági tevékenység szűkebb térre szorulása általában minden vonalon érezhető volt s ez a távbeszélő főállomások stagnáló adatsorában is kifejezésre jutott, amennyiben a tárgyalt hó folyamán 180 távbeszélő főállomás kapcsolatot ki.

A gépjárműállomány adatsoraiban a nyári hónapokban esedékes szezonális megduzzadás elmaradt. Augusztus hóban az állomány mindössze 91 gépjárművel gyarapodott, ebből 53 motorkerékpár volt.

Áralakulás. Jóllehet az egyöntetű áralakulást augusztus hó folyamán számos körülmény gátolta, az árak eső irányzata egyes árukban oly kifejezett volt, hogy az az átlagos árnívó süllyedését vonta maga után, ami a nagykereskedelmi árindex 3 pontos hanyatlásában jutott kifejezésre. A hanyatlást ez alkalommal kizárólag a mezőgazdasági termékek áraiban bekövetkezett esés idézte elő. Lényegesen estek a takarmányfélék, gabonafélék és lisztfajták árai, minek következtében az agrárrolló egyik componense a „mezőgazdaság és állattenyésztés“ csoportindexe az előző hóvégi állapothoz képest kerek 4 pontot esett. A második componens ellenben az „egyéb ipar“ indexe változatlan maradt. Az iparcikkek árnívójának változatlan merevsége és a mezőgazdasági cikkek áresése következtében az agrárrolló további 4·3 ponttal széjjelebb nyílt és csaknem az április hóvégi helyzetbe került, amikor pedig a boletta értéke — amely az agrárrolló alakulását kedvezően befolyásolja, — még nem lett számításba véve.

A létfenntartási költségek indexe 0·6 ponttal emelkedett, amit a fűtési és világítási cikkek, továbbá az élelmiszerek, főként pedig a hús árának emelkedése idézett elő.

Pénz és hitel. Az általános bankmoratorium nyomán támadt feszültség augusztus hó folyamán nem sokat enyhült. Igaz, hogy Németország már a hó első napjaiban hatályon kívül helyezte a szabadforgalmat korlátozó rendeletet s a német példát

Gazdasági jelzőtábla.*)

Megnevezés	Egység	1929	1930	1 9 3 0								
		átlag Moyenne		márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	
Népmozgalom.												
1	Házasságkötés	szám	6.414	6.412	5.681	4.566	7.707	5.665	3.027	4.744	5.401	7.993
2	Házasságkötés 1000 lélekre	"	9·0	8·9	7·7	6·4	10·5	8·0	4·1	6·4	7·6	10·8
3	Élveszülött	"	17.410	17.901	19.629	19.095	18.880	16.978	18.408	18.992	19.688	18.282
4	Élveszülött 1000 lélekre	"	24·4	24·9	26·7	26·9	25·6	23·9	25·0	25·8	27·7	24·7
5	Halálozás	"	12.588	11.093	11.849	11.777	11.617	10.673	11.221	11.229	10.394	10.919
6	Halálozás 1000 lélekre	"	17·6	15·4	16·1	16·6	15·8	15·0	15·2	15·3	14·6	14·7
7	Egy éven aluli elhalt	"	3.168	2.754	2.632	2.811	2.724	2.875	3.317	3.306	2.907	2.877
8	Egy éven aluli elhalt 100 élveszülöttre	"	18·2	15·4	13·4	14·7	14·4	16·9	18·0	17·4	14·8	15·7
9	Gümőkórban elhalt	"	1.521	1.381	1.846	1.917	1.819	1.475	1.272	1.151	968	999
10	Gümőkórban elhalt 1000 lélekre	"	2·13	1·92	2·51	2·70	2·47	2·08	1·72	1·56	1·36	1·36
11	Természetes szaporodás	"	4.822	6.808	7.780	7.318	7.263	6.305	7.187	7.763	9.294	7.363
12	Természetes szaporodás 1000 lélekre	"	6·8	9·5	10·6	10·3	9·8	8·9	9·8	10·5	13·1	10·0
13	Kivándorolt	"	753	512	1.170	537	678	560	368	433	442	385
14	Visszavándorolt	"	52	83	63	70	66	74	92	97	89	109
Munkapiac.												
Társadalmi biztosítás:												
15	Kötelezőleg bizt. tagok átl. létszáma	1.000	1.044·1	983·7	968·6	987·3	1.011·5	1.010·7	985·5	984·2	995·2	995·1
Munkanélküli:												
16	Szociáldem. szakszervezeti összesen	szám	15.322	21.339	21.016	20.139	19.875	18.960	19.081	21.013	22.252	22.914
17	Szociáldem. szakszervezeti Budapesten	"	8.039	11.133	10.469	10.440	10.237	9.818	9.833	11.329	12.025	12.289
18	Ker. szoc. szakszervezeti Budapesten	"	852	951	983	906	857	829	920	847	874	999
19	Szakszervezeti munkanélküli együtt	"	16.174	22.290	21.999	21.045	20.732	19.789	20.001	21.860	23.126	23.913
Hatósági munkaközvetítés:												
20	Munkahely	szám	7.080	6.095	10.713	13.406	14.307	13.454	14.324	11.493	12.034	12.143
21	Munkakereső	"	15.173	16.696	43.333	43.342	38.342	40.359	39.578	37.581	40.588	44.757
22	100 munkahelyre esett munkakereső	"	223	274	404	323	268	300	276	326	337	369
23	Munkaközvetítés	"	4.772	4.608	8.912	10.454	11.287	10.436	11.767	9.442	9.708	10.145
24	100 munkahelyre esett közvetítés	"	68·0	75·6	83·2	78·0	78·9	77·3	82·1	82·1	80·7	83·5
Felajánlott órabér:												
25	Bádogos	Pengő	0·81	0·72	0·55	0·68	0·68	0·84	0·70	0·79	0·68	0·67
26	Asztalos	"	0·66	0·61	0·75	0·66	0·61	0·66	0·71	0·59	0·55	0·59
27	Szabó	"	0·55	0·54	0·54	0·59	0·55	0·52	0·53	0·53	0·54	0·52
28	Kőműves	"	0·85	0·80	—	0·78	0·83	0·76	0·83	0·92	0·77	0·76
29	Napszámos	"	0·50	0·45	0·44	0·49	0·49	0·46	0·44	0·46	0·46	0·46
30	Gyári munkásnő	"	0·32	0·25	0·27	0·26	0·26	0·26	0·24	0·24	0·29	0·23
31	Napszámosnő	"	0·43	0·38	0·39	0·40	0·38	0·42	0·35	0·34	0·44	0·36
Termelés.												
32	Kőszén	1.000 q	687·9	676·3	690·9	671·6	690·4	668·5	663·5	548·5	664·4	693·7
33	Barnaszén	"	5.869·9	5.145·1	4.687·9	4.516·2	4.355·2	4.140·3	4.365·0	4.455·3	5.278·8	6.193·5
34	Vasérc és vassalak	"	215·3	131·0	120·9	148·9	128·8	134·0	134·4	119·6	120·2	148·6
35	Finomításra való nyersvas	"	306·6	214·4	193·2	231·5	195·6	227·1	224·5	205·7	218·1	243·6
36	Szesz	1.000 hl.	36·6	34·1	38·1	29·7	14·3	3·9	3·1	4·1	29·3	53·7
37	Cukor	1.000 q	212·5	196·6	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	3·4	114·0	903·3
Budapest szfv. Elektromos Művei:												
38	Villamosáram	1.000 kw. óra	17.904	18.733	18.632	16.865	16.714	15.011	15.746	16.207	18.514	20.937
39	Motorikus célra elosztott áram	"	7.011	7.396	7.402	6.796	6.940	7.461	7.389	7.943	7.810	7.814
40	Magánvilágítási célra elosztott áram	"	6.661	6.836	8.640	6.828	6.122	5.266	4.334	3.898	4.870	5.719
41	Elektromosáramfogyasztók	1.000	—	—	214·0	214·6	214·5	215·9	216·5	217·6	218·6	219·6
Kereskedelem és közlekedés.												
Külkereskedelem:												
42	Behozatal összesen	1.000.000 P	88·6	69·4	69·2	74·0	73·4	63·5	70·7	70·5	77·7	72·7
E b b ő l:												
43	Szén	1.000 q	1.550·2	1.031·1	671·6	567·6	579·7	774·3	1.118·7	1.404·4	1.636·5	1.563·8
44		1.000 P	5.972	4.031	2.701	2.266	2.313	3.057	4.365	5.475	6.622	6.091
45	Nyers és megmunkált fa	1.000 q	2.270·0	1.625·6	1.308·4	1.354·8	1.516·7	1.370·6	1.836·7	2.376·3	2.612·3	2.001·4
46		1.000 P	10.999	7.772	8.203	8.752	9.206	7.630	8.571	9.831	10.774	8.135
47	Gépek és készülékek	q	12.636	9.969	9.772	8.311	9.362	9.873	14.546	10.735	8.593	6.724
48		1.000 P	3.584	2.803	2.699	2.695	3.484	2.836	4.258	2.780	2.462	2.225
49	Pamutszövet	q	5.749	5.026	4.894	4.722	5.090	4.946	5.285	5.459	5.944	5.715
50		1.000 P	4.759	3.680	4.051	3.650	3.741	3.497	3.716	4.019	4.479	3.863
51	Nyerspamut	q	10.969	12.182	11.290	13.562	10.236	10.580	12.096	7.780	10.548	11.699
52		1.000 P	2.732	2.431	2.357	2.939	2.162	2.149	2.207	1.424	2.045	2.079
53	Papiros és papirosárak	q	66.537	64.139	58.010	67.856	59.697	60.860	61.263	58.989	60.794	80.860
54		1.000 P	3.665	3.210	3.232	3.598	3.145	2.824	3.190	3.320	3.121	3.350
55	Ásványolaj	1.000 q	173·6	207·2	212·6	171·9	274·9	179·3	221·3	160·4	314·1	198·2
56		1.000 P	2.516	2.758	2.982	2.513	3.630	2.062	2.659	2.483	4.027	2.931

*) A gazdasági jelzőtáblában közölt sorok magyarázata megjelent a Magyar Statisztikai Szemle 1931. évi 2. számában.

Tableau économique *)

		1931								Unité	Désignation
nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août		
12.220 17.1	5.277 7.1	6.939 9.4	8.070 12.1	3.738 5.1	5.562 7.8	8.880 12.0	4.400 6.2	2.970 4.0	4.667 6.3	nombre	Mouvement de la population.
16.501 23.1	16.150 21.8	18.249 24.6	16.962 25.4	18.375 24.9	16.917 23.8	18.000 24.4	15.996 22.5	17.006 23.0	17.903 24.3	"	Mariages 1
10.653 14.9	11.452 15.5	12.983 17.5	13.113 19.6	14.016 19.0	13.391 18.8	12.832 17.4	11.323 15.9	12.475 16.9	11.738 15.9	"	Mariages pour 1.000 habitants 2
2.413 14.6	2.719 16.8	3.122 17.1	3.061 18.0	2.959 16.1	2.883 17.0	2.971 16.5	2.662 16.6	3.460 20.4	3.205 17.9	"	Nés vivants 3
1.118 1.57	1.199 1.62	1.423 1.92	1.517 2.27	1.903 2.58	2.010 2.82	1.905 2.58	1.615 2.27	1.343 1.82	1.125 1.52	"	Nés vivants pour 1.000 habitants 4
5.848 8.2	4.698 6.3	5.266 7.1	3.849 5.8	4.359 5.9	3.526 5.0	5.168 7.0	4.673 6.6	4.531 6.1	6.165 8.4	"	Décès 5
319 136	199 117	237 100	117 56	172 141	162 82	153 66	98 114	83 159	29 159	"	Décès pour 1.000 habitants 6
										"	Décédés au-dessous d'un an 7
										"	Lécédés au-dessous d'un an pour 100 nés viv. 8
										"	Décès par tuberculose 9
										"	Décès par tuberculose pour 1.000 habitants 10
										"	Accroissement naturel 11
										"	Accroissement naturel pour 1.000 habitants 12
										"	Émigrés 13
										"	Émigrés revenus dans le pays 14
											Marché du travail.
											Assurances sociales:
989.3	963.5	925.0	934.0	928.5	932.9	962.5				1.000	Membres assurés obligatoirement, eff. moyen 15
											Chômeurs:
23.333	24.648	26.191	27.089	27.092	27.129	26.131	23.660	26.329	28.471	nombre	Syndicats social-démocrates de Hongrie 16
12.735	13.493	14.497	15.292	15.420	15.689	14.835	12.704	14.381	14.943	"	Syndicats social-démocrates de Budapest 17
975	935	953	965	996	1.042	843	751	876	941	"	Syndicats chrétiens soc. de Budapest 18
24.308	25.583	27.144	28.054	28.088	28.171	26.974	24.411	27.205	29.412	"	Chômeurs syndiqués au total 19
											Offices de placement:
10.027	13.708	10.198	10.856	13.351	12.362	19.372	13.999	11.154	11.005	nombre	Offres d'emploi 20
47.069	52.978	48.156	52.905	55.248	53.525	53.983	45.205	43.026	44.286	"	Demandes d'emploi 21
469	386	472	487	413	433	278	322	385	402	"	Demandes pour 100 offres d'emploi 22
8.286	12.430	8.831	9.486	11.395	10.323	15.207	10.856	9.072	9.314	"	Placements 23
82.6	90.7	86.6	87.2	86.1	83.5	78.4	77.5	81.3	84.5	"	Placements pour 100 offres d'emploi 24
											Salaires horaires offerts:
0.74	—	0.67	0.68	0.66	0.66	0.67	0.68	0.60	0.60	pengős	Ferblantiers 25
0.60	0.55	0.59	0.63	0.60	0.53	0.68	0.54	0.46	0.46	"	Ménusiers 26
0.50	0.49	0.49	0.50	0.49	0.47	0.49	0.44	0.44	0.64	"	Tailleurs 27
0.81	0.60	0.87	0.79	0.78	0.73	0.72	0.80	0.71	0.70	"	Maçons 28
0.43	0.42	0.45	0.46	0.43	0.44	0.47	0.44	0.47	0.41	"	Journaliers 29
0.24	0.24	0.28	0.24	0.22	0.21	0.34	0.26	0.23	0.23	"	Ouvrières de fabrique 30
0.37	0.37	0.46	0.44	0.32	0.45	0.45	0.34	0.31	0.34	"	Journalières 31
											Production.
672.8	690.4	664.1	581.4	675.1	642.0	605.7	603.5	671.1	653.6	1.000 q	Houille 32
5.803.0	5.777.4	5.603.1	4.878.5	4.750.0	4.222.8	3.895.1	3.940.4	4.433.3	4.364.5	"	Lignite 33
102.8	107.3	85.8	89.2	75.1	61.3	61.3	69.9	73.6	60.7	"	Minerai de fer et scorie de fer 34
175.9	196.8	162.4	164.7	145.0	118.8	119.1	128.6	139.5	117.9	"	Fonte à raffiner 35
75.6	55.2	41.6	32.0	23.6	14.2	8.2	4.0	2.6		1.000 hl	Alcool 36
909.9	410.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3.9	1.000 q	Sucre 37
											Usines d'électr. de la v. de Budapest:
21.189	23.205	23.005	20.412	21.123	19.017	18.159	17.293	17.554	17.251	1.000 kw.-h.	Energie électrique 38
7.664	7.561	7.166	6.878	6.739	7.347	7.688	7.593	8.503	8.603	"	Energie él. distribuée comme force motrice 39
7.616	9.158	10.778	9.978	9.275	7.925	7.030	5.860	5.094	4.457	"	Energie él. distribuée pour éclairage privé 40
222.1	223.5	224.0	224.1	224.3	224.2	223.5	224.5	224.9	225.2	1.000	Consommateurs d'énergie électrique 41
											Commerce et transports.
											Commerce extérieur:
65.1	67.3	44.3	42.9	55.7	56.8	56.8	50.0	47.0	35.8	1.000.000 p	Importations totales 42
											D o n t:
1.266.1	1.110.4	749.2	651.3	771.5	711.8	537.4	621.3	999.2	793.7	1.000 q	Charbon 43
4.852	4.327	2.916	2.568	3.036	2.660	1.920	2.295	3.610	2.780	1.000 p	Bois bruts et ouvrés 45
1.613.6	1.069.3	542.7	651.5	1.039.3	1.017.6	1.240.9	1.135.5	1.155.6	992.0	1.000 q	Machines et appareils 47
6.253	4.502	2.615	4.177	7.149	6.135	8.671	6.840	6.780	3.599	1.000 p	Tissus de coton 49
8.639	16.998	4.907	5.032	8.639	6.166	7.782	5.432	7.772	8.417	q	Coton brut 51
2.680	2.821	1.840	1.945	2.080	1.953	2.631	1.497	2.042	1.337	1.000 p	Papier et articles de papier 53
3.948	5.553	1.666	2.313	2.947	1.791	1.718	1.628	1.691	1.261	q	Huile minérale 55
2.660	3.784	1.170	1.542	2.116	1.329	1.336	1.291	1.163	933	1.000 p	
18.268	13.100	10.623	10.383	11.016	9.618	13.874	13.086	10.458	7.657	q	
3.339	2.327	1.717	1.743	1.808	1.530	2.107	1.920	1.387	821	1.000 p	
66.706	83.313	64.120	31.429	60.410	56.274	57.686	60.878	58.047	33.332	q	
3.171	3.711	2.685	1.670	2.731	2.414	2.322	2.637	2.597	1.342	1.000 p	
206.1	207.4	190.2	100.7	52.6	151.7	86.3	228.2	87.6	161.5	1.000 q	
2.539	2.645	2.198	1.176	535	1.373	834	2.066	915	1.549	1.000 p	

*) Pour l'explication des chiffres donnés dans le tableau, voir no 2, 1931, de cette Revue.

	Megnevezés	Egység	1929	1930	1 9 3 0							
			átlag Moyenne	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	
57	Vasárak	q	10.599	6.546	7.182	7.639	5.828	7.163	6.990	8.095	5.118	4.637
58		1.000 P	1.518	1.117	1.170	1.427	1.085	1.176	1.127	1.216	1.034	975
59	Nyers fémek	q	17.339	14.612	13.752	10.210	16.935	15.988	15.950	16.624	13.366	15.104
60		1.000 P	2.423	1.687	1.685	1.354	2.077	1.877	1.746	1.954	1.206	1.539
61	Gyapjúsövet	q	1.617	1.336	1.392	1.022	804	813	1.139	2.416	2.225	1.572
62		1.000 P	2.746	2.446	3.130	2.189	1.621	1.516	1.849	4.173	3.913	2.296
63	Kivitel összesen	1,000.000 P	86·5	75·9	78·5	72·4	85·0	75·9	60·5	76·1	76·4	86·6
E b b ő l:												
64	Búza	1.000 q	405·0	289·2	375·6	301·9	435·3	255·8	106·2	378·8	268·3	236·8
65		1.000 P	10.530	6.140	9.013	7.094	10.448	6.139	2.556	7.956	4.830	4.026
66	Liszt	1.000 q	223·5	197·4	194·3	138·9	203·7	232·1	58·4	199·8	230·7	275·9
67		1.000 P	8.861	6.909	7.700	5.609	8.031	9.310	2.030	7.049	7.553	8.476
68	Szarvasmarha	drb	7.432	13.940	11.812	15.652	20.313	18.511	16.572	15.911	15.167	17.027
69		1.000 P	5.113	9.490	8.191	10.789	14.377	12.837	11.567	10.713	9.728	11.255
70	Sertés	drb	22.761	20.708	19.418	16.677	18.483	18.173	16.758	23.193	24.310	22.401
71		1.000 P	6.230	4.777	4.946	4.138	4.147	4.032	3.664	4.983	5.458	4.866
72	Cukor	1.000 q	101·2	89.041	35·1	30·5	73·7	51·8	24·9	17·2	26·3	182·4
73		1.000 P	3.413	2.497	1.158	975	2.359	1.657	796	549	841	4.844
74	Baromfi	q	12.296	18.509	11.345	10.387	6.471	8.750	8.815	11.528	19.938	29.190
75		1.000 P	3.408	4.023	2.814	2.478	1.801	2.038	1.973	2.479	4.423	5.873
76	Vasfélgártmányok	1.000 q	100·8	71.246	80·5	92·8	77·4	58·5	39·3	47·7	80·2	107·5
77		1.000 P	1.981	1.452	1.834	1.947	1.691	1.246	951	1.102	1.609	1.914
78	Nyersdohány	q	11.382	8.773	5.944	13.529	13.515	4.731	642	1.001	2.022	11.053
79		1.000 P	1.503	1.230	1.022	2.300	2.298	804	104	160	324	1.768
80	Disznósír	q	2.877	6.983	4.504	4.592	4.902	3.803	5.068	5.635	9.877	11.666
81		1.000 P	593	1.208	838	886	894	632	775	986	1.695	1.952
82	Toll	q	2.470	1.862	1.985	2.093	1.485	807	1.236	1.375	2.212	2.448
83		1.000 P	1.887	1.216	1.225	1.328	1.100	642	856	853	1.499	1.758
84	Behozatali (—) v. kiviteli (+) többlet . .	1,000.000 P	—2·1	+6·5	+9·3	—1·6	+11·6	+12·4	—10·2	+5·6	—1·3	+13·9
Vasúti forgalom:												
85	Szállított áru	1.000 t.	1.982	1.684	1.458	1.481	1.748	1.519	1.563	1.845	2.044	2.417
86	Árutonna-kilométer	1,000.000 km	233	195	177	177	204	185	188	219	231	278
87	Megrakott teherkocsi	1.000	123·1	111·4	100·1	99·6	116·8	104·0	107·6	119·7	129·5	153·0
88	Szállított utas	1.000	7.471	6.977	6.506	6.410	7.042	7.050	6.845	7.484	7.492	6.757
89	Utaskilométer	1,000.000 km	218	201	180	193	197	212	223	244	226	197
Postaforgalom:												
90	Levélküldemény	1.000 db	37.156	36.880	35.799	36.708	38.174	35.628	37.308	36.512	37.676	39.126
91	Csomagküldemény	"	1.072·8	1.032·5	1.035·8	1.063·1	1.037·2	949·5	1.013·0	981·7	1.066·0	1.131·1
92	Postautalvány	1.000 db	838·6	901·3	877·3	915·8	949·9	976·1	939·5	768·6	855·3	980·0
93		1,000.000 P	144·7	150·4	131·0	148·3	158·4	130·9	152·3	165·8	150·2	170·3
94	Távirat	1.000 db	340·1	309·6	296·9	295·4	308·7	329·1	346·5	376·0	337·6	329·1
95	Helyközi beszélgetés	1.000	420·2	391·0	374·9	370·7	402·8	398·2	443·1	437·6	427·0	430·8
96	Távbeszélő főállomás	szám	—	—	78.020	78.366	79.069	79.441	79.487	79.963	80.420	80.711
97	Rádióvevőberendezés	1.000	—	—	289·9	292·4	292·9	293·3	292·3	292·7	293·6	296·5
Gépjárműállomány:												
98	Gépjárműállomány Budapesten	szám	—	—	15.420	15.468	15.599	15.751	15.778	15.853	15.833	15.735
99	Gépjárműállomány Magyarországon	"	—	—	29.511	29.684	29.994	30.345	30.544	30.773	30.890	30.751
E b b ő l:												
100	Személykocsi	"	—	—	11.474	11.545	11.639	11.725	11.778	11.866	11.847	11.735
101	Bérajtó	"	—	—	1.818	1.822	1.844	1.844	1.845	1.872	1.887	1.890
102	Autóbusz	"	—	—	676	683	681	689	690	688	691	680
103	Teherkocsi	"	—	—	4.392	4.406	4.434	4.489	4.502	4.521	4.552	4.553
104	Egyéb gépkocsi	"	—	—	686	691	703	704	704	706	708	710
105	Motorkerékpár	"	—	—	10.465	10.537	10.693	10.894	11.025	11.120	11.205	11.183
Áralakulás.												
Nagykereskedelmi árindex:												
106	Összes áruk átlaga	1913 = 100	121	96	100	96	96	94	99	93	92	94
107	Mezőgazdaság és állattenyésztés	"	116	85	88	83	84	82	88	81	80	83
108	Gyarmatárak	"	144	137	138	138	133	133	133	138	138	138
109	Malomipar és cukoripar	"	106	97	101	98	98	97	100	96	92	91
110	Egyéb ipar	"	134	125	129	126	126	124	124	122	122	122
111	Agráröllő	"	86·2	67·8	68·2	65·9	66·7	66·1	71·0	66·3	65·6	68·0
Megélhetési index:												
112	Összesen lakbérrel	1913 = 100	117·4	106·3	111·4	109·6	107·1	104·8	106·0	105·2	105·3	102·7
113	Összesen lakbér nélkül	"	127·1	112·6	119·3	116·9	113·6	110·6	112·2	111·1	111·3	107·8
114	Élelmezés	"	124·1	105·1	113·2	110·0	105·8	102·4	104·6	103·3	103·5	99·6
115	Ruházat	"	132·0	126·8	130·9	130·3	130·3	127·5	127·5	127·5	127·5	122·5
116	Fűtés, világítás	"	135·8	130·9	134·6	133·1	130·8	129·4	129·4	128·6	128·6	128·6
117	Lakás	"	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3
Nagykereskedelmi árak:												
118	Búza, tiszavidéki 78 kg-os	P/q	23·89	19·53	23·80	22·60	23·43	20·63	19·68	16·65	15·38	14·98
119	Rozs, pestvidéki elsőrendű	"	18·35	10·26	11·45	10·65	11·85	10·15	11·60	9·65	8·03	7·90
120	0 ás liszt	P/kg	0·40	0·39	0·42	0·41	0·41	0·41	0·42	0·38	0·36	0·35
121	2-es	"	0·38	0·36	0·39	0·38	0·38	0·37	0·39	0·35	0·33	0·32
122	6-os	"	0·28	0·23	0·26	0·24	0·24	0·23	0·24	0·22	0·21	0·20

1931										Unité	Désignation	
nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août			
4.546	3.801	2.989	2.091	3.409	3.557	4.631	3.139	3.176	5.342	q	Articles en fer	57
978	807	616	758	649	739	790	712	799	747	1.000 p		58
15.035	17.385	11.848	9.772	14.869	14.933	13.053	17.257	13.519	9.103	q	Métaux bruts	59
1.532	1.859	1.480	1.044	1.468	1.508	1.225	1.495	1.061	779	1.000 p		60
1.014	1.246	724	915	1.055	649	584	501	666	1.123	q	Tissus de laine	61
1.407	1.876	1.100	1.682	1.951	1.181	993	817	953	1.603	1.000 p		62
86·9	72·2	39·7	40·8	49·9	40·5	44·7	42·5	40·2	47·0	1,000.000 p	Exportations totales	63
434·3	268·8	118·3	108·7	278·8	30·0	77·2	170·4	12·3	296·5	1.000 q	D o n t :	
6.901	4.167	1.775	1.740	3.903	451	1.158	2.556	185	3.262	1.000 p	Froment	64
274·8	252·5	95·6	77·5	85·2	90·1	133·4	146·9	30·0	43·4	1.000 q	Farine	66
8.405	6.970	2.266	1.931	2.195	2.553	3.769	4.140	1.017	1.339	1.000 p		67
13.206	7.007	6.179	5.960	6.065	9.465	13.672	11.685	9.873	8.583	tête	Bêtes à cornes	68
8.481	4.714	4.383	4.159	3.975	5.945	9.110	7.328	6.297	5.096	1.000 p		69
21.492	16.317	5.572	4.188	3.543	1.529	2.043	294	3.687	14.340	tête	Porcs	70
4.801	3.691	1.298	925	756	346	270	34	605	2.464	1.000 p		71
220·2	174·2	42·5	13·8	17·4	9·6	6·6	25·3	24·3	25·7	1.000 q	Sucre	72
5.149	3.740	839	275	349	190·5	131·6	505	535	565	1.000 p		73
38.037	45.420	21.293	15.352	12.649	5.549	6.638	8.859	8.897	11.131	q	Volaille	74
7.165	8.833	4.558	3.158	2.655	1.151	1.564	2.080	2.078	2.446	1.000 p		75
104·7	29·3	13·8	21·8	48·3	34·9	61·3	65·3	82·7	103·8	1.000 q	Demi-produits en fer	76
1.620	564	262	288	736	545	901	969	1.124	1.480	1.000 p		77
42.806	8.787	465	127	5.520	19.035	10.158	—	1.665	3.775	q	Tabac brut	78
4.794	984	52	14	618	2.094	1.117	—	183	415	1.000 p		79
12.256	8.630	6.129	7.544	7.871	2.379	2.666	4.428	4.517	415	q	Saindoux	80
2.008	1.379	937	1.068	1.079	307·2	344	550	595	57	1.000 p		81
2.806	2.296	1.171	2.735	1.666	1.897	1.918	1.145	2.070	2.187	q	Plumes	82
1.615	1.357	577	1.611	938	802	1.051	706	1.196	1.179	1.000 p		83
+21·8	+4·9	-4·6	-2·1	-5·8	-16·3	-12·1	-7·5	-6·8	+11·2	1,000.000 p	Excédent d'importat. (-) ou d'exportat. (+)	84
Trafic des chemins de fer :												
2.139	1.418	1.066	1.009	1.245	1.291	1.412	1.300	1.322	1.373	1.000 t.	Marchandises transportées	85
249	171	129	117	150	154	164	157	153	161	1,000.000 km	Tonnes-kilom.	86
137·8	96·8	79·3	72·9	89·4	92·1	100·4	94·5	96·6	98·2	1.000	Wagons à marchand. chargés	87
6.938	6.660	5.635	5.618	6.099	6.180	6.619	6.414	6.129	6.620	1.000	Voyageurs transportés	88
202	194	164	164	178	187	201	195	190	205	1,000.000 km	Kilomètres-voyageurs	89
Trafic postal :												
36.892	37.925	32.926	30.933	32.231	31.492	32.876	32.378	32.062	30.735	1.000 unités	Correspondances	90
1.024·2	1.188·6	894·8	828·2	975·1	895·6	947·9	853·6	846·0	752·4	"	Colis	91
852·2	946·3	899·5	828·3	845·6	846·6	823·0	800·1	8 0·2	829·5	1.000 unités	Mandats-poste	92
151·2	151·5	140·4	133·8	120·0	131·6	140·4	130·3	102·3	72·0	1,000.000 p		93
288·9	272·8	242·4	224·9	298·0	250·8	283·5	293·7	312·8	305·3	1.000 pièces	Télégrammes	94
357·4	336·7	317·1	298·3	329·2	333·6	341·9	411·2	405·3	386·3	1.000	Conversations interurbaines	95
80.827	80.731	80.584	80.337	80.095	79.813	80.122	80.368	79.951	79.771	nombre	Principaux postes de téléphone	96
302·4	307·9	314·7	319·8	322·3	323·3	322·3	320·4	317·6	319·0	1.000	Postes de T. S. F.	97
Effectif des véhicules à moteur :												
15.647	15.316	15.196	15.115	15.174	15.217	15.422	15.426	15.781	15.789	nombre	Véhicules à moteur à Budapest	98
30.634	30.305	29.924	29.869	29.940	30.032	30.359	30.500	30.727	30.818	"	Véhicules à moteur en Hongrie	99
D o n t :												
11.669	11.499	11.273	11.276	11.239	11.310	11.431	11.446	11.458	11.481	"	Automobiles pour personnes	100
1.888	1.895	1.888	1.887	1.919	1.918	1.921	1.921	1.912	1.936	"	Autos à louage	101
679	679	670	671	669	667	670	673	672	677	"	Autobus	102
4.554	4.493	4.428	4.427	4.416	4.406	4.424	4.416	4.533	4.535	"	Camions automobiles	103
703	698	748	715	716	720	704	704	703	687	"	Autres automob.	104
11.141	11.041	10.917	10.893	10.951	11.011	11.209	11.340	11.449	11.502	"	Motocyclettes	105
Formation des prix.												
Indice des prix de gros :												
92	90	91	92	94	93	95	93	95	92	1913 = 100	Moyenne de l'ensemble des marchandises	106
80	78	79	80	84	84	89	85	87	83	"	Agriculture et élevage	107
133	133	133	133	133	133	133	133	129	129	"	Denrées coloniales	108
91	91	91	93	97	98	98	97	107	102	"	Minoterie et industrie sucrière	109
120	119	117	118	116	114	110	111	111	111	"	Autres industries	110
66·7	65·5	67·5	67·8	72·4	73·7	80·9	76·6	78·4	74·1	"	„Ciseaux agricoles“	111
Indice du coût de la vie :												
100·0	99·7	98·8	99·0	100·2	99·7	100·3	100·0	101·7	102·3	1913 = 100	Au total, y compris le loyer	112
104·4	104·0	102·7	103·0	104·6	103·9	104·6	104·4	106·6	107·3	"	Au total, non compris le loyer	113
95·8	95·0	93·5	94·1	96·3	95·7	96·6	96·5	98·9	99·7	"	Alimentation	114
117·8	117·8	116·1	116·1	116·1	116·1	116·1	114·8	114·2	114·2	"	Vêtement	115
128·6	129·4	129·4	129·4	129·4	128·0	128·6	128·6	132·9	134·4	"	Chauffage et éclairage	116
86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	"	Logement	117
Prix de gros :												
14·25	13·83	14·03	14·88	15·90	15·30	14·78	14·83	11·08	9·00	1 q, en pengós	Froment de la rég. de la Tisza, de 78 kg	118
8·25	8·85	10 15	11·00	12·20	13·90	14·35	13·75	8·75	8·83	"	Seigle de 1er ordre, de la rég. de Pest	119
0·35	0·34	0·32	0·32	0·33	0·32	0·31	0·31	0·40	0·37	1 kg, en pengós	Farine No 0	120
0·31	0·30	0·29	0·29	0·30	0·30	0·30	0·30	0·39	0·36	"	„ No 2	121
0·20	0·20	0·20	0·22	0·25	0·26	0·27	0·27	0·35	0·32	"	„ No 6	122

Megnevezés	Egység	1929	1930	1 9 3							
		átlag Moyenne		márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	októbe Octobr
123 Tengeri, dunántúli származású	P/q	23·03	13·54	11·93	11·75	11·80	13·55	17·50	15·78	14·03	14·33
124 Marhabús, elsőrendű, hátulja	P/kg	2·40	2·21	2·10	2·10	2·22	2·24	2·30	2·30	2·30	2·30
125 Borjú	P/kg élősúly	1·52	1·43	1·45	1·36	1·43	1·44	1·20	1·36	1·42	1·42
126 Sertés, fiatal nehéz, 300 kg-on felül	"	1·65	1·35	1·62	1·44	1·29	1·12	1·28	1·27	1·9	1·2
127 Sertézsír	P/kg	2·06	1·72	1·87	1·81	1·86	1·50	1·65	1·73	1·70	1·63
128 Tojás, friss teatojás	P/1.440 db	203·19	153·95	118·56	129·00	136·00	131·68	126·00	155·52	186·22	199·23
129 Borjubőr	P/kg	2·39	2·20	2·35	2·10	2·10	2·10	2·00	2·10	2·30	2·20
130 Marhabőr	"	1·36	1·23	1·25	1·25	1·28	1·25	1·25	1·25	1·20	1·20
131 Nyersgyapjú	"	2·35	1·62	2·00	1·60	1·60	1·55	1·55	1·55	1·40	1·40
132 Nyers pamut, amerikai	"	2·82	2·10	2·47	2·46	2·44	2·11	2·08	1·87	1·74	1·8
133 Barnaszén, hazai	P/q	3·00	3·22	3·30	3·11	3·11	3·11	3·11	3·11	3·31	3·3
134 Kőszén, porosz	"	6·13	5·88	6·10	5·90	5·90	5·90	5·80	5·70	5·70	5·70
135 Vörösréz	P/kg	2·34	1·66	2·25	1·70	1·65	1·55	1·50	1·45	1·30	1·2
136 Ólom	"	0·71	0·57	0·60	0·60	0·58	0·58	0·55	0·52	0·52	0·5
137 Ón	"	7·96	4·89	6·20	6·20	5·50	5·00	4·50	4·00	3·80	3·80
Pénz és hitel.											
138 Állami bevételek bruttó eredménye	1,000.000 P	—	—	61·9	68·5	92·1	106·0	47·6	86·9	66·2	63·3
139 Állami kiadások bruttó előirányzata	"	—	—	72·5	68·0	80·2	70·8	74·3	94·0	80·6	75·6
140 A pengő zürichi árfolyama	100 P = s. fr.	90·52	90·29	90·23	90·20	90·325	90·285	90·25	90·23	90·23	90·20
141	100 s. fr. = P	110·47	110·75	110·83	110·86	110·71	110·76	110·80	110·83	110·83	110·80
Magyar Nemzeti Bank:											
142 Jegyforgalom	1,000.000 P	—	—	431·2	463·7	440·9	449·4	466·2	439·7	429·6	499·3
143 Leszámitolt váltók és előlegek	"	—	—	224·6	248·1	219·6	233·8	202·7	197·8	188·5	298·8
É r c k é s z l e t :											
144 Arany	1,000.000 P	—	—	162·6	162·6	162·6	162·6	162·6	162·6	162·6	162·6
145 Deviza és valuta	"	—	—	7·6	10·2	18·8	32·1	43·1	41·7	24·8	14·2
146 Összesen	"	—	—	180·8	183·1	191·3	205·8	217·9	216·5	198·3	185·3
147 Ércfedezeti arány	%	41·3	46·8	45·8	45·1	49·2	46·7	51·0	50·6	51·1	40·9
148 Leszámitolási kamatláb	"	7·67	6·03	6	6	5·5	5·5	5·5	5·5	5·5	5·5
149 Elsőrendű üzleti váltók kamattétele	"	8·95	6·07-5·02	6·75-8·5	6·5-8·25	5·87-8	5·5-8	5·5-7·75	5·5-7·25	5·5-7·25	5·75-7
150 Betéti kamatláb 3 havi lekötésre	"	7·23	5·36	5·5	5·5	5·5-5	5	5	5	5	5
151 Betéti kamatláb lekötés nélkül	"	5·29	3·87-4·1	4-4·25	4-4	3·75-4	3·75-4	3·75-4	3·75-4	3·75-4	3·75-4
Betéttállomány:											
T a k a r é k b e t é t :											
152 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	63·3	63·4	61·8	62·8	65·5	69·9	70·9	70·5
153 12 legnagyobb bpesti pénzügyintézetnél	"	—	—	566·8	568·2	572·0	583·6	589·5	591·6	587·5	540·0
154 Összesen	"	—	—	630·1	631·6	633·8	646·4	655·0	661·5	658·4	610·5
F o l y ó s z á m l a b e t é t :											
155 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	77·1	82·0	88·0	84·5	88·1	90·6	84·9	84·8
156 12 legnagyobb bpesti pénzügyintézetnél	"	—	—	717·6	703·9	703·3	703·4	728·3	761·1	742·7	720·2
157 Összesen	"	—	—	794·7	785·9	791·3	787·9	816·4	851·7	827·6	805·0
B e t é t e k e g y ü t t :											
158 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	140·4	145·4	149·8	147·3	153·6	160·5	155·8	155·3
159 12 legnagyobb bpesti pénzügyintézetnél	"	—	—	1.284·4	1.272·1	1.275·3	1.287·0	1.317·8	1.352·7	1.330·2	1.260·2
160 Összesen	"	—	—	1.424·8	1.417·5	1.425·1	1.434·3	1.471·4	1.513·2	1.486·0	1.415·5
161 A 35 legn. vidéki pénzügyint. betéttállománya	"	—	—	151·4	151·9	152·0	155·9	156·6	155·9	155·9	150·3
Tőzsdé :											
162 Részvényindex (Új feld.)	1926 = 100	144·4	119·9	130·9	126·8	123·1	119·5	117·9	113·9	111·6	109·3
163 Eladott részvény	1.000 db	546·0	307·5	260·8	390·4	266·2	225·6	323·2	199·2	243·9	415·8
164 Szállítások és átvételek összege	1,000.000 P	26·8	13·2	11·2	13·6	11·2	8·9	15·3	8·4	12·3	21·4
165 Tőzsdéi forgalom összege	"	40·9	19·8	17·9	20·0	16·9	12·6	22·7	11·8	18·6	33·3
Hitelbiztonság :											
166 Új fizetésképtelenség Magyarországon	szám	185·5	206·8	259	231	185	203	185	121	120	185
167 Csőd	"	19·2	18·4	39	20	19	21	15	12	15	14
168 Magán- és kényszeregyesség	"	166·3	188·4	220	211	166	182	170	109	105	171
169 Új fizetésképtelenség Budapesten	"	49·6	58·2	78	69	40	41	61	38	33	56
170 Magán- és kényszeregyesség / aktíva	1.000 P	6.757	6.621	11.149	7.323	5.349	4.986	5.322	3.560	3.504	6.787
171 Magyarországon \ passzíva	"	10.631	10.740	18.383	10.647	8.025	8.372	9.057	5.844	5.314	10.268
172 Magán- és kényszeregyesség / aktíva	"	3.294	3.069	6.007	2.075	2.733	1.878	2.600	1.854	988	2.282
173 Budapesten \ passzíva	"	5.102	5.177	10.428	3.227	4.068	3.286	4.138	2.973	1.805	4.329
174 Óvatolt váltók Magyarországon	szám	14.041	12.905	13.657	13.618	12.975	12.779	12.488	12.020	13.079	13.577
175	1.000 P	10.186	8.491	8.102	8.263	8.624	7.322	8.625	8.266	10.166	8.587
176 Óvatolt váltók Budapesten	szám	4.823	4.752	5.266	5.100	4.867	4.590	4.625	4.502	5.067	5.134
177	1.000 P	4.287	3.335	3.161	3.403	3.934	2.660	3.591	3.521	4.292	3.205
178 Zálogfelvétel Budapesten	1.000 tétel	172	182	184	194	197	189	194	174	176	178
179	1.000 P	4.422	4.805	4.923	5.100	5.409	5.135	5.126	4.687	4.585	4.628
180 Zalogálladék Budapesten	1.000 tétel	—	—	946	965	982	1.008	1.021	1.018	1.010	981
181	1.000 P	—	—	27.002	27.699	28.409	29.105	29.470	29.518	29.401	28.593
182 Kényszerárverésre került Budapesten	tétel	6.219	9.130	6.818	7.942	8.445	8.694	11.426	10.788	9.455	10.076

		1931									Unité	Désignation	
nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août				
13.50	12.15	13.35	14.30	14.60	15.10	15.50	13.75	14.68	13.38	1 q, en pengő.	Maïs, de Transdanubie	123	
2.08	2.08	1.98	1.86	1.80	1.63	1.86	1.82	1.61	1.88	1 kg, en pengős	Viande de boeuf, Ire qual., partie postér.	124	
1.47	1.43	1.42	1.38	1.16	0.99	1.25	0.91	0.81	0.91	1 kg de poids vif, en p.)	Veau	125	
1.23	1.23	1.16	1.16	1.23	1.17	1.13	1.05	1.09	1.14	1 kg, en pengős	Porcs, jeunes, lourds, au-dessus de 300 kg	126	
1.64	1.55	1.40	1.36	1.46	1.40	1.28	1.22	1.33	1.38	1440 piéc., en p.	Saindoux	127	
200.00	185.60	185.00	150.00	95.00	93.92	91.92	100.00	91.60	108.60	1 kg, en pengős	Oeufs frais à thé	128	
2.20	2.10	2.10	2.00	1.90	1.90	1.60	1.60	1.60	1.50	"	Cuir de veau	129	
1.18	1.15	1.10	1.10	1.15	1.15	0.90	0.85	0.80	0.75	"	Cuir de boeuf	130	
1.40	1.40	1.40	1.40	1.40	1.40	1.40	1.40	1.40	1.20	"	Laine brute	131	
1.76	1.63	1.71	1.84	1.75	1.66	1.48	1.63	1.40	1.25	"	Coton brut, américain	132	
3.31	3.31	3.31	3.31	3.31	3.11	3.11	3.11	3.11	3.11	1 q, en pengős	Lignite, indigène	133	
5.70	5.80	5.80	5.80	5.80	5.60	5.70	5.70	6.30	6.50	"	Houille, prussienne	134	
1.45	1.40	1.25	1.35	1.30	1.25	1.15	1.15	1.05	1.06	1 kg, en pengős	Cuivre	135	
0.52	0.52	0.51	0.52	0.47	0.43	0.40	0.40	0.40	0.40	"	Plomb	136	
3.80	3.20	3.50	3.75	3.50	3.00	2.80	2.80	2.80	4.80	"	Étain	137	
Monnaie et crédit.													
85.1	74.2	58.2	77.6	61.4	73.2	116.3	.	.	.	1,000.000 p	Résultat brut des recettes de l'État . . .	138	
84.5	77.5	74.8	85.2	70.4	63.9	80.0	66.8	.	.	"	Dépenses prévues de l'État, brutes . . .	139	
90.26	90.23	90.275	90.575	90.615	90.525	90.19	90.175	90.025	90.025	100 p=fr. s.	} Cours du pengő à Zurich	140	
110.79	110.83	110.77	110.41	110.36	110.47	110.88	110.89	111.08	111.10	100 fr. s.=p.		141	
Banque Nationale de Hongrie :													
439.4	469.1	446.0	399.6	384.5	406.0	369.6	385.0	500.8	414.6	1,000.000 p	Circulation des billets	142	
252.9	297.7	265.1	243.4	257.6	263.3	257.4	279.4	389.2	396.6	"	Effets escomptés et avances	143	
Encaisse métallique :													
162.6	162.6	162.7	148.0	125.7	111.8	111.8	111.8	111.8	104.8	1,000.000 p	Or	144	
26.9	33.6	13.8	27.0	25.0	46.8	21.4	9.7	9.9	16.5	"	Devises et monnaies	145	
199.6	206.4	188.7	187.8	164.5	173.0	148.3	136.4	134.8	125.0	"	Total	146	
49.3	43.8	47.1	49.8	45.4	45.9	42.2	36.6	28.0	26.5	‰	Proportion de la couvert. métallique . .	147	
5.5	5.5	5.5	5.5	5.5	5.5	5.5	7	9	9	"	Taux d'escompte	148	
5.75-7.25	5.75-7.75	5.75-7.75	5.75-7.75	5.75-7.75	5.5-7	5.5-7	5.75-8	7.25-10.5	8.5-10.5	"	Taux d'effets de commerce de premier ordre	149	
5	5	5	5	5	5	5	5.75	6.75	6	"	Taux d. dép. ne pouv. être ret. qu'au bout de 3 mois	150	
3.75-4	3.75-4	3.75-4	3.75-4	3.75-4	3.75-4	4.5-4.75	5.5-5.75	5.5-5.75	5-5	"	Taux de dépôts ret. à volonté	151	
Effectif des dépôts :													
Dépôts d'épargne :													
71.8	72.6	74.1	77.9	72.2	72.5	73.7	75.3	73.8	67.3	1,000.000 p	À la Caisse d'épargne postale	152	
546.6	559.0	578.1	593.4	601.5	606.9	608.0	607.4	565.5	541.0	"	Aux 12 princip. établ. de crédit de Bpest	153	
618.4	631.6	652.2	671.3	673.7	679.4	681.7	682.7	639.3	608.3	"	Total	154	
Dépôts en compte courant :													
77.7	88.7	83.4	73.8	58.6	43.7	65.6	67.6	64.8	60.1	1,000.000 p	À la Caisse d'épargne postale	155	
737.5	728.2	707.4	737.1	723.2	691.1	689.0	664.0	616.6	612.8	"	Aux 12 princip. établ. de crédit de Bpest	156	
815.2	816.9	790.8	810.9	781.8	734.8	754.6	731.6	681.4	672.9	"	Total	157	
Ensemble des dépôts :													
149.5	161.3	157.5	151.7	130.8	116.2	139.3	142.9	138.5	127.4	1,000.000 p	À la Caisse d'épargne postale	158	
1.284.1	1.287.2	1.285.5	1.330.5	1.324.7	1.298.0	1.297.0	1.271.4	1.182.2	1.153.8	"	Aux 12 princip. établ. de crédit de Bpest	159	
1.433.6	1.448.5	1.443.0	1.482.2	1.455.5	1.414.2	1.436.3	1.414.3	1.320.7	1.281.2	"	Total	160	
149.3	154.2	148.1	148.9	154.2	151.7	152.7	152.0	147.1	138.6	"	Eff. des dép. des 35 princip. établ. de c. de prov.	161	
Bourse :													
107.1	106.4	107.3	109.9	106.4	102.6	87.6	92.9	— 1)	—	1926 = 100	Indice d'actions (nouv. système)	162	
235.9	301.5	282.3	232.1	170.6	136.2	327.0	406.7	214.1	91.8	1,000 act.	Actions vendues	163	
8.7	11.2	13.0	10.8	9.6	5.7	14.2	19.2	10.8	4.4	1,000.000 p	Montant des livraisons et des acceptations	164	
13.4	16.6	20.5	16.2	14.3	8.3	22.2	30.1	18.2	7.2	"	Montant du mouvement de la Bourse . .	165	
Sécurité de crédit :													
163	241	253	173	216	220	250	222	173	168	nombre	Nouvelles insolvabilités en Hongrie . .	166	
10	15	14	9	13	20	16	15	15	17	"	Failites	167	
153	226	239	164	203	200	234	207	158	151	"	Concordats privés et judiciaires . . .	168	
56	70	74	57	51	55	55	62	49	41	"	Nouvelles insolvabilités à Budapest . .	169	
4.457	7.855	6.841	7.336	4.582	9.516	6.210	7.623	5.694	5.279	1,000 p	Concord. privés et judiciaires } actifs	170	
7.647	13.344	12.281	10.478	7.599	13.460	9.677	11.999	8.522	8.126	"	en Hongrie } passifs	171	
2.875	3.220	3.063	1.778	1.949	3.087	2.236	2.697	2.447	1.635	"	Concord. privés et judiciaires } actifs	172	
4.892	5.459	6.309	3.265	3.292	5.133	3.523	4.672	3.939	2.662	"	à Budapest } passifs	173	
11.467	11.737	11.399	10.260	11.594	12.119	13.630	14.313	10.309	18.058	nombre	} Lettres de change protestées en Hongrie	174	
7.358	8.359	8.759	7.654	8.255	7.652	9.553	10.901	7.028	13.002	1,000 p		175	
3.928	4.139	3.904	3.544	3.914	4.442	4.739	4.962	3.786	7.036	nombre	} Lettres de change protestées à Budapest	176	
2.352	3.226	2.736	2.410	2.595	2.562	3.563	4.580	2.412	5.248	1,000 p		177	
166	161	176	155	166	176	176	173	169	149	1,000 reconn.	} Engagem. aux monts-de-piété de Bpest	178	
4.122	4.087	4.228	3.896	4.021	4.160	4.128	4.066	3.619	3.379	1,000 p		179	
968	942	946	940	936	944	943	946	957	937	1,000 reconn.	} Effect. des gages aux m.-de-p. de Bpest	180	
27.886	26.875	26.360	25.859	25.493	25.354	25.051	24.806	24.574	23.658	1,000 p		181	
10.853	10.295	14.509	13.338	12.091	12.404	12.094	12.789	5.676	—	reconnais.	Enchères aux monts-de-piété de Budapest	182	

1 1931. július 14-ike óta a bpesti értéktőzsdé zárva van. — Depuis le 14 juillet 1931, la Bourse de Budapest est fermée

követve a hó folyamán nálunk is megszüntették a pénzforgalom korlátozását. Ezt megelőzőleg és követőleg azonban úgy Németországban, mint nálunk a jegyfedezet védelmére olyan intézkedések történtek, amelyek nemcsak hogy nem enyhítették a feszültséget, de azt még tovább fokozták. A hó első napján a Birodalmi Bank devizaforgalmat korlátozó rendelkezéseket léptetett életbe s csak ennek megtörténte után tette szabaddá a bankbetéteket. Augusztus 8-án nálunk is hasonló kényszerintézkedés megtétele vált szükségessé, amely a külföldi fizetőeszközök forgalmát a Nemzeti Bank ellenőrzése alá rendelte; megtiltotta a pengőnek külföldre való kivitelét és kínálatát s ezáltal a pengővel való üzérkedésnek véget vetett. A pénzforgalom szabályozásával kapcsolatban pedig augusztus 14-én az aranypengő bevezetésével — a betéteknek és tartozásoknak aranypengőben való biztosításával — oly intézkedések történtek, amelyek a pengő értékállandóságát vannak hivatva biztosítani.

Az aranypengő bevezetésével (1 aranypengő = 0.26315789 gramm finom arannyal) egyidőben következett be az állam részéről az 5 millió fontsterling összegű kölcsön felvétele is.

A devizaigénylések kielégítésével kapcsolatban jelentkező nehézségek azonban a hó második felében erősen éreztették hatásukat és csökkentették a szabadbankforgalomnak, az aranypengő bevezetésének, valamint a kapott külföldi kölcsönnek a gazdasági életre gyakorolt kedvező hatását.

A Birodalmi Bank leszámítolási kamatlába, amely a hó első napján már 15%-on állott, 12-én 10%-ra csökkent és a hó végéig ezen a nívón maradt. A Nemzeti Bank kamattétele a hó folyamán változatlanul 9%-on állott. Lényeges változást szenvedett azonban a Nemzeti Bank váltótárca-állománya, amely március óta állandóan növekedést mutat. A leszámított váltók és előlegek augusztus hóvégi állománya a mult év azonos időpontjához képest 100%-kal növekedett. A jegyforgalom ellen-

ben az előző hóvégi állományhoz képest 86.2 millióval, azaz 17.2%-kal esett és a mult évi augusztus hóvégi állomány alá süllyedt.

Az ércfedezeti arány az előző havi 28.0%-ról 26.5%-ra hanyatlott.

A bizalmi krízis némi enyhülését jelzi a betétállomány augusztus havi alakulása. Itt az aranypengő rendelet éreztette kedvező hatását, amely megszüntette azt a bizalmatlanságot, amelyet a bankzárlat idézett elő. Augusztus hó folyamán az összes betétállomány már csak 39.5 millió pengővel apadt az előző havi 93.6 millióval szemben. Ebből az összegből 31 millió a takarékbetétekre, 8.5 millió pedig a folyószámlabetétekre esett. Az egy év előtti betétállománnyal szemben 232 millió pengő csökkenés mutatkozik.

A hó folyamán az értéktőzsde mindvégig zárva volt és így a részvényárfolyamok alakulásának megfigyelése nem volt lehetséges.

A hitelbiztonság adatai a kíméleti idő megszünte után kedvezőtlenül alakultak. Különösen a váltóóvatolások száma és összege emelkedett gyors ütemben. Augusztus havában 7.749 váltóval (75.2%) óvatoltak többet, mint az előző hónapban és 6.038-cal (50.2%) többet, mint az előző év azonos hónapjában. Az év első nyolc hónapjában azonban valamivel kevesebb (—3.2%) váltó került óvatolásra, mint a mult év azonos időszakában. Az óvatolt váltók összege még kedvezőtlenebb képet mutat. Az előző hóval szemben 85.0%, a mult év azonos hónapjával szemben pedig 57.3% emelkedés észlelhető. A január-augusztusi időszakban óvatolásra került váltók összege is 8.0%-kal emelkedett a multévvel szemben.

Az augusztusi zálogfelvétel tételszáma és összege, úgy a mult hónap, mint az előző esztendő azonos hónapjának adataival szemben jelentős csökkenést mutat. A zálogálladék tételszáma és összege szintén tovább csökkent. Mult év augusztus havához viszonyítva a csökkenés 8.0% illetve 19.9%-ot tesz.